

ГОДИШЕН ОТЧЕТ

за дейността

2024

СЪДЪРЖАНИЕ:

I. ОБРЪЩЕНИЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ.....	6
II. ДЕЙНОСТ НА КФН ПРЕЗ 2024 г.	10
1. Регулаторна дейност	10
1.1. Промени в нормативната уредба	10
1.2. Нови моменти в законодателството на ЕС	17
2. Лицензионна дейност, разрешителни режими, нотификации и сертифициране.....	33
2.1. Лицензионна дейност и разрешителни режими	33
2.2. Нотификации	57
2.3. Сертифициране	63
3. Надзорна дейност	65
3.1. Дистанционен контрол.....	65
3.2. Проверки на място.....	88
3.3. Правоприлагане	97
3.4. Пазарни злоупотреби	106
4. Дейност на КФН по реструктуриране на инвестиционни посредници.....	108
5. Защита на потребителите на небанковите финансови услуги	109
5.1. Достъп до финансова информация	109
5.2. Жалби и запитвания на потребители на небанкови финансови услуги	116
5.3. Политика за финансова грамотност.....	129
6. Стратегия за наблюдение на финансовите иновации	131
7. Международна дейност и сътрудничество	133
7.1. Европейско измерение	133
7.2. Международна дейност и сътрудничество, проекти и инициативи	149
7.3. Сътрудничество с институции в страната.....	156
8. Институционално развитие на КФН.....	161
8.1. Нови моменти в управлението и структурата на Комисията за финансов надзор.....	161
8.2. Управление на човешките ресурси	161
8.3. Развитие на информационните технологии за нуждите на надзора	171
8.4. Отчет за изпълнението на бюджета на комисията за финансов надзор за 2024 г. по бюджетна програма „Подобряване на регулацията и надзора на небанковия финансов сектор.....	173
8.4.1. Отчет за касовото изпълнение на бюджета.....	173
8.4.2. Отчет за сметките за средствата от Европейския съюз	176
8.4.3. Отчет за операциите и наличностите по сметките за чужди средства	177
8.4.4. Извършени промени по бюджета на КФН.....	177

8.4.5. Максимален размер на ангажиментите за разходи и максимален размер на новите задължения за разходи	178
8.5. Доклад за дейността на вътрешния одит в КФН за 2024 г.	179
8.6. Отчет на Инспектората	180
8.7. Доклад на звено „Събиране на приходи“	183
III. ПАЗАРЕН АНАЛИЗ НА НЕБАНКОВИЯ ФИНАНСОВ СЕКТОР	184
1. Външна среда и икономическа активност.....	184
1.1. Външна среда	184
1.2. Обзор на икономическата активност в България.....	190
2. Обзор на небанковия финансов сектор в България.....	198
2.1. Преглед на рисковете и основни тенденции на пазара	198
2.2. Анализ на участниците на капиталовия пазар	204
2.2.1. Инвестиционни посредници.....	204
2.2.2. Предприятия за колективно инвестиране	207
2.2.3. Дружества със специална инвестиционна цел.....	210
2.2.4. Публични дружества и емитенти	214
2.2.5. Места на търговия	217
2.2.6. Централен депозитар.....	221
2.2.7. Фонд за компенсиране на инвеститорите	221
3.3. Застрахователен пазар	223
3.3.1. Общо застраховане.....	225
3.3.2. Животозастраховане	229
3.3.3. Презастраховане	232
3.3.4. Гаранционен и обезпечителен фонд	232
3.4. Осигурителен пазар	233
3.4.1. Пенсионноосигурителни дружества.....	233
3.4.2. Фондове за допълнително пенсионно осигуряване	237
3.4.3. Фондове за извършване на плащания.....	243
IV. ОРГАНИЗАЦИОННА СТРУКТУРА НА КФН	244

Списък на използваните съкращения

АБЗ - Асоциация на българските застрахователи
АДВИБ - Асоциация на директорите за връзки с инвеститорите в България
АДСИЦ - акционерно дружество със специална инвестиционна цел
АИКБ - Асоциация на индустриалния капитал в България
АИФ - алтернативен инвестиционен фонд
АПК - Административнопроцесуален кодекс
АУАН - акт за установяване на административни нарушения
АУПДВ - акт за установени публични държавни вземания
БАДДПО - Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване
БАЛИП - Българска асоциация на лицензираните инвестиционни посредници
БАУД - Българска асоциация на управляващите дружества
БВП - брутен вътрешен продукт
БНБ - Българска народна банка
БСК - Българска стопанска камара
БФБ - Българска фондова борса
ГФ - Гаранционен фонд
ДАНС - Държавна агенция „Национална сигурност“
ДПФ - доброволен пенсионен фонд
ДПФПС - доброволен пенсионен фонд по професионални схеми
ДФ - договорен фонд
ДЦК - държавни ценни книжа
ЕИП - Европейско икономическо пространство
ЕК - Европейска комисия
ЕМП – Единен механизъм по реструктуриране
ЕО - Европейска общност
ЕС - Европейски съюз
ЗБ - застрахователен брокер
ЗВО - звено за вътрешен одит
ЗВПКИИП - Закон за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници
ЗД - застрахователно дружество
ЗДКИСДПКИ - Закон за дейността на колективните инвестиционни схеми и други предприятия за колективно инвестиране
ЗДСИЦДС - Закон за дружествата със специална инвестиционна цел и за дружествата за секюритизация
ЗКИ - Закон за кредитните институции
ЗКФН - Закон за Комисията за финансов надзор
ЗМИП - Закон за мерките срещу изпирането на пари
ЗМФТ - Закон за мерките срещу финансиране на тероризма
ЗПМПЗФИ - Закон за прилагане на мерките срещу пазарните злоупотреби с финансови инструменти
ЗППЦК - Закон за публичното предлагане на ценни книжа
ЗПФИ - Закон за пазарите на финансови инструменти
ИД - инвестиционно дружество
ИП - инвестиционен посредник
КЗ - Кодекс за застраховането
КИС - колективни инвестиционни схеми
КРИБ - Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България
КСО - Кодекс за социално осигуряване
КФН/Комисията - Комисия за финансов надзор
ЛУАИФ - лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове
МВР - Министерство на вътрешните работи
МВФ - Международен валутен фонд
МСП – малки и средни предприятия
НАП - Национална агенция по приходите
НИФ - национален инвестиционен фонд
НББАЗ - Национално бюро на българските автомобилни застрахователи
НККУ - Националната комисия по корпоративно управление
НП - наказателно постановление
ОСА - Общо събрание на акционерите
ПАМ - принудителна административна мярка
ПД - публично дружество
ПКИПЦК - предприятие за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа
ПОД - пенсионноосигурително дружество
ППФ - професионален пенсионен фонд
УД - управляващо дружество
УПФ - универсален пенсионен фонд
ФДДПО - фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване
ФДЗПО - фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване

ФДПО - фонд за допълнително пенсионно осигуряване
ФИП – Фонд за извършване на плащания
ФИПП – Фонд за изплащане на пожизнени пенсии
ФКИ - Фонд за компенсиране на инвеститорите
ФРП – Фонд за разсрочени плащания
ЦД - Централен депозитар АД
ЦК –централни контрагенти
ESMA - Европейски орган за ценни книжа и пазари
ЕЮРА/ЕОЗПО - Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване
ЕВА/ЕБО - Европейски банков орган
ESFS - Европейска система за финансов надзор
ESRB - Европейски съвет за системен риск
ННІ - Херфиндал-Хиршман индекс

I. ОБРЪЩЕНИЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ

Уважаеми дами и господа,

Представям на Вашето внимание Годишния отчет за дейността на Комисията за финансов надзор за 2024 г. Създадена преди 21 години, днес Комисията продължава да насочва усилията си към осигуряване на стабилност и прозрачност в небанковия финансов сектор на страната. Технологичният напредък, особено в областта на изкуствения интелект, глобалните икономически промени и зелените политики формираха нов дневен ред, с който Комисията съобрази приоритетите и дейността си, за да гарантира ефективното функциониране на капиталовия, осигурителния и застрахователния пазар в България.

В тази динамична среда отговорността ни като регулатор, действащ в полза на обществото, бе водеща – защитата на потребителите и насърчаването на иновации са в основата на стратегическата визия на КФН. Успешното запазване на целостта на трите пазара и стремежът към синхронизация с европейската нормативна уредба са от ключово значение за прозрачността, управлението на риска и устойчивостта на сектора. През 2024 г. участниците на пазара се изправиха пред съчетание от глобални и местни предизвикателства, които изискваха гъвкави и дългосрочни стратегии. Вярвам, че доверието между институции, бизнес и потребители е основата, върху която изграждаме стабилна финансова екосистема, и изминалата година е ярко доказателство за това.

В стремеж към ефективни административни реформи и адаптация към новите европейски регулации, КФН приведе в съответствие дейността си с ключови регламенти като Регламент (ЕС) 2023/1114 на Европейския парламент и на Съвета от 31 май 2023 година относно пазарите на криптоактиви и за изменение на регламенти (ЕС) № 1093/2010 и (ЕС) № 1095/2010 и на директиви 2013/36/ЕС и (ЕС) 2019/1937 (MiCAR) и Регламент (ЕС) 2022/2554 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 година относно оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор и за изменение на регламенти (ЕО) № 1060/2009, (ЕС) № 648/2012, (ЕС) № 600/2014, (ЕС) № 909/2014 и (ЕС) 2016/1011 (DORA). Ускореното развитие на цифровите услуги и изкуствения интелект наложиха преоценка на традиционните подходи към киберрисковете. В отговор предприехме всеобхватен и адаптивен подход, който ще продължим да развиваме и занапред – за защита на чувствителната информация, съответствие с нормативните изисквания и изграждане на култура на киберсигурност.

През лятото на 2024 г. Комисията за финансов надзор организира стратегическата конференция „Бъдещи предизвикателства и очаквания в небанковия финансов сектор“, на която над 300 участника се запознаха с MiCAR и DORA, както и с принципите на корпоративното управление. Събитието допринесе за създаването на подготвена и устойчива среда в период на регулаторна трансформация.

Комисията за финансов надзор бе и съорганизатор на работна среща, посветена на Принципите на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и промените в Националния кодекс за корпоративно управление, в партньорство с Националната комисия по корпоративно управление, Асоциацията на индустриалния капитал в България и Българската фондова борса. Това постави началото на диалог по

темата за устойчивото корпоративно управление – ключов фактор за доверието на инвеститорите и за успешното присъединяване на България към ОИСР.

Допълнителното пенсионно осигуряване достигна зрял етап през 2024 г., подкрепено от положителна оценка на ОИСР и препоръката за въвеждане на мултифондов модел. Комисията изследва международния опит и активно участва в дискусии за усъвършенстване на пенсионната система, включително в пленарна сесия на Икономическия и социален съвет.

В контекста на предстоящото присъединяване към еврозоната, КФН проведе работно посещение в Хърватия с цел обмяна на опит по стратегията за интегриране на еврото. Фокусът бе поставен върху координационните механизми, правните адаптации и комуникационните подходи – всичко с оглед защита на потребителите и стабилност на финансовата система.

В областта на финансовите иновации, Комисията реализира действия съгласно Стратегията за наблюдение на финансовите иновации (2021–2024), включително чрез информационни кампании и участие в ключови форуми като Investor Finance Forum 2024 и Investor Day. Публикувана бе новата Стратегия за наблюдение на финтех сектора за 2025–2027 г., насочена към балансирано развитие между регулации, потребителско доверие и иновации.

През 2024 г. Комисията бе отличена за внедряването на Единната информационна система и мобилното приложение FSC Mobile – два иновативни инструмента, които трансформираха административното обслужване и дигиталната свързаност с регулатора. Комисията за финансов надзор проведе редица инициативи, насочени към повишаване на финансовата грамотност – сред тях са участието в Световната седмица на парите, програмата „Небанковият финансов сектор в България“, уебинари за ученици и образователни събития в цялата страна. Тези дейности акцентират върху рисковете от онлайн инвестиции, значението на личните финанси и насърчават осъзнатото потребителско поведение.

В рамките на социално отговорната си политика, КФН подкрепи редица благотворителни каузи в полза на деца в риск и деца със специални потребности, затвърждавайки имиджа си като институция с високи морални стандарти.

С оглед на предизвикателствата в застрахователния сектор, КФН реагира активно на казуса с цените на застраховка „Гражданска отговорност“ за таксиметрови автомобили, както и при природните бедствия, засегнали редица региони. Регулаторът настоя за навременни действия и защита на правата на потребителите от страна на застрахователните компании.

Комисията участва в изготвянето на редица законопроекта в областта на небанковия финансов сектор, както следва: Проект на закон за въвеждане на еврото в Република България; Проект на закон за изменение и допълнение на Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници; Проект на закон за пазарите на криптоактиви.

През 2024 г. Комисията прие Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 58 от 28.02.2018 г. за изискванията за защита на финансовите инструменти и паричните

средства на клиенти, за управление на продукти и за предоставяне или получаване на възнаграждения, комисиони, други парични или непарични облаги; Наредба № 22 за условията и реда за вписване и отписване в регистъра на публичните дружества, другите емитенти на ценни книжа и емисиите ценни книжа; Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 50 от 30.03.2022 г. за капиталовата адекватност, ликвидността на инвестиционните посредници и осъществяването на надзор за спазването им; Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 63 от 8.11.2018 г. за изискванията към съдържанието, периодичността на изготвяне и сроковете за представяне на отчетите за надзорни цели на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове; Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 38 от 21.05.2020 г. за изискванията към дейността на инвестиционните посредници; Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 11 от 3.12.2003 г. за лицензите за извършване на дейност като регулиран пазар, пазарен оператор, за организиране на многостранна система за търговия или организирана система за търговия, за извършване на дейност като инвестиционен посредник, инвестиционно дружество, управляващо дружество, дружество със специална инвестиционна цел, национален инвестиционен фонд и лице, управляващо алтернативен инвестиционен фонд.

В сферата на капиталовите пазари през 2024 г. е издаден един лиценз за извършване на дейност като ИП. През годината е инициирано едно производство за разширяване на лиценз на ИП, което е прекратено от заявителя, и е постановено едно решение за отнемане на лиценз на ИП по негово искане. В края на 2024 г. общият брой на ИП е 58, в т.ч. 19 банки и 39 небанкови ИП. Броят на ИП (банки и небанкови институции) с пълен лиценз (с право да извършват сделки и услуги във връзка с финансови инструменти за собствена сметка) е 38, а общият брой на ИП с частичен лиценз по чл. 10, ал. 2 от ЗПФИ е 15.

Издаден е един лиценз за извършване на дейност като доставчик на услуги за колективно финансиране. Разгледани са 9 заявления за одобрение на член на управителен или контролен орган на ИП като не е постановяван отказ. Разгледано е 1 производство за оценка на придобиване на квалифицирано участие от капитала или от гласовете в общото събрание на инвестиционен посредник, като не е издадена забрана. В рамките на 2024 г. са разгледани 3 производства във връзка с дейността на „Българска фондова борса“ АД и „Централен депозитар“ АД.

През 2024 г. са издадени 4 разрешения на управляващо дружество да организира и управлява договорни фондове. Издадени са 2 разрешения за организиране и управление на национален инвестиционен фонд на управляващи дружества. В рамките на 2024 г. са регистрирани 3 лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове по чл. 214 и сл. от ЗДКИСДПКИ. През 2024 г. са разгледани 11 производства за одобрение на нов член на управителен или контролен орган на управляващи дружества, като не са издавани откази.

През отчетния период е издаден 1 нов лиценз за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел за инвестиране в недвижими имоти. Няма издадени откази за издаване на лиценз на дружество със специална инвестиционна цел. През 2024 г. е отнет 1 лиценз за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел в резултат на изричен доброволен отказ и приключило обратно

изкупуване на акциите на дружеството със специална инвестиционна цел при условията и реда на чл. 149б от ЗППЦК.

Във връзка с дейността на дружествата със специална инвестиционна цел и регулаторните изисквания към нея съгласно действащия ЗДСИЦДС, през 2024 г. КФН е разгледала и се е произнесла общо по 60 производства.

През годината в регистъра на публичните дружества и други емитенти на ценни книжа са вписани 2 нови публични дружества и е deregистрирано 1 публично дружество в резултат на упражнените правомощия на регулатора съгласно ЗППЦК. През годината са одобрени общо 46 проспекти и 1 допълнение към проспект.

Комисията е издала 2 решения за издаване на първоначален лиценз в областта на застрахователния пазар. Издадени са 4 решения относно придобиване на квалифицирани участия в застрахователни дружества. През отчетния период са издадени 72 решения на КФН относно одобрения на членове на управителни и контролни органи на застрахователни и презастрахователни дружества и застрахователни холдинги. През 2024 г. са издадени 13 решения по прилагане на регистрационните режими по отношение на застрахователните посредници.

През отчетната 2024 г. не са постъпвали искания за издаване на лицензии и разрешения, както и за преобразуване на пенсионноосигурителни дружества и/или фондове за допълнително пенсионно осигуряване и фондове за извършване на плащания, за доброволно прекратяване на действащи дружества, както и не са констатирани основания за отнемане на издадени пенсионни лицензии от КФН.

Регулаторът поддържа активно сътрудничество с международни регулатори и организации като Международната организация на комисиите по ценни книжа (IOSCO), Международната асоциация на застрахователните надзорни институции (IAIS), Международната организация на пенсионните надзорни органи (IOPS), Европейския орган за ценни книжа и пазари (European Securities and Markets Authority – ESMA) и Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (European Insurance and Occupational Pensions Authority – EIOPA), и работи по прегледи и инициативи в рамките на ОИСП, включително чрез Комитетите по застраховане, финансови пазари и корпоративно управление.

Настоящият отчет включва две основни части – дейността на КФН като регулатор и надзорен орган и задълбочен анализ на състоянието на небанковия финансов сектор в контекста на икономическата и регулаторна динамика на 2024 г.

Чрез прилагането на принципите за добро управление, адаптация към европейските регулации и ангажираност към евроинтеграцията, България стои уверено на прага на нов етап от своето развитие. Нека продължим заедно – институции, бизнес и граждани – да изграждаме стабилна и иновативна финансова среда, в която доверието е водещ принцип.

Благодаря за доверието!

Васил Големански
Председател

II. ДЕЙНОСТ НА КФН ПРЕЗ 2024 Г.

1. Регулаторна дейност

1.1. Промени в нормативната уредба

През 2024 г. експерти от КФН участваха в работни групи по изготвянето на следните законопроекти, касаещи обществените отношения в небанковия финансов сектор:

Проект на закон за въвеждане на еврото в Република България

Законопроектът се предлага в изпълнение на стратегическата цел на Република България за присъединяване към еврозоната. Целта на Закона за въвеждане на еврото в Република България е да осигури безпроблемното въвеждане на еврото в Република България и да повиши прозрачността и информираността за процеса на приемане на единната европейска валута в страната. Със законопроекта се уреждат принципите, правилата и процедурите за въвеждане на еврото като парична единица на Република България.

В резултат от приемането на законопроекта се очаква да бъдат създадени условия за регламентиране на обществените отношения с цел безпрепятственото преминаване към еврото, вкл. въвеждане на период за двойно обозначаване на цените на стоки и услуги, както и двойно обращение на двете валути, за да се гарантира високо ниво на прозрачност на процеса и да се създаде възможност за адаптация на обществото. С въвеждането на еврото ще завърши процеса по присъединяването на Република България към еврозоната, като логична крайна фаза на евроинтеграционните процеси в рамките на Икономическия и паричен съюз.

Законът за въвеждане на еврото в Република България е приет от Народното събрание и е обнародван в „Държавен вестник“, бр. 70 от 2024 г.

Проект на закон за изменение и допълнение на Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници

Въвеждането в националното законодателство на измененията, предвидени в Директива 2014/59/ЕС по силата на Регламент (ЕС) 2022/2036 и Директива (ЕС) 2024/1174, цели развиване и адаптиране на действащата към момента правна уредба към приетото европейско законодателство. Новите хармонизирани правила ще осигурят съответствие между предвидените в Регламент (ЕС) № 575/2013 пруденциални изисквания за изчисляване на собствения капитал и приемливите задължения на Г-СЗИ със стратегия за реструктуриране с множество входни точки и регламентацията на МИСКПЗ за всички кредитни институции, установена в Директива 2014/59/ЕС. Също така, ще гарантират, че непрякото записване на собствен капитал и приемливи задължения за целите на изпълнението на вътрешното МИСКПЗ се извършва по обоснован от пруденциална гледна точка ред, като се предотвратява двойното отчитане на приемливи за целите на вътрешното МИСКПЗ инструменти и се осигурява функционирането на механизмите за поемане на загуби и рекапитализация в рамките на групата. С Директива (ЕС) 2024/1174 се доразвива уредбата на МИСКПЗ като се дава

възможност на органите за реструктуриране при определени условия да определят (вътрешно) МИСКПЗ на консолидирана основа за субекти от група за реструктуриране, които сами по себе си не са субекти за реструктуриране, и се въвеждат опростени изисквания по отношение на институциите и дружествата, за които в плановете за реструктуриране се предвижда прекратяване на дейността чрез производство по несъстоятелност или за които не се предвижда упражняване на правомощия за обезценяване или преобразуване на капиталови инструменти и приемливи задължения (субекти за ликвидация). Тези субекти нямат задължение да спазват МИСКПЗ, освен ако органът за реструктуриране не реши друго. С влизане в сила на предложените изменения и допълнения на ЗВПКИИП кредитните институции и инвестиционните посредници, лицензирани в Република България, ще функционират при нормативни условия, които са хармонизирани с условията в другите държави членки на Европейския съюз. Това от своя страна е в интерес на правната сигурност и единния пазар в ЕС. В допълнение, приемането на предложените изменения и допълнения в ЗВПКИИП, целящи прецизиране на нормативната уредба, ще осигурят пълна хармонизация с европейското законодателство. С приемането на предложените с предходните и заключителни разпоредби на законопроекта изменения в ЗБН ще се постигне съобразяване на правната рамка в областта на банковата несъстоятелност с Конвенцията, като по този начин ще гарантира правото на защита на банка в производство по несъстоятелност. Наред с това ще бъде гарантирана независимостта на ФГВБ като контролен орган в производството по банкова несъстоятелност и ще бъде постигната по-голяма яснота относно компетентните органи в производството по банкова несъстоятелност.

Проект на закон за пазарите на криптоактиви

С предложениия проект на закон за пазарите на криптоактиви се въвеждат в националното законодателство мерки за осигуряване на условия за прилагане на изискванията на Регламент (ЕС) 2023/11141 относно пазарите на криптоактиви и Регламент (ЕС) 2023/11132 относно информацията, придружаваща преводите на средства и прехвърлянията на определени криптоактиви, както и мерки за осигуряване на условия за прилагането на Регламент (ЕС) 2022/25543 и въвеждане на измененията, предвидени с Директива (ЕС) 2022/25564 по отношение на оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор.

С въвеждането на уредба за пазарите на криптоактиви в националното законодателство в съответствие с Регламент (ЕС) 2023/11141 относно пазарите на криптоактиви, дружествата в Република България ще могат да се възползват изцяло от предимствата на новата европейска регулация. Ще се изгради по-надежден и сигурен пазар на криптоактивите. Криптоактивите и подлежащата им ТДР имат голям потенциал за повишаване на ефективността в „традиционния“ финансов сектор. Този потенциал произтича главно от две характеристики на технологията: способността да се записва информация в безопасен и неизменен формат и способността тази информация да бъде достъпна по прозрачен начин за всички пазарни участници в ТДР мрежата. Наличието на ясна правна рамка за криптоактивите в ЕС и в Република България в частност би позволило на компаниите и издателите на криптоактиви да правят иновации и да се конкурират на равни начала на единния пазар, както и да използват предимствата на нови

форми на плащане, без да се намалява нивото на защита на потребителите и финансовата стабилност.

Когато криптоактивите са правно регулирани, те разширяват инвестиционните възможности за инвеститорите. Регулирането и надзора над лицата, извършващи услуги с криптоактиви води до ефективно управление на операционните и киберрискове при предоставянето на услугите и повишава като цяло сигурността на пазара на криптоактиви. Това би следвало да допринесе и до минимизиране на риска за потребителите от фалит на лица, предоставящи услуги с криптоактиви. Компетентните органи ще следят за съблюдаване на минимални стандарти за оперативни рискове (включително киберрискове), като по този начин доставчиците на услуги ще се насърчават да въвеждат подходящи системи и контроли, предпазвайки потребителите от загуби, произтичащи от хакерски атаки, софтуерни грешки или загуба на данни. Определянето на КФН и на БНБ като компетентни органи по Регламент (ЕС) 2023/11141 относно пазарите на криптоактиви ще гарантира интегритета на пазара, както и ще създаде възможност за поддържане на финансовата стабилност и провеждането на ефективна парична политика. При наличието на регулаторна рамка и ефективни правомощия по Регламент (ЕС) 2023/11141 относно пазарите на криптоактиви на национално ниво, предлагането на криптоактиви ще има редица икономически ползи – по-евтини и бързи плащания като алтернатива на традиционните такива, алтернативен източник за финансиране за фирмите и ползи, свързани с децентрализираните данни в икономиката. Въвеждането на мерки за ефективно прилагане на Регламент (ЕС) 2023/1113 ще осигури и намаляване на риска от изпиране на пари при прехвърлянето на определени криптоактиви или при превод на средства. Изменението на нормативната уредба ще осигури условия в националното законодателство за прилагане на Регламент (ЕС) 2022/2554.

По отношение на риска в областта на информационните и комуникационни технологии (ИКТ) очакванията са финансовите субекти да следват един и същи подход и принципни правила, като отчитат размера и цялостния си рисков профил, както и естеството, мащабите и сложността на своите услуги и дейности. Съгласуваността допринася за засилване на доверието във финансовата система и за съхраняване на нейната стабилност, отчитайки зависимостта ѝ от системите, платформите и инфраструктурите на ИКТ. С прилагането на новите изисквания в областта на оперативната устойчивост се гарантират технологичната сигурност и доброто функциониране на финансовия сектор, бързото му възстановяване след пробиви и инциденти с ИКТ, което в крайна сметка да позволи ефективно и безпрепятствено предоставяне на финансови услуги, включително в ситуации на стрес, като същевременно се запазят доверието и увереността на потребителите и пазара. Очакванията са като цяло финансовата система да бъде по-малко уязвима на киберзаплахи и смущения на ИКТ.

Приетите през 2024 г. подзаконови нормативни актове са в съответствие с програмата за нормативна дейност на КФН:

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 58 от 28.02.2018 г. за изискванията за защита на финансовите инструменти и паричните средства на

клиенти, за управление на продукти и за предоставяне или получаване на възнаграждения, комисиони, други парични или непарични облаги

На 3.08.2023 г. Европейският орган за ценни книжа и пазари публикува на своята електронна страница Насоки относно изискванията за управление на продукта по ДПФИ II (ESMA35-43-3448), на основание чл. 16, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1095/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски орган за ценни книжа и пазари), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/77/ЕО на Комисията, които насоки заменят Насоките относно изискванията за управление на продукта по ДПФИ II (ESMA35-43-620). Новите моменти в Насоките относно изискванията за управление на продукта по ДПФИ II (ESMA35-43-3448) са свързани с целите, свързани с устойчивостта, с които продуктът е съвместим. С Решение № 888-Н от 28.09.2023 г. КФН е обявила, че възнамерява да спазва в надзорната си практика Насоките относно изискванията за управление на продукта по ДПФИ II (ESMA35-43-3448).

С промените в Наредба № 58 се въвеждат изисквания за лицата, които създават и лицата, които дистрибутират финансовите продукти, като се осигурява спазването на изискванията на Насоките относно изискванията за управление на продукта по ДПФИ II (ESMA35-43-3448) и се прецизират други действащи текстове на наредбата.

С измененията и допълненията в Наредба № 58 се допринася за осигуряването на непротиворечиво и еднакво прилагане на правилата за управление на продукти на територията на ЕС и се очаква да доведат до повишаване на степента на защита на интересите на инвеститорите.

Наредба № 22 за условията и реда за вписване и отписване в регистъра на публичните дружества, другите емитенти на ценни книжа и емисиите ценни книжа

Действащата Наредба № 22 от 29.07.2005 г. за условията и реда за вписване и отписване на публични дружества, други емитенти на ценни книжа и емисии ценни книжа в регистъра на Комисията за финансов надзор е приета на основание параграф 16, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби във връзка с чл. 79а, ал. 2, чл. 100щ, ал. 4, чл. 110, ал. 8 от ЗППЦК. С приемането на мерките по прилагане на Регламент (ЕС) 2017/1129 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 година относно проспекта, който трябва да се публикува при публично предлагане или допускане на ценни книжа до търговия на регулиран пазар, и за отмяна на Директива 2003/71/ЕО (ОВ, L 168/12 от 30 юни 2017 г.), чл. 79а, ал. 2, както и целите раздели I и II от Глава шеста от ЗППЦК са отменени. Приетите от законодателя нови норми променят изцяло концепцията относно публичното предлагане на ценни книжа и разкриването на информация по отношение на емитентите по чл. 100к от ЗППЦК. Предвид че промените, които се налагат в действащия нормативен акт, са съществени и многобройни, е изготвен нов проект на Наредба № 22 за условията и реда за вписване и отписване в регистъра на публичните дружества, другите емитенти на ценни книжа и емисиите ценни книжа. С Наредба № 22 са предвидени и изменения и допълнения в Наредба № 2 от 9.11.2021 г. за първоначално и последващо разкриване на информация при публично предлагане на ценни книжа и допускане на ценни книжа до търговия на регулиран пазар и Наредба № 15 от 5.05.2004 г. за воденето и съхраняването на регистрите от Комисията за финансов надзор и за подлежащите на вписване обстоятелства. С промените се постига

прецизиране на действащи разпоредби, както и отстраняване на констатирани проблеми при прилагането на посочените наредби в надзорната практика.

С промените се детайлизират условията и реда за вписването и отписването в регистъра на публичните дружества, другите емитенти на ценни книжа и емисиите ценни книжа, воден от КФН.

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 50 от 30.03.2022 г. за капиталовата адекватност, ликвидността на инвестиционните посредници и осъществяването на надзор за спазването им

С промените се цели осигуряването на спазването на Насоките относно определени аспекти на изискванията на MiFID II за възнагражденията (ESMA35-43-3565), както и намаляването на административната тежест. С цел осигуряване спазването на Насоките относно определени аспекти на изискванията на MiFID II за възнагражденията (ESMA35-43-3565) са направени допълнения в чл.1, ал. 3, чл. 34, ал. 4 и чл. 102, ал. 3 от наредбата. В наредбата са направени допълнителни технически редакции с цел унифициране на националната законодателна рамка с европейската.

Инструкция за взаимодействие и обмен на информация между Държавна агенция „Национална сигурност“ и Комисията за финансов надзор

Целта на инструкцията е да уреди условията, реда и начина за осъществяване на взаимодействие и обмен на информация между ДАНС и Комисията при: изпълнение на дейностите на Агенцията по чл. 4, ал. 1, т. 6 от ЗДАНС за предотвратяване и разкриване на посегателства, свързани с икономическата и финансовата сигурност на Република България, и законоустановените функции на Комисията; прилагането на чл. 115, ал. 4 от ЗМИП. Инструкцията ще допринесе за своевременното, ефективно и законосъобразно изпълнение на дейностите на ДАНС и Комисията, регламентирани в ЗДАНС, ЗКФН и ЗМИП.

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 63 от 8.11.2018 г. за изискванията към съдържанието, периодичността на изготвяне и сроковете за представяне на отчетите за надзорни цели на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове

Във връзка със Закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване, обн. в ДВ, бр. 85 от 10.10.2023 г., осигуряващ прилагането на Регламент (ЕС) 2019/1238 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година относно паневропейски персонален пенсионен продукт (ПЕПП) е актуализирана и подзаконовата нормативна уредба, в т.ч. по отношение на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове. С промените в Наредба № 63 се утвърждават отчетите за надзорни цели на доброволните пенсионни фондове за ПЕПП и се въвеждат Насоките на Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване относно надзорната отчетност за паневропейския пенсионен продукт (ПЕПП) (EIOPA-21/260), както и се извършват промени в образците на отчети и справки, представяни от пенсионноосигурителните дружества във връзка с ПЕПП. С Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 63 се извършват промени и в други подзаконовни нормативни актове от компетентността на управление „Осигурителен надзор“, а именно:

- Наредба № 3 от 24.09.2003 г. за реда и начина за промяна на участие и за прехвърляне на натрупаните средства на осигурено лице от един фонд за допълнително пенсионно осигуряване в друг съответен фонд, управляван от друго пенсионноосигурително дружество;
- Наредба № 9 от 19.11.2003 г. за начина и реда за оценка на активите и пасивите на пенсионноосигурителното дружество и на управляваните от него фондове, на стойността на нетните активи на фондовете, за изчисляване и обявяване на стойността на един дял, за изчисляване и съпоставяне на доходността от инвестиционните имоти и за изискванията към воденето на индивидуалните партии и на аналитичните сметки във фонд за разсрочени плащания;
- Наредба № 10 от 29.06.2021 г. за изискванията към границата на платежоспособност и собствените средства на пенсионноосигурителното дружество, към неговата оздравителна програма и към минималните ликвидни средства на дружеството и на управляваните от него фондове;
- Наредба № 15 от 05.05.2004 г. за воденето и съхраняването на регистрите от Комисията за финансов надзор и за подлежащите на вписване обстоятелства;
- Наредба № 17 от 07.07.2004 г. за документите, които са необходими за издаване на разрешение за преобразуване на пенсионноосигурително дружество и на фонд за допълнително пенсионно осигуряване и за изискванията към планове по чл. 327, ал. 1, т. 3 и чл. 336, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване;
- Наредба № 31 от 2.08.2006 г. за условията и реда за провеждане на изпит и за признаване на правоспособност на отговорен актюер, за признаване на правоспособност, придобита извън Република България, за формата на актюерската заверка, формата и съдържанието на актюерския доклад и на справките по Кодекса за застраховането, които отговорният актюер заверява, както и за формата и задължителното съдържание на годишния актюерски доклад по Кодекса за социално осигуряване;
- Наредба № 34 от 4.10.2006 г. за условията за сключване на сделки за намаляване на инвестиционния риск, свързан с активите на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване и фондовете за извършване на плащания и за изискванията и ограниченията към тези сделки;
- Наредба № 47 от 11.07.2012 г. за изискванията към информационните системи на пенсионноосигурителните дружества;
- Наредба № 48 от 20.03.2013 г. за изискванията към възнагражденията;
- Наредба № 52 от 21.10.2016 г. за реда и начина за отчисляване на таксите по чл. 201, ал. 1, т. 2 и 3 и чл. 256, ал. 1, т. 3 от Кодекса за социално осигуряване, събирани от пенсионноосигурителните дружества;
- Наредба № 56 от 04.01.2018 г. за минималното съдържание на инвестиционните политики на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване;
- Наредба № 59 от 04.04.2018 г. за функциите и задълженията на звената, службите и лицата, осъществяващи управление на риска, вътрешен контрол и вътрешен одит в пенсионноосигурителните дружества;
- Наредба № 60 от 02.05.2018 г. за изискванията към документите по чл. 122а, ал. 1, т. 6 и 11, по чл. 145, ал. 1, т. 4, 8, 9 и 11 и по чл. 218, ал. 2, т. 3, 7, 8 и 11 от Кодекса за социално осигуряване за издаване на пенсионна лицензия и на разрешение за управление на пенсионен фонд;

- Наредба № 61 от 27.09.2018 г. за изискванията към рекламните и писмените информационни материали и страниците в интернет на пенсионноосигурителните дружества;
- Наредба № 62 от 30.10.2018 г. за реда за съхраняване, използване и унищожаване от пенсионноосигурителните дружества на документите и данните, свързани с дейността по допълнително пенсионно осигуряване;
- Наредба № 64 от 29.11.2018 г. за изискванията към лицата по чл. 344, ал. 2, т. 2 от Кодекса за социално осигуряване и реда и начина за назначаването им.

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 38 от 21.05.2020 г. за изискванията към дейността на инвестиционните посредници

С посочената наредба са извършени изменения в подзаконовите нормативни актове, относими към дейността на поднадзорните на КФН лица, а именно:

- Наредба № 8 от 3.09.2020 г. за изискванията към дейността на централните депозитари на ценни книжа, централния регистър на ценни книжа и други лица, осъществяващи дейности, свързани със сетълмента на ценни книжа;
- Наредба № 34 от 04.10.2006 г. за условията за сключване на сделки за намаляване на инвестиционния риск, свързан с активите на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване и фондовете за извършване на плащания и за изискванията и ограниченията към тези сделки;
- Наредба № 44 от 20.10.2011 г. за изискванията към дейността на колективните инвестиционни схеми, управляващите дружества, националните инвестиционни фондове, алтернативните инвестиционни фондове и лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове;
- Наредба № 53 от 23.12.2016 г. за изискванията към отчетността, оценката на активите и пасивите и образуването на техническите резерви на застрахователите, презастрахователите и Гаранционния фонд.

С измененията и допълненията в посочените по-горе подзаконови нормативни актове, ще се постигнат подобрена хармонизация и стандартизация на отчитането, както и намаляване на разходите по цялата верига на отчитане, т.е. както извършваните от контрагентите, които отчитат данните и от регистрите на трансакции, които въвеждат процедурите за проверка на верността и пълнотата на данните, така и от органите, определени в чл. 81, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 648/2012, които използват данните за надзорни и регулаторни цели. Прилагането на изискванията на Насоките за отчитане съгласно РЕПИ (ESMA74-362-2281) и Насоките относно прехвърлянето на данни между регистрите на трансакции съгласно Регламента за европейската пазарна инфраструктура и Регламента относно СФЦК (ESMA74-362-2351) ще допринесе съществена полза за субектите, които попадат в приложното им поле, без да възниква допълнителна административна тежест и/или необходимост от допълнителни ресурси за спазването им, както и ще улесни надзорната практика на Комисията.

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 11 от 3.12.2003 г. за лицензите за извършване на дейност като регулиран пазар, пазарен оператор, за организиране на многостранна система за търговия или организирана система за търговия, за извършване на дейност като инвестиционен посредник, инвестиционно дружество, управляващо дружество, дружество със специална

инвестиционна цел, национален инвестиционен фонд и лице, управляващо алтернативен инвестиционен фонд

С измененията и допълненията в наредбата се постига съответствие на подзаконовата нормативна уредба с изискванията на ЗППЦК, ЗПФИ, ЗДКИСДПКИ, както и детайлизиране на някои от условията и реда за лицензионните производства, извършвани от Комисията.

През 2024 г. е изготвен и приет на първо гласуване от Комисията проект на:

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 53 от 23.12.2016 г. за изискванията към отчетността, оценката на активите и пасивите и образуването на техническите резерви на застрахователите, презастрахователите и Гаранционния фонд

С приемането на наредбата се цели предвидимост и осигуряване на правна сигурност чрез възстановяване на установената форма на уреждане на допълнителната надзорна отчетност на застрахователите с подзаконов акт на КФН, вместо със заповед на заместник-председателя, ръководещ управление „Застрахователен надзор“. Цели се обогатяването на информацията, събирана за надзорни цели с оглед подобряване на прозрачността на застрахователния пазар, както и привеждане в съответствие разпоредбите относно начина на подаване на редовната надзорна отчетност с новата информационна среда след въвеждането в експлоатация на ЕИС. Също така се цели уреждането на новия годишен доклад относно дейността по смисъла на Закона за счетоводството, а също и се регламентира форматът за неговото подаване. Предвидени са и изменения в Наредба № 15 от 5.05.2004 г. за воденето и съхраняването на регистрите от Комисията за финансов надзор и за подлежащите на вписване обстоятелства. Предложените изменения и допълнения са с технически характер и целят постигане на правна сигурност и избягване на неточности при прилагането на наредбата.

1.2. Нови моменти в законодателството на ЕС

През изминалата 2024 г. в Официален вестник на Европейския съюз бяха публикувани следните актове:

РЕГЛАМЕНТИ

1. Регламент (ЕС) 2024/791 на Европейския парламент и на Съвета от 28 февруари 2024 година за изменение на Регламент (ЕС) № 600/2014 във връзка с повишаване на прозрачността на данните, премахване на пречките пред създаването на системи за консолидирани данни, оптимизиране на задълженията за търговия и забрана за получаване на плащане за поток от нареждания

С регламента се установяват следните принципи и нововъведения:

- създава се непрекъснат електронен поток от обновявани в реално време данни, чието предназначение е да предоставя цялостен поглед върху цените и обема на капиталовите и подобните на тях финансови инструменти, търгувани в целия Съюз на местата на търговия, наречен „система за консолидирани данни“;
- променят се изискванията за освобождаване от задълженията за прозрачност, съществуващи преди сключването на сделките, спрямо централните дневници за

лимитирани нареждания и системите за търговия чрез периодични аукциони, като се премахва освобождаването над определен за дадения финансов инструмент размер за системите за искане на котировки и системите за гласова търговия;

- хармонизира се режимът на отлагане публикуването на информация и данни, свързани със сделки с некапиталови инструменти, като за целта се премахва свободната преценка на националните компетентни органи и се подсилват изискванията за прозрачност след сключване на сделките;
- въвежда се правомощие за ESMA да разработва проекти на регулаторни технически стандарти, определящи как следва да се прилага понятието „разумни търговски условия“, за да се осигури хармонизираното и последователно прилагане на чл. 13 от Регламент (ЕС) № 600/2014, както и да наблюдава и оценява промените в политиките в областта на данните и ценообразуването на пазара, за да актуализира разработените РТС на базата на своята оценка;
- въвежда се разграничение на акциите въз основа на техния международен идентификационен номер на ценни книжа (ISIN);
- в новия обхват за докладване на сделките с деривати се установява разграничение, съгласно което сделките с извънборсови деривати, сключени на мястото на търговия, трябва да се докладват, а сделките с извънборсови деривати, сключени извън мястото на търговия се докладват само ако са предмет на изисквания за прозрачност, или ако базовият инструмент се търгува на място на търговия или е индекс или кошница, съставена от финансови инструменти, които се търгуват на място на търговия;
- предвижда се на доставчиците на данни, които решат да участват в системата за консолидирани данни, да се предостави преференциално третиране за преразпределянето на прихода, генериран от системата за консолидирани данни във връзка с акции и борсово търгувани фондове;
- премахва се изискването за безплатно предоставяне на докладите за сделките 15 минути след сключването им от страна на доставчиците на консолидирани данни, с изключение на местата за търговия и одобрените механизми за публикуване;
- освобождават се от изискванията за прозрачност преди и след сключването на сделките и за проверка на най-доброто изпълнение онези доставчици на услуги, които не експлоатират многостранна система.

2. Регламент (ЕС) 2024/1106 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година за изменение на регламенти (ЕС) № 1227/2011 и (ЕС) 2019/942 във връзка с подобряването на защитата на Съюза срещу манипулиране на пазара за търговия на едро с енергия

С регламента се цели повишаване на общественото доверие във функционирането на пазарите за търговия на едро с енергия и гарантирането на ефективна защита на ЕС срещу пазарни злоупотреби, като чрез изменението на Регламент (ЕС) № 1227/2011 се отстранят установените недостатъци в действащата рамка, установи се повече прозрачност и се увеличи капацитетът за наблюдение, като по този начин се допринесе за стабилизирането на цените на енергията и защитата на потребителите, както и се осигури по-ефективно разследване и правоприлагане по отношение на случаите на потенциална трансгранична пазарна злоупотреба.

3. Регламент (ЕС) 2024/2847 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2024 година относно хоризонтални изисквания за киберсигурност за продукти с цифрови елементи и за изменение на регламенти (ЕС) № 168/2013 и (ЕС) 2019/1020 и Директива (ЕС) 2020/1828 (Акт за киберустойчивост)

С регламента се определят:

- правилата за предоставянето на пазара на продукти с цифрови елементи, за да се гарантира киберсигурността на тези продукти;
- съществените изисквания за киберсигурност за дизайна, разработването и производството на продукти с цифрови елементи и задължения на икономическите оператори във връзка с тези продукти по отношение на киберсигурността;
- съществените изисквания за киберсигурност за процесите за отстраняване на уязвимостите, въведени от производителите, за да се гарантира киберсигурността на продуктите с цифрови елементи за времето, през което се очаква продуктите да бъдат в употреба, и задълженията за икономическите оператори във връзка с тези процеси;
- правилата за надзор на пазара, включително мониторинга, и прилагането на правилата и изискванията, изброени по-горе.

Регламентът въвежда условия за разработването на сигурни продукти с цифрови елементи, за да се създадат гаранции за ниската степен на уязвимост на предлаганите на пазара хардуерни и софтуерни продукти, както и гаранции за сериозното отношение на производителите към сигурността през целия жизнен цикъл на продукта. Наред с това се създават предпоставки, позволяващи на ползвателите да вземат предвид киберсигурността при избора и използването на продукти с цифрови елементи чрез подобряване на прозрачността по отношение на периода на поддръжка за предоставяните на пазара продукти, съдържащи такива елементи. Въведените правила образуват хармонизирана регулаторна рамка на равнището на ЕС, като по този начин повишават всеобщата правна сигурност за ползвателите, организациите и предприятията, включително микропредприятията и малките и средните предприятия съгласно определението за тях в приложението към Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията.

С регламента се гарантира правната сигурност за икономическите оператори и ползвателите на продукти с цифрови елементи на равнището на целия Съюз, както и по-добра хармонизация на вътрешния пазар и пропорционалност за микропредприятията и малките и средните предприятия чрез създаването на по-жизнеспособни условия за икономическите оператори, които се стремят да навлязат на този пазар.

Настоящият регламент влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз, като ще се прилага от 11 декември 2027 г., с изключение на чл. 14, който ще се прилага от 11 септември 2026 г., а глава IV (членове 35—51) - от 11 юни 2026 година.

4. Регламент (ЕС) 2024/1620 на Европейския парламент и на Съвета от 31 май 2024 година за създаване на Орган за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма и за изменение на регламенти (ЕС) № 1093/2010, (ЕС) № 1094/2010 и (ЕС) № 1095/2010

Регламентът е част от всеобхватен пакет, целящ укрепване на уредбата на ЕС в областта на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма (БИП/БФТ), като заедно с Регламент (ЕС) 2023/1113, Регламент (ЕС) 2024/1624 и Директива (ЕС) 2024/1640 изгражда правната рамка, уреждаща изискванията в областта на БИП/БФТ.

С регламента се създава нов орган на Европейския Съюз за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма (AMLA), който е от решаващо значение за гарантирането на ефективен и адекватен надзор върху задължените субекти, при които рискът от изпиране на пари и финансиране на тероризма (ИП/ФТ) е висок, за укрепването на общите надзорни подходи по отношение на всички останали задължени субекти и за подпомагането на съвместните анализи и сътрудничеството между звената за финансово разузнаване (ЗФР). Седалището на Органа е във Франкфурт на Майн.

Досегашните правомощия на ЕБО, свързани с БИП/БФТ, отпадат след влизането в сила на настоящия регламент, тъй като се прехвърлят върху новия орган.

Настоящият регламент влиза в сила на седмия ден след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз, като ще се прилага от 1 юли 2025 г., с изключение на членове 1, 4, 49, 53, 54, 55, 57—66, 68—71, 100, 101 и 107, които ще се прилагат от 26 юни 2024 г., а чл. ще се 103 се прилага от 31 декември 2025 г.

5. Регламент (ЕС) 2024/1624 на Европейския парламент и на Съвета от 31 май 2024 година за предотвратяване на използването на финансовата система за целите на изпирането на пари или финансирането на тероризма

Регламентът е част от цялостен пакет, насочен към укрепване на уредбата на Съюза в областта на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма (БИП/БФТ), към който спадат Директива (ЕС) 2024/1640 на Европейския парламент и на Съвета и регламенти (ЕС) 2023/1113 и (ЕС) 2024/1620 на Европейския парламент и на Съвета, образуващи правната рамка, която урежда изискванията в областта на БИП/БФТ, включително и създаването на Орган за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма (ОБИП).

С регламента се въвеждат разпоредби в следните три насоки:

- определяне на мерките, които да се прилагат от задължените субекти с цел предотвратяване на изпирането на пари и финансирането на тероризма;
- установяване на изисквания за прозрачност на действителната собственост по отношение на правните образувания, изричната доверителна собственост и сходни правни форми;
- определяне на мерките за ограничаване на злоупотребите с анонимни инструменти.

Регламентът въвежда задължения по отношение на редица субекти, сред които и поднадзорните на КФН лица, както и определени задължения за предприятията майки в случаите на група от предприятия и на клонове и дъщерни предприятия в трети държави.

С регламента се урежда политиката по отношение на трети държави, както и в хипотезата на опасност от изпиране на пари и финансиране на тероризма с източник извън ЕС.

Регламентът съдържа списък на мерките, които следва да се предприемат в случаите на опростена и разширена комплексна проверка, както и механизмите за сътрудничество между звената за финансово разузнаване и OLAF.

Настоящият регламент влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз.

Прилага се от 10 юли 2027 г., с изключение във връзка със задължените субекти, посочени в чл. 3, точка 3, буква н), за които се прилага от 10 юли 2029 г.

6. Регламент (ЕС) 2024/2809 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2024 година за изменение на регламенти (ЕС) 2017/1129, (ЕС) № 596/2014 и (ЕС) № 600/2014 с цел повишаване на привлекателността на публичните капиталови пазари в Съюза за дружествата и улесняване на достъпа до капитал за малките и средните предприятия

С регламента се цели подпомагане на развитието на капиталовите пазари в Съюза чрез намаляване на тяхната разпокъсаност поради съществуващите национални граници, като се даде достъп на дружествата до източници на финансиране, различни от банковото кредитиране, както и възможност да адаптират структурата си на финансиране в процеса на своето укрепване и разрастване. С внасянето на разнообразие в начините на финансиране, по-специално под формата на дълг и собствен капитал, ще се понижат рисковете за отделните дружества и за икономиката в цялост, което ще допринесе за реализирането на потенциала за растеж на дружествата в Съюза, включително на МСП. С регламента се подпомага изграждането на Съюз на капиталовите пазари (СКП), посредством който да се ускорят инвестициите, необходими за осъществяването на политиките в сферата на опазване на околната среда и водите, цифровизацията и стратегическата автономност.

С регламента се въвежда по-гъвкаво нормативно третиране на дружествата пропорционално на техния размер, като се премахват нормативните пречки, съществуващи в Регламент (ЕС) 2019/2115 на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 2014/65/ЕС и на регламенти (ЕС) № 596/2014 и (ЕС) 2017/1129 във връзка с насърчаването на използването на пазарите за растеж на МСП, които възпрепятстват достъпа на дружествата до публичните пазари. Извършват се промени в Регламента за проспектите (ЕС) 2017/1129, като се премахват пречките, засягащи достъпа на дружествата до публичните пазари в ЕС преди, по време на, и след етапа на първичното публично предлагане (ППП), особено що се отнася до преодоляването на обременителните изисквания за оповестяване при допускането до търговия на публичните пазари, установени в Регламент (ЕС) 2017/1129 и Регламент (ЕС) № 596/2014 на Европейския парламент и на Съвета.

Настоящият регламент влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз, като чл. 1, точка 7, буква ж) и точки 11 – 14 ще се прилагат от 5 март 2026 г., а чл. 1, точка 3, точка 6, букви б) и в), точка 7, букви а) – е), точка 10, буква а), точки i), ii) и iii), точка 10, букви б) и в) и точка 21, буква а) по отношение на чл. 27, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2017/1129 и чл. 2, точка 6, букви а), б), в) и д) от настоящия регламент за изменение се прилагат от 5 юни 2026 г.

В срок до 5 юни 2026 г. държавите членки са длъжни да предприемат необходимите мерки, за да изпълнят изискванията на чл. 2, точка 14, буква а) и точка 15.

7. Регламент (ЕС) 2024/2987 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2024 година за изменение на регламенти (ЕС) № 648/2012, (ЕС) № 575/2013 и (ЕС) 2017/1131 по отношение на мерките за ограничаване на прекомерните експозиции към централни контрагенти от трети държави и за подобряване на ефективността на клиринговите пазари на Съюза

Целта на регламента е да се създадат допълнителни разпоредби за подобряване на ефективността на клиринговите услуги в Европейския съюз като цяло и в частност — на ЦК, като се оптимизират процедурите, особено за разширяване на услугите или дейностите и за промени в моделите на ЦК за измерване на риска, като се увеличава ликвидността, като се насърчи клирингът при ЦК от Съюза, като се модернизира уредбата на дейността на ЦК и като се предостави на ЦК и другите финансови участници необходимата за конкурентната среда на единния пазар гъвкавост.

С настоящия регламент се въвеждат следните по-съществени промени:

- на участниците на пазара се предоставят повече възможности за достъп до сигурни и ефикасни клирингови услуги и се засилва надзорът върху ЦК, като се отделя специално внимание на ролята на последните във финансовата система като цяло, особено в частта относно предоставянето на трансгранични услуги;
- опростява се уредбата относно вземането на решения за еквивалентност;
- улеснява се достъпът на по-широка група пазарни участници до услугите за намаляване на риска след сключването на сделка, като се освобождават от задължението за клиринг сделките, произтичащи от такива услуги, ако отговарят на специално установените условия за освобождаване;
- въвежда се изискване спрямо подлежащите на задължението за клиринг финансови и нефинансови контрагенти да имат, пряко или непряко, активни сметки и ясен и представителен брой сделки при установен в Съюза централен контрагент;
- на нефинансовите контрагенти, които разменят обезпечения при договорите за извънборсови деривати, за които не е извършен клиринг от ЦК, се предоставя достатъчно време за договаряне и тестване на споразуменията за размяна на такива обезпечения;
- централните контрагенти се освобождават от процедурите за лицензиране при разширяването на обхвата на извършваните от тях дейности и предоставяните услуги, като единствено следва да уведомят компетентния орган и ESMA, когато решат да се възползват от това освобождаване.

Настоящият регламент се прилага от 24 декември 2024 г.

ДИРЕКТИВИ

1. Директива (ЕС) 2024/790 на Европейския парламент и на Съвета от 28 февруари 2024 година за изменение на Директива 2014/65/ЕС относно пазарите на финансови инструменти

Директивата е приета в резултат на направеното от Европейската комисия предложение за създаване на непрекъснат електронен поток от обновявани в реално време данни, за да се създаде възможност за цялостен поглед върху цените и обема на капиталовите и подобните на тях финансови инструменти, търгувани на местата за търговия, намиращи се на територията на Европейския съюз. Така оформеният механизъм получава названието „система за консолидирани данни“, чието действие се очаква да стимулира инвестиционната дейност. Създаването му е част от усилията на Европейската комисия, насочени към укрепване на международната роля на еврото, като за целта следва да се проектира и въведе система за консолидирани данни, обработваща емисиите от корпоративни облигации, за да се постигне увеличение на вторичната търговия с деноминирани в евро дългови инструменти.

Причината за предприетите промени се корени в извършените изменения на Регламент (ЕС) № 600/2014 посредством новоприетия Регламент (ЕС) 2024/791, премахващ значимите пречки пред създаването на система за консолидирани данни и въвеждащ задължение за предоставяне на такива на доставчиците на консолидирани данни.

Срокът за въвеждане на директивата в националните законодателства на държавите членки е 29 септември 2025 година.

2. Директива (ЕС) 2024/927 на Европейския парламент и на Съвета от 13 март 2024 година за изменение на директиви 2011/61/ЕС и 2009/65/ЕО по отношение на договореностите за делегиране, управлението на ликвидния риск, надзорната отчетност, предоставянето на депозитарни услуги и услуги по отговорно пазене и предоставянето на заеми от алтернативни инвестиционни фондове

Директивата е издадена след извършен преглед на приложното поле на Директива 2011/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2011 г. относно лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове и за изменение на директиви 2003/41/ЕО и 2009/65/ЕО и на регламенти (ЕО) № 1060/2009 и (ЕС) № 1095/2010, в резултата на който Европейската комисия е стигнала до заключението, че е необходимо хармонизиране на правилата за ЛУАИФ, които управляват АИФ, предоставящи заеми, както и че е необходимо да се уточнят стандартите, които се прилагат по отношение на ЛУАИФ, делегиращи функциите си на трети лица, за да се осигури равностойно третиране на субектите, които предоставят услуги по отговорно пазене („попечители“), да се подобри трансграничният достъп до депозитарни услуги, да се оптимизира събирането на данни за надзора и да се улесни използването на инструментите за управление на ликвидността в целия Съюз.

С директивата се въвеждат следните изменения и допълнения:

- разширява се списъкът на допълнителните услуги, който се съдържа в член 6, параграф 4 от Директива 2011/61/ЕС, като се добавят и задачите, извършвани от администратор в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/1011 на Европейския парламент и на Съвета („администриране на бенчмаркове“), и дейностите по обслужване на кредити в съответствие с Директива (ЕС) 2021/2167 на Европейския парламент и на Съвета;
- уеднаквява се приложението на Директива 2011/61/ЕС по отношение на установените в нея правила за делегиране, като същите се прилагат за всички функции,

изброени в приложение I към Директива 2011/61/ЕС, както и за списъка на допълнителните услуги, който се съдържа в член 6, параграф 4 от същата директива;

- с измененията и допълненията в Директива 2011/61/ЕС се установява правото на АИФ да предоставят заеми във всички държави членки, с цел осигуряването на еднакво равнище на защита на инвеститорите в Съюза и улесняване на достъпа до финансиране за дружествата в Съюза;
- въвежда се задължение по отношение на ЛУАИФ и АИФ, предоставящи заеми, да диверсифицират своя риск и да въведат специфични ограничения за експозицията си, в случай че заемополучателят е финансова институция, с цел да се ограничи рискът от взаимосвързаност между предоставящите заеми АИФ и други участници на финансовите пазари;
- забранява се на ЛУАИФ и техния персонал да получават заеми от каквито и да било АИФ, управлявани от тях, за да бъдат ограничени конфликтите на интереси, както и се забранява на ЛУАИФ да управляват АИФ, предоставящи заеми с цел да ги продадат на трети лица;
- намалява се обемът на дублиращото докладване и се създават гаранции за ефективно повторно използване на данните, докладвани от ЛУАИФ, от съответните компетентни органи – ESMA, EIOPA и ECSR, с цел подобряване на ефективността и намаляването на административната тежест за ЛУАИФ;
- разширява се обхватът на данните, чието докладване може да бъде изисквано от ЛУАИФ, като за целта отпадат ограниченията, обхващащи основните сделки и експозиции или контрагентите, като се добавят и други категории данни, подлежащи на предоставяне на компетентните органи;
- въвежда се изискване по отношение на ЛУАИФ, управляващи АИФ от отворен тип, чието седалище е в държава членка, да изберат и да включат в устава или учредителните документи на АИФ поне два инструмента за управление на ликвидността от хармонизирания списък, съдържащ се в приложение V, точки 2—8 към Директива 2011/61/ЕС, с цел да се справят с натиска за обратно изкупуване при неблагоприятни пазарни условия;
- създава се ново правомощие за компетентните органи на приемаща държава членка на ЛУАИФ да отправят обосновано искане до компетентните органи на държавата членка по произход на същото, когато е необходимо да се предприемат надзорни действия срещу него, като по този начин се подобряват ефективността и сътрудничеството в областта на надзора;
- въвежда се задължение по отношение на ЛУАИФ да увеличат потока от информация, която подават към инвеститорите в АИФ, с цел по-добрата защита на последните;
- въвежда се задължение за управляващите дружества на ПКИПЦК да обосновават пред компетентните органи делегирането на своите функции и да представят обективни причини за същото в случаите на прехвърлянето им, както и редовно да предоставят информация относно договореностите за делегиране;
- разширява се депозитарният режим, така че да включва ЦДЦК във веригата на отговорно пазене, когато те предоставят попечителски услуги на ПКИПЦК, за да се

гарантира защитата на инвеститорите и осигуряването на редовен информационен поток между попечителя на активите на ПКИПЦК и депозитаря;

- на компетентните органи на приемащата държава членка на ПКИПЦК се предоставя правомощието да могат да отправят обосновано искане до компетентния орган на държавата членка по произход на ПКИПЦК за предприемане на надзорни действия срещу въпросното ПКИПЦК, за да се подобрят сътрудничеството и ефективността в областта на надзора.

Срокът за въвеждане на директивата в националните законодателства на държавите членки е 16 април 2026 година.

Директива влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в Официален вестник на Европейския съюз.

3. Директива (ЕС) 2024/1174 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година за изменение на Директива 2014/59/ЕС и Регламент (ЕС) № 806/2014 по отношение на някои аспекти на минималното изискване за собствен капитал и приемливи задължения

Директивата съдържа изменения в рамката, обхващаща минималното изискване за собствен капитал и приемливи задължения (МИПЗ), залегнало основно в Директива 2014/59/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. за създаване на рамка за възстановяване и в Регламент (ЕС) № 806/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 юли 2014 г. за установяването на еднообразни правила. Изискването се прилага по отношение на кредитните институции и инвестиционните посредници, установени на територията на Европейския съюз, както и по отношение на субектите, попадащи в обхвата на Директива 2014/59/ЕС или на Регламент (ЕС) № 806/2014.

Измененията намират отражение в следните аспекти:

- създават възможност за институциите и субектите, които се явяват дъщерни предприятия на подлежащи на реструктуриране субекти, без самите да подлежат на такова, да спазват МИПЗ на тези институции и субекти, като за целта се емитират инструменти в полза на субекта на реструктуриране и се закупуват от него пряко или чрез други субекти от групата за реструктуриране;
- коригират се правилата относно обхвата на експозициите, подлежащи на приспадане от междинния субект, когато тези експозиции са към ликвидационен субект, неподлежащ на решение за определяне на МИПЗ;
- на органите за реструктуриране се вменява задължението да извършват подходящо оценяване на институциите и субектите, попадащи в обхвата на Директива 2014/59/ЕС и Регламент (ЕС) № 806/2014 още при изготвяне на планове за реструктуриране, като основно се ръководят от изпълнението на критични функции от страна на съответната институция или субект;
- допуска се спазването на МИПЗ на консолидирана основа от страна и на междинните субекти на банкови групи, начело на които стои холдинг, като се създават гаранции, че до такава възможност ще се прибегва единствено в предвидените случаи без да се стига до недостиг на приемливи за вътрешното МИПЗ ресурси в рамките на групата за реструктуриране, а определянето на вътрешното МИПЗ на консолидирана основа за междинните субекти ще се извършва по усмотрение на органа за реструктуриране съобразно определени условия;

- предвижда се задължително отчитане на заложените в Регламент (ЕС) № 575/2013 правила за изчисляването на консолидирания собствен капитал при прилагането на критериите за приемливост на задълженията, които могат да се използват за спазването на вътрешното МИПЗ на консолидирана основа, като отчитането следва да отразява и действащите разпоредби в член 45б, параграф 3 от Директива 2014/59/ЕС и член 12г, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 806/2014 за изчисляване на приемливите задължения, които субектите за реструктуриране могат да използват при спазването на своето МИПЗ на консолидирана основа;
- в преобладаващите случаи на ликвидация, на субекта, който прилага уредбата на МИПЗ, се възлага да изпълни условията за ликвидационен субект последователно в целия Съюз, като новите разпоредби относно ликвидационните субекти се прилагат и спрямо участниците в трансгранична група;
- в случаите на реструктуриране, на органите за реструктуриране се предоставя правомощието да преценят дали дадена дъщерна институция или субект отговаря на условията за ликвидационен субект, когато планът за реструктуриране предвижда, че е осъществимо и реалистично институцията или субектът да бъде ликвидиран чрез обичайно производство по несъстоятелност, или не предвижда упражняване на правомощия за обезценяване и преобразуване по отношение на тази институция или този субект;
- спрямо ликвидационните субекти, за които органът за реструктуриране е определил, че МИПЗ следва да бъде по-високо от размера, достатъчен за покриване на загубите, се въвежда задължение редовно да докладват на своите компетентни органи и органи за реструктуриране равнищата на приемливите задължения и на задълженията, които могат да се използват за вътрешна рекапитализация.

Срокът за въвеждане на директивата в националните законодателства на държавите членки е 13 ноември 2024 г., като от 14 ноември 2024 г. държавите членки са длъжни да ги прилагат.

Директива влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в Официален вестник на Европейския съюз.

4. Директива (ЕС) 2024/1619 на Европейския парламент и на Съвета от 31 май 2024 година за изменение на Директива 2013/36/ЕС по отношение на надзорните правомощия, санкциите, клоновете от трети държави и рисковете от екологичен, социален и управленски характер

Директивата е приета съобразно Стратегията за финансиране на прехода към устойчива икономика, като целта на измененията на Директива 2013/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета във връзка с надзорните правомощия, санкциите, клоновете от трети държави и рисковете от екологичен, социален и управленски характер (ЕСУ рискове) е по-нататъшното хармонизиране на уредбата за банков надзор и задълбочаването на вътрешния пазар на банкови услуги.

С директивата се въвеждат подробни разпоредби, адресирани към държавите членки, за да се гарантира, че действията на компетентните органи, включително на членовете на персонала и на управителните им органи, са независими и обективни. определят минимални изисквания за предотвратяване на конфликти на интереси и за ограничаване на „кадровата въртележка“ между държавния и частния сектор, като се

предвидят периоди на спиране, забрана за търгуване с инструменти, емитирани от поднадзорни субекти, както и максимален срок на мандата на съответните членове на управителните органи.

Адресати на директивата са банките, кредитните институции, финансовите холдинги и холдингите със смесена дейност.

С директивата се въвеждат следните правомощия на компетентните органи:

- да отнемат лиценза, предоставен на кредитна институция, когато за същата е констатирано, че е проблемна или е вероятно да стане проблемна и няма разумни изгледи алтернативните мерки от страна на частния сектор или действията на надзорните органи да могат да предотвратят в разумен срок неизпълнението на задълженията от нейна страна;
- да включват някои финансови холдинги и финансови холдинги със смесена дейност в прекия обхват на своя надзор и да освободят от одобрение финансов холдинг или финансов холдинг със смесена дейност, учреден с цел участия в предприятия, при наличието на определени обстоятелства;
- да изискват да бъдат уведомявани, ако предприети от поднадзорен субект съществени операции породят опасения относно пруденциалния профил на даден субект или относно възможни дейности за изпиране на пари и финансиране на тероризма;
- да се намесват в случаи на придобивания на съществено дялово участие, сливания или разделяния.
- да оценяват придобиванията на дялови участия, когато се смятат за съществени, включително и въз основа на процедурата за мълчаливо одобрение, както и да се противопоставят на такива придобивания;
- да се ползват от цялата необходима информация относно главното предприятие на клона от трета държава, предоставена от надзорните органи на съответната трета държава, и да могат ефективно да координират своите надзорни дейности с тези на надзорните органи на третата държава, в случаите на издаване на лицензи и упражняване на надзор върху клоновете от трети държави;
- да налагат в съответствие с националното им право периодични имуществени санкции на институциите, финансовите холдинги, финансовите холдинги със смесена дейност и на онези членове на ръководните им органи в управленската им функция, висшето ръководство, лицата, заемащи ключови позиции, другите служители, поемащи съществен риск, както и на всички други физически лица, за които е установено, че нарушават националните разпоредби за транспониране на Директива 2013/36/ЕС, задълженията си съгласно Регламент (ЕС) № 575/2013, или задълженията, произтичащи от решение, взето от компетентен орган въз основа на посочените разпоредби или посочения регламент.

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в Официален вестник на Европейския съюз.

Член 1, точка 44, буква в) и точка 45, буква в) се прилагат от 29 юли 2024 г.

Държавите членки са длъжни да приемат и публикуват не по-късно от 10 януари 2026 г. законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за съобразяване с директивата.

5. Директива (ЕС) 2024/1640 на Европейския парламент и на Съвета от 31 май 2024 година относно механизмите, които да бъдат въведени от държавите

членки за предотвратяване на използването на финансовата система за целите на изпирането на пари или финансирането на тероризма, за изменение на Директива (ЕС) 2019/1937 и за изменение и отмяна на Директива (ЕС) 2015/849

С директивата се пристъпва към привеждане в съответствие на действащите правни актове на ЕС в сферата на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма и разпространението на оръжия за масово унищожение с международните стандарти, приети от FATF (Специалната група за финансови действия) през февруари 2012 година. Директивата предоставя право на държавите членки при установяването на специфични рискове и опасност от изпиране на пари и финансиране на тероризма, които биха засегнали техни ключови икономически сектори на национално равнище, да приложат изискванията за борбата с изпирането на пари и борбата с финансирането на тероризма и в сектори, които не попадат в обхвата на Регламент (ЕС) 2024/1624.

С измененията се осигурява достъп на надзорниците до цялата информация, необходима за проверка на знанията и експертния опит на висшето ръководство, както и тяхната добра репутация, честност и почтеност, като държавите членки се задължават да предприемат подходящи мерки за установяване, оценяване и правилно разбиране на рисковете от изпиране на пари и финансиране на тероризма, рисковете от неприлагане и заобикаляне на целевите финансови санкции, както и да изработят национална стратегия за ограничаване на тези рискове.

По отношение на държавите членки се въвеждат и следните изисквания:

- да си предоставят взаимен достъп до поставените от тях оценки на риска, а също и да осигурят такъв на Комисията и на Органа за борба с изпирането на пари, да намалят ефективно рисковете и да осигурят съгласувани действия на национално равнище чрез създаването на орган или на механизъм за координиране на националните ответни действия, както и да водят съответна статистика и да подобряват качеството ѝ;
- да осигурят всеобхватна рамка за прилагане на целевите финансови санкции чрез система за установяване, разбиране, управление и ограничаване на рисковете от неприлагане или заобикаляне на целевите финансови санкции на равнището на ЕС и на държавите членки;
- да въведат съгласувани правила за събирането и съхранението на информацията за действителните собственици на правни образувания и правни форми в централните регистри, като на отговарящите за централните регистри субекти се вмени в задължение да разработят политики за предотвратяване и управление на конфликтите на интереси;
- да създадат централизирани автоматизирани механизми, които да ускорят и подобрят качеството на достъпа на компетентните органи до идентификационните данни на титулярите на банкови и платежни сметки, сметки за ценни книжа, криптоактиви, сейфове за съхраняване на ценности и прочее при въвеждането на технически и организационни мерки, гарантиращи сигурността на събраните данни.

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в Официален вестник на Европейския съюз.

Държавите членки са длъжни да въведат законовите, подзаконовите и административните разпоредби в своите законодателства най-късно до 10 юли 2027 година.

Чрез дерогация от първата алинея държавите членки са длъжни да въведат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с член 74 най-късно до 10 юли 2025 г., с членове 11, 12, 13 и 15 най-късно до 10 юли 2026 г. и с член 18 най-късно до 10 юли 2029 година.

6. Директива (ЕС) 2024/2810 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2024 година относно структурите с акции с право на повече гласове в дружествата, които кандидатстват акциите им да бъдат допуснати до търговия на многостранна система за търговия

Целта на директивата е да се повиши привлекателността на местата за търговия, подходящи за регистрация предимно на МСП, сред които попадат пазарите за растеж на МСП и други многостранни системи за търговия (МСТ), като по този начин се увеличи способността им да набират средства на МСТ, както и да се намали неравнопоставеността по отношение на дружествата, кандидатстващи за допускане до търговия на вътрешния пазар чрез преодоляване на пречките пред достъпа до МСТ, създадени от регулаторните бариери.

С директивата се установяват общи правила за структурите с акции с право на повече гласове (АППГ) в дружества, които кандидатстват акциите им да бъдат допуснати до търговия на МСТ, включващи пазарите за растеж на МСП, и които нямат акции, вече допуснати до търговия на МСТ или регулиран пазар.

Директивата задължава държавите членки да създадат достатъчно гаранции за дружества, чиито акции все още не са допуснати до търговия на регулиран пазар или МСТ, да упражнят правото си на приемане на структура с АППГ, което да улесни допускането на акциите им до търговия на МСТ. Приемането на структура с АППГ не е обвързано с предоставянето на засилени икономически права за акции без засилени права на глас.

Държавите членки се задължават да изградят сигурна правна база, улесняваща дружествата със структура на АППГ да създадат достатъчно механизми за адекватна защита на интересите на акционерите, които не притежават АППГ, като за целта:

- създават гаранции, че решението на дадено дружество за промяна в структурата на АППГ по начин, който засяга правата на глас на акциите, се взема от общото събрание най-малко с квалифицирано мнозинство, съгласно предвиденото в националното право, и гарантират, че това решение подлежи на отделно гласуване във всеки клас акции, чиито права са засегнати;
- ограничат въздействието на АППГ върху процеса на вземане на решения на общото събрание, прилагайки определените в директивата мерки.

В директивата са предвидени изчерпателни изисквания за прозрачност по отношение на информацията, която следва да се съдържа в проспектите и годишните финансови отчети на дружествата със структура с АППГ, чиито акции ще се търгуват или се търгуват на пазар за растеж на МСП.

Директивата влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в Официален вестник на Европейския съюз, като държавите членки са длъжни да въведат нейните разпоредби във вътрешните си законодателства в срок до 5 декември 2026 г., както и незабавно да информират Комисията за това.

7. Директива (ЕС) 2024/2811 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2024 година за изменение на Директива 2014/65/ЕС с цел повишаване на привлекателността на публичните капиталови пазари в Съюза за дружествата и улесняване на достъпа до капитал за малките и средните предприятия и за отмяна на Директива 2001/34/ЕО

Целта на директивата е да се рационализира процеса по допускане до търговия и да се направи регулаторното третиране на дружествата по-гъвкаво и пропорционално на техния размер, да се поощрят инвестиционните проучвания на дружествата в Съюза, в частност на дружествата с ниска и средна капитализация, както и да се създадат по-добри условия за привличане на потенциални инвеститори.

С директивата се извършват следните изменения в съществуващото законодателство на Съюза:

- адаптират се правилата за отделяне на инвестиционните проучвания, за да се съживи пазарът и да се предложи на инвестиционните посредници по-голяма гъвкавост по отношение на избора на извършване на плащанията за услуги по изпълнение и за проучванията, като по този начин се ограничат ситуациите, при които отделните плащания биха могли да бъдат забавени;
- премахва се прагът за пазарна капитализация за дружествата, за които е възможно повторно обединяване на плащанията за услуги по изпълнение и за проучвания, за да се даде възможност на инвестиционните посредници да действат по начин, който считат за най-подходящ от гледна точка на плащанията за услуги по изпълнение и за проучвания, като същевременно се задължават да информират своите клиенти дали прилагат отделен или съвместен метод на плащане за предоставянето на услуги по изпълнение и за проучвания от трети страни;
- в случаите на съвместни плащания за услуги по изпълнение и за проучвания, на клиентите се предоставя право да получават, при поискване и на годишна основа, информация за общите разходи, които могат да бъдат отнесени към проучвания от трети страни, предоставени на инвестиционния посредник, ако са известни на посредника;
- в политиката на инвестиционния посредник за отделни или съвместни плащания се включва и информацията относно въведените мерки за предотвратяване или управление на конфликтите на интереси, произтичащи от използването или предоставянето на проучвания от трети страни на клиенти при предоставянето на инвестиционни услуги на същите клиенти;
- инвестиционните посредници се задължават да извършват оценка на качеството, пригодността и стойността на проучването, което използват, за да гарантират, че същото допринася за подобряване на процеса на вземане на инвестиционни решения от клиентите на посредника, когато това проучване се разпространява пряко сред клиентите или когато се използва в услугите по управление на портфейл на посредника;
- въвеждат се организационни механизми, гарантиращи съответствието на проучванията с кодекса за поведение на ЕС за проучвания със средства на емитента;
- оправомощават се компетентните органи да спират разпространението на проучвания, извършени със средства на емитента, които не са изготвени в съответствие с кодекса за поведение на ЕС;
- предоставя се възможност определен сегмент от МСТ да подаде заявление за регистрация като пазар за растеж на МСП, при условие че същият е ясно отделен от останалата част от МСТ;
- въвежда се задължение за емитентите на финансови инструменти, допуснати до търговия на пазар за растеж на МСП, когато същите се търгуват на друг вид място за търговия, да спазват всяко задължение, свързано с корпоративното управление или първоначалното, текущото или *ad hoc* оповестяване по отношение на това друго място на търговия;
- досегашният свободно търгуван обем от 25% съгласно Директива 2001/34/ЕО се намалява на 10%.

Директивата влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в Официален вестник на Европейския съюз, като държавите членки се задължават да въведат в сила разпоредбите ѝ в срок до 5 юни 2026 г., както и незабавно да информират Комисията за това.

8. Директива (ЕС) 2024/2994 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2024 година за изменение на директиви 2009/65/ЕО, 2013/36/ЕС и (ЕС) 2019/2034 по отношение на третирането на риска от концентрация, произтичащ от експозициите към централни контрагенти, и на риска от контрагента при сделките с деривати, преминаващи централен клиринг

С директивата се извършват изменения в Директива 2009/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета чрез определянето на единен набор от правила за управление на риска от контрагента при сключването от предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа сделки с деривати, на които лицензиран или признат по реда на Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета централен контрагент е извършил клиринг, като по този начин се цели постигането на съгласуваност с разпоредбите на регламента, както и улесняване на функционирането на вътрешния пазар.

Директивата е насочена към преодоляването на определени пречки, явяващи се в процеса по прилагане на Директива 2009/65/ЕО пред използването на централен клиринг, като с нея се предоставят разяснения по прилагането на директиви 2013/36/ЕС и 2019/2034/ЕС. За осигуряването на финансова стабилност в Европейския Съюз и за адекватното ограничаване на потенциалния риск от верижна реакция във финансовата система на същия е необходимо да се предвидят подходящи мерки за улесняване на установяването, управлението и наблюдението на риска от концентрация, произтичащ от експозиции към централните контрагенти. Поради посочената причина, директиви 2013/36/ЕС и 2019/2034/ЕС се изменят, за да се насърчат институциите и инвестиционните посредници да предприемат необходимите действия, за да съобразят своите модели на стопанска дейност с въведените с измененията на Регламент (ЕС) № 648/2012 нови изисквания за клиринг, съдържащи се в Регламент (ЕС) 2024/2987 на Европейския парламент и на Съвета, както и да подобрят цялостния начин, по който управлява риска, вземайки под внимание естеството, обхвата и сложността на пазарната дейност.

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в Официален вестник на Европейския съюз, като държавите членки се задължават да въведат разпоредбите ѝ във вътрешните си законодателства най-късно до 25 юни 2026 г. и незабавно информират Комисията за извършените промени.

ДЕЛЕГИРАНИ РЕГЛАМЕНТИ И РЕГЛАМЕНТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

През изминалата 2024 г. в Официален вестник на Европейския съюз бяха публикувани приблизително 54 разнородни делегирани регламенти.

Основната група сред тях образуват делегираните регламенти и регламентите за изпълнение (общо седем), издадени във връзка с прилагането на Регламент (ЕС) 2023/1114 на Европейския парламент и на Съвета от 31 май 2023 г. относно пазарите на

криптоактиви и за изменение на регламенти (ЕС) № 1093/2010 и (ЕС) № 1095/2010 и на директиви 2013/36/ЕС и (ЕС) 2019/1937 (MiCA).

Втората съществена група се състои от делегирани регламенти (общо пет), издадени с цел разяснение на приложението на Регламент (ЕС) 2022/2554 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 г. относно оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор и за изменение на регламенти (ЕО) № 1060/2009, (ЕС) № 648/2012, (ЕС) № 600/2014, (ЕС) № 909/2014 и (ЕС) 2016/1011 (DORA).

2. Лицензионна дейност, разрешителни режими, нотификации и сертифициране

2.1. Лицензионна дейност и разрешителни режими

Инвестиционни посредници, обвързани агенти, доставчици на услуги за колективно финансиране, Централен депозитар на ценни книжа, Фонд за компенсиране на инвеститорите и места на търговия

В началото на 2024 г. е издаден един лиценз за извършване на дейност като ИП на „Глобал Клиринг Хаус“ ООД. През годината е инициирано едно производство за разширяване на лиценз на ИП, което е прекратено от заявителя, и е постановено едно решение за отнемане на лиценз на ИП по негово искане (доброволен отказ на ИП „Юропиън Брокеридж Хаус“ ООД).

В резултат на изложеното в края на 2024 г. общият брой на ИП е 58, в т.ч. 19 банки¹ и 39 небанкови ИП. Броят на ИП (банки и небанкови институции) с пълен лиценз (с право да извършват сделки и услуги във връзка с финансови инструменти за собствена сметка) е 38, а общият брой на ИП с частичен лиценз по чл. 10, ал. 2 от ЗПФИ е 15.

Допълнително през 2024 г. е постъпило уведомление от Националната банка на Словакия (Národná Banka Slovenska – НБС) относно намерението на Winners Investments o.s.p., a.s. („Уинърс Инвестмънтс“ ОЦП АС) – ИП, лицензиран от НБС, да извършва дейност на територията на Република България чрез обвързан агент (ОА) „Уинърс Грууп“ ЕООД. В края на годината е потвърдена пълнотата на получената информация по нотификацията. Освен това в рамките на годината е разгледано уведомление от националния компетентен орган на Република Португалия (Comissão do Mercado de Valores Mobiliários – CMVM) относно намерението на „АктивМаркетс – Импреза дже Инвесшimento“ С.А. (ActivMarkets – Empresa de Investimento S.A.), ИП, лицензиран от CMVM, да извършва дейност на територията на Република България като нотификацията е потвърдена. Доколкото обвързаните агенти на ИП от държава членка се приравняват на клон, през 2024 г. броят на клоновете на ИП от държави членки и приравнените на тях ОА става общо 6 (4 клона и 2 обвързани агенти).

През 2024 г. е издаден един лиценз за извършване на дейност като доставчик на услуги за колективно финансиране („ПропъртиПиърс“ ООД). Лицензът обхваща и двете основни услуги по чл. 2, пар. 1, б. „а“ от Регламент (ЕС) 2020/1503 на Европейския парламент и на Съвета от 7 октомври 2020 г. относно европейските доставчици на услуги за колективно финансиране на предприятия и за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1129 и на Директива (ЕС) 2019/1937. Допълнително един от лицензираните доставчици („АФРАНГА“ ЕООД) е заявил разширяване на издадения му лиценз като производството е приключило с разширяване на лиценза в началото на 2025 г.

¹ Броят на банките инвестиционни посредници включва и такива, които осъществяват дейност на територията на страната чрез клон.

Таблица 1. Лицензионна дейност по отношение на ИП, ЦДЦК, места на търговия и доставчици на услуги за колективно финансиране

	Брой към 31.12.2023 г.	Издадени лицензи	Отнети лицензи	Брой към 31.12.2024 г.
Инвестиционни посредници, в т.ч.:	53	1	1	53*
Небанкови институции	34	1	1	34
Регулиран пазар	1	0	0	1
Многостранна система за търговия	2	0	0	2
Централен депозитар на ценни книжа	1	0	0	1
Доставчици на услуги за колективно финансиране	3	1	0	4

Бележки: *ИП, които извършват дейност в България чрез клон, чрез обвързан агент и при условията на свобода на установяване не са включени в общия брой небанкови инвестиционни посредници.

През 2024 г. са разгледани 9 заявления за одобрение на член на управителен или контролен орган на ИП като не е постановяван отказ. Част от производствата са резултат от писма на КФН до последните ИП, които не са съобразили състава на управителните си органи с приложимото законодателство или членовете на тези органи не са одобрявани в съответствие с изискванията на MiFID II.

През 2024 г. в КФН е разгледано 1 производство за оценка на придобиване на квалифицирано участие от капитала или от гласовете в общото събрание на инвестиционен посредник, като не е издадена забрана. Допълнително в края на годината е инициирано едно производство, по което не е потвърдена пълнота на документите. През годината не е разглеждано прехвърляне на квалифицирано участие доколкото придобитото квалифицирано участие е резултат от увеличение на капитала на ИП.

През 2024 г. са разгледани 9 заявления за прилагане на изключение по чл. 5, ал. 1, т. 10 от ЗПФИ.

От общия брой приключили през 2024 г. административни процедури по отношение на ИП 3 са във връзка с производства по издаване, разширяване и отнемане на лиценз за извършване на дейност като ИП, 2 са по нотификационни уведомления от държави членки, 9 са във връзка с одобрение на член на управителен или контролен орган на инвестиционен посредник и 1 е във връзка с оценка на придобиване на квалифицирано участие. В края на годината в процес на разглеждане са 3 производства, свързани с дейността на ИП.

През 2024 г. е вписано едно дружество в регистъра на обвързаните агенти („Дигитален офис“ ЕООД). В рамките на годината са deregистрирани 3 обвързани агенти („Новас 2004“ ЕООД, Толеранс Интернешънъл“ ЕООД и „БМ Кредит Груп“ ООД), един принудително и 2 по тяхно искане. В рамките на годината е одобрен 1 нов управител на обвързан агент.

В рамките на 2024 г. са разгледани 3 производства във връзка с дейността на „Българска фондова борса“ АД и „Централен депозитар“ АД. Две от производствата са

за одобрение на промени в Правилника за дейността на „Българска фондова борса“ АД като е издадено едно одобрение, а второто производство е прекратено. През годината е издадено едно одобрение на промени в Правилника за дейността на „Централен депозитар“ АД. През 2024 г. не са разглеждани производства, свързани с ФКИ.

През 2024 г. са инициирани две производства във връзка с дейността на доставчици на услуги за колективно финансиране като едното не е приключило в рамките на годината.

Таблица 2. Административни процедури по отношение на ИП, обвързани агенти, места за търговия, Централен депозитар на ценни книжа, доставчици на услуги за докладване на данни, Фонда за компенсиране на инвеститорите и доставчици на услуги за колективно финансиране

	Незавършени към 31.12.2023 г.	Новооткрити през 2024 г.	Приключили през 2024 г.	Незавършени към 31.12.2024 г.
Инвестиционни посредници	3	15	15	3
Обвързани агенти	0	5	5	0
Регулиран пазар	0	2	2	0
Многостранни системи за търговия	0	0	0	0
Организиранни системи за търговия	0	0	0	0
Централен депозитар	0	1	1	0
Доставчици на услуги за докладване на данни	0	0	0	0
ФКИ	0	0	0	0
Доставчици на услуги за колективно финансиране	0	2	1	1
Други производства*	3	100	93	10

Бележка: *Отговори на отправени запитвания, искания за съдействие и изискани становища във връзка с дейността на инвестиционните посредници, обвързаните агенти, местата за търговия, доставчиците на услуги за докладване на данни, доставчиците на услуги за колективно финансиране и ЦД АД.

Управляващи дружества, предприятия за колективно инвестиране и лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове

През 2024 г. не са издавани или отнемани лицензи за извършване на дейност като управляващо дружество. В рамките на годината са разгледани две уведомления относно намерение за придобиване, съответно увеличение на квалифицирано участие в управляващо дружество като не са издадени забрани. Придобиванията са в резултат на увеличение на капитала. Разгледано е и едно уведомление за прехвърляне на

квалифицирано участие в управляващо дружество на множество лица, които не придобиват квалифицирани участия.

През 2024 г. са издадени 4 разрешения на УД да организира и управлява ДФ (ДФ „Активна Европейска Стратегия“, ДФ „Блусмарт Премиум Екуити“, ДФ „Трейшън – Иновации и технологии“ и ДФ „ЕЛАНА Фонд Недвижими имоти“). През годината е заявено издаване на още едно такова разрешение. През 2024 г. не са разглеждани производства за преобразуване, прекратяване или отписване на колективни инвестиционни схеми.

В рамките на отчетната година е разгледано едно производство за замяна на управляващо дружество на договорен фонд (замяна на УД „Компас Инвест“ АД с УД „Импакт Капитал“ ЕАД при управлението на ДФ „Плюс“).

През 2024 г. са издадени 2 разрешения за организиране и управление на национален инвестиционен фонд на управляващи дружества (НДФ „Тренд Бондс“ и НДФ „ДСК Стабилност – Еврооблигации“).

През 2024 г. не са издавани лицензи за извършване на дейност като ЛУАИФ. Лицензът на един ЛУАИФ е разширен с нова инвестиционна стратегия (ЛУАИФ „Конкорд Асет Мениджмънт“ АД). В рамките на разглежданата година е издадено разрешение на същия ЛУАИФ за управление и предлагане на дяловете на алтернативен инвестиционен фонд („Конкорд Фонд – 9 Грийн“ АД), при управлението на който ще се прилага новата инвестиционна стратегия. През отчетната година едно лице е одобрено за прокурист на ЛУАИФ и е иницирано едно производство за оценка на придобиване на квалифицирано участие в ЛУАИФ, което е приключило през 2025 г.

В рамките на 2024 г. са регистрирани 3 ЛУАИФ по чл. 214 и сл. от ЗДКИСДПКИ („Престиж Кепитъл Мениджмънт“ ЕООД, УД „Тренд Асет Мениджмънт“ АД и „България Фонд Мениджмънт“ ЕООД). Допълнително е разгледано и е издадено одобрение по производство за промяна в условията на първоначалната регистрация на дружеството като управител на допустим фонд за рисков капитал („Алфастар Венчърс“ АД). В рамките на годината е иницирано още едно такова производство от същия допустим фонд за рисков капитал, което приключи през следващия отчетен период. През 2024 г. е отписан един ЛУАИФ по чл. 214 и сл. от ЗДКИСДПКИ (ЛУАИФ „Карол Капитал Мениджмънт“ ЕАД).

Таблица 3. Лицензионна дейност по отношение на УД, ЛУАИФ и предприятията за колективно инвестиране

	Брой към 31.12.2023 г.	Издадени лицензи/ разрешения/ регистрации	Отнети лицензи/ разрешения	Брой към 31.12.2024 г.
Управляващи дружества	31	0	0	31*
Договорни фондове	108	4	0	112
Национални инвестиционни фондове (НИФ)	14	2	0	16
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове - лиценз	4	0	0	4
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове - регистрация	21	3	1	23

Бележки: * Броят на УД включва и клона на „Кей Би Си Асет Мениджмънт“ НВ, Белгия.

През 2024 г. са разгледани 11 производства за одобрение на нов член на управителен или контролен орган на УД като не са издавани откази. В отчетния период са разгледани 2 уведомления относно намерение за придобиване, съответно увеличение на квалифицирано участие в управляващо дружество и 1 уведомление относно намерение за прехвърляне на такова участие.

През 2024 г. са разгледани 78 производства по чл. 18 от ЗДКИСДПКИ за одобрение на промени в документите на ДФ - 36 одобрения на промени в правила по чл. 13, ал. 2 от ЗДКИСДПКИ на договорни фондове, 15 одобрения за промяна в правилата за оценка на портфейла и определяне на нетната стойност на активите, 9 одобрения за промяна на правилата за оценка и управление на риска, 15 одобрения на промени в договорите за депозитарни услуги и 3 одобрения на замяна на банка депозитар.

В рамките на отчетната година са разгледани 8 производства по чл. 179 от ЗДКИСДПКИ за одобрение на промени в правила и договори за депозитарни услуги на НИФ.

През 2024 г. са приключили общо 7 производства, свързани с ЛУАИФ и са разгледани 2 одобрения/разрешения във връзка с управляваните от тях алтернативни инвестиционни фондове.

Таблица 4. Административни процедури по отношение на УД, ЛУАИФ, АИФ и предприятията за колективно инвестиране

	Незавършени към 31.12.2023 г.	Новооткрити през 2024 г.	Приключили през 2024 г.	Незавършени към 31.12.2024 г.
Управляващи дружества	2	12	14	0
Договорни фондове	2	83	83	2
Национални инвестиционни фондове	1	9	10	0
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове	2	5	7	0
Алтернативни инвестиционни фондове	2	0	2	0
Други производства*	4	5	9*	0

Бележки: *Отговори на отправени запитвания и изискани становища във връзка с дейността на управляващи дружества, колективни инвестиционни схеми, национални инвестиционни фондове, АИФ и ЛУАИФ.

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа

През 2024 година е издаден 1 нов лиценз за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел за инвестиране в недвижими имоти, както и няма издадени откази за издаване на лиценз на ДСИЦ.

През 2024 г. няма принудително отнети лицензи за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел.

През 2024 г. е отнет 1 лиценз за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел в резултат на изричен доброволен отказ и приключило обратно изкупуване на акциите на дружеството със специална инвестиционна цел при условията и реда на чл. 149б от ЗППЦК – „Прайм Пропърти БГ“ АДСИЦ (ДСИЦ за инвестиции в недвижими имоти).

През 2024 г. няма издадени решения за издаване на разрешение за прекратяване на дружество със специална инвестиционна цел, за отнемане на лицензите им и за одобрения на ликвидатори по чл. 33 от ЗДСИЦДС.

През 2024 г. няма издадени решения за издаване на разрешение за преобразуване на дружества със специална инвестиционна цел по чл. 32 от ЗДСИЦДС.

Към края на 2023 г. дружествата с лиценз за извършване на дейност като ДСИЦ са 49, като броят им в края на 2024 г. остава непроменен - 49. За сравнение - лиценз за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел са получили общо 82 дружества, от които към 31.12.2024 г. 34 ДСИЦ са с отнет лиценз.

Таблица 5. Лицензионна дейност по отношение на АДСИЦ

	Брой към 31.12.2023 г.	Издадени лицензи през 2024 г.	Отнети лицензи през 2024 г.	Брой към 31.12.2024 г.
АДСИЦ, в т.ч.	49	1	1	49
АДСИЦ, инвестиращи във вземания	9	0	0	9
АДСИЦ, инвестиращи недвижими имоти, в т.ч.:	40	1	1	40
АДСИЦ (земяделска земя)	7	0	-	7

Независимо от публичния статут на дружествата със специална инвестиционна цел, предвид изключителния характер на предмета им на дейност, по отношение на дружествата със специална инвестиционна цел са налице по-строги регулаторни изисквания, които изискват предварително одобрение от КФН при промени в устава и в другите устройствени актове на дружествата със специална инвестиционна цел, свързани със замяна на банката-депозитар, одобрение на третите лица по чл. 27, ал. 4 от ЗДСИЦДС, одобрение на изменения и допълнения в договори с третите лица по чл. 27, ал. 4 от ЗДСИЦДС, одобрение на Правила за управление на рисковете и лицата, управляващи и представляващи ДСИЦ. В този смисъл, основна част от административните процедури по отношение на АДСИЦ, освен производствата за издаване и отнемане на лицензи, са свързани със заявени одобрителни производства.

Във връзка с дейността на дружествата със специална инвестиционна цел и регулаторните изисквания към нея съгласно действащия ЗДСИЦДС, през 2024 г. КФН е разгледала и се е произнесла общо по 60 производства, разпределени по следния начин:

- КФН е издала 9 решения за одобрение на промени в уставите или за одобрение на нови уставни;
- КФН е издала 1 решение за одобрение на Правила за управление на риска на ДСИЦ при участие в учредяването или в придобиването на дялове или акции в специализирано дружество по чл. 28, ал. 1 от ЗДСИЦДС;
- КФН е издала 33 решения за одобрение на лица за членове на Съвета на директорите на дружества със специална инвестиционна цел;
- КФН е издала 1 решение за издаване на одобрение на прокурист на дружество със специална цел;
- КФН е издала 10 решения за издаване на одобрение за възлагане на дейност на трето лице по чл. 27, ал. 4 от ЗДСИЦДС или изменения/допълнения в договора с трето лице по чл. 27, ал. 6 от ЗДСИЦДС по отношение на дейността на ДСИЦ;
- КФН е издала 3 решения за одобрение за замяна на банка-депозитар на дружество със специална инвестиционна цел.

През отчетната година КФН е издала 1 решение за отказ за издаване на одобрение на промени в устава на ДСИЦ, както и е издадено 1 решение за отказ за одобрение на нов член на СД на ДСИЦ.

През 2024 г. е издадено и 1 решение за прекратяване на производство за издаване на одобрение на нов член на СД на ДСИЦ.

През отчетната година няма постановени откази за издаване на одобрение на прокурист, за възлагане на дейност на трето лице по чл. 27, ал. 4 от ЗДСИЦДС, на Правила за управление на рисковете и на замяна на банка-депозитар на дружество със специална инвестиционна цел, както и няма прекратени производства по такива заявления.

В действащия ЗДСИЦДС освен дейността на ДСИЦ, се обезпечава прилагането на Регламент (ЕС) 2017/2402 за определяне на обща рамка за секюритизациите и за създаване на специфична рамка за опростени, прозрачни и стандартизирани секюритизации (Регламент (ЕС) 2017/2402) по отношение на дружествата за секюритизация и агентите за ОПС съответствие. През 2024 г. в КФН няма постъпили заявления и съответно няма издадени лицензи/решения, свързани с производства относно дружествата за секюритизация и относно агентите за ОПС съответствие.

Останалите публични дружества (извън дружествата със специална инвестиционна цел) и емитентите на ценни книжа не подлежат на лицензиране, а на вписване или отписване, от специалния регистър на публичните дружества и други емитенти на ценни книжа съгласно чл. 100к, ал. 2, т. 5 от ЗППЦК, воден от КФН.

През 2024 г. в посочения регистър са вписани 2 нови публични дружества (без АДСИЦ) - („Булметал“ АД и „Смарт Органик“ АД).

В публичния регистър, воден от КФН през 2024 г. са вписани 8 нови емитента на ценни книжа („Винпром Хасково“ АД, „Бесатур“ АД, „Финансови Активи“ АД, „Кампус Пропърти Дивелъпмънт“ АД, „Камбана Инвест“ АД, „Финанс Секюрити Груп“ АД, „Нова Индустриална Компания“ АД и „М Кар Груп“ АД).

През коментирания период отписаните дружества от регистъра, воден от КФН, са общо 10², от които 6 публични дружества („Прайм Пропърти БГ“ АД, „Юръп Онлайн Трейд“ АД, „Ямболен“ АД, „Захарни заводи“ АД, „Булвеста Холдинг“ АД и „Свинекомплекс Николово“ АД) и 4 емитента на ценни книжа („Мъни Плюс Мениджмънт“ АД, „Финанс Секюрити Груп“ АД, „Булгарплод-София“ АД и „ХипоЛинк“ ЕАД).

Следва да се има предвид, че през отчетната година от водения от КФН регистър служебно е deregистрирано още 1 публично дружество в резултат на упражнените правомощия на регулатора съгласно ЗППЦК („Кепитъл Консепт Лимитед“ АД).

През отчетната 2024 г. няма постановени откази, както и няма прекратени производства за вписване или отписване на публично дружество или на емитент на ценни книжа от регистъра, воден от КФН.

Общият брой на публичните дружества (без АДСИЦ) и другите емитенти на ценни книжа към края на 2024 г. е 234.

² В общия брой от 10 отписани дружества (публични дружества и емитенти на ценни книжа) не е включено 1 дружество, което през периода служебно е отписано като публично дружество.

Таблица 6. Публични дружества и други емитенти на ценни книжа

	Брой към 31.12.2023 г.	Вписани дружества	Отписани дружества	Брой към 31.12.2024 г.
Публични дружества и други емитенти*	234	10****	10***	234**

Бележки:

*В броя на публичните дружества и други емитенти не са включени колективните инвестиционни схеми. Публичните дружества и други емитенти не се лицензират като такива, а подлежат на вписване и отписване.

** В броя на публичните дружества и други емитенти не са включени дружествата със специална инвестиционна цел, които са с отнети лицензи за ДСИЦ, но все още имат статут на публични дружества.

*** В общия брой от 10 отписани дружества (публични дружества и емитенти на ценни книжа) не е включено 1 дружество, което през периода служебно е отписани като публично дружество и е включено 1 дружество, което към 01.01.2024 г. е имало лиценз за ДСИЦ и е било в списъка с ДСИЦ, но през 2024 г. след реализирана процедура по доброволен отказ от лиценз – на същото е отнет лиценза като ДСИЦ и впоследствие е отписано и като ПД.

**** Общият брой от 10 вписани дружества представлява нововписаните през 2024 г. публични дружества след успешно реализирани първични публични предлагания и нововписаните емитенти на ценни книжа в резултат на одобрени проспекти за допускане до търговия на регулиран пазар на издадените от тези дружества емисии облигации.

По отношение на дейността на публичните дружества и емитентите на ценни книжа, през 2024 г. освен производствата за вписване и отписване на публични дружества и емитенти, са подадени общо 49 бр. заявления за одобрение на проспекти и 1 бр. допълнение като през годината са одобрени общо 46 проспекти и е одобрено 1 допълнение към проспект, което от своя страна представлява увеличение с 53% спрямо предходния период (2023 г.), когато общо одобрените проспекти са били 30.

През 2024 г. са постановени 2 решения за прекратяване на производства за одобрение на проспект.

През 2024 г. няма издадени решения за отказ за одобрение на проспекти.

Структурата на одобрените 46 проспекта през 2024 г. е следната:

- 6 проспекта за първично публично предлагане на акции;
- 1 проспект за допускане до търговия на регулиран пазар на емисия акции, представляващи регистрирания капитал на дружеството, включително за първично публично предлагане на емисия акции;
- 5 проспекта за първично публично предлагане на облигации;
- 6 проспекта за първично публично предлагане на варианти и
- 28 проспекта за допускане до търговия на регулиран пазар на емисии облигации.

През 2024 г. няма одобрени проспекти за публично предлагане и/или за допускане на емисии ценни книжа на европейски пазари.

През разглежданата година няма издадени решения за спиране на производства за одобрение на проспект.

Към края на годината има неприключени 10 производства по одобрение на различни видове проспекти, от които през 1-во тримесечие на 2025 г. са приключили 6, като останалите 4 производства ще бъдат приключени през 2-ро тримесечие на 2025 г.

Отделно от одобрените проспекти за първично публично предлагане на ценни книжа (съответно след успешно приключване на подписката и вписване на увеличението на капитала в търговския регистър) или допускане до търговия на регулиран пазар на ценни книжа, през 2024 г. в регистъра на КФН са вписани общо 38 емисии ценни книжа, чието разпределение е както следва:

- вписани са 20 емисии акции в резултат на последващо увеличение на капитала на публични дружества;
- вписани са 28 емисии облигации в резултат на одобрени проспекти за допускане до търговия на регулиран пазар на облигациите, записани при условията на чл. 205, ал. 2 от Търговския закон като за издаването им не се е породило задължение за публикуване на проспект съгласно Регламент (ЕС) 2017/1129, тъй като са предложени на по-малко от 150 лица;
- вписани са 4 емисии облигации в резултат на успешно приключили първични публични предлагания и
- вписани са 2 емисии варианти в резултат на успешно приключили първични публични предлагания.

През отчетната година от регистъра на публичните дружества и емитентите на ценни книжа, воден от КФН, са отписани общо 20 емисии ценни книжа, която структура е както следва:

- отписани са общо 7 емисии акции и
- отписани са 13 емисии облигации.

През 2024 г. няма постановен отказ за отписване на емисии ценни книжа от регистъра, воден от КФН, включително и поради отказ за отписване на публичното дружество или емитента на ценните книжа, както и няма прекратени такива производства.

През 2024 г. са разгледани общо 3 производства по регистрирани търгови предложения – 2 търгови предложения и 1 предложение за принудително изкупуване по чл. 157а от ЗППЦК. По отношение на разгледаните през 2024 г. търгови предложения, са постановени следните решения:

- 1 решение за издаване на временна забрана за публикуване на търгово предложение и
- 2 решения по протокол за неиздаване на окончателна забрана за публикуване на предложенията.

През 2024 г. няма издадени решения за издаване на окончателна забрана за публикуване на търгово предложение.

През отчетната 2024 година няма постановени решения за прекратяване на производства разглеждане на регистрирани търгови предложения и/или предложения за изкупуване.

Към края на 2024 г. няма неприключени производства по разглеждане на търгови предложения.

През отчетната 2024 година са инициирани общо 4 производства за одобрение на документи за преобразуване с участието на публични дружества по чл. 124, ал. 1 от ЗППЦК, като през годината са издадени 3 одобрения на преобразувания с участието на публични дружества.

Към 31.12.2024 г. има неприключило 1 производство по одобрение на преобразуване по чл. 124, ал. 1 от ЗППЦК, които е приключило през м. януари 2025 г.

През 2024 г. няма постановени решения за включване на проверител в списъка на независимите проверители, утвърден от заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, както и няма постановени откази или прекратени производства за одобрение на документи по преобразуване с участието на публични дружества.

През 2024 г. няма подадени заявления за одобрение на проект на договор за съвместно предприятие.

Таблица 7. Административни процедури по отношение на АДСИЦ, ПД и други емитенти

	Незавършени към 31.12.2023 г.	Новооткрити през 2024 г.	Приключили през 2024 г.	Незавършени към 31.12.2024 г.
АДСИЦ	0	0	0	0
ПД и емитенти	9	108	97	11
Други производства*	0	57	57	0

Бележка: *Като други производства са отчетени изготвените през 2024 г. отговори на запитвания, искания за становища, тълкуване на нормативни разпоредби, становища по жалби и други, свързани с дейността на публични дружества, емитенти и ДСИЦ.

Застраховане и презастраховане

В края на 2024 г. лицензираните застрахователни и презастрахователни дружества със седалище в Република България са 37, като застрахователите по общо застраховане са 26, животозастрахователите са 10, а 1 дружество е презастраховател по общо застраховане и животозастраховане.

Производства за издаване на лиценз или на допълнителен лиценз за нов вид застраховка или за допълване на лиценза по вид застраховка с нови рискове.

През 2024 г. КФН е приела 2 решения за издаване на първоначален лиценз, както следва:

1. С Решение № 279-ОЗ от 23.04.2024 г. КФН издава първоначален лиценз на ЗК „Ем Ви Иншурънс“ ЕАД (в процес на учредяване) за извършване на застрахователна дейност с право на достъп до единния пазар по класове застраховки по т. 1, 2, 3, 8, 9, 16, 18 от Приложение № 1, раздел II, буква „А“ към КЗ;

2. С Решение № 474-ОЗ от 16.07.2024 г. КФН издава първоначален лиценз на „БРМ Баренц“ ЕАД (в процес на учредяване) за извършване на застрахователна дейност с право на достъп до единния пазар по класове застраховки по т. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,8, 9, 16, 18 от Приложение № 1, раздел II, буква „А“ към КЗ.

Таблица 8

Лицензионна дейност по отношение на застраховането и презастраховането

	Брой към 31.12.2023 г.	Издадени лицензи	Отнети лицензи	Брой към 31.12.2024 г.
Застрахователи и презастрахователи, в т.ч.:	35	2**	-	37
Общо застраховане	24	2	-	26
Животозастраховане	10	-	-	10
Презастрахователи по общо застраховане	1*	-	-	1
Презастрахователи по животозастраховане	1	-	-	1
Клонове на чуждестранни застрахователи	10	-	-	9
Застрахователни брокери	344	9	3***	350

* „ДЖИ ПИ ПРЕЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД е единственият местен презастраховател с лиценз по общо застраховане и по животозастраховане.

** Издаден първоначален лиценз по общо застраховане на ЗК „Ем Ви Иншурънс“ ЕАД и „БРМ Баренц“ ЕАД.

*** Отнася се за доброволно заличени застрахователни брокери на основание чл. 312, ал. 1, т. 11 от КЗ.

Производства относно придобиване или увеличаване на квалифицирани участия в застрахователни дружества или за разрешение на преобразуване на застрахователни дружества.

През 2024 г. КФН е издала 4 решения относно придобиване на квалифицирани участия в застрахователни дружества, както следва:

1. С Решение № 23-ОЗ/16.01.2024 г. КФН налага забрана на „ДАОС“ ЕАД, ЕИК 130659413, за придобиване на непряко квалифицирано участие в капитала на застрахователно акционерно дружество „ОЗК-ЗАСТРАХОВАНЕ“ АД, ЕИК 121265177, и на „Застрахователно дружество „ОЗОК ИНС“ АД, ЕИК 200140730, чрез пряко придобиване на 100 % от капитала на „ЕЛ ЕМ ИМПЕКС“ ЕООД, ЕИК 122073062;

2. С Решение № 372-ОЗ от 04.06.2024 г. е прекратено производство, образувано по уведомление относно придобиване на непряко квалифицирано участие в капитала на „ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ЕИГ РЕ“ ЕАД, ЕИК 130427863, чрез придобиване на пряко квалифицирано участие в капитала на застрахователя от „КОРПОРИТ АДВАЙЗЪРС“ ЕООД, ЕИК 831760308, поради оттегляне на уведомлението;

3. С Решение № 746-ОЗ от 22.10.2024 г. КФН одобрява извършването на придобиване от „Делфин с.а.р.л.“, дружество учредено съгласно правото на Великото Херцогство Люксембург и регистрира но в Люксембургския търговски регистър с номер в 117 420, със седалище и адрес на управление ул. „Дьо ла шапел“ № 7, Люксембург I-1325, представлявано от г-н Ромоло Бардин, на непряко квалифицирано участие в размер

на 12,505 % от акционерния капитал и 12,715 % от правото на глас в „ДЖЕНЕРАЛИ ЗАСТРАХОВАНЕ“ АД, ЕИК 030269049, и непряко квалифицирано участие в размер на 12,5 % от акционерния капитал и 12,71 % от правото на глас в „ДЖИ ПИ ПРЕЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ЕИК 200270243;

4. С Решение № 880 – ОЗ от 17.12.2024 г. КФН одобрява извършването на придобиване от „Дженерали Цие Холдинг Б.В.“ на пряко квалифицирано участие в размер на 100 % от капитала на „ОБЕДИНЕН ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛЕН ФОНД ДОВЕРИЕ ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО“ АД, ЕИК 121911566, и придобиване от „Асикурациони Дженерали С.П.А“ на непряко квалифицирано участие в размер на 100% от капитала на „ОБЕДИНЕН ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛЕН ФОНД ДОВЕРИЕ ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО“ АД, ЕИК 121911566.

Производства по прилагане на регулаторни режими по отношение на застрахователи с отнет лиценз

През 2024 г. КФН е издала 3 решения по прилагане на регулаторните режими по КЗ спрямо застрахователи с отнет лиценз:

1. С Решение № 17 – ОЗ от 11.01.2024 г. КФН удължава срока за ликвидация на „ЗК Юроамерикан“ АД, ЕИК 124634117, с две години, считано от 10.01.2024 г.;

2. С Решение по Протокол № 47 от 04.06.2024 г., по предложение на Гаранционния фонд, КФН решава да отправи искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на ЗК „Юроамерикан“ АД, ЕИК 124634117.;

3. С Решение по Протокол № 47 от 04.06.2024 г. КФН оставя без разглеждане като нередовно, недопустимо и непълно заявление относно одобрение на краткосрочен план за: „Привеждане в съответствие на допустимите основни собствени средства на кооперацията за покритие на минималното капиталово изискване“ от „Синдикална взаимозастрахователна кооперация (СиВЗК)“.

Производства по прилагане на регулаторни режими по отношение на ГФ

През 2024 г. КФН издава 2 решения по прилагане на регулаторните режими спрямо Гаранционния фонд:

1. С Решение № 730-ГФ от 15.10.2024 г. КФН одобрява проектобюджет за административната издръжка и инвестициите в активи за собствена дейност и други свързани с тях разходи на Гаранционния Фонд за 2025 г.;

2. С Решение № 838-ГФ от 03.12.2024 г. КФН определя размера на вноската на застрахователите, предлагащи в Република България задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и застраховка „Злополука“, както и вноската на всички застрахователи в Обезпечителния Фонд.

Производства по одобрения на членове на управителни и контролни органи на застрахователни и презастрахователни дружества и застрахователни холдинги и на лица, осъществяващи ключови функции по реда на чл. 80 от КЗ

През отчетния период са издадени 72 решения на КФН относно одобрения на членове на управителни и контролни органи на застрахователни и презастрахователни дружества и застрахователни холдинги по чл. 80 от КЗ, както следва:

1. С Решение № 13-ОЗ/11.01.2024 г. одобрява г-жа Михаела Красиминова Станимирова за член на Управителния съвет на „Дженерали Застраховане“ АД, ЕИК 030269049;

2. С Решение № 63-ЖЗ/01.02.2024 г. одобрява г-н Пламен Петров Василев за ръководител на функцията по вътрешен одит на „ЖИВОТОЗАСТРАХОВАТЕЛНА КОМПАНИЯ „СЪГЛАСИЕ“ АД, ЕИК 175247407;
3. С Решение № 84-ОЗ/13.02.2024 г. одобрява г-н Тихомир Петъов Минчев за член на Съвета на директорите и изпълнителен директор на „ГРУПАМА ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ЕИК 131421443;
4. С Решение № 95-ОЗ/15.02.2024 г. одобрява г-жа Мария Стоянова Масларова-Гъркова за независим член на надзорния съвет на застрахователна компания „Лев Инс“ АД, ЕИК 121130788;
5. С Решение № 123-ЖЗ/05.03.2024 г. одобрява г-н Тихомир Петъов Минчев за член на Съвета на директорите и изпълнителен директор на „Групама Животозастраховане“ ЕАД, ЕИК 131272330;
6. С Решение № 124-ОЗ/05.03.2024 г. одобрява г-жа Жанета Малинова Джамбазка за член на Надзорния съвет на „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД, ЕИК 200270243;
7. С Решение № 141-ЖЗ/14.03.2024 г. одобрява г-н Паул Свобода за член на Надзорния съвет на „Граве България Животозастраховане“ ЕАД, ЕИК 130321963;
8. С Решение № 154-ОЗ/19.03.2024 г. одобрява г-н Никола Пламенов Попов за ръководител на функцията по вътрешен одит на „Фи Хелт застраховане“ АД, ЕИК 200103397;
9. С Решение № 155-ГФ/19.03.2024 г. одобрява г-н Николай Иванов Кожухаров за ръководител на функцията за съответствие на Гаранционния фонд;
10. С Решение № 43-ОЗ/25.01.2024 г. одобрява „Сайбър Левел Инс“ ООД, ЕИК 130031337, представлявано от управителя Павел Антонов Николов, за член на Надзорния съвет на Застрахователна компания „Лев Инс“ АД, ЕИК 121130788;
11. С Решение № 18-ОЗ/11.01.2024 г. отказва да се одобри г-жа Роза Стефанова Проконова за ръководител на функцията по вътрешен одит на „ЗАД „ОЗК - ЗАСТРАХОВАНЕ“ АД, ЕИК 121265177;
12. С Решение № 280-ОЗ от 23.04.2024 г. одобрява Соня Славчева за независим член на надзорния съвет на „ДЗИ-общо застраховане“ ЕАД, ЕИК 121718407;
13. С Решение № 281-ЖЗ от 23.04.2024 г. одобрява Соня Славчева за независим член на надзорния съвет на „ДЗИ-Животозастраховане“ ЕАД, ЕИК 121518328;
14. С Решение № 335-ОЗ от 16.05.2024 г. одобрява Елина Димитрова Селенска за член на Управителния Съвет на „Граве България Животозастраховане“ ЕАД, ЕИК 130321963;
15. С Решение № 430-ГФ от 27.06.2024 г. относно одобрение на Стефан Стоилков за член на УС и изпълнителен директор на Гаранционен фонд, ЕИК 121446665;
16. С Решение № 431-ГФ от 27.06.2024 г. относно одобрение на г-н Константин Велев за член на УС на Гаранционен фонд, ЕИК 121446665;
17. С Решение № 195-ОЗ от 02.04.2024 г. е прекратено производство по одобрение на член на УС на ЗК „Лев Инс“ АД, ЕИК 121130788, поради оттегляне на заявлението;
18. С Решение № 463-ОЗ от 11.07.2024 г. одобрява Николаус Хайнрих Фрай, роден на 20.11.1969 г., гражданин на Швейцарска конфедерация и на Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия, за член на Съвета на директорите на „ЕВРОИНС ИНШУРЪНС ГРУП“ АД, ЕИК 175394058;
19. С Решение № 515-ОЗ от 30.07.2024 г. одобрява Здравка Иванова Петрова за независим член на Съвета на директорите на „ЗАД „АСЕТ ИНШУРЪНС““ АД, ЕИК 203066057;

20. С Решение № 493-ОЗ от 23.07.2024 г. одобрява г-жа Катрин Пол Гранже-Поншон, родена на 15.10.1976 г., гражданин на Република Франция, за член на Съвета на директорите на „ГРУПАМА ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ЕИК 1314214;
21. С Решение № 494-ЖЗ от 23.07.2024 г. одобрява г-жа Катрин Пол Гранже-Поншон, родена на 15.10.1976 г., гражданин на Република Франция, за член на Съвета на директорите на „Групама Животозастраховане“ ЕАД, ЕИК 131272330;
22. С Решение № 495-ОЗ от 23.07.2024 г. одобрява Михаела Станимирова за изпълнителен директор на „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД, ЕИК 20027243;
23. С Решение № 496-ОЗ от 23.07.2024 г. одобрява Михаела Станимирова за изпълнителен директор на „Дженерали застраховане“ АД, ЕИК 030269049;
24. С Решение № 515-ОЗ от 30.07.2024 г. одобрява Здравка Иванова Петрова за независим член на Съвета на директорите на ЗАД „Асет Иншурънс“ АД, ЕИК 203066057;
25. С Решение № 567-ОЗ от 19.08.2024 г. одобрява Бойка Жекова за член на Управителния съвет на ЗК „Лев Инс“ АД;
26. С Решение № 581-ЗХ/22.08.2024 г. одобрява Иван Костов за член на Съвета на директорите на „Евроинс Иншурънс груп“ АД;
27. С Решение № 582-ЗХ/22.08.2024 г. одобрява Ива Фалина за член на Съвета на директорите на „Евроинс Иншурънс груп“ АД;
28. С Решение № 583-ЖЗ/22.08.2024 г. одобрява Владислав Милев за изпълнителен член на Съвета на директорите на „Животозастрахователен институт“ АД;
29. С Решение № 602-ОЗ/29.08.2024 г. одобрява Виктор Спасов за независим член на Съвета на директорите на „Фи Хелт Застраховане“ АД;
30. С Решение № 603-ОЗ/29.08.2024 г. одобрява Кремена Патева-Петкова за член на Съвета на директорите на „ЗАД Евроинс“ АД;
31. С Решение № 604-ОЗ/29.08.2024 г. одобрява Тодор Данаилов за член на Съвета на директорите на „ЗД Евроинс“ АД;
32. С Решение № 605-ОЗ/29.08.2024 г. одобрява Ирена Лалова за независим член на Съвета на директорите на „ЗД Евроинс“ АД;
33. С Решение № 606-ОЗ/29.08.2024 г. одобрява Цветан Цветанов за член на Управителния съвет на „ЗК Лев Инс“ АД;
34. С Решение № 607-ОЗ/29.08.2024 г. одобрява Марина Ведър за член на Управителния съвет на „ЗК Лев Инс“ АД;
35. С Решение № 608-ОЗ/29.08.2024 г. одобрява Петър Нестеров за ръководител на функцията за съответствие на „ЗАД ДАЛЛБОГГ:Живот и Здраве“ АД;
36. С Решение № 609-ОЗ/29.08.2024 г. одобрява Владимир Вълканов за ръководител на функцията за съответствие на ЗК „Ем Ви Иншурънс“ ЕАД;
37. С Решение № 633-ОЗ/10.09.2024 г. одобрява Милена Генчева за член на Съвета на директорите на „Евроинс Иншурънс Груп“ АД;
38. С Решение № 635-ОЗ/10.09.2024 г. одобрява Пламен Филипов за ръководител на функцията по вътрешен одит на „ОЗОФ Доверие ЗАД“ АД;
39. С Решение № 648-ЖЗ/16.09.2024 г. на КФН одобрява Ива Фалина за член на Съвета на директорите на „ЗД Евроинс Живот“ ЕАД;
40. С Решение № 649-ОЗ/16.09.2024 г. одобрява Христина Марценкова за член на Управителния съвет и изпълнителен директор на ЗАД „Алианц България“ АД;
41. С Решение № 650-ЖЗ/16.09.2024 г. одобрява Христина Марценкова за член на Управителния съвет и изпълнителен директор на ЗАД „Алианц България Живот“ АД;
42. С Решение № 697-ОЗ от 08.10.2024 г. одобрява г-н Ивайло Стефанов Стоянов за лице, което да ръководи функцията за съответствие на „Обединен

Здравноосигурителен Фонд Доверие Застрахователно Акционерно Дружество“ АД, ЕИК 121911566;

43. С Решение № 726-ОЗ от 15.10.2024 г. одобрява г-жа Преслава Любомирова Николова за изпълнителен член на съвета на директорите на „Застрахователно Дружество ЕИГ Ре“ АД, ЕИК 130427863;

44. С Решение № 727-ОЗ от 15.10.2024 г. одобрява г-н Петър Веселинов Аврамов за независим член на съвета на директорите на „Застрахователно Дружество ЕИГ Ре“ АД, ЕИК 130427863;

45. С Решение № 728-ОЗ от 15.10.2024 г. одобрява г-жа Йоанна Цветанова Цонева за изпълнителен член на Съвета на директорите на „Застрахователно Дружество ЕИГ Ре“ АД, ЕИК 130427863;

46. С Решение № 729-ОЗ от 15.10.2024 г. одобрява г-н Янко Георгиев Николов за член на Съвета на директорите на „Застрахователно Дружество ЕИГ Ре“, ЕИК 130427863;

47. С Решение № 742-ОЗ от 22.10.2024 г. одобрява г-н Александър Радосветов Господинов за член на съвета на директорите и изпълнителен директор на „БРМ БАРЕНЦ“ ЕАД, ЕИК 207459862;

48. С Решение № 743-ОЗ от 22.10.2024 г. одобрява г-н Любомир Емилов Гаврилов за независим член на съвета на директорите на „БРМ БАРЕНЦ“ ЕАД, ЕИК 207459862;

49. С Решение № 744-ОЗ от 22.10.2024 г. одобрява г-жа Татяна Иванова Станева - Дикова за член на съвета на директорите и изпълнителен директор на „БРМ БАРЕНЦ“ ЕАД, ЕИК 207459862;

50. С Решение № 745-ОЗ от 22.10.2024 г. одобрява г-жа Илинка Ангелова Петрова за лице, което да ръководи функцията за съответствие в „Застрахователна Компания България Иншурънс“ АД, ЕИК 131233651;

51. С Решение № 756-ОЗ от 29.10.2024 г. одобрява г-жа Румяна Гешева Бетова за независим член на съвета на директорите на „ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ЕВРОИНС“ АД, ЕИК 121265113;

52. С Решение № 800-ОЗ от 19.11.2024 г. одобрява г-н Иван Димитров Костов за член на съвета на директорите на „Застрахователно Дружество Евроинс“ АД, ЕИК 121265113;

53. С Решение № 815-ОЗ от 26.11.2024 г. одобрява г-н Александър Валентинов Колев за член на съвета на директорите на „Застрахователно Дружество Евроинс“ АД, ЕИК 121265113;

54. С Решение № 816-ОЗ от 26.11.2024 г. одобрява г-н Борис Христов Паличев за член на съвета на директорите на „Застрахователно Акционерно Дружество „Енергия“ АД, ЕИК 831040933;

55. С Решение № 817-ОЗ от 26.11.2024 г. одобрява г-н Борис Христов Паличев за член на управителния съвет и изпълнителен директор на „ЗАД „АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ“ АД, ЕИК 040638060;

56. С Решение № 818-ЖЗ от 26.11.2024 г. одобрява г-н Борис Христов Паличев за член на управителния съвет и изпълнителен директор на „ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО „АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ ЖИВОТ“ АД, ЕИК 040293319;

57. С Решение № 856-ОЗ от 10.12.2024 г. одобрява г-н Веселин Асенов Владимиров за изпълнителен член на управителния съвет на ЗК „ЛЕВ ИНС“ АД, ЕИК 121130788;

58. С Решение № 879-ОЗ от 17.12.2024 г. одобрява г-жа Цветана Владимирова Николова за ръководител на функцията по вътрешен одит на „ЗАСТРАХОВАТЕЛНА КОМПАНИЯ ЛЕВ ИНС“ АД, ЕИК 121130788;

59. С Решение № 882-ЖЗ от 17.12.2024 г. одобрява г-жа Катрин Пол Гранже-Поншон, гражданин на Република Франция, за член на надзорния съвет на „Групама животозастраховане“ ЕАД, ЕИК 131272330;

60. С Решение № 883-ЖЗ от 17.12.2024 г. одобрява г-жа Флоранс Мари Мартейл, гражданин на Република Франция, за член на надзорния съвет на „ГРУПАМА ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ЕИК 131272330;

61. С Решение № 884-ЖЗ от 17.12.2024 г. одобрява г-н Пламен Иларионов Пантев за независим член на надзорния съвет на „ГРУПАМА ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ЕИК 131272330;

62. С Решение № 885-ЖЗ от 17.12.2024 г. одобрява г-н Тихомир Петъов Минчев за член на управителния съвет и изпълнителен директор на „ГРУПАМА ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ЕИК 131272330;

63. С Решение № 886-ЖЗ от 17.12.2024 г. одобрява г-жа Селин Едит Болар за член на управителния съвет и изпълнителен директор на „ГРУПАМА ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ЕИК 131272330;

64. С Решение № 887-ЖЗ от 17.12.2024 г. одобрява г-жа Катерина Стефанова Стефанова за член на управителния съвет на „ГРУПАМА ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ЕИК 131272330;

65. С Решение № 888-ОЗ от 17.12.2024 г. одобрява г-жа Катрин Пол Гранже-Поншон, гражданин на Република Франция, за член на надзорния съвет на „Групама Застраховане“ ЕАД, ЕИК 131421443;

66. С Решение № 889-ОЗ от 17.12.2024 г. одобрява г-жа Флоранс Мари Мартейл, гражданин на Република Франция, за член на надзорния съвет на „ГРУПАМА ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ЕИК 131421443;

67. С Решение № 890-ОЗ от 17.12.2024 г. одобрява г-н Тихомир Петъов Минчев за член на управителния съвет и изпълнителен директор на „ГРУПАМА ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ЕИК 131421443;

68. С Решение № 891-ОЗ от 17.12.2024 г. одобрява г-н Пламен Иларионов Пантев за независим член на надзорния съвет на „ГРУПАМА ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ЕИК 131421443;

69. С Решение № 892-ОЗ от 17.12.2024 г. одобрява г-жа Селин Едит Болар за член на управителния съвет и изпълнителен директор на „ГРУПАМА ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ЕИК 131421443;

70. С Решение № 893-ОЗ от 17.12.2024 г. одобрява г-жа Катерина Стефанова Стефанова за член на управителния съвет на „ГРУПАМА ЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД, ЕИК 131421443;

71. С Решение № 906-ОЗ от 27.12.2024 г. одобрява г-н Владимир Симунович, гражданин на Република Австрия, за член на Надзорния Съвет на „ЗАСТРАХОВАТЕЛНА КОМПАНИЯ УНИКА“ АД, ЕИК 040451865;

72. С Решение № 907-ЖЗ от 27.12.2024 г. одобрява г-н Фредерик Иво х. Боргерс, гражданин на Кралство Белгия, за член на надзорния съвет на „ЗАСТРАХОВАТЕЛНА КОМПАНИЯ УНИКА ЖИВОТ“ АД, ЕИК 831626729.

Производства по утвърждаване на одитори на застрахователни и презастрахователни дружества

През 2024 г. са издадени 12 решения на КФН за утвърждаване на одитори съгласно чл. 101 и чл. 101а от КЗ, както следва:

1. С Решение № 125-ГФ от 05.03.2024 г. КФН утвърждава „ГРАНТ ТОРНТОН“ ООД, ЕИК 831716285, като одиторско дружество по чл. 101, ал. 1, изр. второ

от КЗ, което да извърши проверка и заверка на годишния финансов отчет, годишните справки, доклади и приложения за 2024 г. на Гаранционния фонд;

2. Решение № 296-ОЗ от 30.04.2024 г. на КФН, с което утвърждава „ЕКОВИС ОДИТ БЪЛГАРИЯ“ ООД, ЕИК 131039504 и „ОДИТ КОРЕКТ“ ООД, ЕИК 121519031, като одитори по чл. 101, ал. 1 от КЗ за извършване на съвместна проверка и заверка на годишния финансов отчет за 2024 г., годишните справки, доклади и приложения по чл. 126, ал. 1, т. 2 от КЗ на „ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО „АСЕТ ИНШУРЪНС“ АД, ЕИК 203066057;

3. Решение № 333-ОЗ от 16.05.2024 г., с което утвърждава „ПРАЙСУОТЪРХАУСКУПЪРС ОДИТ“ ООД, ЕИК 121499387 и „Ейч Ел Би България“ ООД, ЕИК 121871342, като одитори по чл. 101, ал. 1 от КЗ за извършване на съвместна проверка и заверка на годишния финансов отчет за 2024 г., годишните справки, доклади и приложения по чл. 126, ал. 1, т. 2 от КЗ на „ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ЕДНОЛИЧНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО „БУЛСТРАД ВИЕНА ИНШУРЪНС ГРУП“ ЕАД, ЕИК 000694286;

4. Решение № 334-ЖЗ от 16.05.2024 г., с което утвърждава „ПРАЙСУОТЪРХАУСКУПЪРС ОДИТ“ ООД, ЕИК 121499387 и „Ейч Ел Би България“ ООД, ЕИК 121871342, като одитори по чл. 101, ал. 1 от КЗ за извършване на съвместна проверка и заверка на годишния финансов отчет за 2024 г., годишните справки, доклади и приложения по чл. 126, ал. 1, т. 2 от КЗ на „ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ЕДНОЛИЧНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО „БУЛСТРАД Живот ВИЕНА ИНШУРЪНС ГРУП“ ЕАД, ЕИК 831211284;

5. Решение № 519/01.08.2024 г. на КФН, с което утвърждава „ЕКОВИС ОДИТ БЪЛГАРИЯ“ ООД, ЕИК 131039504, като одиторско дружество, което да извърши проверка и заверка на годишния финансов отчет за 2024 г., годишните справки, доклади и приложения на „Фи Хелт застраховане“ АД;

6. Решение № 568-ОЗ/19.08.2024 г. на КФН, с което утвърждава „Прайсуотърхаускупърс одит“ ООД, ЕИК 121499387 и „ЕЙЧ Ел Би България“ ООД, ЕИК 121871342, като одитори по чл. 101, ал. 1 от КЗ за извършване на съвместна проверка и заверка на годишния финансов отчет за 2024 г., годишните справки, доклади и приложения по чл. 126, ал. 1, т. 2 от КЗ на „ЗАД „Алианц България“ АД;

7. Решение № 569-ЖЗ/19.08.2024 г. на КФН, с което утвърждава „Прайсуотърхаускупърс одит“ ООД, ЕИК 121499387 и „ЕЙЧ Ел Би България“ ООД, ЕИК 121871342, като одитори по чл. 101, ал. 1 от КЗ за извършване на съвместна проверка и заверка на годишния финансов отчет за 2024 г., годишните справки, доклади и приложения по чл. 126, ал. 1, т. 2 от КЗ на ЗАД „Алианц България Живот“ АД;

8. Решение № 570-ОЗ/19.08.2024 г. на КФН, с което утвърждава „Прайсуотърхаускупърс одит“ ООД, ЕИК 121499387 и „ЕЙЧ Ел Би България“ ООД, ЕИК 121871342, като одитори по чл. 101, ал. 1 от КЗ за извършване на съвместна проверка и заверка на годишния финансов отчет за 2024 г., годишните справки, доклади и приложения по чл. 126, ал. 1, т. 2 от КЗ на ЗАД „Енергия“ АД;

9. Решение № 601-ОЗ/29.08.2024 г. на КФН, с което утвърждава „РСМ БГ“ ООД, ЕИК 121435206 и „КРОУ БЪЛГАРИЯ ОДИТ“ ЕООД, ЕИК 203465145 като одитори по чл. 101, ал. 1 от КЗ за извършване на съвместна проверка и заверка на годишния финансов отчет за 2024 г., годишните справки, доклади и приложения по чл. 126, ал. 1, т. 2 от КЗ на ЗАД „Армеец“ АД;

10. Решение № 631-ОЗ/10.09.2024 г. на КФН, с което утвърждава „КПМГ ОДИТ“ ООД и „БДО АФА“ ООД като одитори за извършване на съвместна проверка и заверка на годишния финансов отчет за 2024 г., годишните справки, доклади и приложения на „Дженерали застраховане“ АД;

11. Решение № 632-ОЗ/10.09.2024 г. на КФН, с което утвърждава „КПМГ ОДИТ“ ОООД и „БДО АФА“ ООД като одитори за извършване на съвместна проверка и заверка на годишния финансов отчет за 2024 г., годишните справки, доклади и приложения на „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД;

12. Решение № 634-ЖЗ/10.09.2024 г. на КФН, с което утвърждава „Кроу България Одир“ ЕООД и „РСМ БГ“ ООД като одитори за извършване на съвместна проверка и заверка на годишния финансов отчет за 2024 г., годишните справки, доклади и приложения на ЗЕАД „ЦКБ Живот“ ЕАД.

В резултат на влизането в сила на Закон за изменение и допълнение на Закона за независимия финансов одит (обн., ДВ, бр. 79 от 17.09.2024 г.), считано от 20.09.2024 г., режимът на утвърждаване на одитори съгласно чл. 101а от КЗ е отменен по силата на §102, т. 2 от Преходните и заключителните разпоредби на посочения закон. Поради това застрахователите, презастрахователите, застрахователните холдинги и финансовите холдинги със смесена дейност със седалище в Република България вече нямат задължение за предварително съгласуване с КФН на избраните от тях одитори по чл. 101 от КЗ.

Производства по вписване или заличаване на застрахователни брокери

През 2024 г. са издадени 13 решения по прилагане на регистрационните режими по отношение на застрахователните посредници:

- 9 решения за вписване на застрахователни брокери в регистъра, воден от КФН;
- 3 решения за заличаване на застрахователни брокери от регистъра на КФН по тяхно искане;
- 1 решение за вписване на организация за провеждане на професионално обучение на застрахователни брокери.

Броят на застрахователите посредници със седалище в България към 31.12.2024 г. е, както следва:

- Застрахователните брокери са 350;
- Застрахователните агенти към 31.12.2024 г. са 6 151, в т.ч. – 2 371 бр. юридически лица, 145 бр. – еднолични търговци и 3 635 бр. – физически лица;
- Посредници, предлагащи застрахователни продукти, като допълнителна дейност, към 31.12.2024 г. са 9 бр., в т.ч. – 9 бр. юридически лица.

Таблица 9

Дейност по вписване в регистъра на застрахователните агенти

	Брой към 31.12.2023 г.	Брой към 31.12.2024 г.
Застрахователни агенти*, в т.ч.:	6282	6151
- Юридически лица	2331	2 371
- Еднолични търговци	157	145
- Физически лица	3782	3 635
Посредници, предлагащи застрахователни продукти, като допълнителна дейност	12	9

През отчетния период са издадени 117 решения в производства по издаване на лицензии, разрешения, одобрения или регистрации:

- 2 решения за първоначален лиценз на застрахователни дружества;
- 4 решения относно придобиване на квалифицирани участия в застрахователни дружества;
- 2 решения по прилагане на регулаторните режими спрямо Гаранционния фонд;
- 3 решения по прилагане на регулаторните режими по КЗ спрямо застрахователи с отнет лиценз;
- 72 решения относно одобрения на членове на управителни и контролни органи на застрахователни и презастрахователни дружества и застрахователни холдинги и на лица, осъществяващи ключови функции в застрахователни или презастрахователни дружества;
- 12 решения за утвърждаване на одитори на застрахователни или презастрахователни дружества и застрахователни холдинги;
- 9 решения за вписване на застрахователни брокери;
- 3 решения за доброволно заличаване на застрахователни брокери;
- 1 решение за признаване на правоспособност на отговорен актюер;
- 1 решение за регистрация на обучителна организация;
- 8 решения спиране или прекратяване на производства.

Таблица 10. Административни процедури по отношение на застраховането и презастраховането

	Незавършени към 31.12.2023 г.	Новооткрити през 2024 г.	Приключили през 2024 г.	Незавършени към 31.12.2024 г.
Застрахователни дружества	6	103	96	13
Застрахователни посредници	24	45	64	5
Други производства	5	4	8	1
Общо	35	152	168	19

Допълнително пенсионно осигуряване

През отчетната 2024 г. не са постъпвали искания за издаване на лицензии и разрешения, както и за преобразуване на пенсионноосигурителни дружества и/или фондове за допълнително пенсионно осигуряване и фондове за извършване на плащания, за доброволно прекратяване на действащи дружества, както и не са констатирани основания за отнемане на издадени пенсионни лицензии от КФН.

Предвид изложеното към края на 2024 г. броят на лицензираните ПОД е 10, а броят на ФДПО е 32, в т.ч. 10 УПФ, 10 ППФ, 10 фонда за допълнително доброволно пенсионно осигуряване и два фонда за допълнително доброволно пенсионно

осигуряване по професионални схеми, като към 31.12.2024 г. единият от тях не осъществява дейност.

Във връзка със стартиралата през 2021 г. фаза на изплащане на пенсии от универсалните пенсионни фондове (изм. и доп. в КСО, ДВ, бр. 19 от 5 март 2021 г.) и придобити права от осигурени лица на разсрочено изплащане на средства при придобито право на допълнителна пожизнена пенсия за старост, през 2024 г. КФН постанови 1 решение във връзка с образувано административно производство за вписване на фонд за разсрочени плащания. Фондовете за извършване на плащания са обособени имущества, чиито активи са отделени от активите на пенсионноосигурителните дружества и пенсионните фондове и за тях са приложими изискванията за самостоятелната отчетност, извършването на независим финансов одит и прилагане на надзорни мерки. Същите се считат за учредени от постановяване на решенията на комисията и подлежат на вписване в регистър БУЛСТАТ и регистъра по чл. 30, ал. 1, т. 13 от ЗКФН.

Предвид изложеното към края на 2024 г. има учредени и функционират общо 20 ФИП, в т.ч. 10 ФИПП и 10 ФРП.

Общият брой на субектите, за които управление „Осигурителен надзор“ осъществява предварителен и текущ надзор в края на 2024 г. се увеличава до 62.

Таблица 81. Лицензионна дейност по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване

	Брой към 31.12.2023 г.	Издадени лицензии/ разрешения/ решения	Отнети лицензии/ разрешения/ решения	Брой към 31.12.2024 г.
Пенсионноосигурителни дружества (ПОД)	10	-	-	10
Фондове за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО)	32	-	-	32
Фондове за изплащане на пожизнени пенсии (ФИПП)	10	-	-	10
Фондове за разсрочени плащания (ФРП)	9	1	-	10

Осъществяването на предварителен надзор включва действия по издаване на разрешение за придобиване на пряко или непряко квалифицирано участие в капитала на пенсионноосигурително дружество и одобрение на членовете на управителни и контролни органи на пенсионноосигурителните дружества, както и одобрение на документи с основно значение за дейността на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове за допълнително пенсионно осигуряване и фондове за извършване на плащания. През отчетния период производствата, свързани с разрешителните и одобрителните режими от компетентността на административния

орган, са инициирани по искане на заинтересованите лица, както в резултат на влезли в сила промени в регулаторните изисквания, така и във връзка с усъвършенстване на системите на управление.

През 2024 г. са постановени 10 решения на КФН за одобряване на изменения и допълнения в правилници за организацията и дейността на фондове за допълнително пенсионно осигуряване. Промените в правилниците са продиктувани от необходимостта за тяхното доразвиване, съобразяване с настъпили промени в нормативната уредба, както и с оглед промени в прилаганите ценови политики и реда за извършване на плащания.

На основание чл. 121д, ал. 10 от КСО през 2024 г. са образувани 10 административни производства, в резултат на което са постановени 9 решения на КФН за одобряване на членове на управителни и надзорни органи на пенсионноосигурителни дружества. По едно от образуваните през 2024 г. производства е изисквана допълнителна информация и документи от заявителя и други компетентни звена и държавни органи, като произнасянето на административния орган е извършено през следващия отчетен период.

През отчетната година са образувани 5 производства за предварително съгласуване на избора на одиторите, които да извършат проверка и заверка на годишните финансови отчети за 2024 г. на пенсионноосигурителни дружества и на управляваните от тях фондове, в резултат на което административният орган постанови решения за съгласуване избора на предложените одитори. За останалите пенсионноосигурителни дружества същото задължение отпада, тъй като със Закона за изменение и допълнение на Закона за независимия финансов одит (обн. ДВ, бр. 79 от 17.09.2024 г.) са извършени промени в КСО, в резултат на което е отменен режимът по предварително съгласуване на избора на одиторските дружества, които извършват финансов одит на пенсионноосигурителните дружества и на управляваните от тях фондове, чиято цел е намаляване на административната тежест и осигуряване на синхрон с изискванията към други предприятия от небанковия финансов сектор.

През 2024 г. е образувано 1 административно производство по чл. 192б, ал. 5 във връзка с чл. 192а, ал. 2 от КСО и е постановено решение на КФН за вписване на фонд за разсрочени плащания в регистъра по чл. 30, ал. 1, т. 13 от ЗКФН.

През отчетната година е образувано 1 административно производство и е постановено решение на КФН за одобрение на рисков коефициент, който да се използва при изчисляването от пенсионноосигурително дружество на допълнителните пожизнени пенсии за старост с гарантиран размер, въз основа на средствата по индивидуалните партиди, надвишаващи постъпилите brutни осигурителни вноски.

През 2024 г. са образувани 9 служебни производства за определяне на минималната доходност при управлението на активите на фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване и за утвърждаване на технически лихвен процент и биометрични таблици за смъртност, които се прилагат при изчисляване на пенсионните резерви от пенсионноосигурителните дружества, които управляват фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване. Вследствие на това са постановени 4 решения за определяне на минималната доходност на универсалните пенсионни

фондове, 4 решения за определяне на минималната доходност на професионалните пенсионни фондове и 1 решение за утвърждаване на технически лихвен процент и биометрични таблици за смъртност, които да се прилагат при изчисляване на пенсионните резерви към 31.12.2024 г.

Таблица 12. Административни процедури по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване

Предмет на процедурата	Незавършени към 31.12.2023 г.	Новооткрити през 2024 г.	Приключили през 2024 г.	Незавършени към 31.12.2024 г.
Одобрение на Правилник за организацията и дейността на универсален пенсионен фонд, професионален пенсионен фонд, доброволен пенсионен фонд или доброволен пенсионен фонд по професионални схеми	-	10	10	-
Одобряване на член на управителен или контролен орган в пенсионноосигурително дружество	-	10	9	1
Съгласуване избор на одитори, които да извършат проверка и заверка на годишните финансови отчети на пенсионноосигурителното дружество и управляваните от него пенсионни фондове и фондове за извършване на плащания	-	5	5	-
Вписване на фонд за разсрочени плащания	-	1	1	-
Одобрение на рисков коефициент, използван при определяне размера на допълнителна пожизнена пенсия за	-	1	1	-

старост с гарантиран размер				
Служебно образувани производства	-	9	9	-

През отчетната година е извършен текущ преглед и на други внесени от дружествата и от банките-попечители документи, които макар и да не подлежат на одобряване, се проверяват от гледна точка на тяхната законосъобразност, като при констатиране несъответствия в съдържанието им е изискано тяхното отстраняване.

През 2024 г. във водения от КФН регистър по чл. 30, ал. 1, т. 14 от ЗКФН на осигурителните посредници на пенсионноосигурителните дружества са вписани следните обстоятелства:

Сключени договори	2024 г.	2023 г.	Прекратени договори	2024 г.	2023 г.
Сключени договори с осигурителни посредници-физически лица (ОП-ФЛ)	2 294	2 486	Прекратени договори с ОП-ФЛ	1 871	3 959
Сключени договори с осигурителни посредници-юридически лица (ОП-ЮЛ)	188	163	Прекратени договори с ОП-ЮЛ	98	72
Упълномощени физически лица от ОП-ЮЛ	3 758	5 294	Оттеглени упълномощавания на ФЛ от ОП-ЮЛ	3 484	3 046
Общо:	6 240	7 943	Общо:	5 453	7 077

2.2. Нотификации

Инвестиционна дейност

През 2024 г. са постъпили 44 уведомления от ИП от държави-членки на ЕС, които възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободно предоставяне на услуги, включително чрез обвързан агент, установен в друга държава членка. 40 ИП са прекратили паспортизацията си за предоставяне на инвестиционни дейности и услуги на територията на Република България при условията на свободно предоставяне.

През отчетната година е разгледано 1 уведомление от ИП от друга държава членка за установяване на клон на територията на Република България („АктивМаркетс – Импреза дже Инвесшименто“ С.А.) и е разгледана 1 нотификация за извършване на дейност чрез обвързан агент („Уиннърс Грууп“ ЕООД, Словакия).

През периода са получени 4 нотификации (една е за актуализация на действаща нотификация) за установяване на мерки за улесняване на достъп до многостранни системи за търговия (МСТ) или организирана система за търговия (ОСТ). През отчетната година няма нотификации за установяване на представителен офис (representative office) на територията на Република България.

С оглед изложеното общият брой ИП от държави членки, които могат да извършват дейност у нас към края на 2024 г. е 2 011 (без представителните офиси и актуализациите).

През отчетната година са постъпили уведомления от управляващи дружества от държави-членки на ЕС във връзка с намерението им да предлагат дялове на 81 класа ценни книжа от 24 фонда/подфонда на колективни инвестиционни схеми от държави членки на територията на Република България. През периода допълнително са постъпили

и уведомления за регистрация на нови класове ценни книжа на вече нотифицирани фондове и подфондове. За същия период са постъпили уведомления за прекратяване на предлагането на общо 60 класа ценни книжа на 37 подфонда на колективни инвестиционни схеми от държави членки. Към края на 2024 г. общият брой на предлаганите класове ценни книжа на колективни инвестиционни схеми от държави членки, които извършват дейност у нас, е 1 986 класа ценни книжа на 367 фонда/подфонда на колективни инвестиционни схеми от държави членки.

През 2024 г. са постъпили 2 уведомления от управляващи дружества от държава членка за извършване на дейност на територията на Република България при условията на свободно предоставяне на услуги. Общият брой на управляващите дружества от ЕС, предоставящи услуги на територията на България, е 32.

През 2024 г. са постъпили 3 уведомления от ЛУАИФ от държава-членка на ЕС, които възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България. Прекратена е 1 нотификация от ЛУАИФ от държава-членка на ЕС. Общият брой ЛУАИФ от държави членки, които възнамеряват да извършват дейност у нас към края на 2024 г., е 37.

През 2024 г. са постъпили уведомления във връзка с предлагането на 80 АИФ, съответно подфондове, от държави членки на ЕС на територията на Република България. Също така, 18 алтернативни инвестиционни фонда са прекратили паспортизацията си. Общият брой АИФ от държави членки, които се предлагат у нас към края на 2024 г., е 270.

През 2024 г. са постъпили уведомления във връзка с предлагането на 29 европейски фондове за рисков капитал (EuVECA) от държава членка на ЕС на територията на Република България и уведомления за прекратяване на предлагането на 9 фонда. Общият брой EuVECA фондове от държави членки, които се предлагат у нас към края на 2024 г., е 169.

През 2024 г. е разгледано едно уведомление по чл. 23, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 909/2014³ относно свободно предоставяне на услуги на територията на Република България от централен депозитар на ценни книжа (Verdipapirsentralen ASA - Euronext Securities Oslo).

През отчетния период не са постъпвали уведомления във връзка с предлагането на европейски фондове за социално предприемачество (EuSEF).

През 2024 г. са получени 15 нови нотификации за предоставяне на услуги на територията на Република България от доставчици на услуги за колективно финансиране от държави членки. Една от тях е за актуализация, но доколкото не е получена първоначалната нотификация, дружеството е вписано в регистъра през 2024 г. въз основа на данните в регистъра на ESMA, като е отразена получената актуализация на данни. Общият брой на този тип нотификации към края на 2024 г. е 31.

³ Регламент (ЕС) № 909/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година за подобряване на сетълмента на ценни книжа в Европейския съюз и за централните депозитари на ценни книжа, както и за изменение на директиви 98/26/ЕО и 2014/65/ЕС и Регламент (ЕС) № 236/2012.

През отчетната 2024 година КФН е нотифицирана чрез портала за уведомяване, създаден и поддържан от ESMA по Регламента за проспектите за общо 112 нотификации, от които 43 броя нотификации за нови проспекти и 69 броя нотификации за допълнения към проспекти на дружества от други държави-членки на ЕС, възнамеряващи да извършват публично предлагане на ценни книжа на територията на Република България.

През коментирания период няма постъпили нотификации от публични дружества от Република България, възнамеряващи да извършват публично предлагане на ценни книжа и на територията на друга държава-членка на ЕС.

Таблица 13. Нотификации за чуждестранни дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на Република България

	Брой към 31.12.2023 г.	Новопостъпили и приключили през 2024 г.	Прекратени през 2024 г.	Брой към 31.12. 2024 г.
Инвестиционни посредници	2 002	49	40	2 011
Управляващи дружества	30	2	0	32
Колективни инвестиционни схеми (класове)	1965	81	60	1986
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни схеми	35	3	1	37
Алтернативни инвестиционни фондове	208	80	18	270
Европейски фондове за рисков капитал (EuVECA)	149	29	9	169
Европейски фондове за социално предприемачество (EuSEF)	1	0	0	1
Централни депозитари на ценни книжа	4	1	0	5
Доставчици на услуги за колективно финансиране	17	15	1	31
Проспекти	389	112	0	501
Застрахователни дружества	430	9 (заявили намерение да извършват дейност)	7 (заявили намерение да прекратят дейност)	432
Застрахователни посредници	2 180	152 (заявили намерение да извършват дейност)	37 (заявили намерение да прекратят дейност)	2 295
Институции за осигуряване по професионални схеми	-	-	-	-

През 2024 г. са разгледани 27 уведомления на 2 лицензирани от КФН ИП във връзка със свободно предоставяне на услуги, без да откриват клон, на територията на

други държави членки (ИП „Фактори“ АД и ИП „МК Брокерс“ АД) като две от уведомленията са за прекратяване на нотификация.

В отчетния период е издадено решение за прилагане на принудителна административна мярка спрямо лицензиран от КФН ИП, с която се забранява на ИП да извършва дейност на територията на държава членка при условията на свободно предоставяне на услуги и при установяване чрез клон или обвързан агент.

През 2024 г. не са разглеждани уведомления за откриване на клон на български ИП.

През 2024 г. не са постъпвали уведомления от управляващи дружества или ЛУАИФ от Република България за извършване на дейност на територията на други държави членки при условията на свободно предоставяне на услуги или чрез клон. Разгледана е една нотификация от УД лицензирано от КФН за предлагане на дяловете на управляван от УД ДФ на територията на Република Австрия (ДФ „Блусмарт Премиум Екуити“).

„Централен депозитар“ АД до настоящия момент не е инициирал нотификации за предоставяне на услуги в други държави членки в качеството му на лицензиран от КФН централен депозитар на ценни книжа.

През 2024 г. не са постъпвали уведомления от лицензирани от КФН доставчици на услуги за докладване на данни за предлагане на услуги на територията на други държави членки.

През отчетния период КФН няма внесени заявления за одобрение на проспекти за ценни книжа, издадени в Република България, за допускането им до търговия на чуждестранни пазари.

Таблица 14. Нотификации на български дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на други държави членки

	Брой към 31.12.2023 г.	Разгледани през 2024 г.	Прекратени през 2024 г.	Брой към 31.12.2024 г.
Инвестиционни посредници	324	25	2	347
Управляващи дружества	3	0	0	3
Колективни инвестиционни схеми	20	1	0	21
Проспекти	4	0	0	4
Услуги за докладване на данни	1	0	0	1

Застраховане и презастраховане

В края на 2024 г. са получени общо 304 уведомления относно намерението на застрахователни дружества и застрахователни посредници със седалище в други държави членки да извършват или да преустановят извършването на дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги или на правото на установяване, както и разширяване обхвата на нотификацията, която е била изпратена в КФН в предходен период.

За 2024 г. са получени 152 уведомления относно намерението застрахователни посредници от държави членки на ЕС за извършване на дейност по разпространение на застрахователни продукти на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги или на правото на установяване (чрез клон), както и 37 уведомления по отношение на посредниците, заявили отказ за извършване на посредническа дейност.

С оглед на гореизложеното, общият брой на застрахователните посредници от държави членки, които имат право да упражняват дейност по разпространение на застрахователни продукти на територията на Република България при условията на правото на установяване (чрез клон) или свободата на предоставяне на услуги, към м. декември 2024 г., възлиза на 2 295.

За 2024 г. са получени 9 уведомления относно намерението застрахователни дружества от държави членки на ЕС за извършване на застрахователна дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги или на правото на установяване (чрез клон), както и 7 уведомления по отношение на застрахователни дружества, заявили отказ за извършване на застрахователна дейност.

С оглед на гореизложеното, общият брой на застрахователните дружества от държави членки, които имат право да упражняват застрахователна дейност на територията на Република България при условията на правото на установяване (чрез клон) или свободата на предоставяне на услуги, към м. декември 2024 г., възлиза на 432.

През 2024 г. са изпратени 2 уведомления до компетентни органи на държави членки на ЕС за намерението на застрахователни дружества със седалище в Република България да извършват или да преустановят извършването на дейност на тяхна територия, както и да разширят обхвата на нотификацията, която е била изпратена от КФН в предходен период.

През 2024 г. са изпратени 5 уведомления до компетентните надзорни органи на държави членки на ЕС относно намерението на застрахователни посредници със седалище в България да извършват или да преустановят извършването на дейност по застрахователно посредничество на тяхна територия, както и да разширят териториалния обхват на нотификацията, която е била изпратена от КФН в предходен период.

Към края на 2024 г. броят на застрахователните дружества със седалище в други държави членки на ЕС и ЕИП, за които са изпратени уведомления в КФН за намерението им да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги, възлиза на 432. Общият брой на застрахователните

дружества със седалище на територията на Република България, заявили намерение да извършват застрахователна дейност на територията на други държави членки на ЕС при условията на свободата на предоставяне на услуги, е 22.

Към края на 2024 г. застрахователните посредници от държави членки, заявили намерение да извършват дейност по застрахователно посредничество на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги или правото на установяване (чрез клон), са 2 295. Общият брой на застрахователни посредници със седалище в Република България, заявили намерение да извършват дейност по застрахователно посредничество на територията на държави членки на ЕС при условията на свободата на предоставяне на услуги или при правото на установяване е 67 посредници.

Към края на периода застрахователите от държави членки на ЕС, извършващи дейност на територията на Република България при условията на правото на установяване (чрез клон), възлиза на 9 на брой.

Застрахователните клонове, установени на територията на Република България, които към 31.12.2024 г. извършват дейност по общо застраховане, са общо 7 на брой, докато клоновете, извършващи дейност по животозастраховане, са 2 на брой.

Таблица 15. Брой застрахователи, извършващи дейност на територията на Република България, при условията на правото на установяване (чрез клон)

№	СПИСЪК НА ЗАСТРАХОВАТЕЛИТЕ СЪС СЕДАЛИЩЕ В ДЪРЖАВА ЧЛЕНКА, ИЗВЪРШВАЩИ ДЕЙНОСТ ПО ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРИ УСЛОВИЯТА НА ПРАВОТО НА УСТАНОВЯВАНЕ /КЛОНОВЕ/	
1	“АВП П&С С.А., КЛОН БЪЛГАРИЯ” КЧТ**	ФРАНЦИЯ
2	“КАРДИФ - ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ” - КЛОН БЪЛГАРИЯ	ФРАНЦИЯ
3	“КОМПАНИ ФРАНСЕЗ Д'АСЮРАНС ПУР ЛЬО КОМЕРС ЕКСТЕРИОР СА” - КЛОН БЪЛГАРИЯ КЧТ	ФРАНЦИЯ
4	„АТРАДИУС КРЕДИТО И КАУСИОН, С.А. ДЕ СЕГУРОС И РЕАСЕГУРОС КЛОН БЪЛГАРИЯ” КЧТ	ИСПАНИЯ
5	„ГРАЦЕР ВЕКСЕЛЗАЙТИГЕ ФЕРЗИХЕРУНГ АГ (КЛОН БЪЛГАРИЯ, СОФИЯ)” КЧТ	АВСТРИЯ
6	„КОЛОНАД ИНШУРЪНС ЕС ЕЙ” – КЛОН БЪЛГАРИЯ КЧТ	ЛЮКСЕМБУРГ
7	„ПОРШЕ ЗАСТРАХОВАНЕ АГ-КЛОН БЪЛГАРИЯ”	АВСТРИЯ
СПИСЪК НА ЗАСТРАХОВАТЕЛИТЕ СЪС СЕДАЛИЩЕ В ДЪРЖАВА ЧЛЕНКА, ИЗВЪРШВАЩИ ДЕЙНОСТ ПО ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРИ УСЛОВИЯТА НА ПРАВОТО НА УСТАНОВЯВАНЕ /КЛОНОВЕ/		
8	“МЕТЛАЙФ ЮРЪП Д.А.К. – КЛОН БЪЛГАРИЯ” КЧТ	ИРЛАНДИЯ
9	“КАРДИФ – ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ” - КЛОН БЪЛГАРИЯ	ФРАНЦИЯ

*В КФН е постъпило уведомление, вх. № РГ-10-95-3 от 30.09.2024 г., от „Колонад Иншурънс Ес Ей – клон България“ КЧТ относно промяна в седалището и адреса на управление на застрахователя от държава членка по седалището му: ул. „Рю Жан Пире“ № 1, 2350 Люксембург.

**В КФН е постъпило уведомление, вх. № РГ-10-68-1 от 18.04.2024 г., както и нотификация, получена по CBN платформата на 16.04.2024 г., от компетентния орган на Люксембург за прекратяване дейността на „ЕЙ АЙ ДЖИ ЮРЪП С.А.“ КЧТ на територията на Република България.

Към края на 2024 г. не са получавани нотификации от застрахователи със седалище в Република България, заявили намерение за извършване дейност при правото на установяване на територията на друга държава.

Допълнително пенсионно осигуряване

През 2024 г. няма постъпили уведомления от институции за осигуряване по професионални схеми от държави-членки на ЕС и от институции – доставчици на ПЕПП, които да възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България, както и уведомления на местни пенсионноосигурителни дружества, които да възнамеряват да извършват дейност на територията на ЕС, включително да предоставят ПЕПП на осигурени по ПЕПП лица.

2.3. Сертифициране

Инвестиционна дейност

През 2024 г. са проведени две изпитни сесии за придобиване на право за упражняване на дейност като брокер на финансови инструменти и като инвестиционен консултант – през м. май 2024 г. и през м. ноември 2024 г. До изпитите са допуснати общо 105 лица, от които за придобиване на право за упражняване на дейност като брокер на финансови инструменти са допуснати 21 кандидата, а за инвестиционен консултант - 84 кандидата. Изпитите са издържани общо от 37 лица (12 за брокер и 25 за инвестиционен консултант). На издържалите изпита 37 лица са издадени сертификати за упражняване на дейност.

Също така през 2024 г. е издадено 1 решение за прекратяване на производство за допускане за изпит за придобиване на право за упражняване на дейност като брокер на финансови инструменти и няма такива решения за допускане до изпит за инвестиционен консултант.

Допълнително, през 2024 г., са издадени и 6 сертификата в резултат на признаване на правоспособност, от които 5 сертификата са за упражняване на дейност като инвестиционен консултант и 1 сертификат е за упражняване на дейност като брокер на финансови инструменти.

През отчетната 2024 година няма постановени откази за признаване на придобитата квалификация за извършване на дейност като брокер на финансови инструменти или като инвестиционен консултант.

През отчетната 2024 година е издадено 1 решение за прекратяване на производство за признаване на придобита квалификация за извършване на дейност като инвестиционен консултант, и няма такива решения за признаване на придобита квалификация за извършване на дейност като брокер на финансови инструменти.

През 2024 г. няма издадени решения за отнемане правото за извършване на дейност като брокер на финансови инструменти или инвестиционен консултант по инициатива на надзорния орган.

През 2024 г. няма постановени решения за отнемане на правото на лице за извършване на дейност като брокер на финансови инструменти и/или като инвестиционен консултант след доброволен отказ от страна на притежателя на сертификата.

Таблица 16. Динамика на сертифицираните лица (бр.)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Инвестиционни консултанти	23 (13)	2 (0)	21 (17)	18 (10)	20 (10)	30 (25)
Брокери на финансови инструменти	(17)	(0)	16 (15)	18 (17)	(17)	13 (12)

Бележка: В таблицата е показан общият брой на лицата, придобили право през съответната година да извършват определената според закона дейност, като в скоби са отбелязани лицата, получили въпросната правоспособност след издържан изпит в КФН. В промяната на броя на лицата, които притежават съответната квалификация, се включват както издадените, така и отнетите през отчетния период разрешения за извършване на дейност.

Застрахователна дейност

През отчетната година е издадено 1 решение за признаване на правоспособност на отговорен актюер.

Допълнително пенсионно осигуряване

През отчетната година в управление „Осигурителен надзор“ не са постъпвали заявления за признаване на правоспособност на отговорен актюер.

Таблица 17. Динамика на сертифицираните лица от УЗН и УОН

	2020	2021	2022	2023	2024
Актюери	-	-	4 (4)	-	1

Бележка: В таблицата е показан общият брой на лицата, придобили право през съответната година да извършват определената според закона дейност, като в скоби са отбелязани лицата, получили частична правоспособност след издържан изпит в КФН. В промяната на броя на лицата, които притежават съответната квалификация, се включват както издадените, така и отнетите през отчетния период разрешения за извършване на дейност.

3. Надзорна дейност

3.1. Дистанционен контрол

Инвестиционни посредници. „Централен депозитар“ АД. Регулиран пазар и многостранни системи за търговия. Фонд за компенсиране на инвеститорите. Доставчиците на услуги за колективно финансиране.

Чрез анализ на регулярно постъпващата в КФН информация се осъществява наблюдение и периодична оценка на състоянието на поднадзорните лица и резултатите от тяхната дейност. Целта е постоянен мониторинг за спазване на нормативната уредба от страна на инвестиционните посредници. Последният касае както финансовото състояние и капиталова адекватност на всеки инвестиционен посредник, така и осъществяваната от него дейност. Получаването и прегледът на информация позволяват на надзорния орган да реагира своевременно на констатираните несъответствия с нормативните изисквания, с оглед постигане на законово определените цели на регулатора - защита на интересите на инвеститорите и потребителите на предлаганите услуги и осигуряване на прозрачност и информираност за участниците на пазара.

През отчетния период са извършени 15 352 броя проверки, в това число:

- 134 броя проверки относно финансовото състояние на инвестиционните посредници съгласно изискванията на чл. 43, ал. 1 от Наредба № 50;
- 13 246 броя проверки на сключваните сделки с финансови инструменти, допуснати до търговия на регулиран пазар;
- 149 броя проверки за спазване изискванията за капиталовата адекватност и ликвидността на инвестиционните посредници на индивидуална и консолидирана основа по чл. 42 от Наредба № 50;
- 50 броя проверки на доклади за резултатите от извършения мониторинг на рисковете съгласно изискванията на чл. 52 от Наредба № 38 за изискванията към дейността на инвестиционните посредници;
- 67 броя проверки във връзка с изискването на чл. 60, ал. 2 от ЗПФИ, съгласно което инвестиционният посредник предоставя на КФН списък на лицата, които притежават пряко или непряко квалифицирано дялово участие, както и данни за притежаваните от тях гласове в общото събрание;
- 595 броя проверки във връзка с изискването на чл. 77н, ал. 12 от ЗППЦК, съгласно което инвестиционният посредник е длъжен да представя в КФН справка за клиентските активи към последния ден на предходния месец;
- 77 броя проверки на представени справки съгласно изискванията на чл. 55 от Наредба № 38 от 21.05.2020 г. за изискванията към дейността на инвестиционните посредници (Наредба № 38) относно постъпили жалби на клиенти и резултати от тяхното разглеждане, както и съдебни дела, свързани с предмета на дейност на ИП, съответно срещу членове на управителния орган и на контролния му орган и срещу лицата, работещи по договор за него, както и за решенията, постановени по висящите дела, ако такива са налице;

- 100 броя проверки на представени справки съгласно изискванията на чл. 56 от Наредба № 38 за извършени сделки и дейности с финансови инструменти за своя сметка и за сметка на клиенти в трети държави;
- 49 броя проверки на получени уведомления с протоколи от заседания на Съвета на директорите на БФБ АД съгласно Правилника за дейността на БФБ АД;
- 785 броя проверки на уведомления, постъпили съгласно чл. 19 от Регламент (ЕС) № 596/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 16.04.2014 г. относно пазарната злоупотреба;
- 38 броя проверки на годишни финансови отчети на индивидуална и консолидирана основа за 2023 г., постъпили в КФН във връзка с изискването на чл. 128, ал. 4 от ЗПФИ;
- 33 броя проверки на постъпили отчети от интернализатори на сетълмент за агрегирания обем и стойност на всички сделки с ценни книжа, по които се извършва сетълмент извън системите за сетълмент на ценни книжа съгласно изискването на чл. 9 от Регламент (ЕС) № 909/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година за подобряване на сетълмента на ценни книжа в Европейския съюз и за централните депозитари на ценни книжа, както и за изменение на директиви 98/26/ЕО и 2014/65/ЕС и Регламент (ЕС) № 236/2012 (Регламент (ЕС) № 909/2014);
- 11 броя проверки на постъпилите отчети за броя и стойността на паричните санкции във връзка със събраните и разпределени санкции относно неуспешния сетълмент съгласно чл. 71н от Наредба № 8;
- 17 броя проверки на месечни справки за отчитане на неуспешен сетълмент по Делегиран регламент (ЕС) 2018/1229 на Комисията от 25 май 2018 година за допълване на Регламент (ЕС) № 909/2014 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на регулаторните технически стандарти за дисциплина при сетълмента.

Извършени са 118 броя проверки по постъпили жалби, сигнали и запитвания от физически, юридически лица и държавни органи. В преобладаващата си част, цитираните жалби са насочени срещу дружества, които не разполагат с издаден от КФН лиценз за извършване на дейност по инвестиционно посредничество и/или към управлявани от такива лица интернет страници/платформи за търговия с финансови инструменти.

През 2024 г. на интернет сайта на КФН регулярно се актуализира списъкът на дружествата, предоставящи инвестиционни услуги и дейности без необходимия лиценз.

През 2024 г. са изготвени 11 броя становища относно предоставени от инвестиционните посредници планове за възстановяване.

През отчетния период, вследствие на осигурен достъп до информационната система на „Централен депозитар“ АД, са подадени 53 броя заявки за предоставяне на информация по електронен път.

През отчетния период са изпратени общо 3 циркулярни писма: 2 циркулярни писма до инвестиционните посредници и банките инвестиционни посредници във връзка с предоставяне на информация за дейността им през 2024 г. и с цел изготвяне на рисков профил; 1 циркулярно писмо до инвестиционните посредници и банките инвестиционни

посредници във връзка с публикуваната в публичното пространство информация за глобален IT срив, засегнал дейността на редица кредитни и/или финансови институции в световен мащаб – изискана е информация дали е засегната дейността им, съответно настъпили ли са технически проблеми, свързани с информационните системи, в т.ч. при използването на услуги в облак, както и констатиран ли са проблеми свързани с процесите по обмен на информация между УД/ЛУАИФ и депозитарите.

През отчетния период са изпратени 12 броя писма до инвестиционни посредници във връзка със събиране на данни от страна на ЕБО и ESMA относно преразглеждане на пруденциалната рамка за инвестиционните посредници.

Във връзка с въведените с Регламент (ЕС) № 1210/2003 г. ограничителни мерки спрямо Ирак до инвестиционните посредници е изпратено 1 циркулярно писмо за изискване на информация относно установени делови взаимоотношения с клиенти, в качеството им на дялопритежатели/акционери и/или по договори за доверително управление на портфейл, включени в списъците на лицата, образуванията и органите спрямо които се прилагат ограничителните мерки;

През отчетния период е одобрено изпълнението на бюджета за административните разходи на ФКИ за 2024 г., както и бюджета за административните разходи на ФКИ за 2024 г. Одобрено е също така и предложение за промени в щатното разписание на ФКИ, считано от месец януари 2025 г.

През 2024 г. във връзка с осъществяване на дистанционния надзор върху доставчиците на услуги за колективно финансиране са изпратени 3 броя писма, изискващи информация по чл. 16 параграф от Регламент (ЕС) № 2020/1503. Получените отговори са обобщени и информацията е изпратена до ЕСМА.

През 2024 г. в съответствие с „Единна методология на Специализирана административна дирекция „Финансово разузнаване“ на ДАНС и Комисията за финансов надзор за оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризъм на сектори „Инвестиционна дейност“, „Животозастраховане“ и „Доброволно пенсионно осигуряване“ е изготвена оценката на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризъм на 33 броя небанкови ИП. На тази база е изготвен годишен план за 2024 г. за осъществяване на специализиран надзор по прилагане на мерките за превенция на изпирането на пари и финансирането на тероризма.

Предприятия за колективно инвестиране

Колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества

Обект на осъществявания от КФН дистанционен надзор по отношение на КИС и УД са регулярно представяните в КФН годишни финансови отчети на същите, шестмесечни финансови отчети и месечни баланси на КИС, както и тримесечни отчети на УД под формата на справки по образец, определен от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“. През отчетния период е осъществена документна проверка на 153 годишни, 124 шестмесечни и 120 тримесечни финансови отчети, както и на 1497 месечни баланси на организирани от управляващите дружества КИС.

Извършени са 387 документни проверки на постъпилите в КФН 232 проспекта, 3 ДКИИ и 152 ОИД на КИС, в изпълнение на задължението за представянето им на регулатора, като в рамките на тези проверки е проследено и изпълнението на задължението за публикуване на информацията на интернет страниците на УД.

В съответствие с нормативните изискванията УД представят обобщена информация за определените емисионни стойности и цени на обратно изкупуване на дяловете на управляваните от тях КИС. С оглед спазване на тези задължения, през 2024 г. в КФН са постъпили и съответно са проверени 1125 справки с обобщена информация за определените емисионни стойности и цени на обратно изкупуване на дяловете на КИС.

В рамките на осъществявания дистанционен надзор по отношение на УД, извършващи допълнителните услуги по управление на портфейл по собствена преценка без специални нареждания на клиента, за спазване разпоредбата на чл. 77н от ЗППЦК във връзка с чл. 89 от ЗДКИСДПКИ през периода са проверени постъпилите 76 справки по чл. 77н от ЗППЦК.

По отношение на регулярно разкриваната (два пъти годишно) от УД информация, през годината са извършени 59 проверки на представените в КФН списъци на лицата, притежаващи пряко или непряко квалифицирано дялово участие (10 или над 10 на сто от правата на глас в общото събрание на акционерите на УД), както и данни за притежаваните от тях гласове в общото събрание на акционерите на дружеството.

Във връзка с осъществявания надзор относно спазването от УД на инвестиционните ограничения по отношение на управляваните портфейли на КИС, през отчетния период са извършени 160 проверки въз основа на постъпили в Комисията уведомления за нарушения на инвестиционни ограничения по причини извън контрола на УД.

В изпълнение на изискването на чл. 9, ал. 1 и ал. 2 от ЗДКИСДПКИ през отчетния период са постъпили и съответно разгледани 6 уведомления от КИС, чиято средномесечна нетна стойност на активите в продължение на шест последователни месеца е под минимално изискуемия размер от 500 хил. лв.

Във връзка с осъществявания дистанционен надзор на УД и управляваните от тях КИС, както и предвид установени несъответствия в дейността или непълноти в представени в КФН документи и информация, през отчетния период до поднадзорните лица са изпратени общо 251 писма с искане за отстраняване на констатирани слабости, както и за представяне на допълнителна информация.

През отчетната 2024 г. са постъпили 39 уведомления за спиране и възобновяване на емитирането и обратното изкупуване на дялове на КИС, като същите са анализирани, а конкретните обстоятелствата са вписани по партидата на съответните поднадзорни лица във водения от КФН регистър по чл. 30, ал. 1, т. 4 от ЗКФН.

Извършени са проверки по постъпили общо 4 жалби и сигнали, като една от жалбите е във връзка със стойността на притежаваните от едно физическо лице финансови инструменти и две се отнасят до дейност, извършвана от лице, което не притежава лиценз за извършване на сделки с финансови инструменти. Разгледаният един

сигнал е свързан с дистрибутирането на дялове на взаимни фондове чрез мобилно приложение. В хода на извършените проверки са изискани документи и информация, като същите са анализирани и са предприети необходимите надзорни действия. По отношение на сигнала, постъпил през четвърто тримесечие на 2024 г., проверката продължава и през следващия отчетен период.

Във връзка с осъществявания дистанционен надзор върху дейността на УД и организираниите и управлявани от тях КИС, през отчетния период не са издавани индивидуални административни актове за прилагане на принудителни административни мерки.

Алтернативни инвестиционни фондове и лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове

Обект на осъществявания от КФН дистанционен надзор през 2024 г. са регулярно представяните в КФН годишни финансови отчети на НИФ, шестмесечни отчети на АИФ, тримесечни финансови отчети на НИФ от затворен тип и лицензирани ЛУАИФ, и месечни баланси на НИФ от отворен и затворен тип. През отчетния период са осъществени документни проверки на постъпилите в КФН 16 годишни, 11 шестмесечни и 13 тримесечни финансови отчети, както и на 165 месечни баланси на НИФ от затворен тип и НИФ от отворен тип. През 2024 г. е извършена проверка на отчети, постъпили в КФН от лицензирани и регистрирани ЛУАИФ и управляваните от тях АИФ. Извършени са общо 141 документни проверки, като към края на отчетния период всички дружества са докладвали дължимата информация успешно на ESMA чрез създадената за целта платформа.

През годината са извършени 54 документни проверки на постъпилите в КФН 13 проспекта и 12 ОИД на НИФ, като в рамките на тези проверки е проследено и изпълнението на задължението за публикуване на информацията на интернет страниците на ЛУАИФ.

С оглед спазване изпълнението на изискванията за представяне на ежемесечна обобщена информация за определените емисионни стойности и цени на обратно изкупуване на дяловете на НИФ от отворен тип, през отчетния период са извършени 138 проверки на постъпилите в КФН справки с обобщена информация за определените емисионни стойности и цени на обратно изкупуване на дяловете на НИФ от отворен тип.

По отношение на регулярно разкриваната информация (два пъти годишно) от лицензираните ЛУАИФ, които не притежават лиценз за извършване на дейност като УД, през годината са извършени 2 проверки на представените в КФН списъци на лицата, притежаващи пряко или непряко квалифицирано дялово участие (10 или над 10 на сто от правата на глас в общото събрание на акционерите на ЛУАИФ), както и данни за притежаваните от тях гласове в общото събрание на акционерите на дружеството. Проверката на посочената информация по отношение на останалите лицензирани ЛУАИФ е отразена по-горе, доколкото тези ЛУАИФ притежават и лиценз за извършване на дейност като УД.

Относно разкриването на дялово участие в капитала на НИФ от затворен тип, през отчетния период са извършени проверки на 6 уведомления за разкриване на дялово участие по чл. 145 от ЗППЦК, представени от задължените лица, като съответните обстоятелства са вписани в регистъра на КФН по партидата на конкретните дружества.

Във връзка със свикването и провеждането на общо събрание на акционерите на НИФ от затворен тип, през 2024 г. са извършени 7 документни проверки за спазване на задължението за предоставяне в КФН и за обявяване в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел на поканите и приложените към тях материали, както и на протоколите от проведените общи събрания, съответно взетите на тях решения.

Във връзка с осъществявания надзор относно спазването от ЛУАИФ на инвестиционните ограничения по отношение на управляваните от тях НИФ, през отчетния период са извършени 5 проверки въз основа на постъпили в КФН уведомления за нарушения на инвестиционни ограничения по причини извън контрола на ЛУАИФ.

Във връзка с осъществявания дистанционен надзор на ЛУАИФ, както и предвид констатирани несъответствия в дейността или непълноти в представени в КФН документи и информация, през отчетния период до поднадзорните лица са изготвени и изпратени общо 25 писма с искане за отстраняване на констатирани несъответствия или непълноти, както и за представяне на допълнителна информация.

През отчетната 2024 г. са постъпили 8 уведомления за спиране и възобновяване на емитирането и обратното изкупуване на дялове на НИФ от отворен тип, като обстоятелствата са вписани по партидата на съответните поднадзорни лица във водения от КФН регистър по чл. 30, ал. 1, т. 6 от ЗКФН.

Във връзка с осъществявания дистанционен надзор върху дейността на ЛУАИФ и организираните и управлявани от тях НИФ, през отчетния период не са издавани индивидуални административни актове за прилагане на принудителни административни мерки.

Други дейности, свързани с предприятията за колективно инвестиране

В хода на извършвания дистанционен надзор по отношение на предприятията за колективно инвестиране са разгледани 13 запитвания и искания за становища от юридически лица, в т.ч. поднадзорни лица, чуждестранни лица, както и от физически лица, като всяко едно от тях е анализирано и са предприети съответните действия с оглед систематизиране на информацията. В резултат на извършените анализи и проверки до лицата са изпратени отговори.

В резултат на документните проверки в хода на осъществявания дистанционен надзор на предприятията за колективно инвестиране са извършени общо 588 вписвания на обстоятелства по отношение на тези лица във водените от КФН публични регистри.

В рамките на осъществявания дистанционен надзор по отношение на чуждестранни КИС с произход от друга държава-членка на ЕС, чиито дялове се предлагат на територията на Република България при условията на свободно предоставяне на услуги, през отчетния период са изготвени 247 заявки за обновяване

интернет страницата на КФН, въз основа на които е дадена публичност на общо 4252 документа, представляващи основно проспекти, документи с ключова информация за инвеститорите и финансови отчети.

Отделно от посочените по-горе е изготвена 1 заявка за обновяване на интернет страницата на КФН с публикуване на информация, свързана с утвърдени образци на справки за финансова отчетност на управляващите дружества и лицензираните ЛУАИФ.

Във връзка с осъществяваната надзорна дейност през отчетния период са изпратени общо 33 циркулярни писма до УД, ЛУАИФ и БАУД, както следва:

- до УД и БАУД е изпратено 1 циркулярно писмо, с което на поднадзорните лица са дадени разяснения относно прилагането на изискванията, касаещи временно спиране на обратното изкупуване на дялове на фондовете;
- във връзка с въведените с Регламент (ЕС) № 1210/2003 г. ограничителни мерки спрямо Ирак до УД и БАУД е изпратено 1 циркулярно писмо за изискване на информация относно установени делови взаимоотношения с клиенти, в качеството им на дялопритежатели/акционери и/или по договори за доверително управление на портфейл, включени в списъците на лицата, образуваните и органите спрямо които се прилагат ограничителните мерки;
- в рамките на дистанционния надзор през четвърто тримесечие на 2023 г. стартира проучване относно използването на термина „спестовен план“ по отношение на инвестиции в дялове на предприятия за колективно инвестиране посредством регулярни месечни вноски, като в тази връзка през 2024 г. до УД и БАУД са изпратени 2 циркулярни писма;
- до УД и БАУД е изпратено 1 циркулярно писмо във връзка с промяна в сетълмент цикъла на ценните книжа в САЩ, като е изискана информация по какъв начин промяната ще се отрази върху дейността на УД и на организиранияте и управлявани от тях договорни фондове;
- до УД, БАУД и лицензираните ЛУАИФ е изпратено 1 циркулярно писмо, относно актуализацията на справките по образец за финансова отчетност на УД и лицензираните лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове;
- до всички ЛУАИФ е изпратено 1 циркулярно писмо с което е изискана информация за притежаваните от управляваните АИФ инвестиции в търговски недвижими имоти;
- във връзка с осъществяваната надзорна дейност през отчетния период са изпратени 2 циркулярни писма до УД, ЛУАИФ и БАУД, предвид произтичащите от Делегиран Регламент (ЕС) 2022/1288⁴ задължения за оповестяване на информация във

⁴ Делегиран Регламент (ЕС) 2022/1288 на Комисията от 6 април 2022 година за допълнение на Регламент (ЕС) 2019/2088 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на регулаторните технически стандарти, с които се определят подробно съдържанието и начинът на представяне на информацията във връзка с принципа за ненапасане на значителни вреди и се определят съдържанието, методиките и представянето на информация във връзка с показателите за устойчивост и неблагоприятните въздействия върху устойчивостта, както и съдържанието и представянето на информация във връзка с рекламирането на екологични или социални характеристики и целите за устойчиви инвестиции в преддоговорни документи, уебсайтове и периодични доклади

връзка с устойчивите инвестиции, с които на поднадзорните лица е обърнато внимание на необходимостта от извършването на промени в структурата и съдържанието на интернет страниците им съобразно изискванията на чл. 4 и чл. 12 от посочения по-горе регламент в зависимост от възприетия от дружествата подход относно оповестяванията във връзка с основните неблагоприятни въздействия на инвестиционните решения върху факторите на устойчивост;

- през отчетната 2024 г., с оглед извършване на оценка на потенциалния ефект от въвеждането допълнителни изисквания за капиталова адекватност и ликвидност по отношение на дейността на УД и лицензираните ЛУАИФ, до дружествата са изпратени 6 циркулярни писма, с които е изискано да предоставят информация по образец на ЕБО и ESMA във връзка с предоставяни допълнителни услуги;
- във връзка с публикуваната в публичното пространство информация за глобален IT срив, засегнал дейността на редица кредитни и/или финансови институции в световен мащаб, до УД, ЛУАИФ и БАУД е изпратено 1 циркулярно писмо, с което е изискана информация дали е засегната дейността им, съответно настъпили ли са технически проблеми, свързани с информационните системи, в т.ч. при използването на услуги в облак, както и констатирани ли са проблеми свързани с процесите по обмен на информация между УД/ЛУАИФ и депозитарите;
- във връзка с преразглеждане на Директива 2007/16/ЕО на Комисията от 19 март 2007 с оглед постигане на надзорна конвергенция и осигуряване на справедливи и равни условия на УД при упражняване на дейността по колективно управление на портфейл ESMA инициира събиране на данни относно степента на преките и непреки експозиции на предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа към определени категории активи, като по този повод до УД и БАУД е изпратено 1 циркулярно писмо;
- във връзка със стартирало съвместно с ESMA проучване по отношение начисляването на инвеститорите на дребно разходи и такси в ПКППК до 14 УД и 1 ЛУАИФ са изготвени 15 броя писма, както и 1 брой писмо до УД и ЛУАИФ, попадащи в обхвата на проучването, с искане за предоставяне на информация, като са дадени и допълнителни указания.

През отчетния период са постъпили 2 заявления по чл. 46, ал. 3 от Наредба № 38, като разглеждането на 1 от тях е приключено през текущата година, съответно дружеството е уведомено за резултатите от анализа на представената информация. Разглеждането на едно от постъпилите заявления по чл. 46, ал. 3 от Наредба № 38 продължава през следващия отчетен период.

Предвид нормативно установеното задължение на УД и ЛУАИФ периодично да оповестяват и актуализират информацията, необходима на инвеститорите за вземане на обосновано и информирано инвестиционно решение, през 2024 г. продължиха регулярните проверки на интернет страниците на съответните лица, като са извършени 3942 проверки.

Резултатите от извършените през отчетната година проверки по документи на финансови отчети и друга регулирана информация, касаеща дейността на УД, ЛУАИФ и

управляваните от тях предприятия за колективно инвестиране, се обективират в нарочни надзорни доклади, като през 2024 г. във връзка с осъществявания надзор на поднадзорните лица са изготвени общо 26 доклада.

През 2024 г. са изготвени 3 докладни записки, касаещи публикуван в Официален вестник на ЕС законодателен пакет за европейската единна точка за достъп (ЕЕТД/ESAP), както и във връзка с посоченото по-горе отчитане изпълнение на плана за проверки за 2023 г. и предложение за утвърждаване на план за проверки на място за 2024 г., както и утвърждаване на актуализирани справки по образец за УД и лицензираните ЛУАИФ.

През 2024 г. продължи работата по съвместното надзорно действие на ESMA относно рисковете за устойчивостта и разкриването на информация от предприятията за колективно инвестиране, като е анализирана в цялост представената от УД и ЛУАИФ информация, попадащи в обхвата на надзорното действие, в резултат на което е установена необходимост от извършване на корекции по отношение на някои от постъпилите отговори. Изготвени са 8 писма, с които от поднадзорните лица, попадащи в обхвата на CSA 2023-2024 г., е изискано да предоставят информация и документи, удостоверяващи начина, по който интегрират риска за устойчивостта при избора и текущия мониторинг на конкретни инвестиции в портфейла на фондове. След приключване на анализа на данните от страна на КФН е попълнен и изискуемия от ESMA образец за докладване на резултатите от CSA 2023-2024 г., като същият е изпратен на ESMA в рамките на определения срок, с което работата по CSA е финализирана.

През 2024 г. по отношение на предприятията за колективно инвестиране стартира изследването на степента на преките и непреки експозиции на КИС в прехвърлими ценни книжа към определени специфични категории активи, осъществено по повод мандата на ЕК за преразглеждане на Директива 2007/16/ЕО на Комисията от 19 март 2007 с оглед постигане на надзорна конвергенция и осигуряване на справедливи и равни условия на УД при упражняване на дейността по колективно управление на портфейл. Проучването представляваше предизвикателство пред националните компетентни органи най-вече предвид факта, че, както е отчетено и от ESMA, повечето от класовете активи, попаднали в обхвата на изследването, не са ясно дефинирани в законодателството на ЕС, което създава предпоставки за различното им тълкуване. Проучването е приключено успешно в рамките на предвидения срок.

През отчетния период КФН участва в събирането на данни за оценката на разходите, начислявани от УД и ЛУАИФ, на инвеститорите в организирани и управлявани от тях КИС и АИФ, както и обяснение на причините за размера на тези разходи и за евентуални разлики между тях, включително разлики, произтичащи от естеството на съответните ПКИ във връзка със стартирано от ESMA съвместно с НКО проучване с оглед изготвянето на доклад, който следва да бъде представен на Европейския парламент, Съвета и Европейската комисия.

В съответствие с „Единна методология на Специализирана административна дирекция „Финансово разузнаване“ на ДАНС и Комисията за финансов надзор за оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризъм на сектори „Инвестиционна

дейност“, „Животозастраховане“ и „Доброволно пенсионно осигуряване“ през отчетния период е изготвена оценката на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризъм на 28 броя УД и 14 броя ЛУАИФ. На тази база е изготвен годишен план за 2024 г. за осъществяване на специализиран надзор по прилагане на мерките за превенция на изпирането на пари и финансирането на тероризма.

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа

Дистанционният надзор по отношение на публичните дружества, АДСИЦ и другите емитенти на ценни книжа обхваща проверка на предоставените в КФН и на обществеността, чрез медии, индивидуални годишни, шестмесечни и тримесечни финансови отчети за дейността или тримесечни уведомления за финансовото състояние, както и на консолидирани такива, подадени от емитенти, които са длъжни да изготвят консолидирани финансови отчети. Наред с това, дистанционният надзор обхваща и преглед на изпълнението на задълженията на емитентите на облигации да представят на КФН, БФБ и на обществеността отчет за изпълнение на задълженията си съгласно условията на облигационната емисия, и на доверениците на облигационерите - да представят в КФН и на регулирания пазар, където се търгуват облигациите, доклад за съответния отчетен период.

С цел гарантиране спазването на изискванията на ЗППЦК във връзка с публичното разкриване на дължимата информация на регулирания пазар, на който са допуснати за търговия финансовите инструменти на емитентите, през отчетната 2024 г. продължава ефективното взаимодействие и обмен на информация между КФН и БФБ, който в значителна степен е насочен към установяване на дружествата, които не са изпълнили задълженията си съгласно закона или са ги изпълнили със закъснение.

Отчетният период обхваща проверка на представените на КФН, на БФБ АД и на обществеността годишни и междинни (индивидуални и консолидирани) финансови отчети, съответно индивидуални и консолидирани междинни публични уведомления. Освен посочените по-горе отчети, през 2024 г., са осъществени документни проверки, както на отчети за изпълнение на задълженията на емитентите на облигации съгласно условията на облигационната емисия, така и на предоставените доклади на доверениците на облигационерите. В тази връзка, през 2024 г. са извършени проверки по документи на 2369 финансови отчета. В резултат на текущия надзор са инициирани 61 тематични проверки, основно свързани с необходимостта от изискване на допълнителни данни от поднадзорните лица, представили в КФН и на обществеността финансови отчети. През отчетния период са извършени 1962 тематични проверки, свързани със задължението на емитентите на облигации да представят тримесечни отчети за изпълнението на задълженията си съгласно условията на облигационната емисия и със задължението за предоставяне на информация от доверениците на облигационерите.

Част от регулираната информация, която задължените лица разкриват пред Комисията и пред обществеността, е вътрешната информация съгласно Регламент (ЕС) № 596/2014 на ЕП и на Съвета от 16.04.2014 г. относно пазарната злоупотреба, който се

прилага, считано от 03.07.2016 г. При прегледа по същество на разкритата информация се преценява необходимостта от проверка за спазването на другите специални изисквания на закона. При проверка на тази информация, част от която се разкрива и във финансовите отчети на публичните дружества и другите емитенти на ценни книжа, в хода на дистанционния надзор следва да се установи нормативното съответствие на оповестяването ѝ, в това число дали същата е разкрита по надлежния ред. С електронни форми за разкриване на вътрешна информация през 2024 г. поднадзорните лица са направили 2864 оповестявания, които са анализирани в хода на дистанционния надзор.

В резултат на проведената процедура по подбор съгласно утвърдена със Заповед № 3-127/13.05.2021 г. „Методология за подбор на преглед на финансовите отчети на публични дружества, други емитенти на ценни книжа и дружества със специална инвестиционна цел, основана на смесен модел, при който се въвежда подход на риск базиран надзор, съчетан с подход на извадка и ротация“, са определени 46 дружества, на които е извършена проверка на годишните финансови отчети за 2023 г. (индивидуални и консолидирани) за спазването на МСФО, на приетите от КФН насоки на ESMA, както и проверка по отношение на коректното и пълно оповестяване във финансовите отчети на дружествата информация, в съответствие с МСФО, и по-конкретно посочени в Публичното изявление стандарти, за които ESMA е препоръчала да се извърши проверка във финансовите отчети.

Във връзка със свикването и провеждането на общи събрания на акционерите на публични дружества, съответно на общи събрания на облигационерите на емитенти на ценни книжа, през 2024 г. са извършени 929 проверки по документи на съдържанието и навременното предоставяне в КФН на покани и приложените към тях писмени материали, както и на представените в Комисията протоколи с взетите от общите събрания решения.

През 2024 г. относно разкриването на значително дялово участие в капитала на публично дружество, или промяната в такова обстоятелство, е извършена 1 проверка на регулярно постъпващата от ЦД информация и представените в Комисията уведомления.

През 2024 г. като част от регулярните проверки, извършвани в хода на дистанционния контрол, са извършени проверки на дължимия, съгласно чл. 29 от ЗДСИЦДС, и реално изплатен дивидент за 2022 г. от ДСИЦ. Извършени са 151 проверки за спазване на изискванията за представяне на ежегодна декларация за имуществените и деловите интереси по чл. 20 от ЗДСИЦДС на лицата по чл. 10, ал. 2 и 4 от същия закон.

В резултат на извършените дистанционни проверки на представените в КФН и оповестени чрез медиите годишни, шестмесечни и тримесечни финансови отчети и тримесечни уведомления за финансовото състояние (индивидуални и консолидирани) от публичните дружества, емитентите на облигации и АДСИЦ, отчети за изпълнение на задълженията на емитентите, свързани с емисии облигации и представените доклади на доверениците на облигационерите, процедури по свикване и провеждане на ОСА, както и във връзка с окончателното спиране на извършването на сделки с акции на публични дружества, касаещи последващото им отписване от регистъра, воден от КФН, през отчетния период са открити 12 административни производства за издаване на

индивидуални административни актове за прилагане на принудителни административни мерки. Поради неизпълнение на законово установени задължения, които не са изпълнени и след откриване на административните производства за издаване на индивидуални административни актове за прилагане на принудителни административни мерки или поради застрашаване интересите на инвеститорите, са издадени 12 решения, с които поднадзорните лица са задължени да приведат дейността си в съответствие с изискванията на закона, чрез спазването на конкретно посочени действия и мерки.

През периода са изпратени 139 писма, по-голяма част от които с искане за представяне на финансово-отчетна информация и във връзка с непълноти във вече представени финансови отчети на емитенти, публични дружества и АДСИЦ, както и с искане за предоставяне на документи, касаещи ОСА. Част от писмата са свързани с искане на информация във връзка с транспониране на Директива (ЕС) 2022/2381 на ЕП и на Съвета от 23 ноември 2022 г. за подобряване на баланса между половете сред директорите на дружества, регистрирани на фондовата борса и за свързаните с това мерки в националното законодателство.

В хода на текущия надзор, през отчетния период са постъпили в ЕИС 8415 броя преписки.

През отчетния период в ЕИС, от адресатите на § 1д от ДР на ЗППЦК, са постъпили 33 броя заявления (за вписване и отписване в ЕИС), 294 броя годишни и шестмесечни отчети, 72 броя уведомление по чл. 61 от ЗНФО и 2 бр. броя вътрешна информация.

През 2024 г. са постъпили общо 152 жалби, сигнали и запитвания от физически, юридически лица и държавни органи, касаещи дейността на публичните дружества, емитентите на облигации и АДСИЦ. След преглед и анализ на представената в тях фактическа обстановка, са извършени съответни проверки, като при необходимост са събрани документи и информация от релевантните по случаите институции и лица. Изготвени са общо 89 отговора до лицата, а по 45 са изготвени становища по чл. 28 от Правилника за устройството и дейността на КФН и на нейната администрация за изготвяне на окончателен отговор по конкретните случаи.

През 2024 г. в резултат на осъществявания текущ надзор и установени административни нарушения, са съставени общо 142 броя АУАН във връзка с неспазване на законовите разпоредби на ЗППЦК и ЗДСИЦДС.

През първо тримесечие на 2024 г. е изпратено циркулярно писмо до всички АДСИЦ с искане на информация за действащите към момента предварителни договори за покупко-продажба на недвижими имоти/вземания и всички анекси и допълнителни споразумения към тях във връзка с изискването на чл. 5, ал. 1, т. 2 от ЗДСИЦДС, съответно информация за действащите към момента предварителни договори за покупко-продажба на специализирано дружество и всички анекси и допълнителни споразумения към тях във връзка с изискването на чл. 28 от ЗДСИЦДС. Във връзка с гореизложеното в КФН постъпват 45 отговора от АДСИЦ, на които е извършена проверка и обобщаване на информацията.

Застрахователен надзор

Надзорната дейност, която управление „Застрахователен надзор” осъществява върху дейността на поднадзорните лица, се изразява в контрол върху дейността им за спазване изискванията на КЗ, актовете по неговото прилагане, както и актовете на Европейската комисия по прилагане на Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 г. относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II).

Дистанционният надзор през 2024 г. беше базиран на годишни и периодични справки и отчети на застрахователите и презастрахователите, застрахователните групи, Гаранционния фонд и застрахователните брокери, представени в КФН в съответствие със задълженията за отчетност пред надзорния орган, съгласно изискванията на чл. 126 от КЗ и чл. 311, ал. 3 от КЗ, както и на изискваната допълнителна информация за определени сфери от тяхната дейност.

Застрахователи и презастрахователи

Във връзка с влизане в сила от 01.01.2023 г. на Международния стандарт за финансово отчитане 17 – “Застрахователни договори” (МСФО 17), който е задължителен за застрахователите и презастрахователите със седалище в Република България, бяха приети изменения в Наредба № 53 от 23.12.2016 г. за изискванията към отчетността, оценката на активите и пасивите и образуването на техническите резерви на застрахователите, презастрахователите и Гаранционния фонд. В тази връзка беше приета и нова структура, форма и съдържание на надзорната отчетност съгласно Заповед № 988/16.12.2022 г. В допълнение, в началото на 2024 г. е преразгледан и актуализиран Наръчникът за дистанционен надзор на дейността на застрахователите и презастрахователите, приет със Заповед № 3-109/23.04.2024 г. Промяната е в изпълнение на отправената препоръка за разработване и прилагане на специфични оперативни насоки относно надзора на сигурността, качеството, ликвидността и рентабилността на застрахователния и презастрахователния портфейл като цяло.

В следствие на наблюдаваните значително по-високи нива на инфлация спрямо тези през последните години и становището на ЕИОРА относно инфлацията е изисквано от (пре)застрахователите да осигурят адекватно ниво на техническите резерви, оценка на активите и отговорно и разумно тарифиране. В допълнение, към прилаганите от страна на (пре)застрахователите стрес тестове за анализ на чувствителността, които следва да бъдат част от извършваната собствена оценка на риска и платежоспособността, през 2024 г. бе изисквано да бъдат приложени и общи за всички макроикономически сценарии и пазарни шокове, чиито резултати да бъдат представени в КФН като част от надзорния доклад за извършена собствена оценка на риска за 2024 г.

Във връзка с влизането в сила на Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/2554 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 относно оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор и приложението му от 17.01.2025, през четвъртото тримесечие на 2024 г. бяха разработени актуални изменения и допълнения в съществуващите Наръчници на отдел „Дистанционен надзор на

застрахователи и застрахователни групи“, отдел „Проверки на място“ и отдел „Пазарно поведение“.

Нараства значението на изследването и анализа на влиянието на екологичните, социалните и управленски (ESG) фактори, които са залегнали като основни приоритети в Стратегията на ЕЮРА за 2023-2026 г. В тази връзка, при осъществяване на надзорната дейност се обръща особено внимание на оценката на климатичния риск и нейната същественост спрямо продуктовете и инвестиционните портфейли на застрахователите и презастрахователите.

По отношение на застрахователите и презастрахователите, прилагачи режима Платежоспособност II, в хода на текущия дистанционен надзор беше изискана и анализирана информацията в получените надзорни доклади за извършена от страна на застрахователите СОРП, както и нейното съответствие с разпоредбите на Делегиран Регламент 2015/35 и Насоките на ЕЮРА.

През отчетния финансов период е извършен преглед, проверка и анализ на годишната отчетност и постъпилите от (пре)застрахователите справки и отчети по Заповед № 988/16.12.2022 г. и по Делегиран Регламент 2015/35 (Платежоспособност II). В резултат от преглед, анализ и направени констатации относно съдържанието, пълнотата и качеството на постъпилите документи и информация, по отношение на регулярната отчетност на застрахователните дружества са изготвени писма и са отправени препоръки за повишаване на качеството на надзорната отчетност.

От второто тримесечие на 2024 г. започна изготвянето на регулярен, тримесечен обобщен доклад с основни данни за застрахователния пазар, на база на получените в КФН тримесечни справки по чл. 126, ал. 1, т. 3 от КЗ.

Анализирана е информацията във връзка с установени неточности, непланирани девиации и отчетени тенденции по отношение на финансовото състояние на застрахователните дружества. Изказани са становища във връзка с констатации от извършването регулярно наблюдение и анализ на риска по отношение на дейността, финансовото състояние и платежоспособността на поднадзорните лица. Изискано е предприемане на незабавни, адекватни и съразмерни на констатираната нередовност мерки, съгласно представените застрахователни политики на дружествата и действащата към момента нормативната база.

По отношение на застрахователите без право на достъп до единния пазар, през 2024 г. е извършвана проверка относно достатъчността на размера на собствените средства за покритие на гаранционния капитал и спазване на изискванията за платежоспособност към края на всяко тримесечие.

Също така е извършван преглед и проверка на представените от застрахователните и презастрахователни дружества програма за дейността, отчет за платежоспособност и финансово състояние, редовен надзорен отчет и доклад за резултатите от собствена оценка на съвкупните нужди по отношение на платежоспособността, като изброените документи са разгледани и оценени в съответствие с Насоките на ЕЮРА. Изпратени са писма до застрахователи с информация

за констатираните нередовности и са разписани препоръки за коригиране и допълване на съответните отчети.

През 2024 г., след дистанционна проверка на данните в получените периодични справки и отчети по Заповед № 988/16.12.2022 г. и Платежоспособност II от застрахователите и презастрахователите и на база извършен количествен и качествен анализ, са изготвени надзорни доклади за съответните отчетни периоди. При необходимост са изисквани корекции на данните в справките и отчетите, както и допълнителна информация по отношение на:

- характер и качествен анализ на отделни категории активи и пасиви от баланса по Платежоспособност II и от Отчета за финансовото състояние съгласно Заповед № 988/16.12.2022 г.;
- наличие на несъответствие и неконсистентност между информацията, подавана в отделните справки;
- несъответствия в политики и вътрешни правила на застрахователи;
- сключени презастрахователни договори;
- резултати от прилагани стрес сценарии;
- извършвана от застрахователите дейност в други държави членки при условията на правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги;

Получени са и са разгледани вътрешни политики, процедури и правила на (пре)застрахователите, в съответствие с изискванията на Наредба № 71 за изискванията към системата на управление. Изпратени са писма до (пре)застрахователните дружества относно констатирани недостатъци и/или непредставени нормативно изискуеми документи. Целта е да бъде постигната висока степен на увереност по отношение на ефективността и ефикасността на вътрешните процеси в застрахователните дружества, ефективното използване на ресурсите и защита на активите, наличие на ефективен процес по идентифициране, оценка (включително в перспектива), управление и адекватен контрол на рисковете в съответствие със стратегическите цели и рисковата стратегия на дружествата. Предприетите надзорни мерки са съобразени с естеството, обема и сложността на извършваната дейност от застрахователя, съответно от презастрахователя.

Дистанционният надзор на застрахователите включва и проверка на достатъчността на заделените технически резерви.

В допълнение бяха изготвени и следните справки:

- обобщени данни за общозастрахователния и животозастрахователния пазар на база отчети по Директива Платежоспособност II към края на 2023 г. и съответните тримесечия на 2024 г.;
- обобщени данни на тримесечие за максималния размер на техническата лихва за изчисление на премиите и откупната стойност съгласно чл. 86, ал. 11 от Наредба № 53 от 23.12.2016 г.;

- обобщени данни и справка по рисковата група и дял на застрахователите за 2023 г. за застраховка „Гражданска отговорност на автомобилиста“ по данни от Гаранционен фонд, както и обобщена и публикувана пазарна информация за размера и броя на изплатените и предявени претенции по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите.

Издадени са разпореждания за вписване на 24 застрахователя общо застраховане и 9 животозастраховане на основание чл. 5, ал. 1 от Наредба № 15/05.05.2004 г. за воденето и съхраняването на регистрите от КФН и за подлежащите на вписване обстоятелства. Във водените от КФН публични регистри се вписват обстоятелства и промени в обстоятелствата, обявени от застрахователите в тримесечните образци S.02.01.01, S.05.01.02 и S.23.01.01 съгласно Регламент (ЕС) 2015/2450, чл.304, параграф 1, буква „г“ от Регламент (ЕС) 2015/35.

Разгледан е представеният от ГФ за одобрение от КФН проект на годишен бюджет за 2025 г. и съпътстващите документи към него. Изготвено е предложение за одобрение на проекта на годишен бюджет на ГФ за 2025 г. Приети са документите по постъпило от ГФ предложение относно определяне размера на вноските за ГФ по чл. 554, т. 1 от КЗ във „Фонда за незастраховани МПС“ и вноската по чл. 563, ал. 2, т. 3 от КЗ в „Обезпечителния фонд“ за 2025 г., както и сроковете за тяхното извършване. Изготвено е предложение за одобрение на предложения размер на вноски.

Разгледани са постъпилите в КФН месечни доклади от квесторите на СиВЗК, чийто лиценз за извършване на застрахователна дейност беше отнет през 2017 г. и са изготвени общи становища по предоставената информация и данни. Получен и разгледан е и Отчет за дейността на ликвидатора на ЗК Юроамерикан – в ликвидация.

През 2024 г. служители на дирекция „Застрахователен надзор“ взеха участие в изготвянето на предложения по постъпили искания за издаване на лиценз за извършване на застрахователна дейност на две нови дружества, както и за получаване на допълнителен лиценз по отделни класове застраховки. През периода бяха изготвени и съответно включени в предложенията за заседание на КФН редица анализи и становища по отношение на постъпили уведомления от застрахователни дружества със седалище в Република България относно намерението им да извършват дейност на територията на други държави членки на ЕС, при условията на свободата на предоставяне на услуги, в т.ч. Република Полша, Република Румъния, Кралство Нидерландия, Република Финландия, Република Латвия, Кралство Испания, Федерална Република Германия, Република Хърватия, Република Гърция и др. Участие в изготвяне на предложения е взето и по отношение на разширяване на застрахователната дейност по отделни класове застраховки.

Разгледани са документи по получено заявление за придобиване на пряко и непряко квалифицирано участие в капитала на две застрахователни дружества, и придобиване на непряко квалифицирано участие в капитала на едно застрахователно дружество от страна на физическо лице. След съответния анализ на постъпилата информация е взето участие в изготвяне на предложение до членовете на КФН.

За периода, на база установени нарушения на нормативната уредба и констатирани нарушения, от служители по линия на дистанционен надзор са съставени и връчени 40 АУАН и издадени 17 бр. решения за ПАМ.

По отношение на извършване на риск базиран надзор на база одобрената от КФН рамка на оценка на риска, през 2024 г. е извършен количествен и качествен анализ на всяко застрахователно и презастрахователно дружество с цел изготвянето на индивидуална оценка на риска съгласно Наръчник за дистанционен надзор на застрахователните и презастрахователни предприятия. С цел извършване на по-детайлна преценка, допълнително бяха изискани и анализирани вътрешни документи на застрахователите, доклади на актюерската функция съгласно чл. 272 от Делегиран Регламент (ЕС) 2015/35, план за бъдещи управленски действия и др. В резултат на извършените анализи бяха изготвени оценки, като всеки застраховател и презастраховател е категоризиран по скала с четири категории (1 - нисък риск; 2 - среден към нисък риск; 3 - среден към висок риск и 4 - висок риск). Резултатите от анализите са отразени в Годишния надзорен план за 2025 г., който се състои от всички мерки, които се планират спрямо всеки застраховател и презастраховател въз основа на преглед, основан на риска.

През 2024 г. продължиха да се извършват надзорните действия по отношение дейността на застрахователните дружества по застраховка „Гаранции“. Изискано е регулярно представяне на конкретна по съдържание информация, с цел осъществяване на текущия надзор по този клас застраховки, извършване на анализ и изготвяне на доклади на тримесечна база.

По отношение участие в надзорни колегиуми - във връзка с обмяна на информация между надзорните органи и участие в надзорни колегиуми на застрахователни групи и поднадзорни лица, през 2024 г. служители на дирекция „Застрахователен надзор“ участваха в проведените през годината срещи на надзорните органи на международни застрахователни групи, в които КФН участва. В допълнение беше осъществявана и регулярната обмяна на информация между надзорните органи и КФН под формата на въпросници по отношение на конкретна количествена и качествена информация, вкл. икономически и статистически показатели относно съответните поднадзорни лица. Проведени са редица срещи на организирана от ЕЮРА платформа за сътрудничество между надзорни органи с цел обмен на информация във връзка с дейността и финансовото състояние на дружество, част от застрахователна група, за която КФН е в качеството на групов надзорен орган.

По отношение на сътрудничество с други надзорни органи - във връзка с извършваната от застрахователните предприятия дейност на територията на други държави членки при условията на правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, по линия на дистанционен надзор е осигурена и изпратена информация в отговор на отправени запитвания от страна на компетентните органи за застрахователен надзор в Италия (IVASS), Румъния (ASF), Полша (KNF) и други страни членки.

През 2024 г. служители на управление „Застрахователен надзор“ взеха участие в множество срещи и конферентни разговори в изпълнение на различни задачи във връзка

с участието на КФН в експертните мрежи (ENW), комитети и проектни групи към ЕИОРА. Участие беше взето и в проекти на ниво ЕС в т.ч. ESG regulatory mapping/ESG Risk Management Framework, финансиран чрез програмата на ЕК за техническа подкрепа, както и сътрудничеството с Международната асоциация на застрахователните надзори (International Association of Insurance Supervisors - IAIS).

По отношение на взаимодействие с институции в страната и на основание Насоки на ЕИОРА за подпомагане на ефективния диалог между надзорните органи и регистрираните одитори и одиторските дружества, извършващи задължителния одит на предприятия от обществен интерес (ЕИОРА16/858) са проведени редица работни срещи. По време на тези срещи с част от одиторските предприятия, утвърдени за извършване на проверка и заверка на годишните финансови отчети на (пре)застрахователите за 2023 г. бяха обсъдени редица въпроси, които да бъдат взети предвид от одиторските предприятия при извършване на одита на застрахователните и презастрахователните дружества.

За поредна година е изготвена и представена презентация на тема „Дистанционен надзор на дейността на застрахователните и презастрахователните предприятия“ във връзка със съвместна инициатива на КФН, МОН и Фондация „Атанас Буров“ – XXI Издание на образователната програма за ученици „Небанковият финансов сектор в България“.

Застрахователни посредници

През годината са извършени общо 707 дистанционни проверки по документи на застрахователни брокери. Прегледаната информация включва годишни и периодични отчети и справки от застрахователните брокери със седалище в Република България, представени в КФН в съответствие със задълженията за отчетност пред надзорния орган съгласно изискванията на чл. 311, ал. 3 от КЗ.

Предприети са действия съгласно подадените справки и отчети чрез ЕИС на КФН.

Съгласно чл. 311, ал. 3, т. 1 и 2 от КЗ застрахователните брокери представят в КФН годишни и шестмесечни справки и отчети – в срок до 31 януари на годината, следваща годината, за която се отнасят, съответно за шестмесечието в срок до 31 юли на съответната година по образец, утвърден със Заповед № 3-5 на заместник-председателя, ръководещ управление „Застрахователен надзор“ от 12.01.2024 г. През календарната 2024 г. са извършени 684 дистанционни проверки на подадените справки и отчети чрез онлайн портал „Застрахователен надзор“ от застрахователни брокери, които са извършвали дейност през отчетната 2023 г.

Съгласно последно подадените годишни справки и отчети към 31.12.2023 г., 23 застрахователни брокери са избрали да гарантират дейността си със собствени средства съгласно чл. 306, ал. 1 т. 1 от КЗ, като всички са предоставили ГФО за 2023 г., в изпълнение на чл. 311, ал. 3, т. 3 от КЗ. В резултат на извършена дистанционна проверка се установи, че и 23-мата застрахователни брокери имат достатъчна капитализация, за да се поддържа постоянно собствен капитал в размер 4 на сто от общия размер на застрахователните премии по застрахователни и/или презастрахователни договори,

сключени с неговото посредничество през предходната финансова година, но не по-малко от 40 000 лв. С оглед на това всички застрахователни брокери, гарантиращи дейността си по този начин, отговарят на изискванията на чл. 311, ал. 3, т. 3 от КЗ.

Предприети са действия по актуализиране на информацията във формите за подаването на периодичните справки на застрахователните брокери.

Съгласно публикуваните ежемесечни списъци на застрахователите от държави членки на ЕС, заявили намерение да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги, ежемесечно се предприемат действия по актуализирането на кодовете във формата за попълването на справки подавани през електронния портал на КФН от застрахователните брокери, за приложение 2.3. Застрахователно посредничество за застрахователи по общо застраховане и 2.7. Застрахователно посредничество за животозастрахователи.

В края на отчетния период са дадени кодове на 476 застрахователи, заявили намерение да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги. Кодовете са необходими за подаването на информация от застрахователните брокери за сключени чрез тях застрахователни договори в полза на застрахователи със седалище в друга държава-членка на ЕИП.

Предприети са последващи действия във връзка с публикувано предупреждение и очакванията на ЕЮРА във връзка с разпространението на застрахователните продукти.

Във връзка с отправеното през 2022 г. предупреждение от страна на ЕЮРА към застрахователите и банките (действащи като разпространители на застрахователни продукти) относно установени потенциални пазарни рискове, свързани с разпространението на застрахователни продукти за кредитна защита, през 2024 г. са извършени дистанционни проверки във връзка с предприетите последващи действия от застрахователите, разпространяващи в Република България застрахователни продукти за кредитна защита (CPI).

По предложение на ЕЮРА, с цел да се оптимизира работата, последващите дейности са разпределени в две фази:

- Фаза 1, обхващаща 2023 г., която е фокусирана върху събирането на информация и споделянето на общите дейности и надзорни действия, предприети от НКО. Резултатите от предприетите действия от страна на КФН са представени с Доклад № Д-10 от 10.01.2024 г.;
- Фаза 2, обхващаща 2024 г., предвижда по-задълбочен анализ, разглеждане по-задълбочено на бизнес модела на банковото застраховане и конкретния резултат от надзорните действия, предприети за справяне с проблемите, идентифицирани в тематичния преглед.

Във Фаза 2 активна дейност в предприемането на последващите действия има създадената в рамките на CCPFI Работната група за застраховките за кредитна защита („CPI WG“), в която активно участват 13 държави членки, а именно: Белгия, Чехия, Германия, Естония, Испания, Франция, Унгария, Ирландия, Италия, Малта, Полша, Португалия и Румъния. Работната група е създадена с цел да се увеличи

сътрудничеството по темата, да се обсъдят и договорят предварително конкретни надзорни въпроси, свързани с последващите дейности.

След фаза 2 ЕЮРА ще оцени допълнително необходимостта от предприемане на допълнителни действия, въз основа на законовите правомощия, за подобряване на резултатите за потребителите на пазара на CPI продукти и за насърчаване на координацията и обмяна на информация относно действията на НКО.

ЕЮРА очаква да приключи последващите дейности, свързани с този тематичен преглед, до края на 2024 г. и да публикува доклад за предприетите действия до края на първото тримесечие на 2025 г.

Предвид гореизложеното, предприемането на последващи надзорни действия от страна на КФН, въз основа на извършения анализ се предвижда да бъдат предприети, след обобщаването на информация от Работната група CPI WG, в рамките на CCPFI към ЕЮРА относно действията предвидени във фаза 2, което се очаква да приключи до края на първото тримесечие на 2025 г. В резултат на фаза 2 последващите действия може да изискват извършването на допълнителна оценка на съотношението цена/качество за бизнеса, свързан с общото застраховане, и ниски коефициенти на искове/високи средни коефициенти на комисионни на европейско ниво. Също така, следва да бъде извършена оценка на необходимостта от предприемане на допълнителни действия, въз основа на законовите правомощия, с цел подобряване на резултатите за потребителите на пазара на CPI.

Предприети са действия по принудително заличаване на застрахователни посредници, в резултат на извършени дистанционни проверки.

В резултат на извършени проверки на застрахователни посредници са установени основания за заличаване на 2 застрахователни брокера от регистъра. Основанията са както следва:

- липса на информация за поддържането на задължителна застраховка „Професионална отговорност“;
- когато не е започнал да извършва дейност по застрахователно посредничество в срок една година от вписването му в регистъра;
- неплащане на изискуеми и ликвидни парични задължения към КФН във връзка с дейността като застрахователен брокер.

Предвид горепосочените основания е предложено на Комисията да вземе решение за откриване на административно производство по заличаване от регистъра на застрахователните брокери.

Допълнително пенсионно осигуряване

Дистанционният надзор по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване се осъществява в две основни направления - ежедневен и периодичен надзор. Извършва се и мониторинг на интернет страниците на ПОД.

Ежедневният надзор се осъществява на база на ежедневно получаваните от ПОД справки за дейността на ФДПО и от банките-попечители за дейността на ФДПО и на

ФИП. Към края на всеки месец от ПОД се получава и детайлна информация за активите на ФИП. През 2024 г. са извършени 12 768 ежедневни проверки. При извършваните проверки се следи за законосъобразността на сключваните сделки с активите на фондовете, в т.ч. спазването на законовите ограничения, на забраните при инвестиране на активите на фондовете, на притежаваните инвестиции в един емитент, на начина на извършване на оценката на активите и правилното им отразяване от ПОД и по регистрите на банките - попечители. При осъществявания ежедневен надзор върху дейността на пенсионните фондове се следи и за правилното отчисляване на инвестиционната такса и удържката от всяка осигурителна вноска във фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване, изменението на стойността на нетните активи, правилното определяне на броя дялове, съответстващ на постъпилите и изтеглени суми, както и правилното изчисляване на стойността на един дял. По отношение на фондовете за извършване на плащания се следи и за правилното отчисляване на таксата по чл. 201, ал. 1, т. 3 от КСО. Резултатите от ежедневия надзор са отразявани в ежедневни формуляри, в аналитичните месечни доклади за дейността на всяко ПОД и управляваните от него фондове, както и ad hoc в доклади и докладни записки.

Периодичният надзор се осъществява на база месечни и годишни финансови отчети и справки за дейността на ПОД и управляваните от тях фондове. През 2024 г. са извършени общо 790 проверки, в т. ч. 130 проверки на представените финансови отчети и справки за дейността на ПОД и 660 проверки на представените финансови отчети и справки за дейността на фондовете. На база информацията от финансовите отчети и справки се изчисляват и анализират нормативните и общи финансови показатели за дейността на ПОД и управляваните от тях фондове. Чрез нормативно определените показатели ежемесечно се следи за законосъобразното осъществяване на дейността на ПОД. Нормативно определените показатели са собствени средства и граница на платежоспособност на ПОД, ликвидност на ПОД и управляваните фондове, отчислена инвестиционна такса за ПОД от ДПФ и от ДПФ по ПС, такса управление от осигурителните вноски на ДПФ и на ДПФ по ПС, резерв за гарантиране на минималната доходност за фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване и резерв за гарантиране на brutните вноски (за универсалните пенсионни фондове). Ежемесечно се анализира ръстът на активите и на осигурените лица във ФДПО, инвестициите и доходността на ФДПО, както и ръстът на активите, пенсионерите и лицата получаващи разсрочени плащания, и инвестициите във ФИП. Общите финансови показатели се изчисляват и анализират на годишна база. Тези показатели са свързани, както с дейността на ПОД - собствен капитал, активи, приходи и разходи на ПОД, така и с дейността на управляваните фондове - активи, участници, инвестиции и доходност (само за ФДПО). Резултатите от периодичния надзор са отразявани в аналитичните месечни/годишни доклади за дейността на всяко ПОД и управляваните от него фондове.

През годината са извършвани и ежемесечни проверки на електронните страници на ПОД във връзка със спазването на разпоредбите на КСО и на Наредба № 61 от 27.09.2018 г. за изискванията към рекламните и писмените информационни материали и страниците в интернет на пенсионноосигурителните дружества. Периодично (10-то

число на месеца, следващ тримесечието) се проверява и публикуването на информацията за обема и структурата на инвестициите по видове активи и емитенти на финансови инструменти. През годината е извършена и проверка на интернет страниците на всички ПОД относно публикуването на одитираните годишни финансови отчети на дружествата и управляваните от тях фондове, както и останалата изискуема информация, съгласно чл. 190, ал. 2 от КСО. При извършените през годината проверки не са констатирани съществени пропуски или несъответствия, с изключение на едно ПОД, във връзка с което бяха предприети съответни надзорни действия за привеждане на информацията на интернет страницата в съответствие с нормативните изисквания.

През отчетната 2024 г. са извършвани междинни изчисления на постигнатата от ФДПО доходност към произволни дати с цел определяне на риска от непостигане на минималната доходност и рисковете по отношение на нейното покриване съгласно нормативните изисквания.

През годината продължи осъществяването на засилен мониторинг върху три ПОД по отношение на предприетите от тях действия за събиране на просрочени вземания на ФДПО, свързани с притежавани облигационни емисии и с отдавани под наем инвестиционни имоти, включително лихви за забава, предвид надзорното съблюдаване полагането на дължимата грижа при управлението на средствата на осигурените лица. През годината е извършван анализ на регулярно представяната информация, като резултатите от него са обективирани в доклади. В резултат на анализа на получаваната информация през годината, са изпращани писма до дружествата, с които са изисквани допълнителни документи и информация, както и извършване на определени действия.

През отчетната 2024 г. е изготвен доклад, обобщаващ изразените мнения в докладите на съвместните одитори на финансовите отчети на ПОД и на управляваните фондове за годината, завършваща на 31.12.2023 г. и техните констатации, съгласно издадените от тях доклади за договорени процедури във връзка с проверката по реда на чл. 187, ал. 3, т. 2 от КСО. Изготвен е и доклад, обобщаващ констатациите на одиторите на ПОД, съгласно издадените от тях доклади за договорени процедури във връзка с изискванията на чл. 187, ал. 3, т. 3 от КСО за проверка на съответствието на системата за управление с изискванията на КСО и актовете по прилагането му. На база констатациите на одиторите не се наложи предприемането на надзорни действия.

През годината се извършиха проверки за наличие на групи по смисъла на КСО и спазване на количествените ограничения по отношение на емитентите, представени в инвестиционните портфейли на фондовете, управлявани от четири ПОД. Резултатите от проверките са обективирани в четири доклада, като не са установени нарушения на КСО.

В съответствие с Наръчника за прилагане на надзор, основан на риска спрямо ПОД и управляваните от тях фондове през годината на база извършвани селекции са анализирани изготвените от независимите оценители оценки на определени имоти, собственост на ФДПО. На база извършените анализи са изготвяни доклади относно спазване на изискванията на чл. 10 от Наредба № 9 от 19.11.2003 г. на КФН, като през годината не са установявани нарушения.

В изпълнение на изискванията на чл. 180в и чл. 249, ал. 1 от КСО, във връзка с §157 от ПЗР на ЗИД на КСО и на основания чл. 23а от Наредба № 9 от 19.11.2003 г. на КФН за първи път в началото на отчетната година и в следствие в началото на всяко тримесечие от ПОД е постъпила информация за постигната доходност от управлението на инвестиционните имоти в портфейлите на ФДПО. Представяната информация е анализирана и резултатите са обективирани в доклади. Инвестиционните имоти, за които постигнатата доходност от тяхното управление е по-ниска от доходността от управлението на съответния фонд, и за които следва да се приложат правилата на чл. 180в, ал. 2 от КСО, са поставени под мониторинг.

През отчетната година е изготвен доклад за извършения стрес-тест за адекватност на формирания в пенсионноосигурителните дружества резерв за гарантиране на brutния размер на вноските в УПФ към края на 2023 г., който потвърждава извода за финансовата стабилност на гаранционната система по чл. 131, ал. 2 от КСО.

През годината е изготвен доклад относно извършената от всички ПОД собствена оценка на риска за 2023 г. В резултат на извършения анализ на едно пенсионноосигурително дружество е дадена препоръка. Също така е изготвен обобщен актюерски доклад за 2023 г., въз основа на представените от ПОД годишни актюерски доклади по чл. 123, ал. 1, т. 5 от КСО, отчети за надзорни цели и годишни финансови отчети на управляваните фондове за 2023 г. Заключение е, че като цяло докладите са съобразени с изискванията на Наредба № 31 от 02.08.2006 г. на КФН и дават вярна представа за състоянието и развитието на ФДПО и ФИП през 2023 г., както и за изплащаните от тях пенсии и разсрочени плащания, съобразени с новата уредба на фазата на изплащане от УПФ.

В съответствие с Наръчника за прилагане на надзор, основан на риска спрямо ПОД и управляваните от тях фондове през годината е извършвана комплексна оценка на рисковия профил на всяко пенсионноосигурително дружество към края на всяко тримесечие. През годината нямаше значителни промени в рисковия профил на дружествата. Към края на 2024 г. шест дружества попадат в диапазоните за нискорисков профил, а останалите четири в диапазона за среднорисков профил, с включена рискова премия за системна значимост. Ако не бъде взета предвид рисковата премия за системна значимост, към края на годината осем ПОД се определят като нискорискови и две със среднорисков профил.

През годината са извършени 10 тематични дистанционни проверки на всички ПОД във връзка със спазване на изискванията за превенцията за изпирането на пари и финансирането на тероризма. Проверките са извършени по отношение спазване на разпоредбите, уреждащи идентификацията и проверка на идентификацията на клиенти. Резултатите от проверките са обективирани в доклад. При проверките не са установени административни нарушения. Дадени са препоръки на 5 ПОД - на 3 от тях са дадени по 2 препоръки, а на 2 по 1 препоръка.

3.2. Проверки на място

Инвестиционни посредници

През 2024 г. продължи работата по 1 брой пълна проверка на ИП, открита през предходен период. В хода на проверката са изпратени 15 броя искания към ИП, 6 броя писма за разкриване на банкова информация, 4 броя писма за разкриване на информация от депозитари и 5 броя писма до чужди надзорни органи - 1 брой във връзка с докладване на сделки по чл. 20 и чл. 21 от Регламент (ЕС) № 600/2014 и 4 броя във връзка с пълна проверка на ИП. Съставени са 2 броя констативни протоколи във връзка с предоставени въпросници за установяване на знания и опит на служителите на ИП. След приключване на проверката е изготвен 1 брой доклад и 1 брой констативен протокол, който е връчен на проверяваните поднадзорни лица, като са отправени препоръки за спазване на приложимото законодателство и привеждане на дейността на лицата в съответствие с него.

Също така, през отчетния период е съставен 1 брой констативен протокол във връзка с проверка за извършване на дейност на дружество на адреса, който е посочен като негово седалище.

По отношение на осъществявания надзор за спазване на изискванията на ЗМИП, ППЗМИП и ЗМФТ, в рамките на отчетния период са връчени 2 броя констативни протоколи от извършени проверки на инвестиционни посредници, като са отправени препоръки за спазване на превантивното законодателство за противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма.

Предприятия за колективно инвестиране

Целта на проверките на ПКИ е установяване спазването на приложимата нормативна уредба по отношение организацията на дейността им съобразно издадения от КФН лиценз. През изминалата година са провеждани както пълни проверки, в които обект на инспекция е цялата дейност, извършвана от проверяваното дружество, така и тематични, където обхватът на проверката е отделно звено или дейност, извършвана от поднадзорното лице. Проверките са осъществени с оглед установяване спазването на приложимото законодателство по отношение на осъществяваната от дружествата дейност, а именно ЗДКИСДПКИ, ЗППЦК, ЗПФИ, ЗКФН и нормативните актове по тяхното прилагане, както и приложимите европейски регламенти. По отношение на установените в хода на извършените проверки нарушения, несъответствия с нормативните изисквания или с добрите пазарни практики са предприети и съответните надзорни действия, а именно ангажиране на административнонаказателната отговорност на отговорните лица, отправяне на препоръки за привеждане на дейността в съответствие с изискванията, за отстраняване на констатирани пропуски и слабости, както и изискване на конкретна информация, която да бъде представяна на надзорния орган за определен период от време. В хода на извършените пълни планови проверки на място е осъществена и проверка на дейността на банките депозитари с оглед установяване съответствието ѝ с нормативните изисквания.

През 2024 г. с връчването на констативен протокол е приключена откритата през 2023 г. 1 обща планова проверка, като в резултат на направените в хода на инспекцията констатации са отправени общо 17 препоръки. През второ тримесечие на 2024 г. е открита 1 тематична планова проверка, която е приключена през трето тримесечие на 2024 г. с връчването на констативен протокол. В резултат на констатираното при извършената проверка на място са отправени общо 11 препоръки. През четвърто тримесечие на 2024 г. е открита 1 обща (комплексна) планова проверка и 1 тематична планова проверка, които продължават и в следващия отчетен период.

По отношение на осъществявания надзор за спазване на изискванията в областта на превенцията на изпирането на пари и финансирането на тероризма, в рамките на отчетния период са връчени 3 броя констативни протокола от извършени проверки за спазване на изискванията на ЗМИП, ППЗМИП и ЗМФТ, от които 1 на УД и 2 на ЛУАИФ, като са отправени препоръки към поднадзорните лица за спазване на приложимото законодателство.

Дружества със специална инвестиционна цел

Дружествата със специална инвестиционна цел са специфичен вид акционерни дружества, получили лиценз съгласно ЗДСИЦДС за извършване на определен тип дейност, а именно секюритизация на недвижими имоти или секюритизация на вземания. В тази връзка проверката обхваща: от една страна - дейността на дружеството като АДСИЦ, а от друга - изпълнението на задълженията в качеството му на публично дружество. В този смисъл, обект на проверка са, както спазването на ЗДСИЦДС, така и на ЗППЦК и нормативните актове по неговото прилагане. Целта на проверката на АДСИЦ е да се изследват отношенията с обслужващите дружества и тяхната дейност, отношенията с банката-депозитар, сключените от дружеството договори, направените инвестиции, източниците на финансиране на дейността на АДСИЦ, разпределянето на печалбата, съхранението и инвестирането на свободните парични средства, инвестициите в специализирани дружества, общите годишни разходи за управление, разкриването на регулирана информация, провеждането на общи събрания на акционерите, както и всички вътрешни документи, свързани с дейността им.

През 2024 г. продължава работата по 1 открита през предходен период обща планова проверка на АДСИЦ.

Застрахователи и презастрахователи

През 2024 г. бяха открити 12 проверки на място на застрахователни дружества, както следва:

Открита е 1 проверка на всички общозастрахователни компании, предлагащи сключване на задължителна застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“. Проверката е открита извънредно по повод на организирани протести на водачи на таксиметрови автомобили на 20.11.2024 г., във връзка с недоволството им от

завишенията в тарифните ставки по задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите.

Извършената проверка не е ограничена до тарифните условия за таксиметрови автомобили, а обхваща изцяло тарифите по застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“, включително актюерските обосновки, анализи, статистически данни и всяка друга информация, използвана от застрахователите при изчисляването на застрахователните премии.

След приключването на проверката на застрахователните дружества са дадени указания при всяка бъдеща промяна на тарифите, включително, но не само по задължителна застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“, промените да бъдат обосновани в детайлна актюерска обосновка с оглед защита на правата и интересите на ползвателите на застрахователни услуги. Изпълнението на това задължение като част от процеса по контрол и управление на застрахователните продукти ще бъде проверявано в хода на надзорната дейност в рамките на планови или извънредни проверки.

Открити са 7 тематични проверки, 5 от които са открити по отношение на общозастрахователни дружества, а 2 са открити по отношение на животнозастрахователни дружества. 2 от посочените тематични проверки продължават, а останалите 5 са приключили с доклад и констативен протокол, връчен на представляващите ги лица.

Тематичните проверки са проведени с оглед установяване на съответствие на застрахователната дейност на проверяваните лица с разпоредбите на КЗ, актовете по неговото прилагане, както и на актовете на Европейската Комисия по прилагането на Директива 2009/138/ЕО по отношение на конкретни области, например: система на управление; проверка на капиталово изискване за платежоспособност (КИП); целесъобразност и достоверност на разходите на дружеството; изчисление на технически резерви; дейност по презастраховане; инвестиции; разпространение на застрахователни продукти, контрол и управление на продуктите; завеждане и уреждане на застрахователни претенции; управление на жалби; общи и специални условия, приложими към различните видове застраховки; процес по извършване на СОРП; информационна система.

С констативните протоколи, връчени на проверяваните застрахователни дружества са отправени предписания с конкретни срокове, чието изпълнение в срок е проследявано своевременно от проверяващия екип след приключване на проверките, както и препоръки, чието изпълнение в хода на застрахователната дейност следва да бъде съблюдавано постоянно от страна на проверяваните лица. Проследяването на препоръките с постоянен характер се осъществява, както по линия на дистанционния надзор, така и в хода на последващи планирани или ad hoc проверки.

Предписанията, отправени към проверяваните лица във връзка със системата на управление са следните: да бъде актуализирана органиграмата, управленската и организационна структура на дружеството в съответствие с нормативните изисквания; да бъдат актуализирани конкретни вътрешни правила и политики с оглед привеждането

им в съответствие с нормативите изисквания; да бъдат приети необходимите съгласно законодателството планове за действие при възникване на извънредни ситуации; следва да се осигури превод на български език на вътрешните си актове.

Препоръките, отправяни към проверяваните лица във връзка със системата на управление са следните: да се спазват всички нормативни изисквания относно документирането на решенията на органите на управление съгласно чл. 8 от Наредба № 71 на КФН; да се спазват всички изисквания относно съдържанието на договора за възлагане на дейността на ключовата актюерска функция; ключовата функция по вътрешен одит да спазва всички изисквания, уредени в чл. 49, ал. 5 от Наредба № 71 на КФН при изготвянето на годишния отчет на функцията; функцията по съответствие следва да спазва всички нормативни изисквания по отношение на годишния план на функцията, както и по отношение на съдържанието на годишния отчет на функцията; застрахователят следва да приведе системата си на управление в съответствие с разпоредбите на чл. 76, чл. 77 и чл. 78 от КЗ, като повиши ефективността ѝ с цел осигуряване на надеждно и разумно управление на дейността; да се осигури адекватна и прозрачна организационна структура, с ясно разпределение и целесъобразно разделение на отговорностите, както и да се обезпечи непрекъснатостта на процесите в рамките на системата на управление, като бъдат осигурени надеждни кадри, които да заемат ключови длъжности и да отговарят на законовите изисквания; с цел по-голяма яснота, на застрахователя се препоръчва да отразява датите на приемане, изменение и влизане в сила на вътрешната политика за осигуряване на непрекъснатостта на дейността на дружеството в самия акт; с цел по-голяма яснота на измененията на вътрешните правила за дейността по уреждане на претенции по застрахователни договори, се препоръчва актовете и датите на приема и изменение да бъдат отразявани в самия документ; при разглеждане и изготвяне на отговор по застрахователните жалби, подадени пред застрахователя, следва да се спазват всички изисквания, уредени в чл. 63, ал. 6 от Наредба № 71; застрахователят следва да спазва изискванията на чл. 77, ал. 2 от КЗ като преразглежда най-малко веднъж годишно документите по ал. 1 на същата разпоредба и внася необходимите изменения или допълнения, в отговор на съществени промени в материята, уреждана от тези документи, както и да представя пред общото събрание на акционерите годишен отчет за тяхното изпълнение, включително за изпълнението на програмата по чл. 77, ал. 1, т. 2 от КЗ.

Предписанията и препоръките, отправени към проверяваните лица във връзка с изчислението на КИП са следните: да преизчисли отделни подмодули за изчисляване на подписваческия риск и на риска, свързан с образуването на резерви съгласно нормативните изисквания; по отношение на предположенията във връзка с презастрахователните възстановявания, застрахователят следва да използва условията на актуално действащите презастрахователни договори.

Предписанията и препоръките, отправени към проверяваните лица във връзка с целесъобразност и достоверност на разходите са следните: да се внедри допълнителен контролен механизъм за периодична проверка на амортизационните изчисления, особено за активи със значителна стойност; застрахователят следва да направи

актуализация на политиката за управление на инвестиционния риск и да реструктурира инвестиционния портфейл в съответствие с изменената политика.

По отношение на дейността по разпространение, контрол и управление на застрахователни продукти към проверяваното лице е отправена препоръка да се предоставя документ - „Предоговорна информация при разпространение на застрахователни продукти“, съдържащ информацията съгласно изискванията на чл. 324 и чл. 326 от КЗ, преди сключването на всеки застрахователен договор.

По отношение на общите и специални условия, приложими към отделните видове застраховки, към проверяваното лице са отправени предписания конкретни общи и специални условия да бъдат актуализирани и приведени в съответствие с нормативните изисквания.

По отношение на дейността по управление на жалби, към проверявано лице е отправена препоръка при изготвянето на отговори на жалби, подадени пред застрахователя да се спазват всички изисквания, уредени в чл. 63, ал. 6 от Наредба № 71.

Във връзка с процеса по извършване на собствена оценка на риска и платежоспособността, към проверяваното лице са отправени следните препоръки и предписания: застрахователят следва да актуализира своята Политика за собствена оценка на риска и платежоспособността в съответствие с нормативните изисквания; застрахователят следва да актуализира Политиката за управление на риска в съответствие с нормативните изисквания; застрахователят следва да приеме собствена Стратегия за управление на риска, която да се преразглежда най-малко веднъж годишно, като се внасят необходимите изменения и/или допълнения в отговор на съществени промени в материята; при изготвянето на доклада за СОРП застрахователят следва да се съобрази със стрес-тест сценарии; компетентният орган на застрахователя следва да взема активно участие в процесите, свързани със СОРП, включително като направлява извършването на оценката и като подлага на проверка резултатите от нея, а също така и да подлага на проверка идентификацията и оценката на рисковете и на други фактори, които са предмет на СОРП, както и допусканията, които обуславят изчисляване на капиталовото изискване за платежоспособност, за да се направи преценка дали те са подходящи за оценка на рисковете на предприятието.

По отношение на техническите резерви на проверяваното лице са отправени следните препоръки и предписания: да изготви План на бъдещите действия на управителните органи, който да бъде приет от административния, управителния или надзорния орган на застрахователя, в изпълнение на чл. 23 от Делегиран регламент (ЕС) 2015/35; застрахователят следва да актуализира методологията за техническите резерви, като включи описание на всички елементи, участващи в изчисленията на най-добрата прогнозна оценка на техническите резерви. В общата методология на техническите резерви по Платежоспособност II, дружеството е необходимо да включи и методология за изчисляване на отстъпления на презастраховател резерв за щети; указано е на застрахователя да вземе предвид нормативните разпоредби на Делегиран регламент (ЕС) 2017/2358 по отношение прилагането на процедури при съществени адаптации на съществуващ застрахователен продукт, преди той да бъде пуснат на пазара или

разпространен на клиенти, като се съобразява с точния обхват на понятието „значително изменение на съществуващ продукт“, което е публикувано на интернет страницата на ЕЮРА.

През отчетния период са приложени 2 ПАМ по отношение на две застрахователни дружества с оглед обезпечение на изпълнението на отправени с констативни протоколи предписания.

През 2024 г. са проведени и 4 проверки (две пълни и две тематични) на животозастрахователни дружества с оглед спазване изискванията на ЗМИП и ППЗМИП.

Посочените проверки са приключили с връчване на констативни протоколи на проверяваните лица, с които са отправени следните препоръки и предписания: следва да се определя вида на проверката в изготвената индивидуална оценка на риска от изпиране на пари/финансиране на тероризма спрямо клиент като такава, която води до разширена комплексна проверка, в случай на встъпване в делови взаимоотношения с лице, идентифицирано като видна политическа личност по смисъла на чл. 36 от ЗМИП, съгласно чл. 35, т. 1 от ЗМИП; застрахователят следва да прилага чл. 38, ал. 1 от ЗМИП по начин, който позволява проверка относно момента на изпълнение на задължението за одобрение; застрахователят следва да прилага чл. 38, ал. 1 от ЗМИП коректно, като одобрение от служител на висша ръководна длъжност се предоставя при встъпване в делови взаимоотношения с лица, за които е установено, че са лица по чл. 36 от ЗМИП; застрахователят следва да удостоверява с дата и час извършването на идентификацията на клиента, когато сменя копие от официалния документ за самоличност на лицето, доколкото няма друго средство за установяване на момента на идентификация на клиента (като напр. информация, налична при извършване на справка за актуалност на документа за самоличност).

Всички проверки, открити през 2024 г., са осъществявани от единствено от служителите от дирекция „Застрахователен надзор“ на КФН, без съвместно участие с местни и чуждестранни институции.

В допълнение, ежеседмично се изготвя справка за средните премии по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите посредством данни, извлечени от ЕИСОУКР на ГФ.

Вследствие на извършените през годината проверки на място на застрахователни дружества са съставени 6 акта за установени общо 18 броя административни нарушения, като най-често срещаните нарушения са свързани с произнасянето по претенции за изплащане на застрахователни обезщетения в законоустановените срокове.

Застрахователни посредници

През отчетния период са открити общо 57 проверки на място на застрахователни посредници, от които 49 в изпълнение на утвърдения с докладна записка № ДЗ-215/15.03.2024 г. годишния план за 2024 г. за проверки на място на застрахователните посредници за спазването на КЗ и подзаконовите нормативни актове по неговото прилагане, 7 от проверките са в изпълнение на утвърдения с докладна записка № ДЗ-

369/04.05.2023 г. годишен план за извършване на проверки на място на застрахователни брокери за спазването на изискванията на ЗМИП, ЗМФТ и ППЗМИП и 1 извънпланова проверка във връзка с постъпил сигнал.

Извършените 49 пълните планови проверки на дейността на застрахователните посредници обхващат проследяване спазване изискванията на КЗ и на актовете по прилагането му и предотвратяване извършването на закононарушения, проверка на разпространението на застрахователни продукти и на лицата, извършващи предложения и сравнения на същите. В обхвата на извършените проверки се следи за изискванията, свързани с предоставянето на преддоговорната информация, предоставяна на ползвателите на застрахователните услуги, гарантирането на дейността им и сроковете за отчитане на събраната от посредниците застрахователна премия и др.

В резултат на проверките, 13 от тях са приключили с установени нарушения, за което са съставени общо 26 бр. АУАН за установени 49 административни нарушения, както следва:

- 6 бр. АУАН за установени 6 административни нарушения на чл. 301, ал. 2 от КЗ;
- 5 бр. АУАН за установени 10 административни нарушения на чл. 325, ал. 1 и ал. 2 от КЗ;
- 9 бр. АУАН за установени 24 административни нарушения на чл. 337, ал. 2, изр. първо от КЗ.
- 1 бр. АУАН за установено 1 административно нарушение срещу трето лице, за нарушение на чл. 635, ал. 8 от КЗ;
- 1 бр. АУАН за установено 1 административно нарушение на чл. 635, ал. 4 от КЗ;
- 1 бр. АУАН за установено 1 административно нарушение на чл. 288, ал. 3 във връзка с чл. 325, ал. 1, т. 1, 3 и 4 и ал. 2 от КЗ;
- 3 бр. АУАН за установени 6 административни нарушения на чл. 306, ал. 1, т. 2 от КЗ.

В резултат на проверките са отправени следните предписания:

На застрахователни брокери:

- да бъде коригирана или допълнена преддоговорната информация за разпространителя на застрахователни услуги по чл. 325 от КЗ;
- да бъде изготвен образец на въпросник/-ци към ползвателя на застрахователните услуги за определянето на неговите изисквания и потребности, съгласно чл. 325а, ал. 1 от КЗ;
- да бъдат публикувани „Правила за разглеждане на жалби на ползватели на застрахователни услуги“ на поддържаната от посредника интернет страницата;
- да бъдат представени документи удостоверяващи необходимите знания и умения и квалификация на служителите, непосредствено заети с дейностите по разпространение на застрахователни, така че да изпълняват задачите и задълженията си адекватно;
- да бъде превеждано в полза на застрахователя полученото плащане на премия или вноска по застраховка в законоустановените по чл. 337, ал. 2 от КЗ, а именно един месец след получаване на плащането, а за задължителните застраховки по чл. 461, т. 1 и 2 - в срок до 5 работни дни от получаване на плащането;

- да спазва разпоредбата на чл. 325а, ал. 7 от КЗ преди сключването на всеки застрахователен договор по раздел II на приложение № 1 от КЗ;
- да уведомява в 7-дневен срок КФН за всички нововъзникнали факти и обстоятелства, които подлежат на вписване в регистъра на комисията съгласно разпоредбата на чл. 311, ал. 2 от КЗ във връзка с чл. 311, ал. 1, т. 1. от КЗ във връзка с чл. 27, ал. 1, т. 4 от Наредба 15 от 5.05.2004 г. за воденето и съхраняването на регистрите от Комисията за финансов надзор и за подлежащите на вписване обстоятелства;
- да спазва разпоредбите на чл. 288а от КЗ, относно определянето на възнагражденията, основаващи се на продажбени цели;
- да подаде искане до КФН за издаване на актуално удостоверение за регистрация на застрахователния брокер и да го постави на видно място в офисите по извършване на дейност по застрахователно посредничество.

На застрахователни агенти:

- да постави издаденото от застрахователя удостоверение за легитимация издадено на видно място в офисите си по извършване на дейност по застрахователно посредничество, съгласно разпоредбата на чл. 320, ал. 2 от КЗ;
- да спазва стриктно разпоредбата на чл. 325 от КЗ, като предоставя предоговорна информация преди сключването на всеки застрахователен договор.

При 7 от извършените планови проверки обхвата на проверките е по отношение спазване разпоредбите предвидени в ЗМИП, в актовете по неговото прилагане и в ЗМСФТ, и ППЗМИП са приключили без актове за установени административни нарушения.

В резултат на извършената 1 извън планова проверка във връзка с постъпил сигнал са съставени 6 АУАН за установени 6 административни нарушения на разпоредбите на КЗ, както следва:

- 1 бр. АУАН за установено 1 административно нарушение на чл. 635, ал. 1 от КЗ;
- 5 бр. АУАН за установени 5 административни нарушения срещу трето лице за нарушение на чл. 296, ал. 4 от КЗ.

Също така, през отчетния период са приложени общо 6 бр. ПАМ. От така приложените ПАМ е издадено 1 решение на заместник – председателя, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, с което е разпоредено на търговското дружество да преустанови извършването на застраховане чрез разпространението на застрахователния продукт „Smart Care“. По отношение на партньорите на търговското дружество, участващи в разпространението на предлагания застрахователен продукт, са издадени 5 бр. решения на заместник – председателя, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, с които на въпросните търговски дружества е разпоредено да преустановят извършването на дейност по разпространение на застрахователни продукти като застрахователни посредници, без наличието на законоустановеното предварително вписване в регистъра по чл. 30, ал. 1, т. 12 от ЗКФН.

Допълнително пенсионно осигуряване

В началото на годината е връчен констативният протокол от откритата през трето тримесечие на 2023 г. проверка за спазване изискванията на нормативните актове, уреждащи мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма. При проверката са установени 6 нарушения, за които са съставени 5 АУАН, както и на дружеството са дадени 16 препоръки за подобряване на дейността на дружеството в тази област.

В началото на второ тримесечие на отчетната година е връчен констативният протокол от стартиралата в края на 2023 г. обща проверка на място. При проверката не са установени нарушения. Във връзка с извършената проверка на дружеството са дадени 5 препоръки за подобряване на дейността.

В изпълнение на Годишната програма за осъществяване на проверки на място в пенсионноосигурителните дружества и в банките-попечители през 2024 г. (за спазване на законодателството в областта на допълнителното пенсионно осигуряване) са извършени 2 общи проверки на място. При общите проверки се следи за спазването на разпоредбите на КСО и на подзаконовите нормативни актове по прилагането му във връзка с осъществяването на цялостната дейност на ПОД и управляваните от тях фондове. При тези проверки не са установени нарушения. В констативните протоколи от тези 2 общи проверки на ръководството на едното ПОД са дадени 19 препоръки за подобряване на дейността, а на другото са дадени 11 препоръки.

През 2024 г. са изготвяни доклади въз основа на извършени анализи на предприети от ПОД действия по изпълнение на дадените препоръки при извършените проверки на място. В резултат на извършените анализи през годината са изпращани писма до дружествата, с които са изисквани допълнителни документи и информация.

3.3. Правоприлагане

Дирекция „Правна“

През 2024 г. няма издадени наказателни постановления от председателя на КФН.

През отчетната 2024 г. няма влезли в сила наказателни постановления, издадени от председателя на КФН.

През отчетната 2024 г. има 1 отменено наказателно постановление, издадено от председателя на КФН, на стойност 20 000 лева.

Общата стойност на наложените санкции с НП, издадени от председателя на КФН през предходни години (до 2020 г.), които към края на 2024 г. са във фаза на съдебно обжалване е в размер на 4 000 лв.

Инвестиционна дейност

В ежедневната си дейност служителите от управление „Надзор на инвестиционната дейност“ прилагат широк спектър от нормативни актове, обхващащи превенцията срещу изпирането на пари и финансирането на тероризъм, дейността на капиталовия пазар, защита правата на ползвателите на финансови услуги, акционерите в публични дружества и инвеститорите. Правната рамка е очертана както от националното законодателство, посредством закони и подзаконови нормативни актове, така и от европейските нормативни актове с пряко приложение.

През 2024 г. от служители на управление „Надзор на инвестиционната дейност“ са съставени и връчени 212 акта, с които са образувани производства във връзка с 255 административни нарушения, производствата по които са от компетентността на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“.

За отчетния период са прекратени производствата по 55 административнонаказателни преписки, касаещи 77 нарушения, а по 46 от производствата, касаещи 56 нарушения, са сключени споразумения с нарушителите, с които са наложени административни наказания на обща стойност 144 900 лв.

За същия период са издадени 139 НП*, с които са наложени административни наказания в размер на 786 500 лева във връзка с извършени 162 нарушения. В тази си част административнонаказателната дейност бележи значителен ръст, тъй като през 2023 г. са издадени 85 НП, с които са наложени административни наказания в размер на 659 000 лева във връзка с извършени 97 нарушения.

Таблица 18. Правоприлагане през 2024 г.

	Установени нарушения (бр.)	Наложени наказания (бр.)	Влезли в сила административни наказания (бр.*)
Инвестиционни посредници	59	73	87

КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти, както и техни представляващи	167	139	125
Други ЮЛ и ФЛ	29	6	6

*Бележка: Броят на издадените и влезлите в сила наказания за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени въз основа на АУАН от предходната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Така посочената обобщена информация ще бъде разгледана в следващото изложение подробно в зависимост от поднадзорните лица с посочване на предприетите действия и приключване на образуваните административнонаказателни производства:

Инвестиционни посредници

В резултат на извършвания всеобхватен дистанционен надзор и проверките на място, през 2024 г. са установени административни нарушения както на националното, така и на европейското законодателство. Установени са нарушения на разпоредбите на ЗПФИ, ЗМИП, ЗППЦК и Наредба № 38. Установените нарушения на европейското законодателство са на Регламент (ЕС) № 596/2014 и Регламент (ЕС) № 600/2014.

През 2024 г. по отношение на инвестиционни посредници са съставени 37 АУАН във връзка с извършени 59 деяния, за които административнонаказателните производства са от компетентността на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“.

През 2024 г. са издадени 27 НП от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, като предвид шестмесечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, част от тези НП са във връзка с производства, образувани през предходната година. С издадените НП са наложени имуществени санкции и глоби в общ размер на 269 000 лв. за извършени 50 административни нарушения.

Стойността на наложените административни наказания, влезли в сила през отчетния период, възлиза на 279 700 лв. През 2024 г. няма отменителни съдебни решения във връзка с образувани срещу инвестиционни посредници административнонаказателни производства.

Към 01.03.2025 г. в процес на съдебно обжалване са 32 от наложените с наказателни постановления през 2024 г. административни наказания на обща стойност 179 000 лева, 17 от наложените административни наказания, на стойност 85 000 лева, са влезли в сила, без да бъдат обжалвани, а едно административно наказание, на стойност 5 000 лева, е обжалвано и потвърдено от компетентния съд.

През отчетния период с инвестиционни посредници са сключени 14 споразумения, касаещи 23 извършени административни нарушения. Със сключените споразумения, с последиците на влязло в сила наказателно постановление, са наложени административни наказания в размер на 56 700 лева, които своевременно са платени от нарушителите.

Във връзка с наличие на основанията, предвидени в чл. 54 от ЗАНН, през 2024 г. са прекратени 13 от образуваните по отношение на ИП производства.

През отчетния период са установени нарушения на различни видове нормативни актове – регламенти, закони и наредби. Основен дял от извършените нарушения заемат деянията, свързани с неизпълнение на задължения, предвидени в ЗМИП. Установените нарушения касаят главно неспазване на разпоредбите, предвиждащи незабавно уведомяване на дирекция „Финансово разузнаване“ на Държавната агенция „Национална сигурност“ от инвестиционен посредник при съмнение и/или узнаване за изпиране на пари и/или за наличие на средства с престъпен произход, както неспазване на разпоредбите, предвиждащи изисквания за изясняване произхода на средствата при извършване на финансови операции. За поредна година са установени съществен брой нарушения на Регламент (ЕС) № 600/2014 във връзка с липсата на докладване на сключена сделка или докладването ѝ в непълен или непрецизен обем. Отчитат се и инцидентни нарушения на ЗПФИ, Регламент (ЕС) № 596/2014, ЗППЦК и на Наредба № 38.

Таблица 19. Най-чести нарушения от ИП, установени през 2024 г.*

Вид и основание на нарушението	Установени нарушения (бр.)	Наложени наказания (бр.)
Непредставяне на пълен и прецизен отчет за сключени сделки (чл. 26, § 1 от Регламент (ЕС) № 600/2014)	21	31
Нарушения във връзка с идентификация на клиенти, установяване произход на средства и докладване на съмнителни сделки (чл. 55, чл. 66 и чл. 72 от ЗМИП)	24	17
Извършване на дейност извън рамките на издадения лиценз (чл. 9 от ЗПФИ)	5	6

*Бележка: Броят на установените нарушения не съответства на броя наложени наказания, тъй като срокът за приключване на образуваните административнонаказателни производства е 6-месечен, съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания

През отчетния период по отношение на „БФБ“ АД и „Централен депозитар“ АД не са съставяни АУАН, както и не са налагани административни наказания.

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа, както и представляващите ги физически лица

През 2024 г. са съставени общо 140 АУАН на публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа, както и на представляващи ги физически лица, като с тях са установени 140 нарушения.

През отчетния период от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, са издадени наказателни постановления, с които са наложени административни наказания в размер на 460 000 лв. във връзка с 85 извършени нарушения. Този брой надвишава съществено наложените с НП глоби и имуществени санкции през 2023 г., когато те са били 52 броя, с които са наложени административни наказания в общ размер на 375 000 лв.

Към 01.03.2025 г. съществена част от наложените административни наказания - 77 бр., с които са наложени административни наказания в размер на 411 000 лева са влезли в сила, без да бъдат обжалвани от нарушителите, като едва 8 броя от издадените наказателни постановления, с които са наложени санкции в размер на 49 000 лева, са обжалвани. Намаленият брой на съдебните производства може да се отдаде на мащабните изменения в ЗАНН в сила от края на 2021 г., които дадоха възможност на нарушителя да заплати наложената глоба или имуществена санкция в намален размер, а именно 80% от сумата, с което издаденото наказателно постановление влиза в сила.

През отчетния период с публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа, и представляващите ги физически лица са сключени 30 споразумения, касаещи 30 извършени административни нарушения. Със сключените споразумения, с последиците на влязло в сила наказателно постановление, са наложени административни наказания в размер на 86 100 лева, които своевременно са платени от нарушителите.

През 2024 г. са прекратени 25 от образуваните по отношение на тази категория поднадзорни лица административнонаказателни производства, като по 17 от тях нарушителите са предупредени, че при повторно извършване на нарушение от същия вид, представляващо маловажен случай, същите ще бъдат санкционирани. Останалите 8 производства са прекратени на основание чл. 54 от ЗАНН.

Със съставените и връчени през 2024 г. АУАН преимуществено са констатирани нарушения на ЗППЦК. С тях са установени нарушения, свързани със задълженията за разкриване на регулирана информация на КФН и обществеността, а именно непредоставяне в законоустановения срок на годишен финансов отчет на индивидуална или консолидирана основа, шестмесечен финансов отчет на индивидуална или консолидирана основа и на публично уведомление на индивидуална или консолидирана основа за финансовото състояние на дружеството.

Таблица 20. Най-чести нарушения от ПД, АДСИЦ и други емитенти на ценни книжа, установени през 2024 г.*

Вид и основание на нарушението	Установени нарушения (бр.)	Наложени наказания (бр.)
Непредставяне на регулирана информация на годишна и тримесечна индивидуална и консолидирана основа (чл. 100б, ал. 8, чл. 100е, ал. 1 и ал. 2, чл. 100н, ал. 1 и 2, чл. 100о, ал. 1 и 2, чл. 100о ¹ , ал. 1 и 2 от ЗППЦК)	117	78
Непредставяне на декларация за имуществени и делови интереси в срок (чл. 20 от ЗДСИЦДС)	10	9

*Бележка: Броят на установените нарушения не съответства на броя наложени наказания, тъй като срокът за приключване на образуваните административнонаказателни производства е 6-месечен, съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Управляващи дружества, колективни инвестиционни схеми и други предприятия за колективно инвестиране, както и представляващите посочените лица

През 2024 г. са съставени 27 АУАН във връзка със същия брой извършени нарушения от УД. През изминалата година няма съставени актове на физически лица, представляващи посочените дружества. Броят на образуваните производства е сходен с образуваните през предходната календарна година.

Съществен брой от извършените нарушения, а именно 17 от всички установени, касаят несвоевременно внасяне на парични средства по банкова сметка на договорен фонд. Установени са и инцидентни нарушения, свързани с подаване на поръчки за закупуване на акции, които не отговарят на заложените от клиента ограничения, неуведомяване на надзорния орган за нарушения на инвестиционни ограничения и неуведомяване в срок на надзорния орган във връзка със сключване на договор за делегиране на трето лице на функции и действия по чл. 86 от ЗДКИСДПКИ.

През отчетния период са издадени общо 24 НП от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, като предвид шестмесечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, част от тези НП са по АУАН, съставени през предходната година. С издадените НП са наложени имуществени санкции в общ размер на 53 500 лв. Издадените наказателни постановления съществено надвишават броя такива през 2023 г., когато са били само 7. Към 01.03.2025 г. 58 % от наложените административни наказания са влезли в сила, като три от тях са минали и съдебна процедура по обжалване.

През отчетния период не са сключвани споразумения с поднадзорните лица от тази категория.

Във връзка с 4 от установените нарушения производства са прекратени през 2024 г. на основание чл. 28 от ЗАНН. Във връзка с допуснати процесуални нарушения при образуването им, на основание чл. 54 от ЗАНН са прекратени 2 от

административнонаказателните производства, а 7 са прекратени на основание чл. 3, ал. 2 от ЗАНН във връзка с приета и влязла в сила законодателна промяна.

Таблица 21. Най-чести нарушения от УД и УД, в качеството на управляващи КИС, установени през 2024 г.*

Вид и основание на нарушението	Установени нарушения (бр.)	Наложени административни наказания (бр.)
Невнасяне в срок по банкова сметка на ДФ на парични средства (чл. 67 от Наредба № 44)	17	предвид шестмесечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, адм. наказания са наложени през 2025 г.
Подаване на поръчка с отклонение от заложените от клиентите ограничения (чл. 54, § 10, ал. 1 от Делегиран регламент (ЕС) № 2017/565 във връзка с чл. 1, § 1, вр. § 4, ал. 3 от ДР на ЗПФИ и с чл. 86, ал. 5 от ЗДКИСДПКИ)	4	4

*Бележка: Броят на установените нарушения не съответства на броя наложени наказания, тъй като срокът за приключване на образуваните административнонаказателни производства е 6-месечен, съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Други физически и юридически лица, извършили нарушения на законодателството, уреждащо инвестиционната дейност

През 2024 г. са съставени 8 АУАН във връзка с 29 нарушения, производствата по които са от компетентността на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“. От установените нарушения 93% е делът на тези, свързани с предвиденото в чл. 19 от Регламент (ЕС) № 596/2014 задължение за уведомяване на емитента или надзорния орган за сключени сделки над определена стойност от лица с ръководни функции, както и тясно свързани с тях лица.

През отчетния период са издадени 3 НП във връзка с извършени административни нарушения на чл. 66 от ЗППЦК и чл. 40 от ЗПФИ, като същите са влезли в сила, без да бъдат обжалвани. С тях са наложени административни наказания в размер на 4 000 лева.

В отчетния период са сключени и 3 споразумения във връзка с извършени нарушения на чл. 19 от Регламент (ЕС) № 596/2014. Със сключените споразумения, с последиците на влязло в сила наказателно постановление, са наложени административни наказания в размер на 2 100 лева, които своевременно са платени от нарушителите.

През 2024 г. е издадено 1 предупреждение на основание чл. 28 от ЗАНН и са прекратени 25 административнонаказателни производства на основание чл. 54 от ЗАНН.

Застрахователен надзор

През 2024 г. са съставени 222 АУАН на поднадзорни на управление „Застрахователен надзор” лица. Със съставените актове са констатирани общо 326 административни нарушения, които са връчени в съответствие с разпоредбата на чл. 18 от ЗАНН. Нарушенията са констатирани при извършени проверки (на място и дистанционни) върху дейността на поднадзорните на КФН лица, както и при разглеждане на жалби на ползватели на застрахователни услуги.

Броят на постъпилите жалби, сигнали и запитвания от ползватели на застрахователни услуги през 2024 г. е 815, който показва леко завишение в сравнение с постъпилите през 2023 г. 769 жалби. Следва да се посочи, че през последните три години постъпилите в КФН жалби срещу застрахователи и застрахователни посредници се запазва по-нисък в сравнение с предходните три години (2020 г. – 951 бр., 2021 г. – 981 бр., 2022 г. – 871 бр.). Последното е индикация за повишаване на удовлетвореността на гражданите от ползваните застрахователни услуги.

Таблица 22. Най-чести нарушения в сферата на застраховането и презастраховането през 2024 г.

Вид и основание на нарушението	Установени нарушения	Наложени санкции*
чл. 108, ал. 1 от КЗ – неизясняване на застрахователя по заведена застрахователна претенция в предвидения от КЗ срок от 15 работни дни след представяне на всички относими доказателства	135	138
чл. 108, ал. 6 от КЗ – непредставяне на фактическа и правна обосновка на размера на определеното обезщетение при подадена жалба от ползвател на застрахователни услуги	26	27
чл. 108, ал. 2 от КЗ – неизясняване на застрахователя по заведена застрахователна претенция в предвидения от КЗ шестмесечен срок от завеждане на претенцията	27	24
чл. 496, ал. 2 вр. ал. 1 от КЗ - неизясняване на застрахователя в предвидения от КЗ тримесечен срок при предявена претенция по застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите	16	13
чл. 325 и чл. 325а от КЗ – неспазване на изискванията за предоставяне на информация и съвет на ползвателите на застрахователни услуги при разпространението на застрахователни продукти от страна на застрахователните посредници	9	11
чл. 337, ал. 2 от КЗ - непревеждане в срок на получена застрахователна премия от застрахователен посредник към застраховател	24	27
чл. 290, ал. 2 от КЗ – непредставяне на отговор по жалба от ползвател на застрахователни услуги	8	3
чл. 126, ал. 1 от КЗ – непредставяне в законоустановения срок на тематичните финансови отчети и справки от страна на застрахователите	20	16

Бележки: *Броят на наложените санкции за определената година включва както санкциите, наложени на базата на установени нарушения от същата година, така и санкции, наложени на базата на установени нарушения от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Основните нарушения, извършени от застрахователните дружества през 2024 г. продължават да бъдат в областта на неизясняването по претенции за изплащане на застрахователни обезщетения в законоустановените срокове по чл. 108, ал. 1, ал. 2 и чл. 496 от КЗ. Общият брой на установените нарушения от този вид е 178 бр.

Независимо, че през 2024 г. се наблюдава леко завишение на броя на установените нарушения по чл. 108, ал. 1 и ал. 2, и чл. 496 от КЗ, в сравнение с тези от същия вид през 2023 г. (136 бр.), то въпреки това нарастването им е незначително в сравнение с установените нарушения от същия вид през 2022 г. (302 бр.). Това е показател за ефективността на осъществявания застрахователен надзор и на прилаганите надзорни мерки, в резултат на които се наблюдава подобряване на пазарното поведение на поднадзорните лица и във все по-голяма степен съобразяване на дейността им със законовите изисквания.

Общата стойност на влезлите в сила през 2024 г. НП възлиза на 614 500 лева, като основната част от сумата е начислена във връзка с влезли в сила наказателни постановления, с които е ангажирана административнонаказателната отговорност на общозастрахователните дружества.

Допълнително пенсионно осигуряване

През 2024 г. са влезли в сила 2 НП на обща стойност 6 000 лв. издадени през 2022 г. Сключено е 1 споразумение на стойност 3 500 лв. През отчетната година са отменени 10 НП, всички издадени в предходни години, които са на обща стойност 64 000 лв. Към края на 2024 г. във фаза на съдебно обжалване е само издаденото през годината НП, което е на стойност 20 000 лв.

През 2024 г. са съставени 9 АУАН за установени 10 нарушения - 6 нарушения на разпоредби на ЗМИП, 3 нарушения на разпоредби на КСО и 1 нарушение на разпоредба на Наредба № 10 от 29.06.2021 г. на КФН. През годината е издадено 1 НП и 1 споразумение.

През отчетната година са издадени 2 решения, с които са приложени 2 ПАМ спрямо две ПОД. С едната от приложените ПАМ пенсионноосигурително дружество е задължено да извърши необходимите действия за освобождаване на управляван от него фонд от притежавани финансови инструменти, които не отговарят на изискванията на КСО. С втората ПАМ пенсионноосигурително дружество е задължено да извърши необходимите действия за премахване на одобрен рекламен материал от рекламните площи, които дружеството ползва съгласно договори за наем, както и е задължено да се въздържа от разпространението на този рекламен материал чрез електронни медии, листовки, брошури и други способи за рекламиране. Принудителните административни мерки са изпълнени от ПОД в определените срокове.

**Таблица 23. Резултати от административнонаказателната дейност през 2024 г.
(общо за трите управления)**

	Стойност на издадени НП (лв.)	Стойност на влезли в сила НП* (лв.)	Стойност на отменени НП** (лв.)	Стойност на НП в процес на обжалване *** (лв.)	Стойност на сключени споразуме ния (лв.)	Стойност на влезли в сила споразуме ния (лв.)
Инвестиционни посредници, ЦД, БФБ	269 000	223 000	25 000	299 000	56 700	56 700
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти, както и представляващите ги ФЛ	499 500	521 000	72 000	196 500	86 100	86 100
Общозастрахователни дружества	489 500	498 000	1 000	99 000	7 700	7 700
Животозастрахователни дружества	50 000	79 000	0	0	1 400	1 400

Застрахователни брокери	19 500	24 500	0	0	21 000	21 000
Застрахователни агенти	1 000	2 000	0	0	13 300	13 300
Пенсионноосигурителни дружества/представляващи ги лица	20 000	-	40 000	20 000	3 500	3 500
Гаранционен фонд, НББАЗ	1 000	1 000	0	0	0	0
Други ЮЛ и ФЛ	14 000	20 000	47 000	2 000	54 600	47 600

* влезли в сила през 2024 г., независимо от годината на издаване

** отменени през 2024 г., независимо от годината на издаване

*** в процес на обжалване, независимо от годината на издаване за ПОД и данни към 13.03.2024 г., независимо от годината на обжалване за общозастрахователните дружества

Таблица 24. Правоприлагане през 2024 г. (общо за трите управления)

	Установени нарушения (бр.)	Наложени наказания с НП (бр.)	Наложени наказания със споразумения (бр.)	Открити производства по ПАМ	Решения за прилагане на ПАМ*
Инвестиционни посредници, ЦД, БФБ	59	50	23		
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти	167	105	30		
Общозастрахователни дружества	245	229	11	15	15
Животозастрахователни дружества	19	19	2	5	4
Застрахователни брокери	36	12	30	0	0
Застрахователни агенти/лица, извършващи дейност като застрахователни агенти, без да са вписани в регистъра на КФН и други ФЛ и ЮЛ	13	1	11	0	0
Пенсионноосигурителни дружества/представляващи ги лица	10	1	1	-	2
Гаранционен фонд, НББАЗ	1	1	0	0	0
Други ЮЛ и ФЛ	41	5	7	6	6

Бележки: *Броят на наложените наказания с НП за определената година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания. **До решение за прилагане на ПАМ се стига, в случай че дружествата не се съобразят с откритото производство по прилагане на ПАМ. При прилагане на ПАМ по реда на КСО не се прилагат разпоредбите на АПК относно обясненията и възраженията на заинтересованите лица.

3.4. Пазарни злоупотреби

Разследване на пазарни злоупотреби

Правната рамка, регламентираща пазарните злоупотреби, обхваща Регламент (ЕС) № 596/2014, ЗПМПЗФИ и актовете по прилагането им.

Съобразно законоустановените функции на КФН, през 2024 г. е осъществяван надзор над търговията с финансови инструменти, допуснати до търговия на места за търговия в Република България. Предприемат се мерки за предотвратяване и разкриване на сделки и действия с вътрешна информация и пазарни манипулации, и мониторинг на разпространената информация отнасяща се до емитентите. Основните фактори в процеса на анализ на търговията, които се отчитат за всеки финансов инструмент са изменение в цената, обема на изтъргувани акции, броя подадени нареждания и сключени сделки.

В хода на анализа се следи най-вече за изменение от обичайните стойности и трендове на посочените фактори, както и тяхното влияние. Също така, отчитайки характерните особености на търговията по всяка позиция като ликвидност, дълбочина на пазара, брой и обем на сключени сделки, се следи за действия, които отговорят на хипотезите за манипулиране, разписани в чл. 12 от Регламент (ЕС) № 596/2014 и на посочените признаци за манипулиране на пазара на финансови инструменти посочени в Приложението I от същия регламент. При извършвания мониторинг на разпространената информация, отнасяща се до емитенти, допуснати до търговия на регулиран пазар в Република България, се следят, както информационни агенции, чрез които публични дружества разкриват регулирана информация, така и медии и форуми. Проверката на оповестената регулярна информация се състои основно в преценка доколко е ценово чувствителна и ако е такава се проверява дали е налична промяна в обичайната интензивност на търговия по позицията преди оповестяването ѝ.

През отчетния период е извършена 1 проверка на доклад за подозрителни сделки и нареждания, които представляват злоупотреба с вътрешна информация, манипулиране на пазара или опит за злоупотреба с вътрешна информация или манипулиране на пазара.

През отчетния период са съставени 10 броя АУАН във връзка с 33 нарушения на Регламент (ЕС) 596/2014. Основен дял от извършените нарушения, а именно 29 броя, са тези на чл. 19, § 1 от Регламент 596/2014. Установени са също така 3 нарушения на чл. 16, § 2 от Регламент 596/2014, както и едно нарушение на чл. 15 вр. чл. 12, пар. 1, б. „а”, подт. „i”, в предложение „поведение, което е вероятно да даде неверни или подвеждащи сигнали по отношение на предлагането и търсенето” от Регламент 596/2014.

През 2024 г. са наложени административни наказания в общ размер на 25 000 лева във връзка с 5 извършени нарушения на чл. 16, § 2 от Регламент 596/2014, които са обжалвани и към 01.03.2025 г. няма влязъл в сила окончателен съдебен акт.

В същия период са сключени 3 споразумения с нарушителите във връзка с неспазване разпоредбите на регламента, като са наложени имуществени санкции на обща стойност 2 100 лв., които са своевременно платени.

Едно от образуванията производства е прекратено през 2024 г. на основание чл. 28 от ЗАНН, като в отчетния период са издадени и резолюции за прекратяване на основание чл. 54 от ЗАНН във връзка с 30 административнонаказателни производства.

4. Дейност на КФН по реструктуриране на инвестиционни посредници

В обхвата на ЗВПКИИП попадат ИП, които извършват сделки за собствена сметка с финансови инструменти и поемане на емисии финансови инструменти и/или предлагане за първоначална продажба на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансовите инструменти; за собствена сметка извършват услуги, свързани с поемане на емисии финансови инструменти и /или предлагане за първоначална продажба на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансовите инструменти за собствена сметка, както и тези, които съхраняват и администрират финансови инструменти за сметка на клиенти, в т.ч. извършват попечителска дейност и свързаните с нея услуги.

Комисията за финансов надзор, в качеството си на орган за реструктуриране на ИП по чл. 1, ал. 1, т. 2 – т. 7 от ЗВПКИИП, по предложение на члена на КФН, упражнява функциите си по реструктуриране на ИП на индивидуална и консолидирана основа, като дейността е съсредоточена в независимо от надзорната дейност структурно звено.

През 2024 г., съгласно Делегиран регламент (ЕС) 2015/63 на Комисията от 21 октомври 2014 г.⁵, КФН определи обща сума на годишните вноски и годишната вноска във ФПИП на всеки ИП, попадащ в обхвата на ЗВПКИИП, в съответствие с член 102, параграф 1 от Директива 2014/59/ЕС. Въз основа на изискванията на чл. 10 от Делегиран регламент (ЕС) 2015/63, с решение на КФН са определени индивидуални годишни вноски за 2024 г. за всеки ИП с пълен лиценз в размер на 1 000 евро (с левовата равностойност 1 955.83 лв.).

Съгласно чл. 7, ал. 3 от ЗВПКИИП е извършен преглед на 11 планове за възстановяване на ИП, влизащи в обхвата на ЗВПКИИП. Изготвени са препоръки за промяна на плановете с оглед установяване на пречки и действия, които могат да окажат неблагоприятно въздействие върху възможността за реструктуриране на същите.

Съгласно разпоредбата на чл. 14 от ЗВПКИИП КФН, в качеството си на орган за реструктуриране на ИП на индивидуална и консолидирана основа, приема планове за реструктуриране на институции по чл. 1, ал. 1, т. 2–7 от ЗВПКИИП, който предвижда действия по реструктуриране за предприемане от КФН при необходимост. За 2024 г. от независимото звено са изготвени и съответно от КФН приети 8 плана за реструктуриране на ИП.

Комуникацията с ЕМП продължи и през 2024 г., като представители на КФН, в качеството си на наблюдател, се включиха в Пленарните сесии на ЕМП и в сесиите на Комитета по реструктуриране към ЕМП.

През 2024 г. звеното по реструктуриране на КФН продължи активно си участие в работата по създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на

⁵ Делегиран регламент (ЕС) № 2015/63 на ЕК 21 октомври 2014 г. за допълване на Директива 2014/59/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на предварителните вноски в механизмите за финансиране на реструктурирането.

застрахователните и презастрахователните дружества, като участва в срещи на PG IRRD към ЕЮРА. В рамките на проектната група се работи по изготвянето на насоки и технически стандарти. Предстои работа по имплементирането на приетата Директива за възстановяване и преструктуриране на застрахователни и презастрахователни дружества - Директива (ЕС) 2025/1 на Европейския парламент и на Съвета в националното законодателство.

5. Защита на потребителите на небанковите финансови услуги

Още от основаването си през 2003 г. КФН поставя като един от основните си приоритети осъществяване на политика за финансово ограмотяване на обществеността, като създава традиция в реализирането на този основен приоритет.

Защитата на потребителите на небанкови финансови услуги (инвеститорите, застрахованите и осигурените лица) се реализира в три основни направления:

- осъществяване на адекватна и навременна регулаторна и надзорна дейност;
- финансово ограмотяване на обществеността, чрез информационни кампании, дискусии и образователни инициативи;
- чрез предоставяне на точна и изчерпателна информация за небанковата сфера и за действията на институцията чрез различни комуникационни канали.

През 2024 г. КФН извърши своевременни промени в регулаторната рамка и надзорната дейност, съобразени с европейските изисквания и особеностите на националния пазар, с акцент върху добрите бизнес практики. Акцент в дейността на Комисията през годината беше предоставянето на точна и изчерпателна информация за небанковата сфера и за действията на институцията чрез различни традиционни и дигитални комуникационни канали. Този процес, заедно с реализацията на поредица от образователни инициативи, спомогна за повишаване на финансовата култура на потребителите.

5.1. Достъп до финансова информация

Достъпът до финансова информация, както и до информация за всички дейности, осъществявани от Комисията, се осъществява към крайните потребители и поднадзорните ѝ лица посредством различни комуникационни канали. Те могат да бъдат обобщени така:

- публикации на трите публични интернет страници на Комисията: <https://www.fsc.bg/bg/>, <http://www.tvoitefinansi.bg/> и <https://investsafely.fsc.bg/>;
- публикации в комуникационните канали на Комисията в LinkedIn и Youtube;
- мобилната апликация на Комисията – FSC Mobile;
- организиране на медийни кампании;
- организиране на конференции и мероприятия;
- участия с новини, изказвания и интервюта в медиите;

- предоставяне на информация на граждани и поднадзорни лица по конкретни и специфични казуси след запитване в информационния център на КФН.

Представителното участие на ръководството и на експерти от КФН в различни публични форуми, кръгли маси, национални и международни конференции, и събития допринася допълнително за споделянето на актуална, аналитична и прогностична информация.

Институционална страница на КФН - www.fsc.bg.

Уебсайтът на КФН съдържа както информация за Комисията, така и полезна информация за поднадзорните лица. На разположение на всички ползватели е единната информационна система. Достъп до търсената информация има и чрез търсачката на база въведени ключови думи. В реално време се публикуват важни новини и съобщения, като сайтът е и средство за получаване на обратна връзка от потребителите, които само с един клик могат да наберат посочените телефони, да заредят адреса на КФН в Google Maps или директно да изпратят мейл.

Сайтът се обновява непрекъснато с интерактивно съдържание - снимки, банери и видеоклипове, които поддържат модерния тон на комуникация. Актуалната информация позволява на потребителите да следят новостите и да са своевременно запознати с динамиката на процесите на застрахователния, осигурителния и капиталовия пазар.

В рубриката „Нормативна уредба“ са актуализирани кодексите, законите и наредбите след обнародването им в „Държавен вестник“.

През 2024 г. са публикувани 2 бр. програми за нормативната дейност и 12 бр. обществени консултации.

В рубриката „За потребителя“, „Предупреждения за потребителите“, „От европейските регулаторни и надзорни органи“ са публикувани 413 предупреждения, получени от европейските партньори на Комисията.

През 2024 г. на институционалната страница на КФН са публикувани над 1000 материала, от които: 226 бр. новини, 470 бр. решения, 42 бр. статистики и 388 бр. материали.

В областта на капиталовия пазар през годината се публикуват обобщаващи материали за среднодневния брой сделки за емисиите акции, допуснати до търговия на Българската фондова борса.

За допълнителното пенсионно осигуряване се публикуват регулярни тримесечни справки, справки за доходността на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване на годишна база, данни за промяна на участието и прехвърляне на средства на осигурени лица от един пенсионен фонд в друг, материали за натрупаните средства във фондовете за допълнително пенсионно осигуряване.

В областта на застраховането периодично се актуализират списъците на българските и чуждестранни застрахователи и застрахователните брокери, застрахователите и застрахователните посредници от държави-членки на ЕС, информирали КФН, че желаят да извършват дейност на територията на Република

България, както и на български застрахователи и презастрахователи, желаещи да извършват застрахователна дейност на територията на ЕС.

Нормативните документи от европейското законодателство, директивите на Европейския парламент и на Съвета на Европейския съюз, регламентите и решенията на Съвета и на Европейския парламент са публикувани в раздел „Европейски въпроси“.

Обновена е рубриката „Колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества от Европейския съюз“ в съответствие с подлежащите на обявяване обстоятелства, вписани в Наредба № 15 от 05.05.2004 г. за воденето и съхраняването на регистрите от Комисията за финансов надзор и за подлежащите на вписване обстоятелства.

Пред 2024 г. рубриката „Кариери“ е с обновен дизайн.

Съвместно с дирекция „Анализи, жалби и преструктуриране“ е актуализирана рубриката „За потребителя“.

Доказателство за провежданата добра онлайн комуникация през годината е големият брой посетители на сайта на КФН. За периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г. сайтът www.fsc.bg е посетен от над 141 584 потребители.

Онлайн каналите на КФН

Сайтът „Твоите финанси“ (<http://www.tvoitefinansi.bg>) е създаден с потребителска насоченост, така че да позволи на потребителите на финансови услуги лесното и удобно запознаване с основни специфики в трите сектора на надзор, осъществяван от КФН. Публикува се информация във връзка с правата на потребителите и съвети, които биха били от интерес за посетителите относно различни казуси.

Кампанията на КФН #Инвестирай безопасно беше част от „Световната седмица на парите“ с лекции пред учениците на Първа английска гимназия, НТБГ и Втора немска гимназия.

През 2024 г. Комисията изключително успешно се позиционира в професионалната мрежа LinkedIn. Общият брой на посетителите за изминалата година е 2689 бр. Преобладаващата част от посетителите са от сферата на финансовите услуги, банкирането, ИТ сектора и застраховането. Общият брой последователи са 1185, като за годината новите последователи са 318.

YouTube каналът на Комисията дава още една възможност за комуникация с граждани и поднадзорни лица под формата на видеа. Към 31.12.2024 г. са публикувани 36 видеоклипове. Каналът има 96 абоната. Най-голям интерес е предизвикало видеото за мобилното приложение на КФН.

Комисията за финансов надзор разполага и с бизнес профил, който позволява да се следи взаимодействието с потребителите или колко хора са потърсили конкретно Комисията или сходни по дейности институции, колко са се обадили директно след намерения резултат, колко са прегледали информацията на база показания резултат, колко са потърсили локацията на КФН в Гугъл карти и други подобни показатели. Търсенията на КФН са общо 31 911 бр.

През 2024 г. в мобилната апликация на КФН – FSC Mobile са публикувани 31 новини, свързани с дейността на КФН. Информацията се актуализира своевременно, при промяна на списъците с поднадзорни лица и надзорен календар.

Информационен център

През 2024 г. в Информационния център на КФН са постъпили общо 3885 обаждания от граждани и поднадзорни лица, от които: осигурителен надзор – 69 бр., застрахователен надзор – 1286 бр. и инвестиционен надзор – 1420 бр., останалите обаждания касаят административни въпроси. От тях 2562 запитвания са свързани с трите области на небанковата финансова сфера. В процентно съотношение най-голям брой запитвания са свързани с управление „Застрахователен надзор“ – 35%, следва „Надзор на инвестиционната дейност“ с 30% и „Осигурителен надзор“ с 2%. 1323 са обажданията на граждани и поднадзорни лица, свързани с административни въпроси. Посещенията от граждани на място са 24 броя. По месеци телефонните запитвания са както следва: 682 през януари, 414 през февруари, 460 през март, 334 през април, 279 през май, 301 през юни, 380 през юли, 189 през август, 150 през септември, 269 през октомври, 240 през ноември и 187 през декември.

Тенденцията за най-много обаждания е през месец януари във връзка с подаването на годишни отчети и справки към 31.01.2023 г., както и плащане на такси за общ финансов надзор от поднадзорните лица на КФН.

Най-често задаваните въпроси от страна на гражданите към Информационния център на КФН са във връзка с подаване на жалби и сигнали срещу застрахователи във връзка с неизплатени в законоустановения срок претенции, както и други нормативни нарушения; запитвания за проверка на лицензирани инвестиционни посредници, както и жалби срещу нелицензирани посредници; въпроси относно универсалните пенсионни фондове и прехвърлянето на средствата между тях и НОИ; справки за бонови книжки и притежавани акции към бившите приватизационни фондове; провеждане на изпити за правоспособност.

Използвайки вътрешните комуникационни канали, Информационният център осигурява експертно съдействие на лицата, потърсили информация и помощ. Резултат от ефективността на Информационния център на КФН е и поддържането и затвърждаването на положителния имидж на Комисията.

Участие на членове и експерти на КФН във финансови форуми в България

През 2024 г. лидерският екип и експертите на Комисията участваха в редица форуми, събития и дискусии.

На 15 януари г-н Бойко Атанасов – председател на Комисията за финансов надзор, бе сред официалните гости на XXIII-та церемония за връчване на наградите на инвестиционните посредници и банките, постигнали най-добри резултати през 2023 г.

На 7 февруари г-жа Мария Филипова – заместник-председател, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, участва в първата за годината Think Thank работна среща, организирана от „Центъра за устойчиви финанси и енергетика“ и посветена на ESG възможностите и предизвикателствата. Целта на срещата бе подобряване на съответствието с ESG стандартите в страната, по пътя ѝ към устойчивото развитие.

На 1 март Комисията взе участие в 7-мия годишен семинар на тема „Годишно отчитане на публичните компании“, организиран от Асоциацията на директорите за връзки с инвеститорите, съвместно с Института на дипломираните експерт счетоводители. В събитието участваха над 100 директори за връзки с инвеститорите, регистрирани одитори, финансови директори, счетоводители на публични дружества и членове на одитни комитети.

През март г-жа Мария Филипова – заместник-председател, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“ и г-жа Диана Йорданова – заместник-председател, ръководещ управление „Осигурителен надзор“, се включиха в глобалната инициатива „Ring the Bell for Gender Equality“ – „Да удари звънеца за равенство между половете“.

Комисията взе участие в поредното издание на инициативата „Световната седмица на парите“. През март 2024 г. тя се проведе под надслов „Защитете парите си, осигурете бъдещето си!“ и бе посветена на безопасното инвестиране, с подчертано значение за възприемането на отговорен и информиран подход към личните финанси, потенциалните рискове във финансовия сектор, предотвратяване на финансови онлайн измами и фишинг, както и на рискове, свързани с поверителността на личните данни.

На 11 април председателят на КФН откри първия Investor Day в България, организиран от БФБ. Участие в събитието, посветено на развитието на капиталовия пазар в страната и събрало инвестиционния елит на Европа, взеха над 40 от най-големите компании в българския бизнес. Инвеститори, анализатори и заинтересовани страни от индустрията дискутираха визията, ефективността и стратегиите за растеж на българския капиталов пазар.

През април 2024 г. КФН проведе поредица от срещи на стратегическо и оперативно ниво с Хърватската агенция за финансов надзор за споделяне на добри практики в процеса на приемане на еврото.

На 23 април Комисията бе представена на форума на списание „Мениджър“ – „Technovation 2024“ от д-р Неда Мужо - началник отдел „Публични дружества, емитенти на ценни книжа и дружества със специална инвестиционна цел“. По време на форума бе застъпена и темата за регулациите в България, тяхното функциониране и произтичащите от тях ползи за Fintech.

На 30 май г-н Бойко Атанасов откри първата работна среща, посветена на корпоративното управление. Събитието бе посветено на Принципите на ОИСР и на промените в Националния кодекс за корпоративно управление. Присъстваха представители на инвестиционната общност, които дискутираха значимостта на корпоративното управление в компаниите, за да бъдат стабилни и утвърдени на българския и международен капиталов пазар.

През 2024 г. КФН взе участие в 13-та церемония по награждаването в националния конкурс „Млад одитор“ 2024 г., където заместник-председателят на КФН – г-жа Диана Йорданова, ръководещ управление „Осигурителен надзор“, бе сред официалните гости. В престижното национално състезание се включиха над 50 студента от 10 университета в страната, като конкурсът „Млад одитор“ се наложи като значимо за младите хора събитие и за пореден път утвърди сътрудничеството между университетите, институциите и бизнеса.

На 10 юли Комисията организира и проведе изключително важната за небанковия финансов сектор конференция „Бъдещи предизвикателства и очаквания в небанковия финансов сектор“. Конференцията насърчи добре информираната, съвместна и устойчива среда в момент на внедряване на европейските регламенти - за оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор (DORA – Digital Operational Resilience Act) и регламента относно пазарите на криптоактиви (MiCA – Markets in Crypto-Assets). Над 300 участника, представители на инвестиционния, застрахователния и осигурителния сектор участваха в дискусии, панели и презентации, посветени на принципите на ОИСР за корпоративно управление в България и на общоевропейските регулации.

На 1 октомври председателят и зам.-председателите на Комисията участваха в официалната церемония по награждаване на най-добрите застрахователни и пенсионноосигурителни компании в България за 2023 г.

На 14 ноември представители на КФН участваха в семинар, организиран от Асоциацията на директорите за връзки с инвеститорите в България – „Как да се включим в процеса: практически съвети в помощ на компаниите за докладване на корпоративната устойчивост – 2024 г.“.

На 21 ноември г-н Бойко Атанасов официално откри най-голямата годишна среща на финансовата и инвестиционна общност в региона – Investor Finance Forum 2024 г., а експерти от Комисията бяха панелисти в панела „Net zero economy“ и „Финтех“.

На 10 декември г-н Бойко Атанасов и г-жа Диана Йорданова взеха участие в четвъртото издание на Powers Summit, което се проведе в София Тех Парк. В тема „Финанси“, панел „Инвестиции и Социална Сигурност – Развитие на тристълбовия пенсионен модел“, г-жа Йорданова подчерта важните аспекти на наложилата се необходимост от въвеждане на т.нар. мултифондов модел, а г-н Атанасов застана в подкрепа на тезата за повишаване на базовата финансова грамотност на обществото.

На 13 декември г-жа Йорданова взе участие в 11-та за годината Пленарна сесия на Икономическия и социален съвет. По време на сесията бе обсъден проекта на „Анализ на действащата пенсионна система и предложения за нейното усъвършенстване“.

Комуникация с медиите

През 2024 г. Комисията осъществи активна комуникация с медиите, като се използваха разнообразни канали с цел информираност на потребителите на финансови услуги и повишаване на общественото доверие към дейността на Комисията.

На интернет страницата през годината са публикувани 226 новини. Ежедневно са предоставяни отговори на журналистически въпроси.

През годината се реализира и активно присъствие в медиите на експерти и ръководството на Комисията за финансов надзор.

През февруари 2024 г. председателят на КФН даде интервю за рубриката „Финтех тенденции за 2024“ на Българската финтех асоциация.

В края на месец март г-н Владимир Савов - заместник-председател на Комисията за финансов надзор, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, коментира за сутрешния блок на bTV промените в Кодекса за застраховането, в частта системата „бонус-малус“ за задължителната застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“.

През месец май г-н Владимир Савов даде и специално интервю пред „Банкеръ“, в което коментира системата бонус-малус.

През юни 2024 г. г-жа Верена Рос – председател на Европейския орган за ценни книжа и пазари даде специално интервю за в. „Капитал“. В него тя разкрива ключовите стратегии за регулиране на криптоактивите, за да бъдат защитени инвеститорите, целостта на европейския финансов пазар и финансовата стабилност.

През месец юли, като част от стратегическата инициатива на Комисията да насърчи добре информирана, съвместна и устойчива среда за внедряване на принципите на ОИСР за корпоративно управление в България и на общоевропейските регулации – Регламент за оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор (DORA) и регламента относно пазарите на криптоактиви (MiCA), г-н Бойко Атанасов даде специално интервю за телевизия „Bulgaria ON AIR“.

По-късно през същия месец г-н Атанасов бе събеседник в сутрешния блок на Bloomberg TV Bulgaria - „Бизнес старт“. В основата на разговора бяха бъдещите предизвикателства и очаквания в небанковия финансов сектор, свързани с принципите на ОИСР за корпоративно управление в България; DORA и MiCA.

На 6 август заместник-председателят КФН – г-жа Диана Йорданова, ръководещ управление „Осигурителен надзор“, бе гост в bTV Новините по повод високата оценка на ОИСР на допълнителното пенсионно осигуряване в България, както и неговото бъдещо усъвършенстване като въвеждане на избор на потребителите между различни инвестиционни стратегии, съобразно техния жизнен цикъл и толерантност към риска или т.нар. „мултифондов модел“.

По същата темата, г-жа Диана Йорданова бе гост в предаването „Нашият ден“, програма „Христо Ботев“ на БНР.

През септември 2024 г. г-жа Анка Костова – директор на дирекция „Връзки с обществеността и протокол“, говори в предаването „Нашият ден“ по БНР за образователните програми на Комисията и за повишаването на финансовата грамотност сред младите хора.

В началото на декември г-н Бойко Атанасов даде интервю за Bulgaria ON AIR по повод застраховките „Гражданска отговорност на автомобилистите“, привличането на инвеститори и предстоящото присъединяване на България в еврозоната.

В края на 2024 г. г-н Петър Джелипов – член на КФН и изпълняващ правомощията на заместник-председател, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, даде специално интервю пред Банкеръ Special във връзка с предизвикателствата в професионалната му кариера, силния екип от личности и професионалисти, работещи в КФН, както и състоянието на финансовите пазари в България на прага на 2025 г.

През 2024 г. дейността на КФН бе активно отразявана в медиите с общо над 300 публикации от над 246 източника.

Всекидневно се изготвят по два мониторинга – преглед на медийните публикации, свързани с дейността на КФН, и на водещите финансови, икономически и политически новини. Общо за изминалата 2024 г. са изготвени 661 мониторинга, от които 13 са свързани с извънредни новини и актуални теми.

5.2. Жалби и запитвания на потребители на небанкови финансови услуги

Защитата на интересите на инвеститорите, застрахованите и осигурените лица е една от законоустановените цели на КФН. Разглеждането на жалби, подадени срещу поднадзорни на Комисията лица, е основна функция на члена на КФН по чл. 3, т. 5 от ЗКФН.

Обратната връзка от потребителите играе важна роля в надзорната дейност на КФН и допринася за дисциплинирането на пазара на небанкови финансови услуги. Споделеното потребителско преживяване е индикатор за Комисията за степента на удовлетвореност на потребителите, в т.ч. и за възможни нарушения на правата им.

По постъпилите в КФН жалби се извършват индивидуални проверки, като се изискват писмени обяснения и документи от поднадзорните на Комисията лица. Проверката приключва с отговор до жалбоподателя, в който е отразено и становището на КФН по конкретния казус, в т.ч. се предоставя и

информация за възможни последващи действия от страна на потребителя, в случай че продължава да счита, че правата му са нарушени.

Анализът на постъпилите в КФН жалби спомага за идентифициране на практики за нарушаване правата на потребителите, предприемане на законодателни инициативи при необходимост и организиране на информационни кампании сред потребителите с цел повишаване на тяхната удовлетвореност от продуктите и услугите в застрахователния, инвестиционния и сектора на допълнителното пенсионно осигуряване. В случаите на нарушаване на правата на потребителите, КФН отправя препоръки към поднадзорните лица, налага принудителни мерки, съставя актове и др.

Следвайки европейската стратегия за предоставяне на възможност на потребителите за извънсъдебно решаване на спорове и предвидените възможности в Закона за защита на потребителите, КФН популяризира извънсъдебния формат на разрешаване на спорове между потребителите и поднадзорните на КФН лица, като ги информира за дейността на

секторните помирителни комисии, създадени към Комисията за защита на потребителите. Секторните помирителни

комисии предоставят възможност на потребителите да търсят правата си без натоварващи съдебни разходи.

През 2024 г. в КФН са постъпили 978⁶ жалби и запитвания, свързани с дейността на поднадзорни на КФН лица. Наблюдава се незначително увеличение спрямо 2023 г., когато постъпилите жалби и запитвания, относими към дейността на КФН, са били 970. При секторния преглед на жалбите се анализират броят и динамиката им, както и конкретните причини за това.

През последните пет години общият брой на жалбите и запитванията, свързани с дейността на КФН намалява, с изключение на последната. За 2021 г. спрямо 2020 г. жалбите намаляват с 19% - от 1492 на 1204 г. Тенденцията се запазва и за 2022 г. спрямо 2021 г., жалбите намаляват с 14% - от 1204 на 1039 жалби. За 2023 г. спрямо 2022 г. намалението е със 7% - от 1039 на 970 жалби. За 2024 г. спрямо 2023 г. се наблюдава незначително увеличение на броя жалби – от 970 на 978.

Представеният анализ за 2024 г. се базира на постъпили 1104⁷ жалби и запитвания, по които институцията е компетентна да се произнесе, в т.ч. и тези, които не са от компетентността на КФН.

По отношение на жалбите по компетентност (без запитванията), за периода 2020-2024 г., се наблюдава тенденция към намаляване на броя им. За 2021 г. спрямо 2020 г. жалбите намаляват от 993 на 990 жалби, за 2022 г.

са 841, за 2023 г. достигат 771 жалби, а за 2024 г. са 763.

Освен жалби, в КФН постъпват и запитвания, относими към дейността ѝ. Изложените по-долу данни включват запитванията от потребители по конкретни потребителски казуси. Запитванията, изцяло касаещи нормативната уредба, се обработват от специализираната администрация.

През 2024 г. са регистрирани 97 запитвания, като се наблюдава увеличение със 70% спрямо 2023 г., когато са били 57.

В КФН постъпват и жалби, които не са относими към дейността на Комисията. На основание чл. 178, ал. 6 от Закона за защита на потребителите, КФН насочва тези жалби към компетентните по съответните казуси органи, за което всеки жалбоподател бива уведомен.

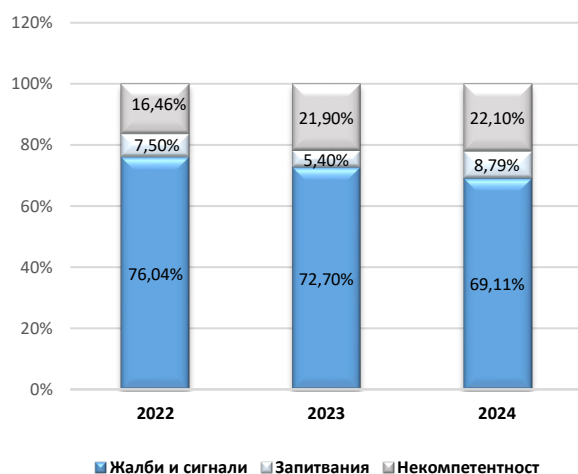
Анализираната статистическа информация за периода от 2020 г. до 2024 г. показва постепенно нарастване на броя жалби по некомпетентност - за 2020 г. техният брой е 191, за 2021 г. бележат пик от 260, за 2022 г. падат на 182, през 2023 г. отново бележат ръст и достигат до 232 жалби, а за 2024 г. са 244.

⁶ Посочените 978 броя жалби се получават, като от 1 281 броя (всички постъпили) преписки са изключени жалбите и запитванията, които не са срещу действия на поднадзорни на КФН лица и дублирани жалби (жалби, подадени от едно и също лице, касаещи един и същ казус, два пъти). Стойността от 978 броя представлява постъпили жалби и запитвания по компетентност в рамките на 2024 г., като 118 от тях са: обработени от

специализираните управления; в процес на проверка и предстои изготвяне на отговор; жалби, по които липсва основна информация, без която не е възможно извършването на проверка, но същата все още не е предоставена от жалбоподателя.

⁷ Насочени към дирекция АЖП и изготвени отговори по жалби.

Графика 1. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите, постъпили в КФН

Източник: КФН

Жалбите, по които институцията е компетентна да се произнесе, представляват 69,11% от постъпилите жалби и запитвания през 2024 г. През 2024 г. спрямо 2023 г. се наблюдава лек спад съответно от 72,70% на 69,11%.

За сравнение, дялът на жалбите по компетентност за последните пет години се движи в граници, както следва: от 83,40% за 2020 г., 74,40% за 2021 г., 76,04% за 2022 г., 72,70% за 2023 г. и съответно 69,11% за 2024 г.

За последните 5 години, дялът на запитванията варира в диапазон между 0,60% и 8,79%. За периода 2020-2021 г. се отчита увеличение от 0,60% до 6,20%. За 2022 г. се наблюдава увеличение на 7,50%. За 2023 г. се отчита намаление на 5,40%, а за 2024 г. - увеличение до 8,79%. Предвид влизащите в сила нови регулации през 2025 г. и предвидените допълнителни правомощия и отговорности на КФН, определени в Проекта на Закона за пазарите на криптоактиви е обяснимо увеличението

на броя запитвания от потребители за 2024 г.

Жалбите от компетентността на КФН представляват 74,80% от всички постъпили жалби, сигнали и запитвания през първото тримесечие на 2024 г. През второто тримесечие дялът им е 69,10%. През третото тримесечие спада до 63,90%, а през четвъртото тримесечие на годината е 69,30%.

Дялът на жалбите, които не са относими към дейността на КФН, бележат ръст през разглеждания петгодишен период. През 2020 г. представляват 16,10% от общия дял на постъпилите жалби и запитвания, през 2021 г. – 19,10%, за 2022 г. бележат лек спад и достигат 16,50%, през 2023 г. нарастват до 21,90%, а през 2024 г. се увеличават до 22,10%, като този дял относително се запазва и наблюдава и през тримесечията на годината.

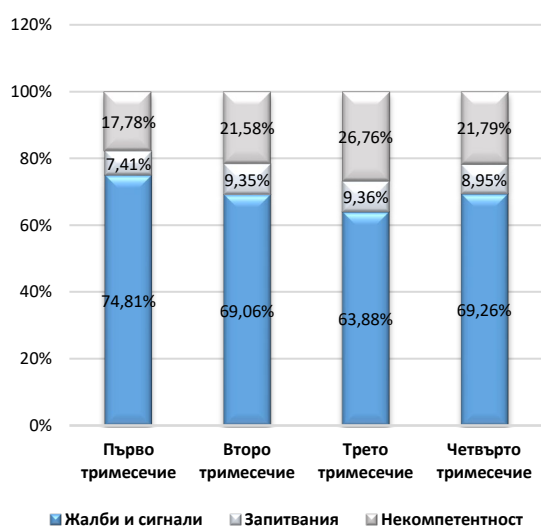
През първото тримесечие на 2024 г. жалбите, сигналите и запитванията, неотносими към дейността на КФН, са с най-нисък дял, а именно 17,78% от всички постъпили жалби, сигнали и запитвания, през второто тримесечие се увеличават до 21,58%, през третото тримесечие са 26,76%, а през четвъртото намаляват до 21,79%. Динамиката на броя жалби, сигнали и запитвания, които не са от компетентността на КФН, през всяко тримесечие показват ясно очертана тенденция на ръст, с изключение на последното тримесечие. Следва да се отчете, че в последния месец на годината има по-малко работни дни, в т.ч. и активността на потребителите е по-ниска.

При постъпилите в КФН запитвания през 2024 г. за първите три тримесечия

се наблюдава увеличение, докато при последното тримесечие се отчита лек спад.

За първото тримесечие запитванията са 7,41% от общо постъпилите в КФН жалби, сигнали и запитвания, за второто тримесечие са 9,35%, за третото 9,36% а за четвъртото са 8,95%.

Графика 2. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите, постъпили в КФН по вид и по тримесечия

Източник: КФН

От постъпилите 763 жалби през 2024 г., по които институцията е компетентна, най-много са жалбите от потребители на застрахователния пазар - 680. Броят на жалбите, свързани с услугите, предлагани на осигурителния пазар, са едва 55. Жалбите срещу действия на лица, извършващи дейност на инвестиционния пазар, са 28.

През 2024 г. спрямо 2023 г. броят на жалби, касаещи застрахователния пазар запазват броя си (за 2023 г. жалбите в застрахователния сектор са 681).

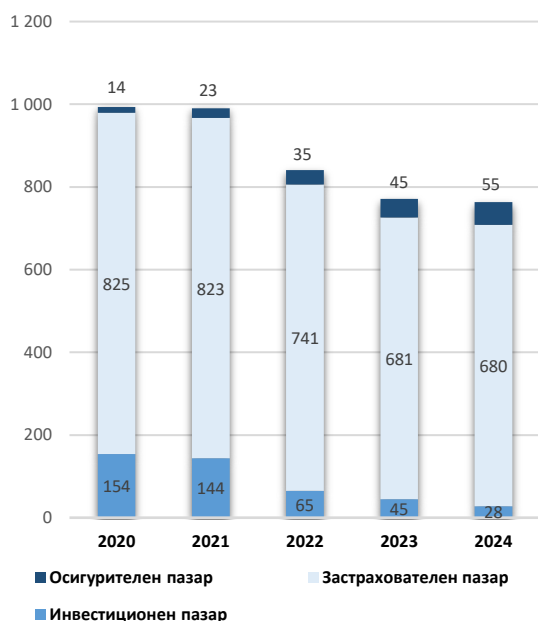
За разглеждания петгодишен период се наблюдава обща тенденция към нарастване на жалбите по линия на

осигурителния пазар. През 2020 г. те са 14, през 2021 г. нарастват до 23, през 2022 г. стигат до 35 броя, през 2023 г. са 45 броя, а за 2024 г. нарастват до 55 броя жалби.

Независимо от тенденцията на увеличаване броя жалби в осигурителния сектор, следва да се отчете, че броят жалби е незначителен спрямо броя на осигуряващите се лица по допълнително пенсионно осигуряване.

За периода 2020–2024 г. се наблюдава спад в броя на постъпилите жалби от потребители на инвестиционния пазар. През 2020 г. са регистрирани 154 жалби, за 2021 г. са 144, за 2022 г. достигат до 65 жалби, за 2023 г. са 45, а за 2024 г. са 28. С оглед тенденцията към намаляване на броя жалби от потребители на услуги на инвестиционния пазар, следва да се отбележи, че до голяма степен целта на ЗПФИ, обнародван през 2018 г., е изпълнена, а именно увеличаване прозрачността на пазарите на финансови инструменти, повишаване защитата на инвеститорите и недопускане на нерегламентирана търговия с финансови инструменти. Чрез ЗПФИ, в българското законодателство се въвеждат изискванията на Директива 2014/65/ЕС, като се надгражда съществуващият към 2018 г. правен режим на организацията и дейността на инвестиционните посредници и регулираните пазари на финансови инструменти.

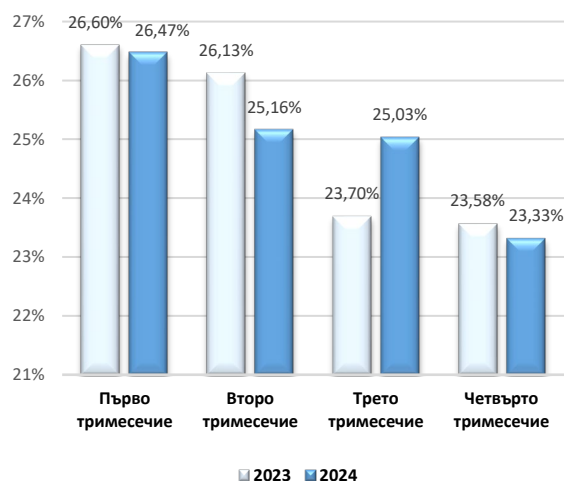
Графика 3. Динамика на жалбите в КФН по пазари

Източник: КФН

През тримесечията на 2024 г. не се наблюдава ясно изразена тенденция към увеличаване или намаляване на броя постъпили жалби по компетентност спрямо предходната 2023 г. През първото тримесечие на 2024 г. те съставляват 26,47% от жалбите по компетентност за годината, като спрямо същия период за 2023 г. те съставляват 26,60%. През второто тримесечие на 2024 г. са 25,16% от общия брой жалби по компетентност за годината, като спрямо същият период на 2023 г. съставляват 26,13%. През третото тримесечие на 2024 г. са 25,03%, като през третото тримесечие на 2023 г. представляват 23,70% от жалбите за годината. През четвъртото тримесечие на 2024 г. жалбите по компетентност съставляват 23,33%, а за четвъртото тримесечие на 2023 г. делът им е 23,58%.

Графика 4. Динамика на жалбите, постъпили КФН по тримесечия

Източник: КФН

Жалбите от потребители на продукти и услуги на застрахователния пазар представляват най-голямата част от постъпилите жалби по компетентност през 2024 г. – 89,12%. За периода 2020–2024 г. запазват дял от над 80%.

Делът на жалбите от потребителите на услуги по допълнително пенсионно осигуряване към всички постъпили жалби по компетентност, за последните пет години е сравнително нисък. За периода от 2020 г. до 2024 г. се наблюдава лек ръст от 1,40% за 2020 г., 2,32% за 2021 г., 4,16% за 2022 г., 5,84% за 2023 г. и 7,21% за 2024 г.

Таблица 25. Динамика на структурата на жалбите по пазарни сегменти

Пазар	2020 (в %)	2021 (в %)	2022 (в %)	2023 (в %)	2024 (в %)
Застрахователен	83,10	83,13	88,11	88,30	89,12
Инвестиционен	15,50	14,55	7,73	5,84	3,67
Осигурителен	1,40	2,32	4,16	5,84	7,21

Жалбите от потребители на инвестиционни услуги бележат спад

през 2024 г. и достигат 3,67% от общо постъпилите жалби по компетентност в КФН, каквато е и общата тенденция за периода 2020–2023 г. За сравнение, за 2020 г. дялът им е 15,50%, за 2021 г. е 14,55%, за 2022 г. е 7,73% и за 2023 г. е 5,84%.

Голяма част от жалбите, свързани с инвестиционния пазар, са срещу нелицензирани дружества. Предвид постоянно навлизащите на пазара нови технологии и предлагащите се нови инвестиционни продукти и услуги, потребителите са изправени пред предизвикателството да ги използват дистанционно, през електронни платформи.

КФН предприема различни инициативи за защита на потребителите, с цел информиране на обществото за начините за безопасно инвестиране, възможните рискове пред потребителите и особеностите на финансовите продукти.

Таблица 26. Разпределение на жалбите за 2024 г. по тримесечия спрямо сектора за годината

Пазар	2024 (в %)			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Застрахователен	25,74	24,56	26,18	23,52
Инвестиционен	39,29	32,14	17,86	10,71
Осигурителен	29,09	29,09	14,55	27,27

Дялът на жалбите в застрахователния сектор е относително равен през различните тримесечия на 2024 г. При жалбите, свързани с капиталовите пазари се наблюдава по-голяма активност през първите две тримесечия и намаляване през третото и

четвърто тримесечие. Жалбите при осигурителния сектор се запазват, с изключение на третото тримесечие, когато се наблюдава намаление до 14,55%.

Освен жалби по компетентност, в КФН постъпват и жалби и сигнали, които не са относими към дейността на застрахователния, инвестиционния и осигурителния сектор.

На основание чл. 178, ал. 6 от Закона за защита на потребителите, жалби и сигнали, по които КФН не е компетентна да се произнесе, се насочват към съответните компетентни по казусите органи.

С най-голям дял от жалбите по некомпетентност, през 2024 г. са тези, свързани с платежни услуги – 41%. На второ място са жалбите, свързани с кредитни продукти – 15%. Жалбите, отнасящи се до парични преводи заемат трето място по дял – 8%, и 36% са жалби с други, различни от посочените, предмети на оплакване.

Графика 5. Структура на жалбите по некомпетентност през 2024 г.

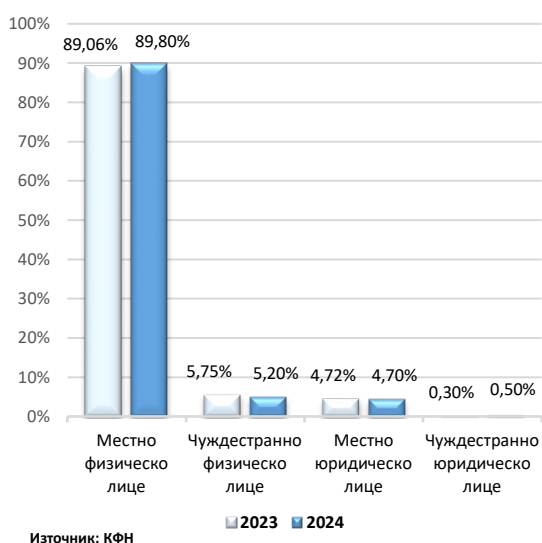
Източник: КФН

Най-много от постъпилите жалби по некомпетентност за 2024 г. са жалбите относими към дейността на БНБ, с дял от 64%. При останалите 36% компетентни

органи са КЗП, съд, прокуратура, ДАНС и др.

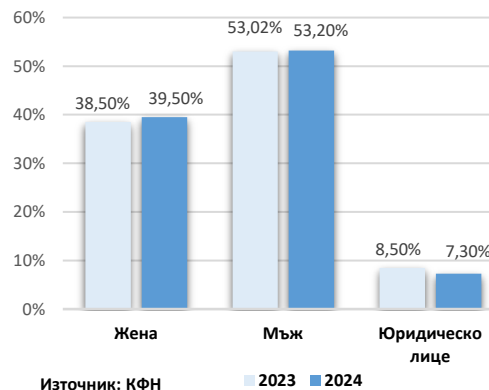
От анализа на жалбите на потребители по правни субекти е видно, че жалбите и запитванията, подадени през 2024 г. от местни физически лица са с дял от 89,80% от общо постъпилите спрямо 89,06% през 2023 г. Жалбите от местни юридически лица запазват нивото си от 4,70% за 2024 г. спрямо 4,72% за 2023 г. Жалбите на чуждестранни физически лица са с дял от 5,20% за 2024 г., а на чуждестранни юридически лица – 0,50% за 2024 г.

Графика 6. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите по правни субекти

Анализът на постъпилите жалби за 2024 г. от гледна точка на жалбоподателите търсещи правата си показва, че мъжете са по-активни спрямо жените – 53,20% спрямо 39,50%, докато юридически лица са 7,30%. Картината е сходна и през 2023 г. – мъжете са 53,02%, жените 38,50%, а юридическите лица са 8,50%.

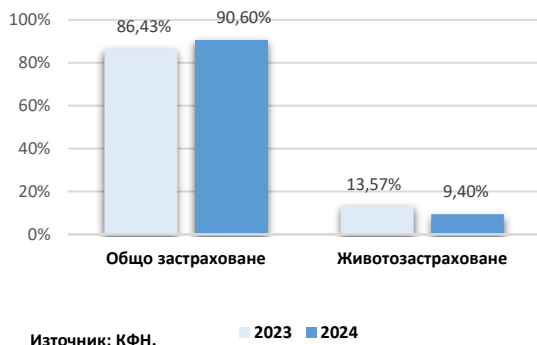
Графика 7. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите по правен субект и пол

Застрахователен пазар

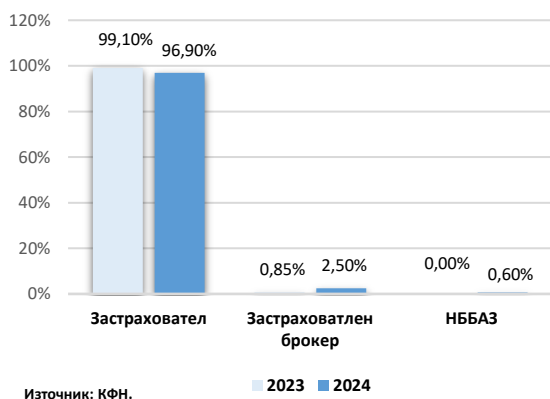
Тенденцията при жалбите от потребители на застрахователни продукти и услуги се запазва през годините, като те са с най-висок относителен дял и през 2024 г. Жалбите срещу услуги и продукти, предлагани от общозастрахователните дружества с дял 90,60% за 2024 г. продължава да заема основна част от постъпилите жалби, отнасящи се до застрахователния сегмент, като през 2023 г. делът им е 86,43%. Делът на жалбите, отнасящи се до продукти и услуги, предлагани от животнозастрахователните дружества, бележи лек спад до 9,40% през 2024 г. спрямо 13,57% през 2023 г.

Графика 8. Динамика на жалбите по общо застраховане и животозастраховане

От гледна точка на субектът срещу когото е подадена жалбата, анализът показва, че най-често жалбоподателите изразяват оплаквания срещу действия на застрахователни дружества – с дял 96,90% през 2024 г. спрямо 99,10% през 2023 г. През 2024 г. жалбоподателите са подавали оплаквания и срещу действия на застрахователни брокери и НББАЗ, но техният дял е незначителен.

Графика 9. Динамика на жалбите срещу поднадзорни лица, извършващи дейност на застрахователния пазар

По отношение на предметът на жалбите, при 17% от жалбите в застрахователния сектор причините са свързани с отказ за изплащане на обезщетение по застраховка „Гражданска отговорност“. На второ място, с 13% са жалбите, в които

жалбоподателите възразяват срещу размера на изплатеното обезщетение по застраховки „Каско“ или „Гражданска отговорност“. На трето място с по 10% са жалбите срещу отказ за изплащане на обезщетение по имуществена застраховка „Каско“ и некоректни практики от застрахователи.

За сравнение, през 2023 г. най-честият предмет на жалбите, отнасящи се до застрахователния сектор, е срещу некоректни практики от застрахователи.

Графика 10. Разпределение на жалбите в застрахователния пазар по предмет на жалбата през 2024 г.

Осигурителен пазар

Предвид че броят на лицата, навлизащи в пенсионна възраст и имащи право на пенсия по допълнително задължително пенсионно осигуряване расте, не е изненадваща и тенденцията за постепенно увеличаване на запитванията

и жалбите в този сектор, като е важно да се уточни, че броят жалби спрямо броят осигурени лица е незначителен.

В КСО са предвидени различни механизми за защита на средствата на осигурените в допълнителното задължително пенсионно осигуряване лица, като: гарантирането на минималната доходност на ниво фонд, гарантиране на сумата на brutния размер на преведените осигурителни вноски в УПФ към момента на пенсиониране и др.

В осигурителният сектор, най-честият предмет на жалбите постъпили в КФН през 2024 г. е некоректни практики от осигурителни посредници. Техният дял е 38% от всички постъпили жалби в този сектор. На второ място са жалбите, свързани с искане за прекратяване или отказ от процедурата за прехвърляне на средства от индивидуалните партии на осигурените лица - 22%, 18% от жалбоподателите се оплакват от некоректни практики от пенсионноосигурителни дружества, 9% се оплакват от отказ от изплащане на средства, 5% не са съгласни с размера на натрупаните средства по индивидуалните си осигурителни партии и 7% са с друг предмет на оплакване.

За сравнение, през 2023 г. най-голям дял заемат жалбите, свързани с некоректни практики от пенсионноосигурителни дружества – 27%.

Графика 11. Разпределение на жалбите на осигурителния пазар по предмет на жалбата през 2024 г.

Източник: КФН

Тенденцията при жалбите, отнасящи се до осигурителния пазар, основно да са свързани с УПФ, се запазва и през 2024 г. Делът им е 98% от всички постъпили жалби по отношение на осигурителния пазар. Този преобладаващ дял е обясним, защото всички работещи, родени след 31.12.1959 г., се осигуряват в УПФ.

Инвестиционен пазар

Жалбите от потребители на инвестиционни услуги през годините намалява, като е сходна картината през всички години - с най-голям дял в сектора са жалбите срещу дружества без лиценз. КФН използва предоставените ѝ законови правомощия за въздействие и ограничаване на предлагането на инвестиционни услуги от дружества без лиценз с цел защита на инвеститорите.

Графика 12. Разпределение на жалбите на инвестиционния пазар по предмет на жалбата през 2024 г.

Източник: КФН

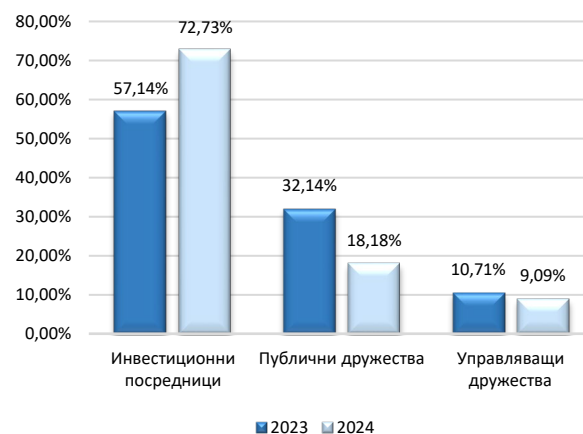
Анализът на постъпилите жалби показва засилена активност при предлагането на инвестиционни продукти от разстояние – по телефона или чрез електронни платформи, както и на сложни финансови инструменти, които са трудноразбираеми за потребителите и за които съгласно законовите изисквания, трябва да се прави преценка за уместност и целесъобразност на финансовата услуга.

По отношение на инвестиционните жалби, разгледани по предмет на жалбата, най-много жалби за 2024 г. са срещу действия на дружества без лиценз. Техният дял възлиза на 43%. Жалбите във връзка с некоректни пазарни практики са 21%, а дялът на некоректните практики, извън пазарните и незаконосъобразните практики, е 14%.

По отношение на разпределението на жалбите срещу поднадзорните на КФН лица, спрямо вида на дружеството, с най-голям дял за 2024 г. са жалбите срещу инвестиционни посредници – 72,73%, следвани от жалбите срещу публични дружества 18,18%, а на трето място са жалбите срещу управляващите дружества – 9,09%. За сравнение за 2023 г. най – много подадени жалби от потребители на инвестиционни услуги

също са срещу инвестиционни посредници, но дялът им е 57,14%, жалбите срещу публични дружества представляват 32,14%, а срещу управляващи дружества са 9,09%.

Графика 13. Разпределение на жалбите срещу поднадзорни лица, извършващи дейност на инвестиционния пазар

Източник: КФН

Резултати от обработката на жалби, сигнали и запитвания в КФН

Комисията за финансов надзор регистрира и извършва проверка по всяка жалба, сигнал или запитване, постъпило от потребител на застрахователни, инвестиционни и осигурителни услуги. С цел защита правата на потребителите се изискват относимите документи и обяснения от поднадзорните на КФН лица.

В случай на намеса на КФН, потребителят получава съдействие за защита на правата му пред дружеството, с което е сключил конкретния договор. КФН се стреми да окаже съдействие в рамките на законовите ѝ правомощия, като в случай, че няма правомощия за конкретния казус насочва потребителят към компетентната институция.

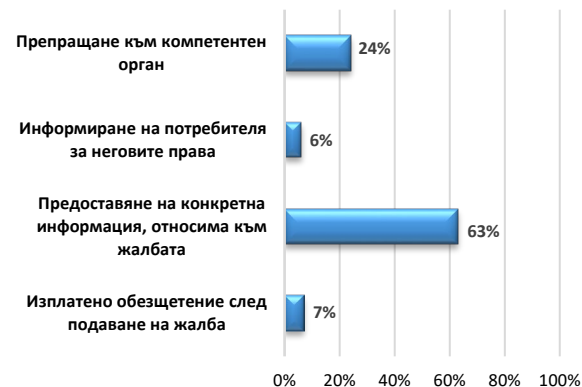
Важно е да се отбележи, че при жалбите в застрахователния сектор, при 11% от случаите се отчита изплащане на застрахователно обезщетение след намесата на КФН.

В някои от случаите, постъпилите жалби в КФН са с предмет гражданскоправен спор между жалбоподателя и поднадзорното лице, който е извън компетенциите на КФН и съгласно действащото законодателство спорът следва да се отнесе за разглеждане от компетентния съд или от секторна помирителна комисия.

В отговорите по жалбите, КФН информира жалбоподателите за възможността за извънсъдебно решаване на спорове с оглед запознаване на потребителите с възможността за решаване на спорове в по-кратки срокове и без разходи.

Анализът на жалбите, запитванията и сигналите показва, че в 63% от случаите на жалбоподателя се предоставя конкретна информация, относима към жалбата, в 24% се пристъпва към препращане на жалбата, сигнала или запитването към друг компетентен орган, тъй като КФН няма правомощия по конкретния казус, при 7% от всички постъпили жалби, сигнали и запитвания се постига изплащане на обезщетение, а при 6% потребителят бива информиран за своите права.

Графика 14. Структура на предприетите действия в отговор на постъпили жалби, запитвания и сигнали в КФН

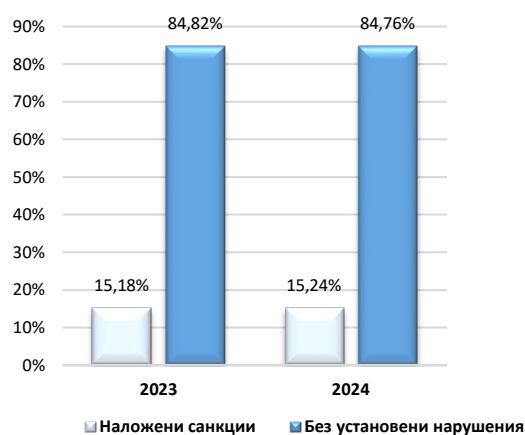

Източник: КФН

В случаите, когато при извършване на проверка по жалба се констатира нарушение на нормативните разпоредби, КФН предприема действия по ангажиране на административнонаказателна отговорност на поднадзорните лица чрез съставяне на актове за установяване на административно нарушение и чрез прилагане на принудителни административни мерки. При необходимост, КФН сезира правоохранителните органи.

В резултат на извършените проверки, през 2024 г. се наблюдава запазване на броя на случаите, в които се налагат санкции и се прилагат принудителни административни мерки спрямо поднадзорни лица - 15,24% от всички постъпили жалби по компетентност за 2024 г., спрямо 15,18% за 2023 г.

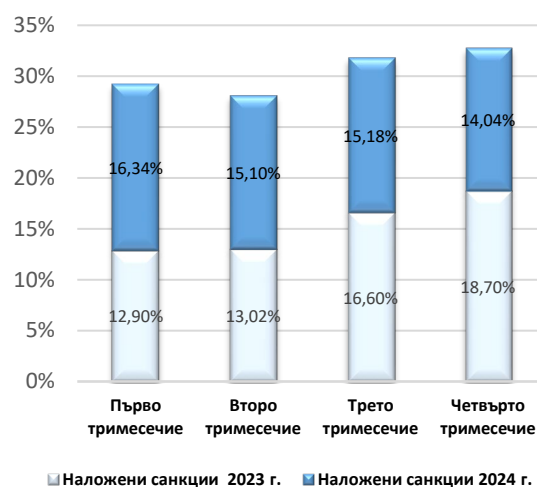
Графика 15. Наложени санкции и принудителни мерки по повод постъпили жалби

Източник: КФН.

Най-висок дял на установени нарушения от поднадзорни на КФН лица се отчита през първото тримесечие на 2024 г. – 16,34%, а най-нисък през четвъртото тримесечие на годината – 14,04%.

Графика 16. Наложени санкции и принудителни мерки по повод постъпили жалби по тримесечие

■ Наложени санкции 2023 г. ■ Наложени санкции 2024 г.

Източник: КФН.

Анализът на резултатите от извършените проверки по постъпили жалби и запитвания, както и на предприетите действия от КФН, показва положителен ефект от действията на регулатора.

5.3. Политика за финансова грамотност

И през 2024 г. Комисията за финансов надзор остана трайно ангажирана към повишаване на финансовата грамотност на обществото, което е и сред основните стратегически цели на КФН.

Поредицата от събития започна с участието на КФН в „Световната седмица на парите“. През изминалата година тя се проведе под надслов „Защитете парите си, осигурете бъдещето си!“ и бе посветена на безопасното инвестиране, с подчертано значение за възприемането на отговорен и информиран подход към личните финанси, потенциалните рискове във финансовия сектор, предотвратяване на финансови онлайн измами и фишинг, както и на рискове, свързани с поверителността на личните данни.

Бяха реализирани инициативи сред подрастващите за популяризиране дигиталната кампания на Комисията – #Инвестирайбезопасно, в които участваха общо над 190 възпитаника на три от водещите гимназии в София – Първа английска езикова гимназия, 73-то СУ „Владислав Граматик“ и Националната търговско банкова гимназия. Учениците усвоиха основни понятия за онлайн капиталовите пазари и разбраха рисковете, които крие виртуалният свят на инвестициите. Познанията им бяха затвърдени под формата на интерактивна игра с въпроси от дигиталната инвестиционна сфера, а най-активните участници бяха отличени със символични подаръци.

За 22-ра поредна година КФН, в партньорство с фондация „Атанас Буров“ и Министерство на образованието и науката (МОН), от 9 до 13 септември, проведе образователната програма „Небанковият финансов сектор в България“, която бе официално открита от г-н Бойко Атанасов. В инициативата взеха участие ученици от горните класове на ДФСГ „Интелект“ – Плевен, ПГИМ „Й. Захариев“ - Кюстендил, ВТГ „Г.С. Раковски“ – Варна, ПГИУ „Елиас Канети“ – Русе, ПГСУАУ „Атанас Буров“ – Силистра, ПГИ „Проф. д-р Димитър Табаков“ – Сливен, ТГ „Княз Симеон Търновски“ – Стара Загора, Търговска гимназия – Бургас, НТБГ – София, НФСГ – София, Национална търговска гимназия – Пловдив и ПГЛПИ „Атанас Буров“. Бяха застъпени водещи теми от небанковия финансов сектор – тристълбовия модел на пенсионното осигуряване, развитието на осигурителния пазар в България, видовете застраховки, финансовите инструменти на капиталовия пазар, търговията на БФБ, „зелената сделка“, наближилото стартиране на новите европейски регламенти –DORA и MiCA, принципите на ОИСР за корпоративно управление и защитата на потребителите. Теоретичните знания бяха последвани от практически панели в Асоциацията на българските застрахователи, ОББ Пенсионно осигуряване, ДЗИ, БФБ и финансова група „Елана“.

Комисията реализира и друга инициатива с МОН – през есента бяха проведени уебинари на тема „Инвестиции, застраховки и пенсионноосигурителни продукти – възможности и рискове“ за запознаване на подрастващите с небанковия финансов сектор в страната, с възможностите и рисковете от използването на дигитални финансови продукти, както и с ползите и предизвикателствата от опериране на капиталовия, застрахователния и осигурителния пазар в България. В онлайн събитията

взеха участие над 1000 ученици от гимназиалните класове на 90 училища в цялата страна.

През изминалата година продължи актуализирането на информацията на създадените комуникационни инструменти: интернет страницата – www.fsc.bg, сайта с потребителска и образователна насоченост - www.tvoitefinansi.bg, дигиталната кампания #Investsafely - #Инвестирайбезопасно - Комисия за финансов надзор (fsc.bg) и мобилната апликация FSC mobile - налична за изтегляне в App store и Google store.

Комисията за финансов надзор е представена в социалните медии чрез професионалната мрежа LinkedIn, където публикува 5 видеоматериала в подкрепа инициативата на ESMA - NCAs social media campaign: Fraud and Scams, предоставящи ясна, разбираема и практична информация.

Бяха публикувани още информационни видеа по актуални теми, като „Иновационен център“, „Бъди активен потребител и участвай в проучването за оценка на удовлетвореността“, „Предупреждения за лицата, които изготвят инвестиционни препоръки“, „Инвестирай информирано в продукти, свързани с устойчивост“, „За правата на потребителите“.

През септември 2024 г. г-жа Анка Костова – директор на дирекция „Връзки с обществеността и протокол“ взе участие в Годишната среща на ОИСР по Техническия проект за финансова грамотност. Събитието, организирано съвместно с Министерството на финансите на Черна гора, Комисията за капиталовите пазари, Централната банка и Агенцията за застрахователен надзор, събра водещи експерти в областта на финансовото образование и защита на потребителите.

В рамките на събитието, г-жа Костова участва в панелна дискусия, модерирана от Майлс Ларби, ръководител на отдела за защита на финансовите потребители, образование и приобщаване в ОИСР. Основните теми включваха необходимостта от адаптиране на инициативите за финансова грамотност към променящото се потребителско поведение, повлияно от тенденции като геймификацията и нарастващото влияние на финансовите инфлуенсъри. Дискутирани бяха и начините, по които рамките за защита на потребителите могат да минимизират рисковете, свързани с новите форми на финансови съвети.

Заедно с останалите панелисти – Михаела Мерсие, Алп Ероолу и Камерън Гилкрис – бяха обсъдени актуалните предизвикателства пред дребните инвеститори. Представени бяха и текущи проекти, насочени към повишаване на финансовата грамотност и информираността за финансовите продукти и рискове.

6. Стратегия за наблюдение на финансовите иновации

В изпълнение на Стратегията за наблюдение на финансовите технологии (FinTech) в небанковия финансов сектор (2021-2024 г.), през 2024 г. Комисията продължи с инициативите по: мониторинг на осигурителния, инвестиционния и застрахователния пазари за използваните финансови иновации, осигуряване защита правата на инвеститорите и потребителите на иновативни услуги, както и популяризиране на дейността си в областта на иновациите.

Експерти от КФН участваха в ключови мероприятия, като: FinTech Summit 2024, обучение на Зеления център във връзка с устойчивите финанси и прилагане на Регламента за таксономия и разкриване на информация от финансови и нефинансови институции; работни срещи на Европейския форум на иновативните фасилитатори (EFIF); втора среща на Европейската блокчейн регулаторна пясъчна среда (European Blockchain Regulatory Sandbox) за регулатори в партньорство с Bird & Bird; срещи на ITF (Insurance Task Force) към Insure Tech; PTSC (Post-Trading Standing Committee) и SMSC (Small and Medium Enterprise Committee) на ESMA за пилот на DLT (Distributed ledger technology); едномесечно обучение AI in the Financial Sector; среща на групата на високо равнище High-Level Group on Digital Operational Resilience Act (DORA) Oversight (DORA HLGO); обучение на Digital Financial Academy; работни срещи на Joint Committee Sub-Committee on Consumer Protection and Financial Innovation (JC SC CPFI); организирана от Кипърския надзорен орган среща, относно добри практики CySEC's Regulatory Sandbox Launch Event; среща с OECD на тема Strengthening the Innovation Capacity in the Public Sector of Bulgaria; конференция на Инвестор.бг в панел за развитието на финансовите иновации и ролята на КФН, както и промотиране на Иновационния център; обучение Sustainable Finance Hub (SF Hub); среща на Комитета за дигитални финанси (DFSC) към ESMA през MS Teams; Digital Hour.

За популяризиране дейността на Иновационния център е изготвен и на страницата на КФН е публикуван информационен материал.

Представители на КФН участваха активно и в работните групи за иновации на европейските надзорни органи ESMA и EIOPA, както и в организираните тематични семинари.

През 2024 г. експерти от КФН изготвиха отговори и становища по множество въпросници на европейските надзорни органи ESMA и EIOPA, касаещи финансовите иновации.

В рамките на 2024 г. е изготвена, одобрена и публикувана на страницата на КФН Стратегия за наблюдение на финтех сектора 2025-2027 г., включително и План за действие към нея.

В края на годината е изготвен и публикуван на сайта на КФН Доклад за изпълнение на Стратегията за наблюдение на финансовите иновации за периода 2021-2024 г.

През 2024 г. се проведе семинар „Инвестиции, застраховки и пенсионно осигурителни продукти – възможности и рискове“, включващ и темата за финансовите

иновации, в частност: умни договори, криптоактиви, изкуствен интелект и робо съветници. Семинарът е проведен онлайн сред над 1 000 ученика от цялата страна в рамките на два последователни дни, съчетавайки едновременно част от дейности от Националната стратегия за финансова грамотност (в частта на КФН), от Плана за действие към Стратегията на КФН за наблюдение на финансовите иновации 2021-2024 и Програма на КФН за защита на потребителите 2021-2024.

През 2024 г., в рамките на изградения механизъм за сътрудничество с бизнеса – Иновационния център (Innovation hub), КФН своевременно разглежда постъпилите запитвания за регулаторната рамка и приложимото право, като за по-прецизен анализ на конкретните казуси се среща и с представители на дружествата-заявители.

7. Международна дейност и сътрудничество

7.1. Европейско измерение

Комисията за финансов надзор, в качеството ѝ на участник в ESFS, е активно ангажирана в дейностите на Европейските надзорни органи (ESMA и EIOPA) с цел асоциирането на българския небанков сектор към единния европейски финансов пазар и постигане на високо ниво на уеднаквяване на надзорните практики. КФН е пълноправен член и взема участие в заседанията на съветите на ESMA и EIOPA, като подпомага дейностите им и чрез участието на експертно ниво в постоянните комитети и групи, създадени към тях. Освен това КФН участва, като член без право на глас, в заседания на ESRB и си сътрудничи с EBA.

Основни акценти в работата на ESMA

Съгласно Стратегията на ESMA за периода 2023-2028 г. органът изпълнява своята мисия, като се фокусира върху трите си стратегически приоритета и се ръководи от двата определени тематични двигателя, посочени по-долу, като същевременно взема предвид развитието на пазара и възникващите рискове, както и новите правомощия и наличните ресурси както в ESMA, така и в НКО:

Стратегически приоритети:

- 1) Насърчаване на ефективни пазари и финансова стабилност;
- 2) Засилване на надзора върху финансовите пазари на ЕС;
- 3) Подобряване на защитата на инвеститорите на дребно.

Тематични двигатели:

- 1) Устойчиви финанси;
- 2) Улесняване на технологичните иновации и ефективно използване на данни.

В изпълнение на стратегията си през 2024 г. ESMA в партньорство с националните компетентни органи в областта на инвестиционната дейност, сред които и КФН, организира проучване, насочено към инвеститорите, с което те бяха поканени да споделят опита си със социалните медии и финансовото инфлуенсърство, както и до каква степен същите оказват влияние върху взетите от тях инвестиционни решения, начините, по които получават информация за евентуални инвестиционни възможности, както и употребата на интернет-базирани приложения за инвестиране във финансови инструменти.

Отново в сферата на защитата на инвеститорите на дребно, ESMA стартира през есента проучване сред НКО (включително и КФН) относно таксите и разходите на фондовете (колективни инвестиционни схеми, ПКИПЦК и АИФ), които се начисляват в техните продукти и се поемат пряко или непряко от инвеститорите, като следва да има мотиви за размера на тези такси. На базата на резултатите от проучването ще бъде изготвен доклад, който се изисква съгласно Директива (ЕС) 2024/927 на Европейския парламент и на Съвета за изменение на директиви 2011/61/ЕС и 2009/65/ЕО по

отношение на договореностите за делегиране, управлението на ликвидния риск, надзорната отчетност, предоставянето на депозитарни услуги и услуги по отговорно пазене и предоставянето на заеми от алтернативни инвестиционни фондове. Докладът трябва бъде представен пред ЕП, ЕК и Съвета до 16 октомври 2025 г. и е необходимо за включва оценка на размера на разходите, начислявани на инвеститорите на дребно, причините за тези разходи и разликите в тях, включително разликите, произтичащи от естеството на съответните АИФ и ПКИПЦК, както и анализ относно целесъобразността и ефективността на критериите, определени в инструментите на ESMA за сближаване по отношение на надзора на разходите и дали трябва да бъдат допълнени по отношение на понятието за неоправдани разходи.

Ръководен от един от тематичните си двигатели, а именно устойчивите финанси, и в изпълнение на мандат, получен от ЕК, ESMA публикува окончателния си доклад на тема рисковете от „greenwashing”⁸ и надзора на устойчиви финансови политики. С него органът въвежда общо разяснение на понятието „greenwashing” и се прави равностметка на текущия надзорен отговор въз основа на проучване на дейността на националните компетентни органи. Предоставя се перспектива за бъдещо подобрене и сближаване на надзорните практики чрез препоръки към НКО, трите ЕНО, ЕК и участниците на пазара с цел смекчаване на рисковете.

Воден от приоритета си да допринесе за развитието на ефективен, ликвиден и достъпен единен пазар на ЕС за финансови услуги чрез развитие на единните правила и осъществяване на последователен надзор, ESMA публикува през лятото на 2024 г. своето становище „Изграждане на по-ефективни и привлекателни капиталови пазари в ЕС“. Документът включва 20 препоръки за укрепване на капиталовите пазари ЕС, както и как да се отговори на нуждите на европейските граждани и бизнес. Предложените действия обхващат амбициозни нормативни изменения и нововъведения във финансовия сектор, които са насочени не само към надзорните органи на капиталовия пазар, но и към държавите членки, ЕК и законодателите на ЕС, както и към цялата финансова индустрия.

Препоръките се фокусират върху три основни измерения със следните ключови предложения:

- Граждани на ЕС: Основните препоръки в тази област включват разработването на дългосрочни инвестиционни продукти и пенсионни системи, които са подходящо стимулирани и допринасят за развитието на капиталовите пазари, както и за създаване на данъчни стимули за инвеститорите на дребно. Обръща се внимание и на необходимостта от допълнителни усилия за подобряване на финансовото образование;
- Компании от ЕС: Разнообразните и устойчиви възможности за финансиране са от решаващо значение за стимулиране на растежа и иновациите в ЕС, особено за малките и средни предприятия. Основните препоръки в тази област включват: разработване на благоприятна екосистема за публичните компании и насърчаване на развитието на

⁸ „Greenwashing” се определя като практика, при която изявления, декларации, действия или съобщения, свързани с устойчивостта, не отразяват ясно и честно основния профил на устойчивост на предприятие, финансов продукт или финансови услуги. Тази практика може да бъде подвеждаща за потребителите, инвеститорите или другите участници на пазара

общоевропейски пазари, като същевременно се направят стъпки към преодоляване пречките пред интеграцията им, особено по отношение на пазарните инфраструктури;

- Регулиране и надзор на ЕС: капиталовите пазари на ЕС трябва да бъдат гъвкави, за да отговорят на динамично променящите се нужди на потребителите. Основните препоръки включват модернизиране на регулаторната рамка на ЕС, така че да не изостава спрямо новите финансови инструменти, както и възможността ESMA временно да спре прилагането на конкретни разпоредби в правото на ЕС с цел да се избегнат ясно идентифицирани смущения или рискове за финансовите пазари на ЕС и инвеститорите. В същото време се дава приоритет на уеднаквяването на надзорните практики на националните надзорни органи в ЕС и на засилването ролята на ESMA в процеса на събиране на големи обеми надзорни данни, обработката им и анализирането на риска. В допълнение ESMA препоръчва да се оцени по-нататъшната централизация на надзора на ниво ЕС (например на големите пан-европейски пазарни структури и доставчици на услуги за криптоактиви).

Влизането в сила на Регламент (ЕС) 2023/2845 на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 909/2014 по отношение на дисциплината при сетълмента, трансграничното предоставяне на услуги, сътрудничеството между надзорните органи, предоставянето на спомагателни услуги от банков тип и изискванията към централните депозитари на ценни книжа от трети държави и за изменение на Регламент (ЕС) № 236/2012, известен като CSDR Refit, доведе до необходимостта от провеждане на поредица от съвместни обсъждания между ESMA и членовете на Европейската система на централните банки (ЕСЦБ). Целта на срещите е изготвянето на съвместен доклад относно оценката на въздействие при потенциално съкращаване на срока на цикъла на сетълмент, установен в чл. 5, параграф 2 от CSDR Refit, обозначаван като T+2, и преминаването към цикъл на сетълмент T+1, като се вземат под внимание разходите и ползите за участниците в търговията на финансовите пазари, прогнозата за бъдещото развитие на пазарите и се изготви „пътна карта“ на действията, които следва да се предприемат.

В своя доклад, който предстои да бъде представен през 2025 г. на вниманието на Европейския парламент и на Съвета, ESMA откроява следните три съществени аспекта, свързани със съкращаването на цикъла на сетълмент, като безспорни:

- Промяна в начина на функциониране на пазарите, чието въздействие ще бъде променливо в зависимост от естеството на пазарните участници, категориите сделки и видовете финансови инструменти;
- При въвеждането на новия цикъл на сетълмент T+1 факторите, които ще окажат въздействие в насока понижаването на риска, запазването на маржовете и намаляването на разходите, свързани с преодоляването на несъответствията с други правни системи, ще донесат съществени ползи за ЕС в сферата на спестовната и инвестиционна политика;
- Хармонизацията, стандартизацията и модернизацията, които е необходимо да бъдат извършени, изискват определени инвестиции.

Налице е необходимост от предприемането на бързи действия по изграждане на ефикасен и конкурентноспособен Съюз за спестяване и инвестиране в рамките на ЕС и

преминаването към цикъл на сетълмент T+1, за да се избегне продължителното и увеличаващо се отрицателно въздействие, породено от липсата на съответствие със системите, установени в повечето юрисдикции по света.

В тази връзка ESMA в сътрудничество с НКО, Генерална дирекция „Финансова стабилност, финансови услуги и съюз на капиталовите пазари“ и Генерална дирекция „Пазарна инфраструктура и плащания“ към ЕЦБ се споразумяха възможно най-бързо да изградят управленска структура, включваща финансовия сектор в ЕС, за да успеят да поемат ръководството и подпомогнат техническата подготовка по преминаването към цикъл на сетълмент T+1.

Общи надзорни приоритети на ESMA

Съгласно измененията в Регламента за ESMA, които влязоха в сила през 2020 г., органът е длъжен да изготви до два значими за целия ЕС приоритета в рамките на една година, които да ръководят и координират действията на националните компетентни органи. Приоритетите са избрани чрез базиран на риска подход на ESMA за надзорна конвергенция, която има за цел да насърчи общото разбиране между ESMA и НКО на най-критичните надзорни рискове и проблеми, които заслужават да бъдат приоритизирани чрез дейности за сближаване на надзора. НКО са задължени да вземат предвид тези приоритети, когато съставят работните си програми и да уведомят за това ESMA. ESMA обсъжда съответните дейности на компетентните органи през следващата година и изготвя заключения относно изпълнението на тези приоритети и възможните последващи действия, които могат да включват насоки, препоръки към компетентните органи и партньорски проверки в съответната област.

С оглед на новата си стратегия за периода 2023-2028 г. от 2023 г. насам оповестяването на ESG факторите е един от стратегическите надзорни приоритети на Съюза (USSP). Оповестяването на ESG факторите замени приоритета по отношение на разходите и резултатите на инвестиционните продукти на дребно. Целта е да се насърчи прозрачността и разбираемостта на оповестяванията на ESG факторите в ключови сегменти от веригата на стойността на устойчивото финансиране, като емитенти, инвестиционни мениджъри или инвестиционни посредници, и по този начин ESMA и НКО да се справят с риска от заблуждаващи твърдения за екологосъобразност (greenwashing).

По отношение на втория приоритет следва да се отбележи, че през 2024 г. започна подготовката за промяната и на втория надзорен приоритет, а именно – киберриск и цифрова устойчивост, който да замени приоритета за качеството на пазарните данни. С този нов приоритет ще се постави фокус върху укрепването на управлението на риска в информационните и комуникационните технологии на дружествата чрез внимателно наблюдение и предприемане на необходимите надзорни действия, както и на изграждане на нов надзорен капацитет и събиране на опит. Целта е да се върви в крак с пазарното и технологичното развитие и да се следят отблизо потенциалните ефекти на заразяване от атаки и прекъсвания на дейността на пазари и дружества. Новият приоритет ще влезе в сила през 2025 г., тъй като по същото време ще влезе в сила и DORA.

Насоки на ESMA

През отчетната година ESMA продължава да е сериозно ангажиран по отношение на задължението за изготвяне на насоки, като целта е те да подобрят защитата на инвеститорите в ЕС. Насоките доразвиват основни норми от законодателството на ЕС, за да се хармонизира прилагането му във всички държави членки.

През изминалата 2024 г. КФН прие решения за спазване/намерение за спазване на 8 издадени самостоятелно от ESMA насоки, както следва:

Насоки относно имената на фондовете, в които се използват термини, свързани с ЕСУ или устойчивост (ESMA34-1592494965-657 BG)

Насоките се прилагат във връзка с член 14, параграф 1, буква а) от Директива 2009/65/ЕО, член 12, параграф 1, буква а) от Директива 2011/61/ЕС и член 4, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/1156, по-специално във връзка със задължението да се действа честно и справедливо при осъществяване на стопанската дейност, както и със задължението цялата информация, включена в маркетинговите съобщения, да бъде коректна, ясна и да не е подвеждаща.

Адресати на насоките са управляващите дружества на ПКИПЦК, включително всички ПКИПЦК, които не са определили управляващо дружество на ПКИПЦК, за управителите на алтернативни инвестиционни фондове, включително вътрешно управляваните АИФ, EuVECA, EuSEF и ЕФДИ, и управителите на ФПП, както и за компетентните надзорни органи.

Целта на насоките е да се уточнят обстоятелствата, при които имената на фондовете, използващи клаузи, свързани с ЕСУ или устойчивостта, са несправедливи, неясни или подвеждащи.

Насоки относно прехвърлянето на данни между регистрите на трансакции съгласно Регламента за европейската пазарна инфраструктура и Регламента относно СФЦК (ESMA74-362- 2351)

Адресати на Насоките са финансовите и нефинансовите контрагенти по дериватите съгласно определението в член 2, параграфи 8 и 9 от Регламента за европейската пазарна инфраструктура (РЕПИ), на регистрите на трансакции (РТ) съгласно определението в член 2, параграф 2 от РЕПИ и на компетентните органи.

Цели на насоките са постигане на по-висока хармонизация и стандартизация на отчитането по Регламента за европейската пазарна инфраструктура, чрез което ще се постигне по-високо качество на данните, необходими за ефективното наблюдение на системния риск. Освен това подобрената хармонизация и стандартизация на отчитането ще позволи да се ограничат разходите по цялата верига на отчитане: контрагентите, които отчитат данните, регистрите на трансакции, които въвеждат процедурите за проверка на верността и пълнотата на данните и органите, определени в член 81, параграф 3 от РЕПИ, които използват данните за надзорни и регулаторни цели.

Насоки относно видовете и съдържанието на разпоредбите на споразуменията за сътрудничество (член 79 от РВПЦК) (ESMA91-372-1791), издадени от Европейския орган за ценни книжа и пазари

Адресати на настоящите насоки са компетентните органи (които са органите за реструктуриране, определени съгласно член 3 от РВПЦК) и следва да ги спазват, като ги включат в националните си правни и/или надзорни практики по целесъобразност.

Целите на настоящите насоки са установяване на последователни, ефикасни и ефективни надзорни практики в рамките на Европейската система за финансов надзор и осигуряване на общо, еднакво и последователно прилагане на член 79, параграф 3 и 4 от РВПЦК.

Насоките относно писмените правила и процедури за функционирането на колегиите за реструктуриране (ESMA91-372-1958), издадени от Европейския орган за ценни книжа и пазари

Адресати на насоките са органите за реструктуриране, както е определено в член 2, т. 3 от Регламент (ЕС) 2021/23 относно рамка за възстановяване и реструктуриране на централни контрагенти и за изменение на регламенти (ЕС) № 1095/2010, (ЕС) № 648/2012, (ЕС) № 600/2014, (ЕС) № 806/2014 и (ЕС) 2015/2365 и на директиви 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2007/36/ЕО, 2014/59/ЕС и (ЕС) 2017/11321.

Целите на горепосочените насоки е да установят последователни, ефикасни и ефективни надзорни практики в рамките на Европейската система за финансов надзор (ЕСФН) и да се осигури общо, еднакво и последователно прилагане на член 4 от РВПЦК и на Делегирания регламент за Колегиите за реструктуриране. По-специално, те имат за цел да изяснят ключовите елементи, посочени в член 4 от РВПЦК и от Делегирания регламент за Колегиите за реструктуриране.

Насоки относно обобщението на плановете за реструктуриране (ESMA91-372-2345 BG)

Насоките се прилагат във връзка с член 12, параграф 8 от РВПЦК във връзка с информацията, посочена в член 12, параграф 7, буква а) от РВПЦК, която се разкрива на ЦК и във връзка с Делегиран Регламент (ЕС) № 2023/1193 на Комисията.

Адресати на насоките са органите за реструктуриране на ЦК, както е определено в член 2, т. 3 от Регламент (ЕС) 2021/23.

Целта на тези насоки е да осигурят яснота относно ключовите елементи на плана за реструктуриране, които следва да бъдат включени в обобщението, посочено в член 12, параграф 7, буква а) от РВПЦК, и да бъдат оповестени на ЦК в съответствие с член 12, параграф 8 от РВПЦК. ESMA създаде образец за това обобщение, представляващо приложение "А" към настоящите насоки, който образец трябва да се използва от органите за реструктуриране при изготвяне на обобщението на плановете за реструктуриране съгласно член 12, параграф 7, буква а) от РВПЦК.

Насоки относно оценката на възможността за реструктуриране (ESMA91-372-2346 BG)

Насоките се прилагат във връзка с член 15 от Регламент (ЕС) 2021/23 относно преструктурирането и възстановяването на ЦК (РВПЦК).

Адресати на насоките са органите за преструктуриране във връзка с член 15 от Регламент РВПЦК.

Насоките установяват общ набор от аспекти, които органите за преструктуриране да вземат предвид при прилагането на 26-те въпроса, предвидени в раздел В към приложението към РВПЦК, по време на извършването на оценките за възможност за преструктуриране.

Целта на тези насоки е да подпомогне сближаването на практиките за преструктуриране по отношение на прилагането на раздел В, в съответствие с член 16, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1095/2010.

Насоки относно сценариите за стрес тестовите съгласно Регламент (ЕС) 2017/1131 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 г., относно фондовете на паричния пазар (Регламента за ФПП), ESMA50-43599798-9011

Адресати на горепосочените насоки са компетентните органи, фондовете на паричния пазар и управителите на фондове на паричния пазар, както са определени в Регламента за фондовете за паричния пазар.

Целта на настоящите насоки е да се гарантира общо, уеднаквено и последователно прилагане на разпоредбите в член 28 от Регламента за ФПП, по-специално както е посочено в член 28, параграф 7 от Регламента за ФПП, като определят общи референтни параметри за сценариите за тестовите, които да бъдат включени в стрес тестовите.

Насоки за отчитане, съгласно Регламент за европейската пазарна инфраструктура, ESMA74-362-2281 (EMIR)

Адресати на насоките са финансовите и нефинансовите контрагенти по дериватите съгласно определението в член 2, параграфи 8 и 9 от РЕПИ, на регистрите на трансакции (РТ) съгласно определението в член 2, параграф 2 от РЕПИ и на компетентните органи.

Горепосочените насоки имат няколко предназначения във връзка с хармонизацията и стандартизацията на отчитането по РЕПИ, което е от ключово значение, за да се гарантира качеството на данните, необходими за ефективното наблюдение на системния риск. Освен това подобрената хармонизация и стандартизация на отчитането позволява да се ограничават разходите по цялата верига на отчитане — контрагентите, които отчитат данните, регистрите на трансакции, които въвеждат процедурите за проверка на верността и пълнотата на данните, и органите, определени в член 81, параграф 3 от РЕПИ, които използват данните за надзорни и регулаторни цели.

Процедура по актуализиране на формуляри на КФН за спазване на насоки

През 2024 г. КФН предприе действия по осигуряване на пълното спазване на насоки, по отношение на които е декларирала намерение за спазване, поради

необходимостта от предприемане на допълнителни мерки. В резултат на това КФН актуализира следните 5 формуляра за насоки на ESMA, като декларира пълно спазване:

- Насоките относно изискванията за управление на продукта по ДПФИ II (ESMA35-43-3448);
- Насоки относно определени аспекти на изискванията на MiFID II за възнагражденията (ESMA35-43-3565);
- Насоки относно общите процедури и методики за надзорен преглед и процеса на оценка на централните контрагенти съгласно чл. 21 от РЕПИ (ESMA70-151-3374);
- Насоки относно чл. 25 от Директива 2011/61/ЕС (ESMA 34-32-701);
- Насоки за отчитане, съгласно Регламент за европейската пазарна инфраструктура, ESMA74-362-2281 (EMIR);
- Насоките относно прехвърлянето на данни между регистрите на трансакции съгласно Регламента за европейската пазарна инфраструктура и Регламента относно SFTR (ESMA74-362-2351).

Насоки на ЕВА

През 2024 г. в КФН са разгледани общо 3 (три) броя насоки на ЕВА, в резултат на което КФН декларира спазване на следните:

Насоки относно изискванията за информация във връзка с преводите на средства и прехвърлянията на определени криптоактиви съгласно Регламент (ЕС) 2023/1113 (Насоки относно правилата за пътуване, ЕВА/GL/2024/11 BG)

Адресати на Насоките са: а) доставчиците на платежни услуги (ДПУ), както са определени в член 3, точка 5) от Регламент (ЕС) 2023/1113 и междинните доставчици на платежни услуги (МДПУ), както са определени в член 3, точка 6) от Регламент (ЕС) 2023/1113; б) доставчиците на услуги за криптоактиви (ДУК), както са определени в член 3, точка 15 от Регламент (ЕС) 2023/1113, и МДУК, както са определени в член 3, точка 16 от Регламент (ЕС) 2023/1113 и в) компетентните органи, отговарящи за надзора върху ДПУ, МДПУ, ДУК и МДУК във връзка със спазването на техните задължения съгласно Регламент (ЕС) 2023/1113.

Целта на насоките е да определят факторите, които доставчиците на платежни услуги (ДПУ), междинните доставчици на платежни услуги (МДПУ), доставчиците на услуги за криптоактиви (ДУК) и междинните доставчици на услуги за криптоактиви (МДУК) следва да вземат предвид, когато установяват процедури за установяване и управление на преводите на средства и прехвърлянията на криптоактиви, в които липсва изискваната информация относно платеца/инициатора и/или получателя/бенефициера и да гарантират, че тези процедури са ефективни. На следващо място целта на насоките е да се посочи какво следва да направят ДПУ, ДУК, МДПУ и МДУК за управление на риска, свързан с изпирането на пари или финансирането на тероризма, когато изискваната информация за платеца, инициатора, получателя или бенефициера липсва или е непълна.

Насоки за изменение на насоки ЕВА/GL/2021/02 съгласно член 17 и член 18, параграф 4 от Директива (ЕС) 2015/849 относно комплексната проверка на

клиента и факторите, които кредитните и финансовите институции следва да вземат предвид при оценката на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма, свързан с индивидуални делови взаимоотношения и случайни сделки, ЕВА/GL/2023/03/BG („Насоки относно рисковите фактори, свързани с ИП/ФТ“)

Адресати на насоките са компетентните органи, определени в член 4, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1093/2010, които следва да полагат всички усилия за спазване на насоките.

Насоките отразяват позицията на ЕБО за подходящите надзорни практики в Европейската система за финансов надзор или за това, как следва да се прилага правото на Съюза в дадена област. Компетентните органи, както са определени в член 4, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1093/2010, за които се отнасят настоящите насоки, следва да ги спазват, като ги включат в практиките си по подходящ начин (напр. като изменят своята правна рамка или надзорните си процеси), включително когато насоките са насочени основно към институциите.

Насоки за изменение на насоки ЕВА/GL/2021/02 съгласно член 17 и член 18, параграф 4 от Директива (ЕС) 2015/849 относно комплексната проверка на клиента и факторите, които кредитните и финансовите институции следва да вземат предвид при оценката на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма, свързан с индивидуални делови взаимоотношения и случайни сделки, ЕВА/GL/2024/01/BG („Насоки относно рисковите фактори, свързани с ИП/ФТ“)

Адресати на настоящите насоки са кредитните и финансовите институции, както са определени в член 3, параграфи 1 и 2 от Директива (ЕС) 2015/8492, както и за компетентните надзорни органи, определени в член 4, параграф 2, подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1093/2010.

Целта на насоките е да се представи и утвърди концепцията на ЕБО за подходящите надзорни практики в Европейската система за финансов надзор или за това, как следва да се прилага правото на Съюза в дадена област. Компетентните органи, за които се отнасят настоящите насоки, следва да ги спазват, като ги включат в практиките си по подходящ начин (напр. като изменят своята правна рамка или надзорните си процеси), включително когато насоките са насочени основно към институциите.

Съвместни Насоки на Европейските надзорни органи

През изминалата 2024 г. Комисията за финансов надзор прие решения за спазване на долуописаните съвместни насоки на надзорните органи, както следва:

Съвместни насоки относно оценката на пригодността на членовете на управителния орган и акционерите, преки или непреки, с квалифицирано дялово участие в издатели на ТОВА и на ДУК (ЕВА/GL/2024/09 BG; ESMA75-453128700-10 BG)

Насоките се основават на член 21, параграф 3 и член 63, параграф 11 от Регламент (ЕС) 2023/1114 на Европейския парламент и на Съвета от 31 май 2023 година относно

пазарите на криптоактиви и за изменение на регламенти (ЕС) №1093/2010 и (ЕС) № 1095/2010 и на директиви 2013/36/ЕС и (ЕС) 2019/1937 (Регламентата относно пазарите на криптоактиви).

Адресати на насоките са:

1. компетентните органи, както са определени в член 3, параграф 1, точка 35, буква а) от регламента относно пазарите на криптоактиви;
2. издателите, както са определени в член 3, параграф 1, точка 10 от регламента относно пазарите на криптоактиви, получили лиценз в съответствие с член 21 от същия регламент;
3. кандидат-издатели, както са определени в член 3, параграф 1, точка 11 от регламента относно пазарите на криптоактиви, които са подали заявление за издаване на лиценз съгласно член 18 от същия регламент;
4. доставчици на услуги за криптоактиви, както са определени в член 3, параграф 1, точка (15) от регламента относно пазарите на криптоактиви, лицензирани в съответствие с член 63 от същия регламент или — във връзка с член 68, параграф 1 от регламента относно пазарите на криптоактиви които предоставят услуги за криптоактиви като част от лиценза си в съответствие с член 60, параграфи (2), (4), (5) и (6) от регламента относно пазарите на криптоактиви;
5. подали заявление доставчици на услуги за криптоактиви, които са подали заявление за издаване на лиценз, в съответствие с член 63 от регламента относно пазарите на криптоактиви.

Насоките дават яснота за начина на формиране на оценката на пригодността на членовете на управителния орган на издателите на токени, обезпечени с активи, и на доставчиците на услуги за криптоактиви.

Насоки относно надзорното сътрудничество между европейските надзорни органи и компетентните органи (JC/GL/2024/36 BG)

Насоките са издадени въз основа на член 32, параграф 7 от Регламент (ЕС) № 2022/2554 (DORA).

Адресати на насоките са ЕНО и компетентните национални органи.

Целта на насоките е да гарантират, че ЕНО и компетентните национални органи споделят информация за областите, в които е необходимо сътрудничество и/или обмен на информация в съответствие с член 32, параграф 7 от DORA, както и че има координиран подход между ЕНО и компетентните национални органи при обмена на информация и при сътрудничеството за целите на надзорните дейности, за да се осигури ефикасност и съгласуваност, както и да се избегне дублиране, като се прилага общ подход към процедурните правила и сроковете, които се прилагат във връзка със сътрудничеството и обмена на информация.

Съвместни насоки относно общите процедури и методологии за процеса на надзорен преглед и оценка (ПНПО), съгласно Директива (ЕС) 2019/2034 (EBA/GL/2022/09 и ESMA35-42-1470)

Насоките са издадени на основание чл. 36 и чл. 45 от Директива (ЕС) 2019/2034 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 г. относно пруденциалния надзор върху инвестиционните посредници и за изменение на директиви 2002/87/ЕО, 2009/65/ЕО, 2011/61/ЕС, 2013/36/ЕС, 2014/59/ЕС и 2014/65/ЕС.

Адресати на настоящите насоки са компетентните органи, както е определено в член 4, параграф 2, подточка viii) от Регламент (ЕС) № 1093/2010, които трябва да ги спазват, като ги включат в практиките си по подходящ начин, т.е. чрез промяна на правната си рамка или надзорните си процеси.

Целта на настоящите насоки е да се определят общите процедури и методики за функционирането на процеса на надзорен преглед и оценка (ПНПО), посочен в членове 36 и 45 от Директива (ЕС) 2019/2034 и процесите и действията, които следва да бъдат предприети във връзка с членове 39, 40, 41 и 42 от посочената директива.

Партньорски проверки

През 2023 г. ESMA определи работния план за партньорски проверки за периода 2024-2025 г. В допълнение към партньорските проверки, които ESMA е идентифицирал в своя двугодишен работен план, и в случай на спешност или непредвидени събития, когато партньорската проверка би се счела за подходящ инструмент, ESMA може да вземе решение за провеждане и на бърза партньорска проверка (fast-track peer review) като гъвкава алтернатива на стандартните партньорски проверки. Планът за партньорските проверки е част от работната програма на ESMA за 2024 г., която се намира на следния линк: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2023-09/ESMA22-50751485-1368_-_2024_Annual_Work_Programme.pdf, както и от приетата многогодишна стратегия за периода 2023 – 2028 г., която се намира на следния интернет адрес: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma_strategy_2023-2028.pdf.

Партньорска проверка на изискванията за опростеност, стандартизация и прозрачност на секюритизацията

Партньорската проверка е инициирана с решение на ESMA, но същевременно е в изпълнение на изискване, заложено в самия Регламент за секюритизацията (Регламент (ЕС) 2017/2402), и е извършена съгласно специално създадена за нея методология.

Проверката обхваща надзора, осъществяван от НКО по отношение изискванията за опростеност, стандартизация и прозрачност (ОПС) на секюритизацията с фокус върху подгрупа от критериите за ОПС, избрани чрез рисково-базиран метод, като е отчетена възможността за сравнимост между секюритизации на обезпечени с активи търговски ценни книжа и секюритизациите на различни от обезпечени с активи търговски ценни книжа, както и потенциалните различия в надзорната дейност, упражнявана от отделните НКО.

До този момент КФН не е издавала лицензи по приложението на Регламент (ЕС) 2017/2402 и съответно не е сред избраните за проверка органи.

Основни акценти в работата на ЕЮРА

През 2024 г. стратегическият фокус на ЕЮРА продължи да бъде върху сближаването на надзора, политиката, устойчивите финанси и цифрова трансформация. Целта на европейския орган беше той да допринесе за изграждането на безопасна и устойчива Европа за нейните граждани.

През периода ЕЮРА съсредоточи усилия върху голям брой законодателни инициативи, включително DORA, преглед на Платежоспособност II, IRRD, ESAP, законодателството за изкуствения интелект, кибер и информационна сигурност, Стратегията за инвестиции на дребно. По всички инициативи се извърши подготвителна работа, като някои влязоха в сила – по прегледа на Платежоспособност II, IRRD, за кибер и информационна сигурност и за изкуствения интелект.

Сред основните дейности през 2024 г. е внедряването на съображенията за устойчиво финансиране във всички области на работа. През периода ЕЮРА имаше за цел да гарантира, че пенсионният сектор може да продължи да защитава обществото в дългосрочен план, като се фокусира върху няколко основни въпроса, сред които управление на рисковете за устойчивостта, насърчаване на устойчиво поведение и споделяне на експертиза и данни. Затова европейският надзорен орган съсредоточи усилия върху интегриране на ESG рисковете в пруденциалната рамка и върху анализа на тези рискове. Освен това в работата му беше поставен фокус върху насърчаването на отчитането и разкриването на информация за устойчивостта, както и върху осигуряването на достъп до данни.

Друга ключова дейност през 2024 г. беше подпомагането на потребителите, пазара и надзорната общност чрез цифровата трансформация. Три са основните измерения на тази ключова дейност, като на първо място е гарантирането, че иновациите са в съответствие с най-добрите интереси на гражданите при съобразяване на дигиталната етика и финансовото включване. Второто измерение е свързано с изграждане на устойчивост и издръжливост на всички участници на застрахователния пазар, като беше отчетена необходимост от актуализиране на рамките за управление на риска, по-специално адресиране на непрозрачността на някои алгоритми на изкуствен интелект и предизвикателствата, които носят. Беше акцентирано върху надзора на оперативната устойчивост предвид нарастващия брой кибератаки, които изискват нови по-стабилни и гъвкави информационно-технологични функции. ЕЮРА продължи да подкрепя националните компетентни органи, включително и по отношение на подготвянето за надзора на цифровата трансформация на субектите, както и при прилагането на DORA.

Подобряването на надзорните способности на ЕЮРА и на националните компетентни органи беше друга важна дейност, която ЕЮРА си постави за цел през 2024 г. Европейският надзорен орган и националните регулатори продължиха да работят съвместно за прилагането на гъвкав и ефективен надзор, като акцент в задачите на институциите беше подобряването на аналитичната рамка, на вътрешните процеси и публично предоставяне на повече данни.

Сред задачите, които си постави ЕЮРА през 2024 г., беше и подобряването на качеството и ефективността на пруденциалния надзор. За укрепване на сближаването на надзора – както в практиките, така и в резултатите – ЕЮРА продължи подобряване на всички налични инструменти, фокусира се върху изграждане на общи бенчмаркове за надзорни практики, преразглеждането на материалите за сближаване на надзора, като се има предвид прегледът на Платежоспособност II, както и възникващите рискове,

свързани с устойчивост и киберрискове. През 2024 г. в работата на ЕЮРА отново от голямо значение бяха тематични прегледи, насочени към оценка на пазарните практики или събирането на количествени и качествени данни за резултатите за потребителите и двигателите на тези резултати. Платформите за трансграничен обмен на информация продължиха да служат като инструмент за сътрудничество и за координиране на надзорния отговор за справяне с потенциални неуспехи на бизнеса. Във връзка с непрекъснатия растеж на трансграничната дейност има необходимост от хармонизиране на схемите за застрахователни гаранции, така че се работи и в тази посока. През изминалата година ЕЮРА имаше активна роля и в Международната асоциация на застрахователните надзорни органи (IAIS), където се утвърждават международните стандарти.

През 2024 г. стратегическите области на работа на ЕЮРА категорично бяха устойчиви финанси, дигитална трансформация, надзор, политика, рискове за финансовата стабилност, управление, като регулаторът си сътрудничеса с националните надзорни органи и с европейските и международните институции за постигането на добри резултати в областта на финансовите пазари, стабилност и защита на потребителите.

Общи надзорни приоритети на ЕЮРА

От 1 януари 2020 г. бяха въведени специфични изменения в регламентите на европейските надзорни органи, като беше утвърдено задължение за ЕЮРА да определя, поне на всеки три години, до два приоритета от значение за целия ЕС, които отразяват бъдещото развитие и тенденции. Националните компетентни органи вземат предвид тези приоритети при изготвянето на работните си програми.

Двата значими за целия Съюз приоритета през 2024 г., определени от ЕЮРА, са:

1. Финансова стабилност на застрахователните предприятия;
2. Защита на потребителите в нестабилна среда.

Както обикновено, бяха провеждани обсъждания с цел преразглеждане на приоритетите за обхващане на последните развития и тенденции, като основен фокус беше поставен върху въздействието на дигиталната трансформация върху продуктите, както и върху кибер устойчивостта и въпроси, свързани с изменението на климата.

Във връзка с приоритетите на Съюза ЕЮРА през 2024 г. наблегна на работа в посока:

1. Непрекъснато наблюдение на въздействието на макроикономическата среда;
2. Прехвърлянето на риск, включително капацитет и целесъобразност на прехвърлянето;
3. Съотношение цена/качество, включително по отношение на инфлацията и текущите макроикономически тенденции.

Като се имат предвид макроикономическите развития през 2024 г., при които опасенията за забавяне/рецесия на икономиката все още продължават, но се възприемат като по-слаби, след 2024 г. въздействието на макроикономическата среда няма да е необходимо да бъде фокусна област по отношение на приоритетите на ЕС. По другите две теми проблемите останаха ключови през цялата година.

Процедура по актуализиране на формуляри на КФН за спазване на насоки

През 2024 г. КФН предприе действия по осигуряване на пълното спазване на насоки, по отношение на които е декларирала намерение за спазване, поради необходимостта от предприемане на допълнителни мерки. В резултат на това КФН актуализира следния формуляр за насоки на ЕИОРА: Насоки относно надзорната отчетност за паневропейския пенсионен продукт (ЕИОРА-21/260 BG).

Партньорски проверки

Съгласно член 30 от Регламента за ЕИОРА органът изготвя двугодишен работен план за партньорските проверки, който отразява приоритетите на ЕИОРА според тяхната дългогодишна работна програма. Планът може да бъде намерен на следния адрес: https://www.eiopa.europa.eu/system/files/2022-07/eiopa-bos-22-345_peer_review_work_plan_2023-2024.pdf

През 2024 г. КФН продължи дейността си по няколко партньорски проверки на ЕИОРА, като:

Партньорска проверка за надзорните практики, свързани с някои аспекти на принципа на разумния инвеститор в застраховането

Целта на прегледа е анализиране на надзора на някои аспекти на принципа на разумния инвеститор в застраховането, като се има предвид, че често от националните компетентни органи определят като предизвикателно именно спазването на изискванията, произтичащи от този принцип.

Освен това мониторингът на инвестиционните стратегии, използвани в подход, основан на риска, където капиталовите изисквания са тясно свързани с вида на инвестициите, е от ключово значение, включително помага за идентифициране на тенденции в инвестиционните стратегии.

Като се има предвид широкият обхват на принципа на разумния инвеститор, прегледът се фокусира върху аспектите на инвестициите в нетрадиционни или по-сложни активи, включително деривати.

Доклад на ЕИОРА за тази партньорска проверка беше публикуван на 2 май 2024 г.

Докладът за партньорската проверка може да бъде открит на следния линк: https://www.eiopa.europa.eu/publications/peer-review-report-supervision-prudent-person-principle-under-solvency-ii_en

Партньорска проверка на изискванията за надзор и управление на продукта

През предходните години започна тази партньорска проверка, като премина през различни фази - самооценка, по време на която КФН попълни въпросник по темата, участва в конферентни разговори, а след това отговори и на допълнителни въпроси в хода на прегледа.

Изискванията на Директивата относно разпространението на застрахователни продукти (IDD) по отношение на надзора и управлението на продуктите влязоха в сила на 1 октомври 2018 г., като те имат за цел да гарантират, че интересите на клиентите имат първостепенно значение при проектирането на продукт, през целия жизнен цикъл на

продукта, включително по отношение на разпространението му. Основна задача е свързаните с продукта рискове да бъдат адресирани в достатъчна степен и да бъдат смекчени, като се разработват адекватни процеси за избягване и идентифициране на такива рискове за продуктите.

През 2023 г. беше публикуван докладът за партньорската проверка, като той може да бъде открит на следния линк:

https://www.eiopa.europa.eu/system/files/2023-07/Peer%20Review%20on%20Product%20Oversight%20and%20Governance%20%28POG%29_1.pdf

През 2024 г. КФН продължи дейностите си по предоставяне на ЕИОРА на допълнителна информация по наблюдението на изпълнението на мерки, свързани с този преглед.

Проследяване на изпълнението на препоръки от приключили Партньорски проверки

Партньорска проверка за възлагане на дейности на външни изпълнители

Съгласно Директива „Платежоспособност II“ предприятията могат да възлагат на външни изпълнители не само оперативни задачи, но и например ключова функция или част от такава функция. В същото време член 49, параграф 2 от директивата определя кога възлагането на критични или важни оперативни функции или дейности не е разрешено.

Целта на тази партньорска проверка е да се оцени прилагането на съответните разпоредби, свързани с възлагането на дейности на външни изпълнители, както и да се обмени опит и информация относно надзорната дейност, за да се идентифицират най-добрите практики в ЕС. Партньорската проверка оценява подходите на националните компетентни органи към възлагането и надзора на изнесените функции и дейности.

В резултат на предоставяне на отговори по възникнали въпроси от страна на ЕИОРА, както и след провеждане на конферентни разговори, през 2022 г. беше публикуван доклад на ЕИОРА по отношение на Партньорската проверка за възлагане на дейности на външни изпълнители, а през 2023 г. се осъществи последващо наблюдение с искане на допълнителна информация по темата, като то предшества проследяване на изпълнението.

През 2024 г. започна и проследяване на изпълнението на препоръките от партньорската проверка, като от страна на КФН беше подадена информация и беше взето участие в срещи, като целта е през пролетта на 2025 г. докладът на проверяващия комитет да бъде завършен.

Партньорска проверка по отношение на Решението на ЕИОРА относно сътрудничеството между застрахователните надзорни органи

Тази партньорска проверка, публикувана през декември 2020 г., доведе до 60 препоръчани действия за 26 национални компетентни органи в следните области: ефективно прилагане на Решението, разрешаване, уведомяване, надзор и съхранение на данни. В допълнение към проследяването на препоръчителните действия към всеки регулатор се разглежда и темата за използваните най-добри практики.

В края на 2023 г. започна събирането на данни по проследяването на изпълнението, като то продължи и през 2024 г.

На 19 юни 2024 г. беше публикуван доклад за проследяването на изпълнението по тази партньорска проверка:

https://www.eiopa.europa.eu/document/download/fdcf0c3e-290a-4541-b4e3-8031e7c7ac00_en?filename=EIOPA-BoS-24-257%20-%20Follow%20up%20Report%20on%20EIOPA%27s%20Peer%20Review%20on%20the%20collaboration%20of%20supervisory%20authorities.pdf

Основни акценти в работата на ESRB

Рисковете за стабилността на финансовата система през 2024 г. остават повишени на фона на високата несигурност на глобалната политика и геополитическото напрежение. Това може да предполага значителни търговски ограничения, които могат да нарушат глобалните търговски потоци, да доведат до повишена нестабилност на финансовите пазари и да увеличат цените на стоките. Във връзка с това ESRB признава потенциала за корекции на финансовите пазари и изисква внимателно наблюдение на определени активи на американските фондови пазари и криптовалути.

Основно място в работата на органите и структурите на ESRB през 2024 г. продължава да бъде отделено на оценката на рисковете за финансовата стабилност в ЕС, с редовен принос от работата на ЕЦБ за наблюдение и оценка, мнения на членовете (по-специално чрез проучване отдолу нагоре), пазарна информация, таблото за управление на риска на ESRB и оценката на риска и приоритетите на политиката на ESRB.

През 2024 г. ESRB допринася в работата по изготвянето на неблагоприятните сценарии на стрес тестове на EIOPA за застрахователните компании и на ESMA за фондовете на паричния пазар, както и по неблагоприятен сценарий на банковия стрес тест за целия Европейски съюз от Европейския банков орган.

ESRB редовно оценява уязвимостите в сектора на жилищните недвижими имоти поради тяхното значение за финансовата и макроикономическата стабилност, като в тази област през януари 2024 г. ESRB публикува последващ доклад относно уязвимостите в сектора в страните от ЕИП. Тази оценка се фокусира върху промените в рисковете за финансовата стабилност, свързани с пазарите на жилищните недвижими имоти и отговорите на макропруденциалната политика, приети след последната оценка в края на 2021 г.

Като част от своята макропруденциална стратегия за подобряване на кибер устойчивостта на цялата система ESRB публикува през годината доклад, фокусиращ се върху три групи инструменти за оперативна политика - инструменти за събиране, споделяне и управление на информация, инструменти за координация и аварийни и резервни системи. Този доклад се основава на обширната работа на ESRB за това как да се намалят рисковете от системен киберинцидент.

ESRB публикува Мониторинг на риска от небанково финансово посредничество в ЕС за 2024 г. (NBFI Monitor), като това издание от годишната поредица подчертава ключовите циклични и структурни рискове, свързани с небанковото финансово посредничество, по-специално с инвестиционните фондове и други финансови

институции през 2023 г. NBF Monitor използва мониторинг както на субекти, така и на дейности, за да предостави холистична оценка на рисковете за финансовата стабилност. В настоящия момент структурните уязвимости в NBF биха могли да увеличат цикличните рискове за стабилността на финансовата система на ЕС поради въздействието на по-високите лихвени проценти.

Доклад, разглеждащ как счетоводните стандарти на МСФО могат да отразяват рисковете, свързани с климата, от гледна точка на финансовата стабилност, бе публикуван от ESRB в първата половина на годината. Докладът се фокусира върху финансовата информация и съответно не обсъжда наскоро издадените стандарти за устойчивост, като например Европейските стандарти за отчитане на устойчивостта или тези, издадени от Съвета по международни стандарти за устойчивост.

През 2024 г. продължи работата по макропруденциалната позиция, като бе изготвен доклад, в който се посочват подобрения в начина, по който се оценява макропруденциалната позиция. Оценка на макропруденциалната позиция е концептуална рамка за сравняване на системните рискове с мерките на политиката, предприети за справяне с тях. Това помага на ESRB да прецени дали финансовата система е достатъчно устойчива и дали позицията на макропруденциалната политика на дадена държава е неутрална, свободна или стегната по отношение на рисковете, които цели да преодолее.

И накрая, ESRB публикува свой доклад, озаглавен „Изграждане на десетилетие на успех“, който предоставя стратегическите съвети относно бъдещето на ESRB и представлява принос към втория преглед на Регламента за ESRB. Продължи работата и по пруденциалното третиране на рисковете, свързани с устойчивостта, както и работата по прозрачността на първоначалното обезпечение и възможността за реакция при пазарите с централизиран клиринг.

7.2. Международна дейност и сътрудничество, проекти и инициативи

Сътрудничеството на КФН с международни организации и финансови институции е съществен аспект от дейността на регулатора, който придобива все по-голямо значение в контекста на глобализирани финансови пазари. Комисията членува в трите международни организации, изготвящи стандартите в сектора на ценните книжа, застраховането и пенсионното осигуряване, а именно Международната организация на комисиите по ценни книжа (International Organization of Securities Commissions – IOSCO), Международната асоциация на застрахователните надзорни институции (International Association of Insurance Supervisors – IAIS) и Международната организация на пенсионните надзорни органи (International Organisation of Pension Supervisors – IOPS).

Участие в тематичен преглед на IOSCO

Тематичните прегледи на IOSCO са чест инструмент за установяване на текущи или евентуални бъдещи предизвикателства, свързани с финансовия сектор, при които организацията събира тематична информация от НКО на доброволен принцип, и след изготвен анализ, предлага стъпки или насоки за справяне с установените проблеми. През

2024 г. КФН продължи участието си в тематичния преглед на IOSCO на тема „Технологични предизвикателства за ефективния пазарен контрол“, в който се включиха общо 35 юрисдикции. Доклад от прегледа беше публикуван в началото на 2025 г.

Обмен на информация

По отношение на дейността на КФН по обмен на информация с чуждестранни регулаторни и надзорни органи през изминалата година КФН продължи активно да оказва съдействие. Удовлетворени са над 50 молби за съдействие, постъпили от чуждестранни надзорни органи, в съответствие с меморандумите за разбирателство на IOSCO, IAIS, ESMA и т.н. От своя страна, КФН е отправила над 20 молби за оказване на съдействие към свои чуждестранни партньори.

С влизането в сила на Общия регламент за защита на данни (GDPR) се въведеха по-строги изисквания при събиране и обработване на лични данни, включително и по отношение предоставянето им на трети държави. С цел осигуряване продължаването на законосъобразен обмен на информация с трети страни чрез привеждане в съответствие на IOSCO Меморандума с GDPR, беше изготвен проект на административна договореност, която бе одобрена както от Европейския орган за защита на личните данни, така и от Българската комисия за защита на личните данни. След като през април 2019 г. КФН подписа многостранната административна договореност за трансфер на данни на основание чл. 46, ал. 3 от GDPR, а през 2020 г. на своята годишна среща IOSCO избра представител от КФН за един от шестимата членове на Групата за оценка по прилагане на административната договореност с петгодишен мандат, активното участие от българска страна продължава и през 2024 г.

Сключени меморандуми

През 2024 г. бяха подписани четири споразумения за сътрудничество и споделяне на информация в надзорни колегии за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма на основание на Окончателните насоки относно сътрудничеството и обмяна на информация за целите на Директива (ЕС) 2015/849 между компетентните органи, упражняващи надзор върху кредитните и финансовите институции (JC 2019 81), издадени от ЕНО. Първото споразумение урежда създаването на надзорна колегия за GRAWE, като австрийският Орган за финансовия пазар (FMA) е водещият. Второто споразумение урежда създаването на надзорна колегия за Unicredit Group, като последната се организира от италианската централна банка (Banca d'Italia) в качеството ѝ на водещ надзорен орган. Третото споразумение касае създаването на надзорна колегия за UNIQA Insurance Group AG под ръководството отново на австрийският Орган за финансовия пазар, в качеството му на водещ надзорен орган. Четвъртото споразумение, сключено на основание горепосочените насоки, е за създаването на надзорна колегия за Metlife Europe DAC, организирано от Централната банка на Ирландия, като водещ компетентен орган.

През отчетната година всички надзорни органи в областта на капиталовите пазари сключиха Споразумение за договореностите относно делегирането на функции за наблюдение на криптоактиви по изпълнение на Регламента MiCA с ESMA, като проектът

предвижда и модул за пазарни злоупотреби. КФН също взе решение за присъединяване към този проект и подписа споразумение с ESMA.

В началото на 2022 г. трите Европейски надзорни органа ESMA, ЕИОРА и ЕВА започнаха осъществяването на проект за създаване на система за улеснен обмен на информация относно надеждност и пригодност. За целта беше създадена междусекторна координационна група на ЕНО (ESAs FPS Coordination Group) за разработване на системата за обмен на информация, както и за изготвяне на насоки за използването на системата.

Системата се изработва в изпълнение на чл. 31а от Регламент (ЕС) № 1093/2010, Регламент (ЕС) № 1094/2010 и Регламент (ЕС) № 1095/2010, които възлагат на ЕВА, ЕИОРА и ESMA мандат за създаване на система за обмен на информация, имаща отношение към оценката на надеждността и пригодността на притежателите на квалифицирани дялови участия, директорите и лицата с ключова функция в участниците на финансовите пазари от страна на компетентните органи.

Координационната група на ЕНО има за задача да осъществи внедряването на системата, като следва двуетапен подход: изработване на технологично решение, улесняващо обмена на информация (състоящ се от междусекторна споделена база данни и списък с точки за контакт от компетентните органи) и разработване на насоки и оперативни правила за обмен на информация, свързана с оценката.

КФН се възползва от възможността да се включи в работата на координационната група и активно участва в процеса по разработване на системата за обмен на информация със свой представител. Проектът се очаква да бъде финализиран през първата половина на 2025 г. със стартиране на разработваната платформа за обмен.

Проекти за техническа подкрепа към Европейската комисия

През 2024 г. продължи изпълнението на проектите по-долу, за които КФН беше одобрена като бенефициент по линия на Инструмента за техническа помощ към Главна дирекция Реформи на Европейската комисия.

„Рамка за управление на риска в областта на ESG във финансовия сектор“

Проектът е мултинационален като целта му е да подобри капацитета на националните компетентни органи за наблюдение, смекчаване и справяне с ESG рисковете във финансовия сектор, както и да повиши информираността на потребителите и инвеститорите за въздействието на индивидуалните финансови решения върху устойчивостта.

През годината бе завършен един от главните му модули, а именно „Регулаторен мапинг“ на всички изисквания, произтичащи от изключително комплексната ESG регулаторната рамка на ЕС, анализиращ и систематизиращ влиянието ѝ върху надзорните правомощия на КФН.

По втория модул, който цели подобряване на достъпа и използването на данни и информация, необходими за ефективен надзор, от консорциума от университети, изпълнител на проекта, беше създаван консолидиран списък от данни, които се считат за необходими, за да се оценят рисковете, свързани с ESG, в рамките на различните финансови сектори. Списъкът е бил изготвен на базата на преглед на над 80 документа, обхващащи 41 закона на ЕС и 40 насоки на ЕНО, и идентифицира 72 показателя за застраховането и 382 за капиталовите пазари, създавайки структурирана основа за оценка на ESG рисковете и съответствието със съществуващата рамка на ЕС. Следващата фаза на проекта ще помогне на КФН да използват тези налични показатели за данни, за да подобрят своите оценки на риска и съответствието на ESG.

Модулът за разработване на методологии и поддържащ аналитичен инструмент, който да позволи на КФН да извлича, анализира и обработва съответните отчети и информация за финансови продукти, както и да открива потенциални практики за greenwashing от страна на поднадзорните финансови институции, бе стартиран. През 2025 г. се очаква финализиране на ИТ инструмента, провеждане на обучение относно употребата му на отговорния персонал на КФН и тестове с наличната информация в КФН.

„Европейска надзорна финансова дигитална академия“ (EU-SDFA)

Проектът цели да подкрепи финансовите надзорни органи със справянето с риска и възможностите, предлагани от иновативните технологии и дигитализацията във финансовия сектор. Трите европейски надзорни органа (ESMA, EIOPA и EBA) и Флорентинското училище по банкиране и финанси на Европейския университетски институт стартират Дигиталната академия през октомври 2022 г., като проектът ще продължи до октомври 2025 г.

Дигиталната академия предоставя на участниците възможността да комбинират основни знания с повече напреднали, специфични за сектора предмети, както и за подпомагане на процеса на изготвяне на политики на ЕК и работата на европейските надзорни органи, следвайки подход на обучение, който ще съчетава обучения на място и онлайн. Списъкът с теми ще се актуализира всяка година, за да отразява променящия се пейзаж в сектора на дигиталните финанси. До момента са засегнати теми, свързани с развиващата се дигитализация на финансовия сектор като киберсигурност, SupTech, Big Data, AML, Blockchain, регулаторни и надзорни предизвикателства свързани с дигиталните финанси, надзорна практика, отворени финанси, sandbox упражнения. Обучителните сесии включват и новата регулаторна европейска рамка – DLT, MiCA, DORA и Регламента за изкуствен интелект (AI Act). За целта ЕК създаде и специален интернет сайт на академията, където могат да се намерят учебните програми, проведените курсове и допълнителна информация: <https://eusdfa.eui.eu>.

„Прототип (Proof-of-Concept) за откриване на потенциални случаи на пазарна злоупотреба с помощта на модели на изкуствен интелект (AI)“

През есента на 2024 г. започна изпълнението на проекта за разработване на прототип за аналитични модели на AI в средата на ESMA или изпълнителя. AI моделите ще идентифицират модели, показващи възможни случаи на пазарна злоупотреба, с фокус

върху шест конкретни сценария, разделени в три категории набори от данни. Наборите от данни обхващат сценарии, свързани с данни за транзакции, данни за поръчки и такива, свързани с публични данни.

ФОКУС ТЕМА:

Процес по присъединяване на България към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР)

През 2024 г. членството в ОИСР продължи да бъде сред основните външнополитически приоритети на Република България, като КФН работи активно и осъществява непрекъснат обмен на информация с Министерство на външните работи, в качеството му на национален координатор по присъединяването към ОИСР.

Участници от страна на КФН присъстваха на всички заседания на комитетите и работните групи с цел подчертаване на ангажираността на страната в процеса по присъединяване. КФН поддържа непрекъсната комуникация с ОИСР по отношение на прегледите, за които българският надзорен орган е сред компетентните институции.

През 2024 г. Комисията за финансов надзор взе участие във всички заседания на постоянно действащия Междуправителствен координационен механизъм (МКМ), който беше създаден с оглед подобряване на комуникацията и ускоряване на действията по присъединяването към ОИСР. На заседанията се обсъждат участието на българските институции в срещите на комитетите, бюджетни въпроси, изпълнението на Пътната карта и др. На едно от заседанията на МКМ присъстваха представители от ОИСР, които дадоха съвети към българските институции за успешното приключване на прегледите от комитетите.

КФН е сред отговорните институции по отношение на работата в Комитета по застраховане и частно пенсионно осигуряване (КЗЧПО), Комитета по финансови пазари (КФП) и Комитета по корпоративно управление (ККУ). КФН е ръководител, заедно с МФ, по прегледа в КЗЧПО, като за другите два комитета е партнираща институция. КФН участва и в дейностите по Комитета за регулаторна политика, по Комитета по търговия, както и по прегледа за Глобалния форум за прозрачност и обмен на информация за данъчни цели към ОИСР. Изключително важен е и прегледът на България, който се осъществява от Инвестиционния комитет, като КФН е активен участник в дейностите по тази тема.

През годината продължиха прегледите по присъединяване (Accession reviews) по отделните комитети и съответното адресиране на препоръките на Организацията, въз основа на получаваните доклади и писма (Chair's letters) на Секретариата. По отношение на работата на КФН за присъединяването на България към ОИСР би могло да се заключи, че 2024 г. беше изключително ползотворна година, тъй като с участието в редица заседания и с изготвянето и предоставянето на множество позиции и становища три от общо пет прегледа, с които е пряко ангажирана КФН, бяха успешно приключени, като се очакват единствено окончателни становища за присъединяване към комитетите.

1. Комитет по корпоративно управление (ККУ)

В този комитет КФН участва активно по отношение на прилагането на Принципите за корпоративно управление на ОИСР, за които сме компетентна институция. На 3 април 2024 г. се проведе среща в Министерството на икономиката и

индустрията с представители на Секретариата на ОИСР, като беше осъществена ползотворна дискусия по отношение на адресирането на препоръки в резултат на прегледа на този Комитет. На 7 и 8 април 2024 г. делегати от страна на КФН участваха в заседание на ККУ в Париж. През октомври 2024 г. се проведе второ заседание за годината, като българските институции направиха презентация във връзка с провеждания от ОИСР преглед на държавата за прилагането на ревизираните през 2023 г. Принципи за корпоративно управление на ОИСР. В заседанието взеха участие представители на КФН и на МФ.

2. Комитет по застраховане и частно пенсионно осигуряване (КЗЧПО)

След попълване на множество въпросници от страна на българските институции, проучвателна мисия на ОИСР в София в рамките на този комитет, както и участия в срещи в Париж с презентации на официална делегация от България, на 18 април 2024 г. беше получено писмо от Секретариата, в което е заключено, че прегледът на българския застрахователен сектор е завършен с положителна оценка.

По отношение на пенсионния преглед на 6-7 февруари 2024 г. се проведе проучвателна мисия в София, на която се извърши преглед на сектора на капиталовото пенсионно осигуряване в България, като също така българските институции продължиха да предоставят допълнителна информация на ОИСР по темата. През лятото на 2024 г. се проведе и заседание в Париж, на което беше направена презентация за пенсионния сектор след получаване на доклад, подготвен от Секретариата. На 2 август 2024 г. беше получено и писмо от Секретариата на ОИСР с положителни констатации за пенсионния преглед, като и този преглед беше обявен за успешно приключил.

Предстои приемането на официално становище за присъединяването на България към работата на Комитета.

При провеждане на прегледа на капиталовото пенсионно осигуряване е дадена висока оценка на способността на страната да изпълнява правните инструменти на ОИСР, както и на доброто партньорство между съпредседателите – Министерство на финансите и КФН, усилията на Министерство на труда и социалната политика, представителите на други институции, социалните партньори и бизнеса. Отчетени са силните страни на допълнителното пенсионно осигуряване, в т.ч. многостълбовия пенсионен модел, стабилната правна рамка и компетентния надзор, основан на риска.

Като възможни продължаващи усилия за модернизиране на регулаторната рамка и надзорните практики от ОИСР отбелязват и възможността за разглеждане на някои ключови аспекти, които биха способствали за усъвършенстване на пенсионната система и включването им в бъдещи законови промени като:

- въвеждане на избор на потребителите между различни инвестиционни стратегии, съобразно техния жизнения цикъл и толерантност към риска (т.нар. „мултифондов модел“, включващ фондове с различен инвестиционен профил);
- преглед на правилата, определящи инвестиционните възможности за постигане на растяща доходност.

Препоръките могат да бъдат изпълнени със съгласувани промени в законодателството, подкрепени от политическо решение. В тази връзка и отчитайки разнообразния и ценен опит на партньорите ни от надзорните органи на държавите

членки на ЕС, от националните и международни органи и организации, КФН се ангажира с разработването на предложения за промени в нормативната уредба в контекста на дадените от ОИСР препоръки и приетия на 13 декември 2024 г. от Икономическия и социален съвет Анализ на действащата пенсионна система и предложения за нейното усъвършенстване, разработен по предложение на Председателя на 49-ото Народно събрание. Тъй като Комисията не разполага със законодателна инициатива, проект на Закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване и документите към него съгл. чл. 28 от Закона за нормативните актове са представени на Министерство на финансите.

При изготвянето на законодателното предложение са отчетени периодичните прегледи и анализи на ОИСР по отношение на пенсионните системи на държавите членки, обследван е също така и опитът на страните от Централна и Източна Европа, в които пенсионният сектор е преминал през значителни реформи през последните десетилетия, за да се адаптира към променящата се икономическа среда, демографски предизвикателства и изисквания за финансова устойчивост. Независимо от общите цели, пенсионните системи в региона се различават значително по отношение на структурата си, инвестиционните стратегии, регулациите и механизмите за защита на осигурените лица. Няколко са ключовите аспекти, които определят ефективността и стабилността на пенсионните системи със схеми с дефинирани вноски:

- въведен „мултифондов модел“ и неговите ефекти за спомагане увеличение на очакваната доходност;
- разумен размер на такси и удържки във фазата на акумулиране на пенсионните спестявания;
- изискванията към по-добро управление на дейността и покриване на поетите рискове.

В заключение може да се посочи, че допълнителното пенсионно осигуряване има ключова роля за изграждането на дългосрочна стабилност и устойчивост на публичните финанси като допълва солидарното държавно обществено осигуряване и обективно отчита осигурителния принос на лицата, тъй като държи сметка за размера на осигурителните вноски, периода на осигуряване и реализираната доходност. Високото обществено значение на капиталовото пенсионно осигуряване изисква отговорност и стратегическа визия, които да стимулират развитието, прозрачността и доверието в сектора – основна мисия на Комисията за финансов надзор.

3. Комитет по финансови пазари (КФП)

През 2024 г. продължи активната работа на българските институции, свързана с КФП, като на 22-24 май 2024 г. беше заседанието, на което се проведе прегледът за България. КФН определи свои представители за участие в срещата и съдейства на МФ за подготвянето на презентация за българската делегация. През 2024 г. беше получено писмо за завършване на присъединителния процес и по този Комитет, като КФН съдейства на Министерството на финансите за подготвянето на отговор от държавата. Прегледът приключи с положителна оценка.

4. Инвестиционен комитет

През 2024 г. продължи и активната дейност на КФН по отношение на адресирането на препоръките към България във връзка с извършения преглед на държавата от страна на Инвестиционния комитет на ОИСР. Бяха проведени двустранни срещи между представители на Министерството на финансите и КФН за обсъждане на препоръките, попадащи в компетенциите на КФН. От страна на КФН бяха подготвени проекти на изменения и допълнения на КЗ и ЗДСИЦДС с цел адресиране на препоръките.

7.3. Сътрудничество с институции в страната

Комисията за финансов надзор поддържа и задълбочава сътрудничеството си с държавни структури, браншови асоциации на поднадзорните на КФН лица и други заинтересовани лица предвид подготвяните промени в законодателството и възникнали практически проблеми при прилагането му.

Комисията за финансов надзор осъществява активно сътрудничество с браншови асоциации - Българската асоциация на управляващите дружества, Българската асоциация на лицензираните инвестиционни посредници, Асоциация на директорите за връзки с инвеститорите в България, Асоциация на индустриалния капитал в България, Национална комисия по корпоративно управление, Българската асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване, както и с множество държавни органи и институции – Национален статистически институт, Национална агенция за приходите, Българска народна банка, Министерство на финансите, Агенция по вписванията, Институт дипломираните експерт-счетоводители, Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори, Органи на съдебната власт (Прокуратура, Съд и Следствени служби), структури към Министерство на вътрешните работи и др.

Проект на инструкция за взаимодействие и обмен на информация между Държавна агенция „Национална сигурност“ и Комисията за финансов надзор

Проектът на инструкция е разработен с цел спазване изискванията на действащото законодателство и във връзка с направени изменения и допълнения в Закона за Комисията за финансов надзор и останалото секторно законодателство, касаещо дейността на поднадзорните на Комисията за финансов надзор лица. С приемането на проекта на инструкция ще се осигури своевременното и законосъобразно изпълнение на възложените по закон дейности на двете ведомства при максимална ефективност, оптимално използване на наличните ресурси, подобряване на ефективността на контролната им дейност и обхващане на широк набор източници на информация.

Управление „Застрахователен надзор“

В процеса на работа по проекта на ЗИД на КЗ представители на управление „Застрахователен надзор“ дават своят принос по въпроси, поставени от администрацията на Министерство на финансите и участват в среща с участието на министъра на финансите и представителните организации на застрахователите и застрахователните посредници, проведена на 29.01.2024 г.

На 07.03.2024 г. представители на управление „Застрахователен надзор“ участват в среща с представители на Държавната агенция „Безопасност на движението по пътищата“ (ДАБДП), Гаранционния фонд и Асоциацията на българските застрахователи за обсъждане на предложенията на ДАБДП за дигитализиране на двустранния констативен протокол за ПТП, както и за ангажирането на Гаранционния фонд в процеса по възлагане и поддържане на проекта.

На 25.03.2024 г. представители на управление „Застрахователен надзор“ съвместно с представител на Дирекция „Правна“ участват в среща с представители на ГФ, НББАЗ, КЗЛД във връзка с предложение за реализиране на проект за въвеждане на дигитален контрол по съвместните граници между Република България и Република Турция и проверка за наличието на задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, за автомобили, напускащи територията на Република България.

Служители от управление „Застрахователен надзор“ участват в работна група „Небанков финансов сектор“ към Координационния съвет за влизане на страната в еврозоната. През 2024 г. е извършен преглед и съгласуване на актуалния проект на ЗВЕРБ; изготвени са бележки по получени становища от застрахователи във връзка с проекта на ЗВЕРБ; изготвени са бележки по Законопроекта за въвеждане на еврото в Република България и справката за отразяване на постъпилите предложения в хода на неговото обществено обсъждане; участват в предприемането на действия във връзка с необходимостта от привеждане на съществуващите нормативни актове в съответствие със Закона за въвеждане на еврото в Република България в съответствие с Плана за действие към Плана за въвеждане на еврото в Република България и в действията във връзка с изпълнението на мерките по Плана за действие към Плана за въвеждане на еврото в Република България.

Изготвена е докладна записка във връзка с постъпило писмо, с което НСИ е изискал съдействие относно актуализирането на справките в годишния отчет за дейността на застрахователите за отчетната 2024 г.

Предоставени са проекти на отговори на получено чрез Постоянното представителство на РБ в Брюксел допълнително запитване от Европейската комисия във връзка с обещаната от българска страна отмяна на ал. 1 и 2 на § 96 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Кодекса за застраховането (ДВ, бр. 101 от 2018 г.) - 19.08.2024 г.

Управление „Застрахователен надзор“ е изготвило становище по искане на началник на отдел „Пътна полиция“ - СДВР, Министерство на вътрешните работи, относно предоставяне на писмени указания във връзка с конкретни въпроси за прилагане и тълкуване на конкретна разпоредба на КЗ по отношение на задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите.

Управление „Застрахователен надзор“ е изготвило становище по искане от министъра на икономиката и индустрията за предоставяне на принос за изготвяне на национална позиция по доклада на г-н Марио Драги „Бъдещето на европейската конкурентоспособност“.

Управление „Застрахователен надзор“ е изготвило становище по писмо от НАП, съдържащо въпроси от застраховател, касаещи разположението на риска по облагаеми застрахователни договори.

В хода на работата по съгласуване на измененията и допълненията на Наредба № 53 от 23.12.2016 г. за изискванията към отчетността, оценката на активите и пасивите и образуването на техническите резерви на застрахователите, презастрахователите и Гаранционния фонд представители на управление „Застрахователен надзор“ са взели участие в срещи и са провели комуникация с АБЗ относно очакванията на застрахователния бизнес за оповестяване на пазарна информация.

Проведени са срещи и е осъществена комуникация с ИДЕС по въпроси, свързани прилагането на МСФО 17 Застрахователни договори, както и във връзка с изменението на Указанията на КФН относно заверката по чл. 126, ал. 3 от Кодекса за застраховането на годишните справки, доклади и приложения по чл. 126, ал. 1, т. 1 и 2 от Кодекса за застраховането.

Управление „Осигурителен надзор“

През 2024 г. с оглед усъвършенстване на нормативната уредба и в контекста на дадените от ОИСР препоръки са проведени редица срещи между експерти от управление „Осигурителен надзор“ и представители на БАДДПО, на които са обсъждани следните основни теми:

- въвеждане на мултифондов модел (учредяване на подфондове с различен инвестиционен и рисков профил) в допълнителното задължително и доброволно пенсионно осигуряване;
- преглед на въведените регулации относно фазата на изплащане в допълнителното задължително пенсионно осигуряване;
- преглед и анализ на събираните от пенсионноосигурителните дружества такси и удръжки;
- анализ на действащите гаранционни механизми във фазата на натрупване и фазата на изплащане;
- преглед на капиталовите изисквания и специализираните резерви и др.;
- предложения, свързани с развиване на нормативната уредба посредством замяна на минималната доходност с бенчмарк за съпоставка на доходността при извършване на служебно разпределение във фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване.

Във връзка с инициирани законодателни промени, засягащи пряко или косвено дейността на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове, в рамките на процедурите по съгласуване и обществени консултации дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“ своевременно извърши преглед и предостави становища, коментари и/или предложения по:

- проект на Закон за изискванията за достъпност на продукти и услуги;
- проект на Правилник за прилагане на Закона за мерките срещу изпиране на пари;
- проект на Закон за въвеждане на еврото в Република България;
- проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за статистиката;

- проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за независимия финансов одит;
- проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за договорите за финансово обезпечение;
- проект на Закон за пазарите на криптоактиви;
- проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за мерките срещу финансирането на тероризма;
- проект на постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Правилника за прилагане на Закона за насърчаване на инвестициите;
- проект на Правилник за организацията и дейността на Междуведомствения съвет за скрининг на преките чуждестранни инвестиции.

За поддържане на доброто междуинституционално сътрудничество, както и за изпълнение на своевременни и превантивни надзорни функции, представители на Комисията участваха в редица срещи и инициативи с представители на поднадзорни лица и на други органи и организации, в т.ч.:

- конференция „Бъдещи предизвикателства и очаквания в небанковия финансов сектор“, организирана от КФН. В конференцията взеха участие представители от инвестиционния, застрахователния и осигурителния надзор и широк кръг представители от небанковия финансов сектор. Представителите взеха участие в дискусии, панели и презентации, посветени на принципите на ОИСП за корпоративно управление в България и на общоевропейските регулации – Регламент за оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор (DORA – Digital Operational Resilience Act) и регламента относно пазарите а криптоактиви (MiCA – Markets in Crypto-Assets);
- пенсионен форум, организиран от Българското актьорско дружество, на който бяха обсъдени актуални въпроси, свързани с демографската картина, смъртността, устойчивостта на пенсионната система и нейното развитие, доходността на пенсионните фондове и предоставянето на индивидуална информация за проследяване на пенсионните права;
- Икономически и социален съвет във връзка с изготвен „Анализ на действащата пенсионна система и предложения за нейното усъвършенстване“, разработен по предложение на Председателя на 49-то Народно събрание;
- Национална научно-практическа конференция на тема „Пазарни и извънпазарни предизвикателства пред застраховането и осигуряването - теория, практика, проблеми и решения“, проведена в рамките на създадения „Алианс по Застраховане и Социално дело“ между СА „Д. А. Ценов“ - Свищов, Асоциацията на българските застрахователи, БАДДПО, Гаранционния фонд, Асоциацията на застрахователните брокери в България, с подкрепата на Фондация „Проф. д-р Велеслав Гаврийски“;
- Power Summit 2024, панел „Инвестиции и Социална Сигурност - Развитие на тристълбовия пенсионен модел“;

- провеждането на XXII-то издание на образователната програма за ученици „Небанковият финансов сектор в България“ с партньорството на Министерството на образованието и науката и фондация „Атанас Буров”.

През отчетната година продължи участието на представители от дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“ в постоянните работни групи към Съвета по европейски въпроси, по-конкретно в Работна група 26 „Финансови услуги” с водеща институция МФ, Работна група 2 „Свободно движение на хора” и Работна група 13 „Социална политика и заетост” с водеща институция Министерство на труда и социалната политика.

През отчетната 2024 г. представители от дирекция РРОН работиха съвместно с МФ в рамките на работна група „Небанков финансов сектор“ към Координационния съвет за подготовка на Република България за членство в еврозоната. Извършено е съгласуване на проект на ЗВЕРБ. Изготвени са и са предоставени становища по предоставените в хода на обществените консултации коментари, предложения и становища от браншови организации, поднадзорни на КФН лица и др. Регулярно са обсъждани напредъка, предстоящите действия и възникнали проблеми във връзка с изпълнението на Националния план за въвеждане на еврото в Република България и Плана за действие към него. Извършена е актуализация на Плана за действие към Националния план за въвеждане на еврото в Република България. Поднадзорните лица и техните браншови организации периодично са информирани за предстоящите действия и мерки, които следва да бъдат предприети от тях във връзка с приетия ЗВЕРБ и актуализирания План за действие към Националния план за въвеждане на еврото в Република България, както и са проведени срещи и осъществена допълнителна кореспонденция за изясняване на възникнали въпроси.

Представител от дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“ участва в процедурата за служебно разпределение на лицата, избрали фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване, провеждана съгласно Инstrukция №1/21.02.2006 г. Служебното разпределение се извършва четири пъти годишно от комисия, създадена към Националната агенция за приходите, която включва по един упълномощен представител на НАП, КФН и БАДДПО.

8. Институционално развитие на КФН

8.1. Нови моменти в управлението и структурата на Комисията за финансов надзор

През 2024 г. в организационната структура на Комисията е извършена следната промяна: функциите на дирекция „Осигурителен надзор“ бяха разделени в два отдела. Обособените отдели са „Надзорна дейност и анализи“ и „Правоприлагане“. Считано от 1 октомври 2024 г. е извършена структурна промяна в управление „Надзор на инвестиционната дейност“, касаеща закриването на два отдела и създаването на един нов отдел „Надзор на доставчици на инвестиционни услуги и места на търговия“.

8.2. Управление на човешките ресурси

Структурата и функциите на Комисията за финансов надзор са определени в ЗКФН, ПУДКФННА, специалните закони и подзаконовни нормативни актове, регулиращи инвестиционната, застрахователната и осигурителната дейност. Утвърдената щатна численост на КФН към края на 2024 г. е 265 бройки (5 членове на КФН и 260 души администрация). Според разпределението на функциите, администрацията на Комисията се състои от обща и специализирана администрация, и звена и длъжности на пряко подчинение на председателя.

Общата администрация подпомага осъществяването на правомощията на председателя на Комисията като ръководител на администрацията, осигурява технически дейността на Комисията и на специализираната администрация и осъществява дейността по административно обслужване на гражданите и юридическите лица. Към края на 2024 г. в състава на общата администрация се включват следните административни звена:

- дирекция „Правна“ – 19 щатни бройки;
- дирекция „Международно сътрудничество“ – 8 щатни бройки;
- звено „Събиране на приходи“ – 4 щатни бройки;
- дирекция „Деловодство и административно обслужване“ – 9 щатни бройки;
- дирекция „Финансово-стопански дейности“ – 18 щатни бройки;
- дирекция „Информационни технологии“ – 7 щатни бройки;
- дирекция „Връзки с обществеността и протокол“ – 9 щатни бройки;

Съгласно ПУДКФННА дирекциите „Правна“ и „Международно сътрудничество“, както и звено „Събиране на приходи“ са част от общата администрация, но при изпълнение на функциите си са на пряко подчинение на председателя на Комисията.

На пряко подчинение на председателя на КФН са следните звена:

- Кабинет на председателя - 2 щатни бройки;
- Звено за вътрешен одит - 4 щатни бройки;
- Инспекторат - 3 щатни бройки.

Освен тези административни звена, на пряко подчинение на председателя са и длъжностите:

- главен секретар;
- служител по сигурността на информацията;
- финансов контролор;
- длъжностно лице по защита на данните;
- служител, отговарящ за мрежовата и информационната сигурност.

Функциите на финансов контролор през 2024 г. се изпълняват от главен експерт в звено „Събиране на приходи“, функциите на длъжностно лице по защита на данните се изпълняват от главен инспектор в звено Инспекторат. Служителите изпълняват посочените функции успоредно с тези за основната длъжност.

През месец юни 2024 г. е назначен служител, отговарящ за мрежовата и информационната сигурност на длъжност „Мениджър, мрежи - служител, отговарящ за мрежовата и информационната сигурност“.

Специализираната администрация подпомага и осигурява осъществяването на правомощията на Комисията и нейните органи, като в нейния състав са включени следните дирекции:

- дирекция „Регулаторни режими на инвестиционната дейност” – 24 щатни бройки;
- дирекция „Надзор на инвестиционната дейност” – 63 щатни бройки;
- дирекция „Регулаторни режими на застрахователния надзор – 16 щатни бройки;
- дирекция „Застрахователен надзор” – 30 щатни бройки;
- дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор” – 13 щатни бройки;
- дирекция „Осигурителен надзор” – 19 щатни бройки;
- дирекция „Анализи, жалби и реструктуриране” – 10 щатни бройки.

За постигане на стратегическите цели на Комисията е поставен акцент върху организационното усъвършенстване и развитие на човешкия капитал чрез повишаване на управленския капацитет, надграждане на лидерските умения и изграждане и развитие на устойчива организационна структура. Повишаването на мотивацията и ангажираността в екипа, както и дигиталните компетентности са сред останалите инструменти, чрез които КФН се стреми да постигне заложените в Стратегията за развитие приоритети и подцели.

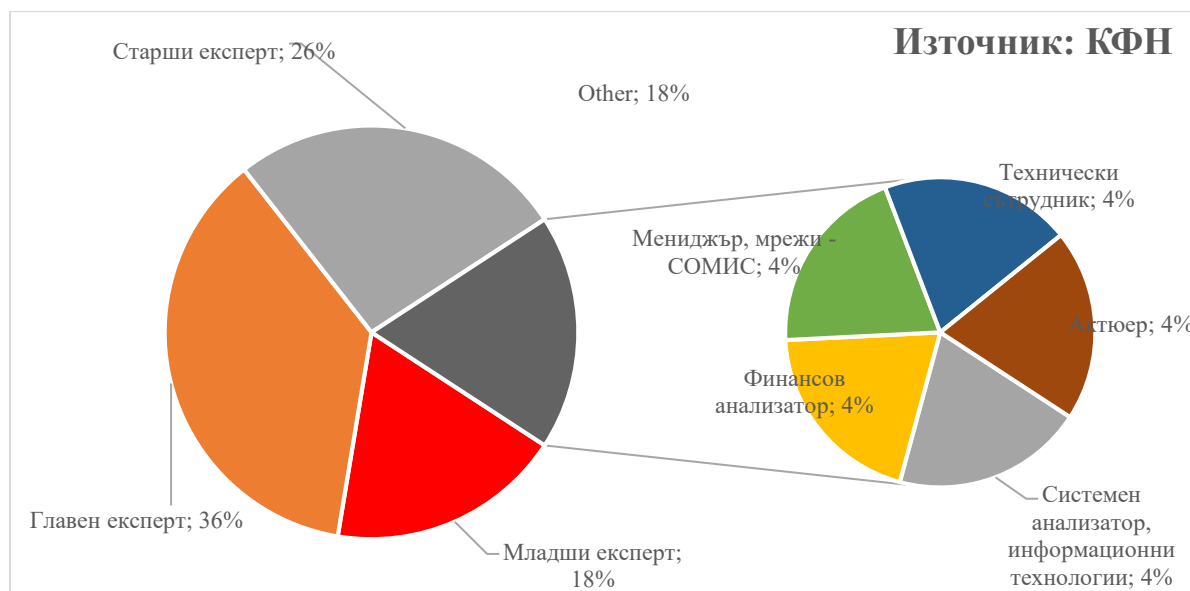
За успешно реализиране на функциите и целите си, КФН чрез ефективното управление на човешките ресурси цели да осигури способни, отговорни, мотивирани служители, притежаващи необходимата компетентност и потенциал. Това се постига чрез провежданата последователна политика в областта на управлението на човешките ресурси, насочена към осигуряване и развитие на експертния потенциал на служителите на КФН, повишаване на професионалната им квалификация, осигуряване на последователност в лидерството и приемственост, изграждане и поддържане на работна среда, която повишава доверието, мотивацията и удовлетвореността на служителите, и формира вътрешноинституционална принадлежност.

През периода на отчитане се наблюдава по-динамично движение на персонала, в резултат на което броят на заетите щатни бройки в КФН в края на периода са 225, а коефициентът на заетост възлиза на 84,9% от общата численост.

Действащата Процедура за подбор на кандидати за работа в КФН гарантира прозрачност на процеса по подбор и е изградена на принципа на конкуренция въз основа на професионалните и деловите качества на кандидатите. Процедурата регламентира назначаването на експерти с необходимата квалификация и опит в небанковия финансов сектор, при стриктно спазване на нормативната уредба в областта на трудовите правоотношения. Разширен е кръгът на публичност при набиране на кандидати, които имат специализиран интерес в сферите на упражнявания от регулатора надзор и притежават търсените от КФН знания и компетентности. По този начин, чрез по-голямата публичност и с помощта и на алтернативни възможности за подбор се цели привличане на експерти на ключови длъжности, притежаващи висока квалификация и опит.

През 2024 г. са назначени общо 28 нови служители, посредством Процедурата за набиране, подбор и назначаване на служители в КФН. 90% от всички назначения са отредени на трите експертни длъжности в щатното разписание на Комисията – главен експерт, старши експерт и младши експерт. Най-голям е броят на постъпилите в администрацията на КФН на длъжността главен експерт – 10 или 36% от новоназначените, следван от позицията старши експерт – 8 лица (26%), на длъжността младши експерт са назначени 5 служители (18%). На позицията финансов анализатор е назначен 1 служител или 4%, назначен е и служител, отговарящ за мрежовата и информационната сигурност.

Графика 17. Новоназначени служители (по длъжности) през 2024 г.

Напусналите администрацията на Комисията служители през 2024 г. са 44, като и в тази категория най-голям дял (78%) се разпределя сред трите експертни длъжности - главен експерт, старши експерт и младши експерт – 41 % от заемалите длъжността главен експерт, 23% на длъжност старши експерт и 14% на позицията младши експерт. Останалите служители, чиито правоотношения са били прекратени през 2024 г. са актьор

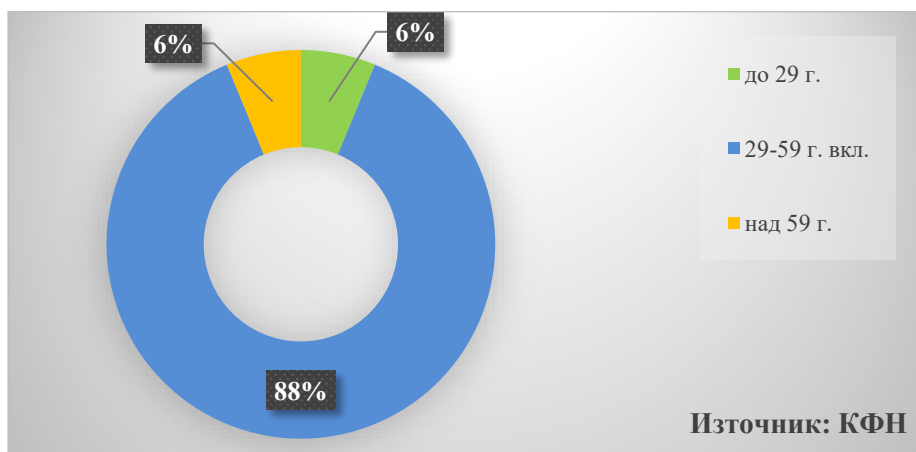
главен юриконсулт, деловодител, както и ръководни служители – началник на отдел, директор на дирекция и заместник-председател.

Графика 18. Прекратени трудови правоотношения на служители (по длъжности) през 2024 г.

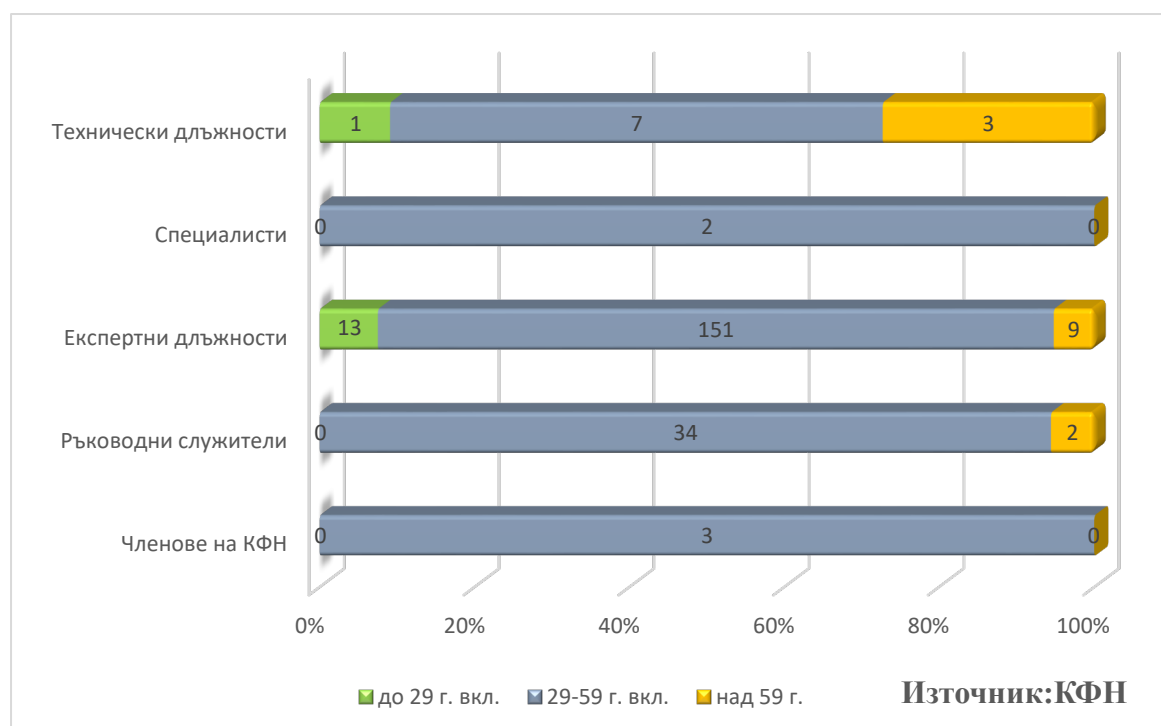
Възрастовото разпределение на служителите се разглежда в три обособени групи - служители до 29 години включително, между 29 и 59 годишна възраст включително и такива над 59 години. Служителите от първата група (до 29 г. вкл.) съставляват 6% от работещите в КФН. Най-голямата част от служителите попадат във възрастовата група между 29 и 59 г. вкл. – 88% от всички заети. В третата категория, включваща служителите в администрацията на КФН на възраст над 59 години попадат 6% от работещите.

Графика 19. Възрастово разпределение на служителите към края на 2024 г.

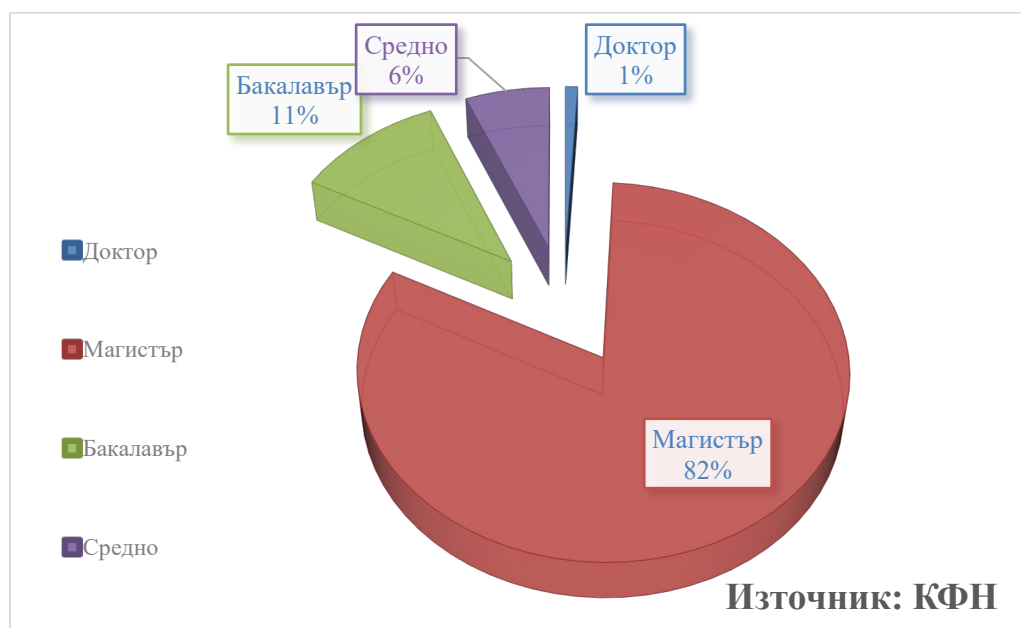
Заедно с възрастовата категория е добавен и още един критерий – категория длъжност, като обособените категории длъжности са членове на КФН, ръководни длъжности, експертни длъжности, технически длъжности и специалисти. Всички членове на КФН попадат във възрастовата категория 30-59 години. 94% от останалия ръководен състав на КФН спада към същата възрастова категория, а 6% от служителите с ръководни функции – към категория над 59 г. При експертните длъжности, разпределението е - възрастовата група до 29 г. вкл. – 8%, служители на възраст 30-59 г. вкл. – 87%, служители над 59 годишна възраст – 5%. Заетите в категория персонал „специалисти“ служители попадат във възрастовата група 30-59 г.

Графика 20. Разпределение на заетите служители по възраст и категория длъжност към края на 2024 г.

Образователната и професионално-квалификационната структура на заетите в КФН лица отговаря на реалните потребности, необходими за изпълнение на поставените пред Комисията цели и задачи. Служителите с висше образование доминират, представлявайки 94% от заетите през 2024 г., в това число с образователна и научна степен „Доктор“ – двама служители (1%), образователно-квалификационна степен „Магистър“ – 184 служители (82%), бакалавърска степен притежават 25 служители (11%). Делът на служителите със средно образование (в това число и средно-специално) е 6%. Разгледани и филтрирани по области на висшето образование се открояват служителите с професионална квалификация в областта на икономиката – 51% от заетите, притежаващи висше образование. Значителен процент заемат и завършилите образованието си в сферата на юридическите науки – 33%, делът на придобилите висше образование служители в областта на техническите науки възлиза на 7%, в област „Администрация и управление“ - 3%. По специалности в направление „Хуманитарни науки“ са се обучавали 3% от завършилите висше образование. Останалата част (3%) притежават висше образование в други области.

Графика 21. Разпределение образование към края на 2024 г.

Графика 22. Разпределение на служителите по области на висшето образование към края на 2024 г.

Ефективното осъществяване на регулаторната и надзорна дейност на КФН, поддържането и повишаването на високо ниво на професионалните знания и умения на

служителите, свързани с осъществяване приоритетите на КФН, както и повишаване на личната мотивация и ангажираността на служителите, се осигурява чрез участие в актуални, важни и приоритетни за КФН специализирани обучения.

Дейностите, касаещи обучението на човешките ресурси са обвързани с реалните потребности на Комисията в тази област, и на тази основа се подготвят, планират и осъществяват обученията, които водят до усъвършенстване на компетенциите на служителите и са в основата на тяхното професионално развитие.

Обученията на служителите в Комисията е системен процес на изграждане и усъвършенстване на знанията, уменията, нагласите и поведението за успешно изпълнение на работните задачи, като посредством участие в различни образователни инициативи се цели надграждане на знанията и умения в процеса на учене, чрез което е създадена възможност за нарастване на експертния потенциал от знания за справяне с по-сложни и по-отговорни дейности и задачи в съответствие с изпълнение на заложените високи цели и изискванията пред Комисията.

От ключово значение за Комисията е стратегическото управление на знанието и развитието на култура на непрекъснато учене и споделяне на знания и опит в нея. Един от доказалите се на практика ефективни подходи за съхраняване и трансфер на знания и споделяне на опит, между поколенията на работното място, прилаган от Комисията е менторството.

През изминалата година продължи успешното прилагане методът на менторството за новопостъпилите в КФН служители, посредством който се постигна устойчива и трайна подкрепа, която спомага за навлизането на новите служители, както в специализираната работа, така и запознаване с организационната култура на Комисията.

Прилагането на менторството, като инструмент за развитие на човешките ресурси, доведе до повишаване на мотивацията, ефективността при изпълнението на ежедневните работни задачи и по-бързото адаптиране на новоназначените служители към организацията, и в частност към работния процес в съответното звено. Срокът за осъществяване на менторството е 6 месеца. Инвестираните в подпомаганите служители време и ресурси създават в тях чувство за принадлежност към Комисията и осигуряват приемствеността, която всяка организация е важно да развива и съхранява, за да гарантира перспективата си в дългосрочен план. През изминалата година са проведени или са процес осъществяване на менторство на 33 новоназначени служители, като част от тях са стартирали през 2023 г.

С цел поддържане и повишаване на необходимата теоретична подготовка, както и придобиването на нови знания и умения от служителите, през 2024 г. са проведени обучения

за професионално и личностно развитие на служителите в различна форма – присъствена, в електронна среда и/или смесена. Голяма част от проведените през годината обучения са реализирани в съответствие с утвърдения годишен план, паралелно с което са проведени и редица обучения, семинари и други събития извън плана, въз основа на текущо установени потребности от участие на служители в актуални и приоритетни теми на обучения.

За реализацията на обученията за своите служители КФН продължи дългогодишни партньорски отношения с български и чуждестранни обучителни институции сред които Института за публична администрация (ИПА), Българско актьорско дружество (БАД), Школата по публични финанси (ШПФ), Института на вътрешните одитори в България (ИВОБ), ДАНС, Клевърсофт България ЕООД, както и чуждестранни институции като ЕЮРА, ESMA, ЕВА, JVI и други. Служители на Комисията участваха и в обучения, организирани от национални надзорни органи на други европейски страни.

С цел поддържане и повишаване на необходимата теоретична подготовка, както и придобиването на нови знания и умения от служителите, през периода на отчитане са проведени обучения за професионално и личностно развитие на служителите, разпределени както следва:

- Организирани и проведени общо 169 обучения (обучителни сесии) от ИПА по 52 теми, а обучените служители са 99, като един служител е участвал в повече от една тема на обучение. Най-голям дял от проведените обучения обхващат теми, включени в програмата „Управление и лична ефективност“ – 24%, следва програма „Дигитална компетентност“ – 20%, програмите „Правоприлагане“ – 20%, „Регулаторна политика“ – 8%, програмата „Публични политики“ – 8%, програма „Нормотворчество и правоприлагане“ – 7% и 7% за проведените чуждоезикови обучения. Темите включени в останалите програми заемат по-малък относителен дял от проведените от Института по публична администрация курсове;
- Проведени 155 обучителни сесии за повишаване на професионалната квалификация на служителите, организирани от обучаващи институции в България (Българско актьорско дружество, Институт на вътрешните одитори в България, Школа по публични финанси, Държавна агенция „Национална сигурност“ и др.) по общо 29 теми, с участието на 79 служители, един служител е участвал в повече от една тема на обучение. Основните области на проведените курсове са в областта на законодателния процес, европейско законодателство, финансите, работа със софтуер за извършване на анализи, вътрешния одит, цифрова самоличност, вътрешния контрол, както и запознаването с промените в различни нормативни актове, касаещи дейността на Комисията и др.;

- В обученията, организирани от чуждестранни организации - EIOPA, ESMA, Европейската надзорна финансова дигитална академия (EU-SDFA), EBA, JVI са проведени 96 обучителни сесии по 42 теми, участвалите служители са 54, като отново един служител е участвал в повече от една тема на обучение. Основната част от обученията, проведени от чуждестранни организации са в дистанционен форма;
- През 2024 година Комисията продължава участието си в обучителните модули на Европейската надзорна финансова дигитална академия, проект за техническа подкрепа към DG REFORM на Европейската комисия, по който КФН е бенефициент. Обучителните модули са насочени към придобиване на знания в сферата на дигитализацията на финансовия сектор, които да подобрят надзорна практика на регулаторните органи;
- През 2024 г. КФН финансира обученията и сключва договори за повишаване квалификацията на двама служители, които се обучават в международните магистърски програми - „Право на Европейския съюз“ и „Оценка на политики и оценка на въздействие“, провеждани от Софийски университет „Свети Климент Охридски“, първата от които се осъществява съвместно с Университета на Лотарингия, Франция (Université de Lorraine).

През 2024 г. КФН продължи участието си в Програмата за студентски стажове в държавната администрация и предостави възможност на български студенти, обучаващи се в страната и чужбина, да проведат пълноценни практически стажове. Посредством стажуването студентите придобиват първоначален практически опит, професионални умения и не на последно място, запознават се със структурата и специализираните функции на Комисията.

През изминалата година петима стажанти имаха възможност да се запознаят отблизо с характера на работата на КФН, както и със специфични дейности, изпълнявани от експертите в дирекциите, в които студентите проведоха стажуването си.

Чрез участието на Комисията в стажантската програма и съответно осигуряването на ползотворна работна

Дирекция	Брой стажанти
„Правна“	1
„Надзор на инвестиционната дейност“	1
„Регулаторни режими на застрахователния надзор“	2
„Анализи, жалби и преструктуриране“	1

атмосфера при провеждане на самото стажуване, КФН създава от една страна ползност и подкрепа на студентите, чрез допълване на теоретичните им познания с реални практически умения, и от друга, допринася за постигане на по-висока разпознаваемост на КФН сред българските студенти.

8.3. Развитие на информационните технологии за нуждите на надзора

През 2024 г. за поддържане и развитие на изградената информационна инфраструктура на КФН, както и с цел осигуряване на нормалната работа на информационните системи и хардуерни ресурси поетапно се подновяваха договорите за поддръжка на отделните компоненти на ИТ инфраструктурата, както и правото на ползване на софтуерните продукти, които не са собственост на КФН.

През отчетния период бяха подновени договорите за предоставяне на удостоверителни услуги за издаване на Квалифициран електронен подпис (КЕП), издаване на облачен квалифициран електронен подпис (ОКЕП), услуга за удостоверяване на време B-Trust Qualified Time Stamp Service и за използване на програмен продукт BSecure DSSLite за разширяване на цифров подпис посредством, който се осигурява възможността да бъдат подписвани файлове в WEB пространството.

Беше подновено правото на ползване на редица софтуерни продукти използване в ежедневната работа на експерти от комисията, а именно софтуер за виртуализация VMWare осигуряващ изграждането и поддръжката на виртуалната среда на КФН, технологично решение спам блокер (Spam Blocker) на производителя Cisco – C100V Email Security, антивирусен софтуер ESET PROTECT Essential On-Prem, абонамент за поддръжка на FortiGate и FortiWeb осигуряващи управляема услуга по периметрова защита на входяща информация, за продукти на Microsoft, Adobe и др.

През 2024 г. беше осъществено надграждане на официалната интернет страница <https://www.fsc.bg> на КФН, което осигури нови функционалности при използване на информацията от външни и вътрешни потребители.

През годината бяха изготвени технически задания и бяха проведени процедури съгласно Закон за обществени поръчки за подновяване на право на ползване на лицензи и годишен абонамент за софтуерно решение за валидиране и генериране на Excel файлове по Таксономия за застрахователни и пенсионни дружества към EIOPA, за софтуерно решение за валидиране на таксономия за публичните дружества към ESMA, за софтуерно решение за валидиране на информацията подавана към ЕВА и за експорт на данни към външна база данни, както и процедура в три обособени позиции за закупуване на компютърна и сканираща техника.

В началото на 2024 г. е внедрена в продукционна среда ЕИС на КФН, която автоматизира бизнес процесите протичащи в Комисията като едновременно с това осигури

интеграция с външни информационни системи на МЕУ, БФБ, ГФ, Доставчици на квалифицирани услуги (валидиране на КЕП) и др., както и интеграцията на ЕИС с информационните системи европейски институции ЕЮРА, ESMA, ЕВА.

Във връзка с обезпечаване работата на ЕИС в продукционна среда, бяха подновени необходимите лицензи за СУБД Oracle за съхранение и управление на масиви от данни и лицензи за софтуерни продукти за виртуализация и архивиране, възстановяване, управление и защита на данни.

През отчетния период в Комисията се проведе обучение за изграждане на модели, необходими за надзорни цели, с използване на възможностите за бизнес анализи на софтуер Qlik Sense. Обучението беше насочено към практическо изработване на модели в Qlik Sense, необходими за анализи и надзорни цели и беше базирано на работни данни предоставени от Комисията. То включваше и администраторски умения за работа с Qlik Sense, зареждане на данни, изготвяне на модели, визуализиране на данните по период и изготвяне на графики.

Поради необходимостта от осигуряване на свободното дисково пространство за бъдеща работа на ЕИС, беше реализирано разширяване на дисков масив за съхранение на данни.

През годината продължи да се използва предоставената възможност от Изпълнителна агенция „Инфраструктура на електронното управление“ за използване на виртуални ресурси от Държавния хибриден частен облак за резервиране и архивиране на информация от критични данни и системи на КФН.

В съответствие с Наредба за минималните изисквания за мрежова и информационна сигурност, през 2024 г. се извърши актуализация и се добавиха нови специфични политики в прилаганата политика за Мрежова и информационна сигурност на КФН.

През 2024 г. продължи дейното участие на дирекция „Информационни технологии“ в работните групи и проекти на ЕЮРА, ESMA, ЕВА.

8.4. Отчет за изпълнението на бюджета на комисията за финансов надзор за 2024 г. по бюджетна програма „Подобряване на регулацията и надзора на небанковия финансов сектор

Комисията за финансов надзор е юридическо лице на бюджетна издръжка, съгласно чл. 2, ал. 3 от ЗКФН. Председателят на Комисията е първостепенен разпоредител с бюджет. Бюджетът на Комисията се съставя, изпълнява и отчита по реда на ЗПФ. Приходите и разходите се отчитат по Единната бюджетна класификация (ЕБК) за 2024 г.

Комисията организира отчетността си в три обособени отчетни групи, като за 2024 г. са изготвени отчети:

- Отчет за касовото изпълнение на бюджета на КФН;
- Отчет за сметките за средства от Европейския съюз, администрирани от Националния фонд към Министерството на финансите;
- Отчет за операциите и наличностите по сметките за чужди средства.

8.4.1. Отчет за касовото изпълнение на бюджета

ПРИХОДИ

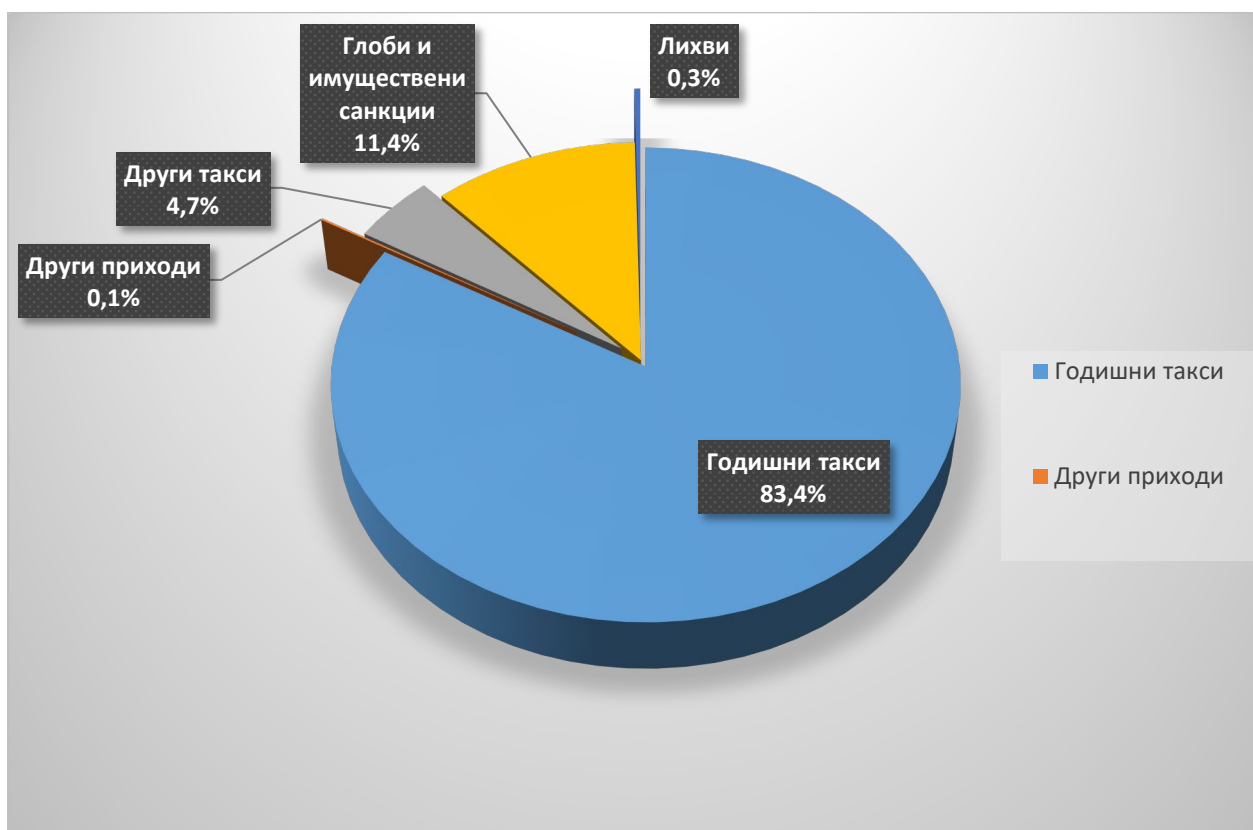
В отчета за касовото изпълнение на бюджета на КФН за 2024 г. са отчетени приходи в размер на 21 722 734 лв. Изпълнението спрямо годишния план е 101,60 %.

В приходната част на бюджета постъпват основно неданъчни приходи от такси, съгласно чл. 27, ал. 1 от ЗКФН, глоби, имуществени санкции и наказателни лихви. Постъпленията от наложени глоби и имуществени санкции постъпват по бюджета на КФН, но съгласно чл. 28, ал. 4 от ЗКФН се отчитат като вноски в Централния бюджет.

Структурата на приходите за 2024 г. е, както следва:

- приходи от държавни такси – 19 154 735 лв., съгласно Тарифа за таксите, събирани от КФН, приложение към чл. 27, ал. 1 от ЗКФН. От общия размер на отчетените такси по сметката и на каса в КФН са постъпили 19 142 171 лв., а 12 564 лв. са отразени на основание постъпили справки и разпореждания за събрани суми от НАП. Най-голям относителен дял (95,68 %) в отчетените такси има годишната такса за осъществяване на общ финансов надзор – 18 134 257 лв., вкл. събраните от НАП. Получените такси за издаване на лицензи и разрешения за извършване на дейност и други разрешения и одобрения, са общо в размер на 1 020 478 лв.;
- приходи от глоби, имуществени санкции и лихви – 3 467 203 лв., от които 2 478 874 лв. са глоби и имуществени санкции по влезли в сила наказателни постановления и постановления по чл. 287 от АПК, 71 206 лв. са лихви за просрочие на неплатените в законоустановения срок годишни такси за общ финансов надзор и глоби и имуществени санкции по наказателни постановления и 2 500 лв. – неустойка по договор. Отразени са и събрани суми от НАП на основание постъпили справки и разпореждания за 914 623 лв.;
- други неданъчни приходи (– 899 204 лв.) – получени суми от възстановени юрисконсултски възнаграждения (+ 28 197 лв.) и събрани от НАП публични вземания на КФН (- 927 187 лв.), които съгласно дадени указания от Министерството на финансите се отразяват със знак „минус“ в касовия отчет. Отразена е и отрицателна курсова разлика (- 214 лв.).

Графика 23. Разпределение на приходите на КФН за 2024 г.

РАЗХОДИ

В отчета за касовото изпълнение на бюджета на КФН за 2024 г. отчетените разходи са в размер на 21 399 122 лв. и са разпределени, както следва:

- разходи за персонал – 15 695 137 лв., които включват разходите за заплати и възнаграждения на персонала нает по трудови правоотношения, изплатените възнаграждения на нещатни служители, наети по трудово правоотношение по Постановление № 66 от 1996 г. на Министерския съвет за кадрово осигуряване на някои дейности в бюджетните организации, за социално-битово и културно обслужване (СБКО), за обезщетения на служителите по Кодекса на труда и по чл. 40, ал. 5 от Кодекса за социално осигуряване, както и разходите за задължителни осигурителни вноски от работодател. Отчетените разходи за заплати и възнаграждения през 2024 г. са в размер на 13 103 381 лв.;
- разходи за текуща издръжка – 2 542 990 лв. Сумата е изразходвана за наем, охрана, почистване и поддържане на административната сграда на КФН, вода, горива и ел. енергия, телекомуникационни и пощенски услуги, поддръжка на софтуер и хардуер, застраховки, канцеларски материали, резервни части и консумативи за хардуер, печатни материали и други доставки и услуги. Също така са отчетени и средства за специализирани обучения за служителите на КФН и за командировки в страната и в чужбина;

- разходи за данъци и такси – 51 316 лв. за заплащане на държавни такси за обнародване решения на КФН в Държавен вестник, данък на служебните автомобили, общински и държавни данъци и такси;
- разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности – 2 351 347 лв. Разходът е за членски внос във връзка с участието на Комисията за финансов надзор в Европейски надзорни органи - ESMA, EIOPA и за членството в международни организации - IOSCO, IOPS, IAIS и за годишен членски внос в Българско дружество за връзки с обществеността;
- капиталови разходи – 758 332 лв., формирани, както следва:
 - √ (+10 550 лв.) - разходи за частична подмяна на дограма на административната сграда;
 - √ (- 492 508 лв.) - за придобиване на компютри и хардуер, което е в резултат на следното:
 - (- 511 163 лв.) - във връзка с отпуснато допълнително финансиране по проект BG05SFOP001-1.011- 0001 за изграждане на Единна информационна система (ЕИС) и сключено допълнително споразумение № 3 от 10.05.2024 г. към административен договор № 41/23.07.2020 г., на основание на което извършените разходи от Комисията през 2022 г. и 2023 г. за дисков масив за съхранение на данни и 7 броя сървъри. общо за 511 163 лв., са отразени като намаление на разхода по подпараграфа в област Бюджет и увеличение на разхода в област СЕС при спазване на указанията, дадени в ДДС № 1/2015 г.
 - (+ 18 655 лв.) за придобити 5 бр. скенери и 5 бр. компютърни конфигурации;
 - √ (+ 5 719 лв.) за придобиване на допълнителна климатична система за съвременно помещение;
 - √ (+1 234 571 лв.) за придобиване на нематериални дълготрайни активи – лицензи и програмни продукти.

Изразходването на средствата по бюджетни параграфи е в рамките на утвърдения бюджет за годината, съобразено е с постъпленията от такси и трансфера от централния бюджет и представлява 99,79 % от годишния план. Реализацията на разходите се осъществява при режим на строг финансов контрол и е съобразена с целите и приоритетите на КФН.

За периода 01.01.2024 г. - 31.12.2024 г. са отчетени 931 689 лв. текущи и 1 253 226 лв. капиталови разходи в областта на електронното управление и използваните информационни и комуникационни технологии. Разходите са за компютри и скенери, поддръжка на софтуер, поддръжка и ремонт на хардуер, абонамент за информационни системи, програмни продукти и лицензи.

Трансфери, бюджетно салдо и финансиране по бюджета

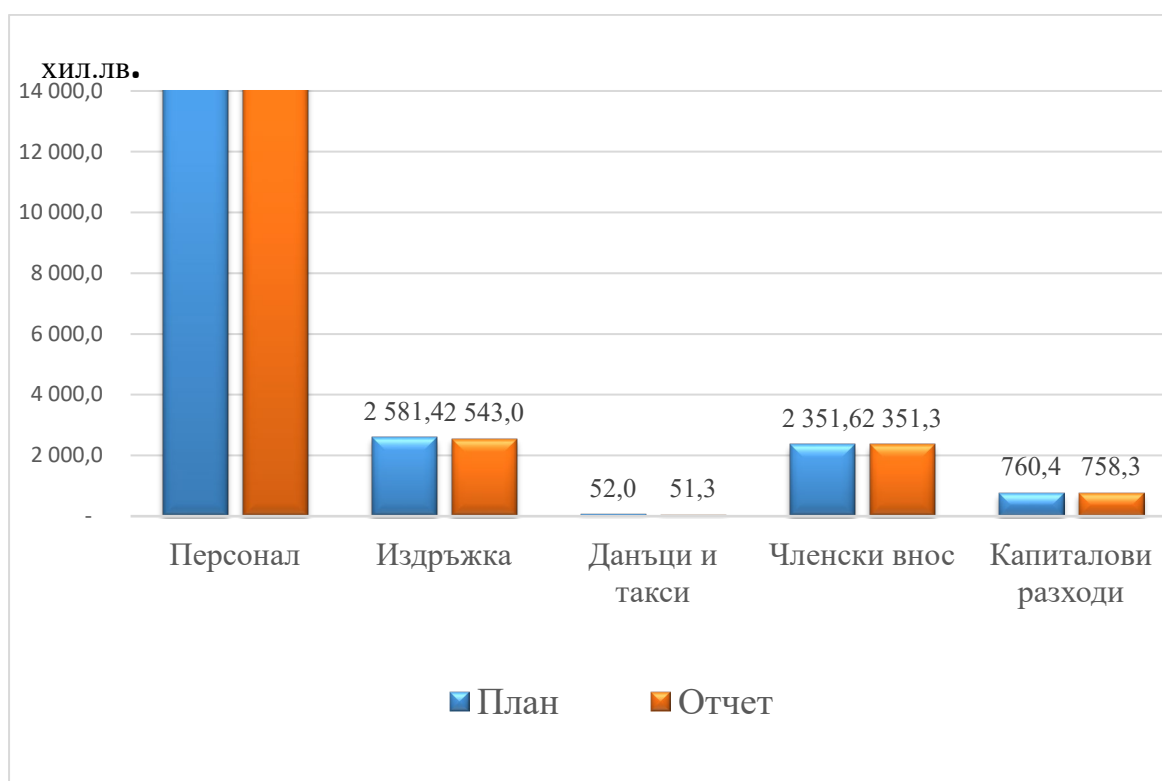
В отчета за периода към 31.12.2024 г. на реда за бюджетното взаимоотношение с централния бюджет е отразена сумата от (- 265 221 лв.), която е в резултат на следното:

- трансфер от ЦБ (+ 2 227 268 лв.) - изпълнение спрямо плана 72,69 %;
- вноска към централния бюджет съгласно чл. 28, ал. 4 от ЗКФН (- 2 552 580 лв.) - изпълнение спрямо плана 85,09 %;

- предоставени средства през 2024 г. по реда на т. 27 от ДДС 6/04.04.2008 г. във връзка с изпълнение на проект BG05SFOP001-1.011-0001 за изграждане на Единна информационна система, отчетени през 2023 г. по реда на т. 4 от Указания на министъра на финансите –ДДС 01/26.01.2015 г. - (+ 60 091 лв.).

Отчетен е излишък в размер на 58 391 лв. и финансиране на бюджетното салдо в същия размер със знак „минус“, което е в резултат на отчетени суми по подпараграф 88-03 „Събрани средства и извършени плащания от/за сметки на ЕС – (- 60 091 лв.), разликата между начално и крайно салдо по валутна бюджетна сметка (+ 143 лв.) и разликата между налични и преведени чужди средства (+ 1 557 лв.).

Графика 24. Структура на разходите по бюджета на КФН за 2024 г. по план и отчет

8.4.2. Отчет за сметките за средствата от Европейския съюз

Комисията за финансов надзор има сключен договор за изпълнение на проект BG05SFOP001-1.011-0001 за изграждане на Единна информационна система, осъществяван с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд по процедура BG05SFOP001-1.011 чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Към 31.12.2024 г. отчетените разходи в област СЕС са в размер на 571 254 лв. и са разпределени, както следва:

- разходи за текуща издръжка – 60 091 лв. През 2024 г., след окончателно верифициране на разходите по проект BG05SFOP001-1.011-0001 за изграждане на Единна информационна

система, неизразходваният остатък от непреки разходи е използван за организиране на изнесено екипно събитие за служителите на КФН с цел да бъде извършен анализ на възможностите и функционалностите на изградената система.

- капиталови разходи – 511 163 лв. През 2024 г. е отпуснато допълнително финансиране по проект BG05SFOP001-1.011-0001 за изграждане на ЕИС в размер на 511 163 лв. и е сключено допълнително споразумение към договор за изпълнение на посочения проект за изграждане на ЕИС. На това основание извършените капиталови разходи за закупуване на дисков масив за съхранение на данни и 7 броя сървъри от бюджета на КФН през 2022 г. и 2023 г., в общ размер на 511 163 лв., са признати за допустими за финансиране по посочения проект и са верифицирани от ОПДУ.

За извършените разходи по проекта за изграждане на ЕИС е получено финансиране от ОПДУ, като след верифициране на всички разходи по проекта е възстановен и получения временен безлихвен заем в размер на 988 596 лв. по реда на т. 47 от ДДС 6/2011 г.

8.4.3. Отчет за операциите и наличностите по сметките за чужди средства

По сметката за чужди средства на КФН постъпват суми за гаранции по Закона за обществените поръчки. Наличността по нея към 31.12.2024 г. е в размер на 8 125 лв.

8.4.4. Извършени промени по бюджета на КФН

За периода 01.01.2024 - 31.12.2024 г. са извършени следните промени по бюджета на Комисията:

1. На основание чл. 109, ал. 3 и 5 от ЗПФ са извършени осем промени, с които са увеличени разходите по показател „Капиталови разходи - Придобиване на дълготрайни активи и основен ремонт“ с 393 678 лв. От посочените разходи средства в размер на 387 958 лв. са предвидени по приоритетни проекти № 49 „Придобиване на програмни продукти и лицензи за програмни продукти“ и № 50 „Придобиване на компютри и хардуер“ по приложение № 2 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г. На основание чл. 106, ал. 7 от ЗДБРБ е предвидена допълнително сума по проект „Придобиване на друго оборудване, машини и съоръжения“ в размер на 5 720 лв. Със сумата от 393 678 лв. е увеличен показателят „Максимален размер на новите задължения, които могат да бъдат натрупани през 2024 г.“ ;

2. На основание чл. 110, ал. 3 от ЗПФ, във връзка с чл. 78, ал. 5, т. 2 и ал. 6 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г. и Решение на Общото събрание на служителите на Комисията за разходване на средствата за социално-битово и културно обслужване на 02.12.2024 г. са намалени разходите по показател „Издръжка и други текущи разходи“ и са увеличени разходите по показател „Персонал“ с 253 000 лв. Със същата сума са намалени показателите „Максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2024 г.“ и „Максимален размер на новите задължения, които могат да бъдат натрупани през 2024 г.“ ;

3. На основание чл. 112, ал. 2 от ЗПФ са извършени вътрешно компенсирана промени между показателите по бюджета на Комисията, както следва:

- На 24.04.2024 г. е намален показател „Текущи разходи – Издръжка и други текущи разходи“ и е увеличен показател „Текущи разходи – Платени данъци, такси и административни санкции“ със сумата от 8 000 лв. Със същата сума са намалени показателите „Максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2024 г.“ и „Максимален размер на новите задължения, които могат да бъдат натрупани през 2024 г.“;
- На 26.11.2024 г. е намален показател „Текущи разходи – Издръжка и други текущи разходи“ и е увеличен показател „Капиталови разходи - Придобиване на дълготрайни активи и основен ремонт“ със 122 077 лв.;
- На 18.12.2024 г. е намален показател „Текущи разходи – Издръжка и други текущи разходи“ и е увеличен показател „Капиталови разходи - Придобиване на дълготрайни активи и основен ремонт“ с 244 623 лв. За извършените промени са изпратени уведомителни писма до министъра на финансите.

8.4.5. Максимален размер на ангажиментите за разходи и максимален размер на новите задължения за разходи

Показател „Максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2024 г.“ по уточнен план е в размер на 5 749 000 лв. Намалението на първоначалния план с 261 000 лв. е в резултат на извършената корекция на показател „Текущи разходи – Платени данъци, такси и административни санкции“, за който не се поема ангажимент, както и корекцията по чл. 110 от ЗПФ за средства за СБКО.

Отчетената сума по показател „Максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2024 г.“ към 31.12.2024 г. е 4 799 779 лв. В справката за поетите ангажименти по бюджета е отразена информация за всички възникнали и реализирани за периода ангажименти, касаеща всички сключени договори през периода, както и ангажиментите с незабавна реализация.

Показател „Максимален размер на новите задължения, които могат да бъдат натрупани през 2024 г.“ по уточнен план е в размер на 5 693 378 лв. Промяната по показателя е свързана с извършената корекция по показател „Текущи разходи – Платени данъци, такси и административни санкции“ (– 8 000 лв.), извършените корекции по показател „Капиталови разходи - Придобиване на дълготрайни активи и основен ремонт“ в общ размер на (+ 393 678 лв.) на основание чл. 109, ал. 3 и ал. 5 от ЗПФ, както и корекцията по чл. 110 от ЗПФ за средства за СБКО – (-253 000 лв.)

Отчетената сума по показател „Максимален размер на новите задължения, които могат да бъдат натрупани през 2024 г.“ към 31.12.2024 г. е 5 651 188 лв.

По сметките за средствата от ЕС – отразена е информация към 31.12.2024 г. за възникнали за периода ангажименти и нови задължения за разходи в размер на 571 254 лв. в резултат на взетите задбалансови записвания в област СЕС във връзка с признаването на капиталов разход в размер на 511 163 лв., направен от бюджета през 2022 и 2023 г., като допустим разход по проект BG05SFOP001-1.011-0001 за изграждане на ЕИС, както и текущи разходи в размер на 60 091 лв.

8.5. Доклад за дейността на вътрешния одит в КФН за 2024 г.

Дейността на ЗВО през 2024 г. се осъществи в съответствие с изискванията на Закона за вътрешния одит в публичния сектор, Международните стандарти за професионалната практика по вътрешен одит, Етичния кодекс на вътрешните одитори и методологията, утвърдена от министъра на финансите.

През периода се изпълни Годишният план за одитните ангажименти за 2024 г. и приключи изпълнението на Стратегическия план за дейността по вътрешен одит за 2022-2024 г. Стратегическият и годишният план са разработени на база оценка на риска и въз основа на тях са извършени одитни ангажименти на основни дейности, надзорни практики и процедури, които имат съществено значение за постигане на целите на Комисията. Плановете за одитната дейност са утвърдени от председателя на КФН и са съгласувани с Комисията.

При планиране и извършване на вътрешните одити се прилага процесен подход за одитиране, като ползата, която носи дейността по вътрешен одит е насърчаване въвеждането на единни вътрешни процедури, когато това е удачно, развитие на вътрешния контрол и подобряване на условията за функциониране на Комисията, като ефективен надзорен орган на небанковия финансов сектор.

През 2024 г. са извършени одитни ангажименти за даване на увереност и официални одитни ангажименти за консултиране, както следва:

- одит на надзорни практики и процедури на управление „Надзор на инвестиционната дейност“ по прилагане на ЗППЦК и Регламент (ЕС) 2020/1503 относно европейските доставчици за колективно финансиране на предприятията⁹ през 2023-2024;
- одит на изпълнението на възложените задачи през 2023 г. по разглеждане на жалби, сигнали и запитвания от отдели „Надзор на инвестиционни посредници, пазари на финансови инструменти и разследване на пазарни злоупотреби“ и „Специализиран надзор на мерките за превенция на изпирането на пари и финансирането на тероризма“ към дирекция „Надзор на инвестиционната дейност“, изпълнен съвместно с Инспектората в КФН;
- одит на дейностите по управление на човешките ресурси в КФН през 2023 г.;
- одит на дейностите по управление на собствеността през 2024 г.;
- участие в работна група по изготвянето на проекти на Стратегия на КФН за периода 2025-2027 г. и на Стратегия за управление на риска за 2025-2027 г., като вътрешният одит активно подпомогна актуализацията на Стратегията за управление на риска за следващия тригодишен период.

През 2024 г. са изпълнени общо 8 неофициални одитни ангажименти за консултиране, като по-съществените от тях са свързани с подпомагане на процеса по изготвяне на проекти на вътрешни и други документи, чрез представяне на бележки, коментари и предложения.

⁹ Регламент (ЕС) 2020/1503 на Европейския парламент и на Съвета от 07.10.2020 г. относно европейските доставчици на услуги за колективно финансиране на предприятията и за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1129 и на Директива (ЕС) 2019/1937

През отчетния период в резултат на извършените вътрешни одити са дадени 14 препоръки. Установява се трайна тенденция препоръките на ЗВО да бъдат приети от ръководителите на одитираните структури и ръководството на КФН, като се поддържа висок процент на изпълнение, включително предприемане на корективни действия по време на одитните ангажименти – това показва способност на вътрешния одит да формулира подходящи предложения за развитие на дейностите и контрола, и ефективна комуникация, насочена към резултатите. ЗВО подпомогна мониторинга върху изпълнението на планираните мерки, като поддържа актуална информация в общ регистър на препоръките на КФН.

Основните изводи за функционирането на СФУК в КФН, направени в резултат на дейността по вътрешен одит, са както следва:

- В Комисията е установен стабилен процес по целеполагане, свързан с наличието на законово регламентирани цели, заложили приоритети и средносрочни стратегически цели, определяне, изпълнение и отчитане на ежегодни дейности за постигане на целите;
- Управлението на риска е неразделна част от общия процес на управление в Комисията, като се основа на разписани правила и процедури;
- В края на 2024 г. са разработени и утвърдени Стратегия на КФН за периода 2025-2027 г. и Стратегия за управление на риска за 2025-2027 г., които определят приоритетите и целите, които Комисията си поставя за следващия тригодишен период, а на база на натрупания опит се утвърждава стандартизираният подход за управление на риска, който следва да продължи да осигурява навременно предприемане на адекватни действия спрямо рисковете, застрашаващи постигането на целите на институцията;
- Комисията прилага адекватни правила и процедури в областта на СФУК. В съответствие със Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор и приложимата методология в областта, усилията следва да бъдат насочени към успешното финализиране на мерките по разработване на писмени правила относно последващите оценки на изпълнението;
- Правилата и процедурите за контрол на одитираните дейности, като цяло са съобразени с рисковете и осигуряват законосъобразност и ефективност. Установените проблеми и несъответствия са резултат от специфични казуси и отделни пропуски в първа линия на контрола;
- Въведените правила и процедури в КФН осигуряват надеждност, всеобхватност и опазване на финансовата и оперативна информация;
- В Комисията се полагат усилия за поддържане на ефективни системи за комуникация и обмен на информация.
- По отношение на дейностите в КФН се осъществява мониторинг, в резултат на който се предлагат коригиращи мерки и при нужда се извършват промени – възможностите за развитие са насочени към своевременност на действията.

8.6. Отчет на Инспектората

През 2024 г. инспектората на КФН, в съответствие с разпоредбите на Правилника за устройството и дейността на КФН и на нейната администрация и Вътрешните правила за

дейността на инспектората в КФН, Наредбата за организацията и реда за извършване на проверка на декларациите и за установяване конфликт на интереси и в изпълнение на заповеди на председателя на КФН, осъществи планови и извънпланови проверки относно дейността на служителите от администрацията на КФН.

Инспектората на КФН подпомагаше председателя на КФН в осъществяване на контролните му функции по отношение дейността на администрацията в Комисията, ЗКФН, Закона за администрацията, Закон за противодействие на корупцията.

През 2024 г. работата на инспектората на КФН се осъществяваше за изпълнение следните цели:

1. Подпомагане на дейността на КФН по гарантиране с юридически, административни и информационни средства стабилността и прозрачността на небанковата финансова система в Република България и защитата на интересите на инвеститорите, застрахованите и осигурените лица;
2. Постоянно усъвършенстване на дейността на Инспектората, отговарящо на предизвикателствата в инвестиционния, застрахователния и пенсионноосигурителния сектор, в защита на интересите на потребителите на небанкови финансови услуги;
3. Предотвратяване и отстраняване на нарушения при функциониране на администрацията чрез независима и обективна оценка;
4. Постигане на ефективен административен контрол върху дейността на администрацията чрез извършване на проверки, формулиране на предложения/мерки за подобряване на работата и отстраняване на констатираните слабости и нарушения;
5. Укрепване на контрола в КФН чрез предоставяне на оценки; подходящи, точни и навременни препоръки за подобряване на неговата ефективност;
6. Контрол за законосъобразно и правилно функциониране на структурите, чрез отстраняване на констатираните слабости и нарушения, въз основа изпълнение на предложени мерки и препоръки;
7. Въвеждане на ефективни механизми по провеждане на държавната антикорупционна политика чрез вътрешен контрол и превенция на корупцията;
8. Фокусиране на Инспектората към повишаване на клиентската удовлетвореност чрез своевременна проверка на постъпилите предложения и сигнали срещу административни звена и служители и ефективна реакция за отстраняване на констатираните нередности;
9. Укрепване на административния капацитет и повишаване на професионалната квалификация на служителите в звеното, както и подобряване взаимодействието с други органи, организации и звена.

За постигане на целите, дейността на Инспектората на КФН през 2024 г. беше насочена към:

1. Извършване на проверки по сигнали и предложения срещу незаконни или неправилни действия или бездействия на служители от администрацията на КФН;
2. Извършване на съвместни проверки с други звена от КФН по искане на европейски и международни органи и институции;

3. Събиране и анализиране на информация и извършване на проверки по своя инициатива за установяване на нарушения и възможни прояви на корупция и неефективна работа на администрацията;

4. Извършване на проверки по спазване на нормативната уредба при осъществяване на функциите в проверяваните структурни звена, с цел ограничаване на негативни явления и подобряване на дейността в администрацията на КФН;

5. Извършване на проверки за анализ на дейността на звената и за организация на работата в администрацията на КФН;

6. Инициране за предложения за промяна на нормативната уредба, по повод констатиран при проверката пропуски, слабости и грешки в дейността на администрацията на КФН;

7. Докладване на резултатите от извършените проверки и даване на предложения за отстраняване на констатираните пропуски и нарушения.

При изпълнение на контролните си функции инспектората на КФН извърши 24 планови и извънпланови проверки.

Планови проверки:

- за оценка ефективността на дейността – 1 бр.;
- за спазване на законите, подзаконовите и вътрешноведомствените актове за организацията на работата от служителите на администрацията – 2 бр.;
- за подаване на и проверка на декларации по ЗПКОНПИ/ЗПК - 15 бр.;
- последващи проверки – 1 бр.;
- незавършени планови проверки – 1 бр. (срок на проверката 31.01.2025 г. – проверката е завършена в срок).

Извънпланови проверки:

- за незаконни или неправилни действия или бездействия на служители от администрацията/съвместна проверка със ЗВО – 1 бр.;
- по искане на главен секретар – 1 бр.;
- проверка на информация, изложена в сигнали на служители от КФН – 2 бр.

Инспекторатът на КФН иницира 1 промяна в нормативни и вътрешноведомствени актове.

Брой служители, преминали обучения през годината – 1 бр.

В резултат на извършените проверки беше констатирана несъвместимост на 3 служители от КФН (служителите сами са предприели действия за прекратяване на трудовите правоотношения с КФН) и беше направено предложение за дисциплинарно наказание на 1 служител (служителят сам е предприел действия по прекратяване на трудовите правоотношения с КФН). Освен горепосочените случаи следва да се посочи, че от приключените проверки през 2024 г. е установено, че администрацията на КФН е изпълнявала

законосъобразно възлаганите ѝ задачи и не е допуснала други административни нарушения, подлежащи на санкция. Не са допуснати и незаконни или неправилни действия или бездействия на служители от администрацията на КФН. Не са констатирани конфликт на интереси и неспазване на сроковете за подаване на декларации по Закон за противодействие на корупцията. Независимо от тези заключения са направени конкретни предложения за коригиране и подобряване на дейността на съответните административни звена в КФН.

8.7. Доклад на звено „Събиране на приходи“

Дейността по събиране на вземанията на КФН се осъществява от звено „Събиране на приходи“, в съответствие с разпоредбите на Правилника за устройството и дейността на КФН и на нейната администрация, при спазване на приложимата нормативна уредба и вътрешните правила.

В изпълнение на поставените стратегически цели, през отчетния период са оптимизирани процесите и дейностите по събиране на вземанията на КФН. Засилено са прилагани мерки и действия за ефективно събиране на приходите, както и за стимулиране на доброволното изпълнение на задълженията от поднадзорните на КФН лица, чрез изпращане на електронни съобщения, писма и/или осъществяване на телефонни контакти. Своевременно са предприети мерки за събиране на таксите за осъществяване на общ финансов надзор, определени в Приложение чл. 27, ал. 1 от ЗКФН, извършени са действия по реда на Закона за административните нарушения и наказания и Данъчно-осигурителния процесуален кодекс за доброволно събиране на глобите и имуществените санкции по влезли в сила санкционни актове, законни лихви и присъдени в полза на КФН съдебни разноси. Спрямо поднадзорните на КФН лица, които съзнателно избягват плащане на задълженията си, са предприети действия за образуване на административни производства за установяване на публичните вземания, снабдяване с изпълнителни листове и предявяване на вземанията за принудително събиране от публични изпълнители при НАП и/или от частни съдебни изпълнители.

През 2024 г. са организирани и реализирани действия по откриване, проследяване и прекратяване на административни производства по издаване на актове за установяване на публични държавни вземания за неплатени такси за осъществяване на общ финансов надзор по чл. 27, ал. 1 от ЗКФН и законни лихви за забава върху тях, разгледани са искания за възстановяване и/или прихващане на надвнесени и погрешно внесени такси, глоби и имуществени санкции, изготвени са проекти на заповеди, становища и писма по постъпили възражения и запитвания, свързани с дейността по събиране на вземанията на КФН.

През отчетния период са издадени 83 акта за установяване на публични вземания по открити през 2023 г. административни производства срещу поднадзорни на КФН лица. Задълженията по 13 от тях са платени доброволно от лицата. Също така, през 2024 г. са образувани 258 административни производства по издаване на индивидуални административни актове за установяване на публични вземания за просрочени годишни такси за осъществяване на общ финансов надзор и законни лихви за забава. Задълженията по 47 от тях са платени доброволно от лицата, вследствие на което производствата са прекратени. 190

от откритите производства са приключили с издадени актове за установяване на публични вземания, като задълженията по 28 от тях са платени, преди предприемане на действия по принудително събиране. Постигнати са и допълнителни резултати, свързани с погасяване, чрез доброволно изпълнение на публични вземания, за които е съществувал риск от изтичане на давност. Несъбраните задължения по влезлите в сила актове за установяване на публични вземания са предявени в НАП и/или са предадени на частни съдебни изпълнители, за принудително изпълнение.

През 2024 г. се отчита намаление на броя на некоректните длъжници, както и повишение на събраните суми за погасяване на публичните задължения, възникнали в предходни години. Общият размер на просрочените публични вземания е намалял с 120 413 лв., в сравнение с 2023 г.

Във връзка с неплатени задължения по влезли в сила санкционни актове, за наложени глоби, имуществени санкции и законни лихви за забава върху тях, както и присъдени в полза на КФН съдебни разноси, от звено „Събиране на приходи“ са изготвени и изпратени 166 покани за доброволно изпълнение до задължените лица, в резултат на което над 2/3 от задълженията са платени доброволно, а несъбраните вземания са предадени за принудително изпълнение на НАП и/или на частни съдебни изпълнители.

III. ПАЗАРЕН АНАЛИЗ НА НЕБАНКОВИЯ ФИНАНСОВ СЕКТОР

1. Външна среда и икономическа активност

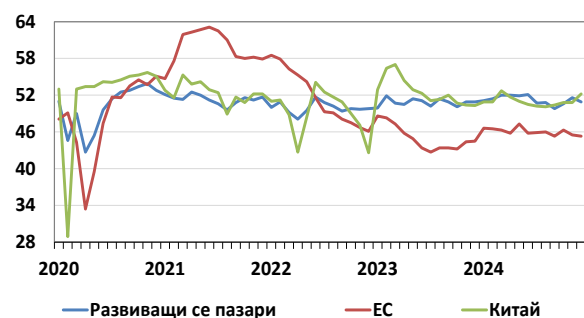
1.1. Външна среда

Световната икономика е с разнопосочна динамика през 2024 г. Ръстът на brutния вътрешен продукт в ЕС се ускорява до 1,1% през 2024 г., спрямо 0,6% през 2023 г., докато в нововъзникващи пазари и развиващи се икономики в Европа се забавя до 3,4% спрямо 3,6% за същия период. Основните фактори, оказващи негативно влияние, са бавното възстановяване на световната икономика, войната в Украйна и др.

Въпреки бавното възстановяване на световната икономика и войната в Украйна индекса за нови поръчки Purchase Manager Index (PMI) през 2024 г. запазва стабилно представяне. В развиващите се пазари PMI остава без промяна на 50,9 пункта към декември 2024 г. спрямо предходната година. В ЕС и Китай нараства до съответно 45,3 и 52,2 пункта към месец декември спрямо съответно 44,5 и 50,3 пункта към декември 2023 г. Единствено в ЕС индексът остава под референтната граница от 50

пункта, която разделя икономическата експанзия от свиването на икономиката, вероятно повлиян от войната.

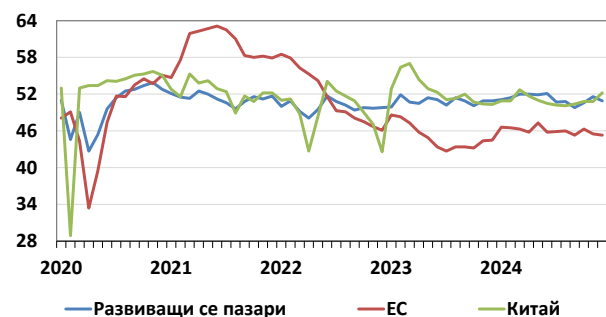
Графика 25. Индекс PMI за производството

Източник: Блумбърг

Индустриалното производство в ЕС през 2023 г., въпреки спада си през по-голямата част от годината, достига до -1,1% към месец декември 2024 г. спрямо -1,2% в края на 2023 г. Забавянето на глобалната активност и несигурността в бъдещата икономическа картина са част от причините за спада на индустриалното производство.

Графика 26. Индустриално производство (без строителство)

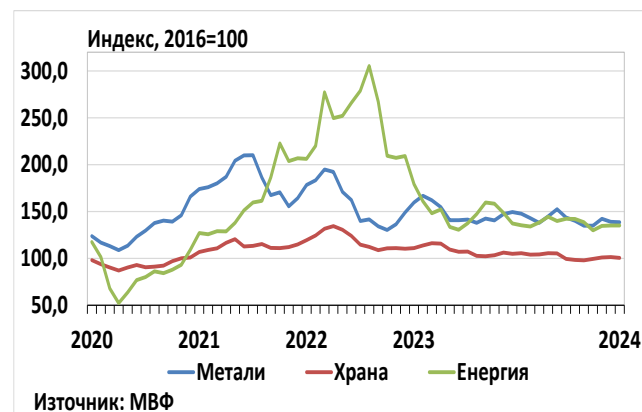
Източник: Блумбърг

Индексът на цената на металите намалява през 2024 г., като понижението през втората половина на годината се дължи на бавното възстановяване на световната икономика и съответно по-малкото потребление в промишлеността. Към месец декември 2024 г. индексът спада до 138,5 пункта, спрямо 149,5 пункта в края на 2023 г.

Понижението в цената на петрола, въпреки съкращенията в производството от страна на Организация на страните износителки на петрол (ОПЕС+) през годината, е повлиян от фактори като слабо търсене и ръст на производството в страни извън ОПЕС+, като САЩ и Гвиана. В края на 2024 г. индексът на енергията достига 135 пункта, спрямо 137,2 пункта в края на 2023 г.

Индексът на цените на селскостопанските продукти, търгувани на международните пазари, се понижава през 2024 г. Възобновяването на износа на зърнени култури от Украйна през Черно море допринася за спада на цената им. През втората половина на годината индексът на храните пада и достига до 100,6 пункта към декември 2024 г., спрямо 104,8 пункта през декември 2023 г.

Графика 27. Динамика на цените на храни, енергийни суровини и метали

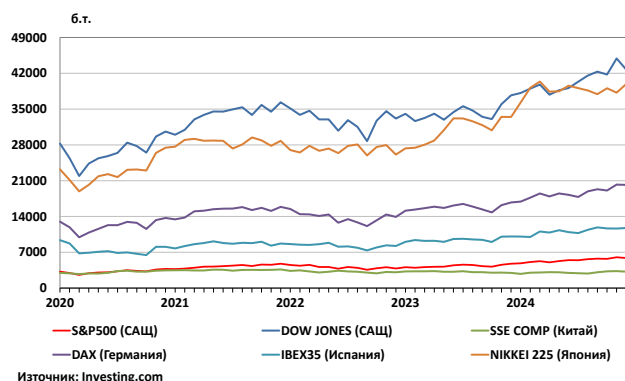

Капиталовите пазари в глобален мащаб отчитат ръст през 2024 г., вследствие забавянето на инфлацията и понижения на лихвените нива от страна на централните банки. В еврозоната, германският DAX се повишава с 20,4%, а испанският IBEX35 с 16,3%.

Американските индекси S&P500 и Dow Jones нарастват съответно с 23,3% и 13,4% за

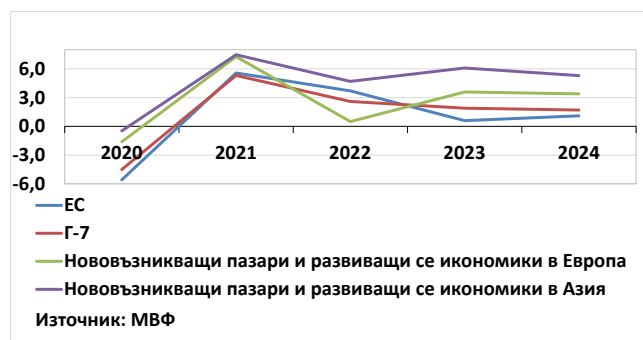
2024 г. Движението на борсите в Азия през 2024 г. също е възходящо, като японският NIKKEI225 се увеличава с 19,2%, а китайският SSE COMP със 7,8%, въпреки значителни проблеми в сектора на имотите, забавяне на потреблението и др.

Графика 28. Капиталови пазари в развити икономики

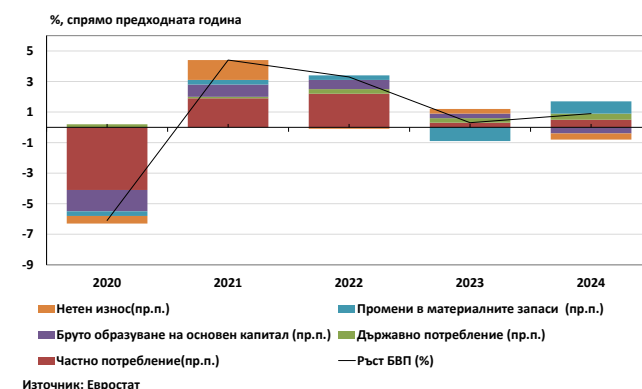
Икономическият растеж в ЕС през 2024 г. се ускорява до 1,1% спрямо 0,6% през 2023 г. Икономиките на седемте най-развити държави (Г-7) се забавят до 1,7% спрямо 1,9% за същия период. Икономическият растеж в нововъзникващите пазари и развиващите се икономики в Европа и в Азия, се забавя съответно до 3,4% и 5,3% през 2024 г. спрямо съответно 3,6% и 6,1% през 2023 г. Негативно се отразяват забавеното възстановяване, войната в Украйна и др.

Графика 29. Растеж на БВП, год. темп на изменение

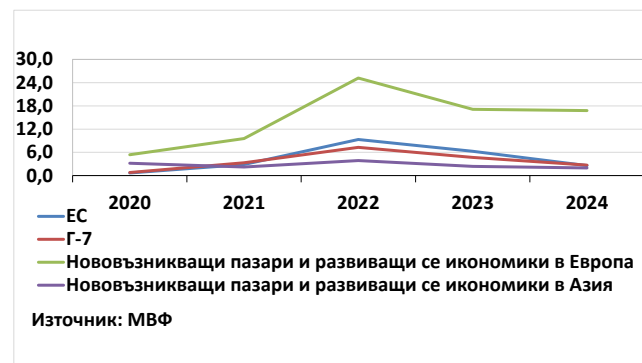
Реалният растеж на БВП в еврозоната през 2024 г. се ускорява до 0,9% спрямо 0,3% през 2023 г., въпреки бавното възстановяване на глобалната икономика и войната в Украйна. Приносът на частното потребление нараства до 0,5 пр.п. през 2024 г. от 0,3 пр.п. през 2023 г. Инвестициите и нетният експорт понижават приносите си до -0,4 пр.п. от 0,3 пр.п. за същия период. Запасите се повишават до 0,8 пр.п. за 2024 г. спрямо -0,9 пр.п. за 2023 г. Делът на правителственото потребление нараства минимално - до 0,4 пр.п. през 2024 г.

Графика 30. Растеж на БВП в еврозоната

Инфлацията през 2024 г. се забавя. Инфлацията в G-7 спада до 2,7% в края на 2024 г. спрямо 4,7% към декември 2023 г. Инфлацията в ЕС намалява до 2,6% от 6,3% за същия период, но все още остава над целевата стойност от 2%. Причините за спада са политиките на централните банки.

Графика 31. Инфлация

Базовата инфлация в еврозоната спада до 2,4% през 2024 г. спрямо 9% през 2023 г. Инфлацията, измерена без цените на енергийните стоки, храните, алкохола и тютюневи изделия, намалява до 2,7% от 3,4% за същия период.

Графика 32. Инфлация в еврозоната

Безработицата през 2024 г. е с разнопосочна динамика. Равнището ѝ в еврозоната спада до 6,2% в края на 2024 г. спрямо 6,5% в края на 2023 г. Безработицата в САЩ нараства, като достига до 3,4% през декември 2024 г. спрямо 3,1% през последното тримесечие на 2023 г. Безработицата в Германия се повишава леко до 3,4%, а в Япония намалява минимално до 2,4% спрямо предходната година.

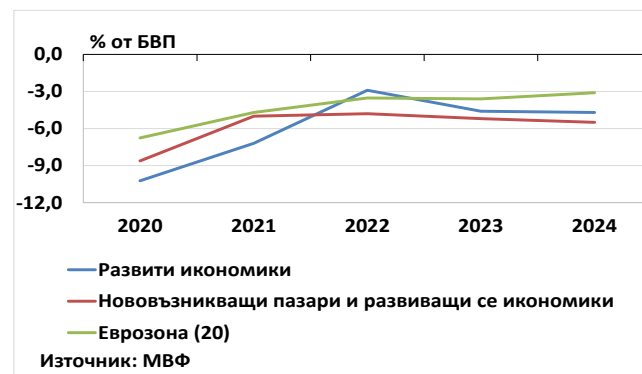
Графика 33. Динамика на безработицата в световен мащаб

Бюджетният дефицит, в световен мащаб, през 2024 г. е с разнопосочна динамика. Бюджетният баланс в развитите икономики

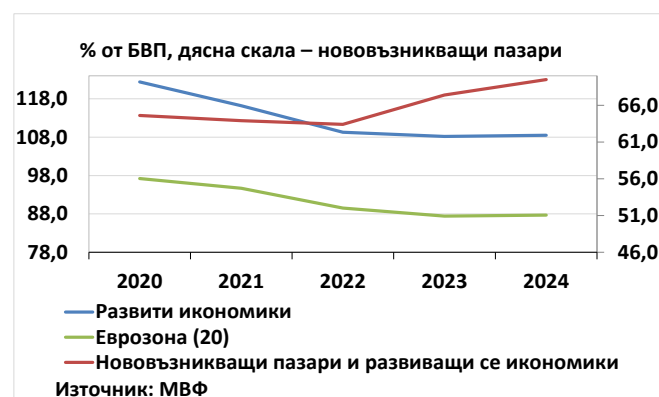
достига до -4,7% през 2024 г. от -4,6% през 2023 г. Бюджетният дефицит в еврозоната се забавя до -3,1% за 2024 г. спрямо -3,6% през 2023 г. Бюджетният дефицит при нововъзникващи пазари и развиващи се икономики продължава спада си до -5,5% през 2024 г. спрямо -5,2% през 2023 г.

Графика 34. Бюджетен баланс

Общият държавен дълг на страните в еврозоната, като процент от БВП, нараства до 87,7% през 2024 г. от 87,4% за 2023 г. Държавният дълг на развитите икономики се увеличава до 108,5% спрямо 108,2% за същия период. Държавният дълг на нововъзникващи пазари и развиващи се икономики се повишава до 69,5% през 2024 г. спрямо 67,4% през 2023 г.

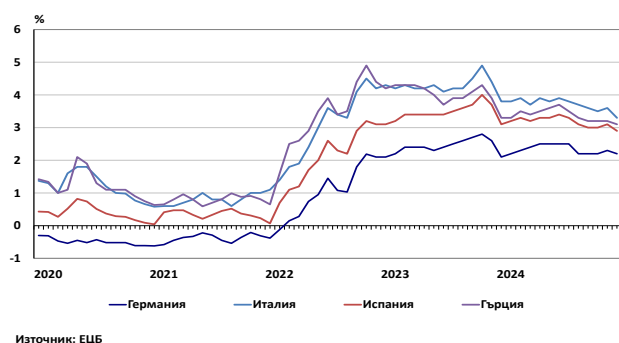
Графика 35. Общ държавен дълг

Дългосрочният лихвен процент за целите на конвергенцията е с различна динамика през 2024 г. Средната годишна лихва по гръцките и италианските ДЦК намалява съответно до

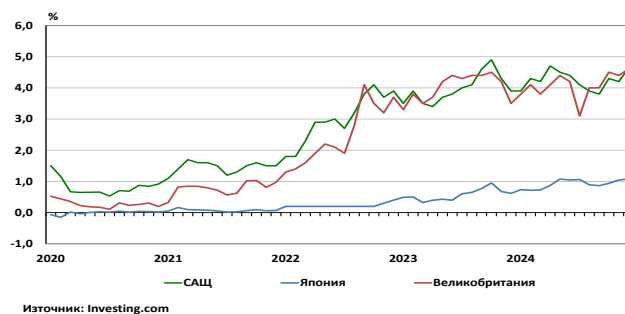
3,1% и 2,9% спрямо съответно 3,3% и 3,1% през 2023 г. Средната годишна лихва по германските ДЦК нараства минимално до 2,2% през 2024 г. спрямо предходната година. Средната годишна лихва по испанските ДЦК намалява до 3,3% от 3,8% за същия период.

Графика 36. Дългосрочен лихвен процент за целите на конвергенцията на Германия, Италия, Испания и Гърция

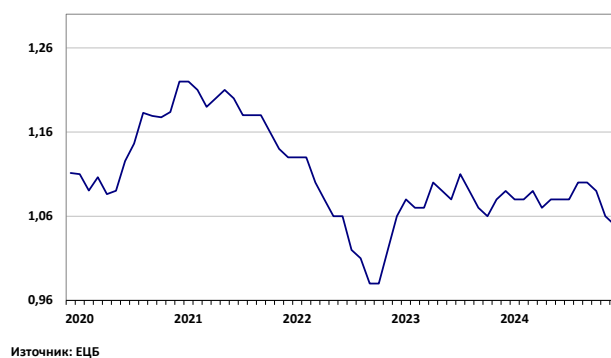
През 2024 г. средната годишна лихва по 10-годишните ДЦК на САЩ, въпреки разнопосочната си динамика през периода, се увеличава до 4,6% към декември 2024 г. от 3,9% в края на 2023 г. Средната годишна лихва по 10-годишните ДЦК на Япония нараства до 1,1% от 0,6% за същия период. Ръстът по лихвите на ДЦК е следствие от желанието на емитентите за привличане на допълнителни капитали. Средната годишна лихва по ДЦК на Великобритания се повишава до 4,6% спрямо 3,5% през 2023 г. Повишаването на лихвите по ДЦК се отразява негативно върху икономиките на някои развиващи се пазари, тъй като те трябва да увеличават лихвите по предлаганите от тях ДЦК, за да могат да бъдат конкурентоспособни и да привличат инвеститори.

Графика 37. Доходност по 10-годишни ДЦК на САЩ, Япония и Великобритания

През 2024 г. еврото поевтиня спрямо долара, достигайки средногодишен курс от 1,05 щ. долара за евро спрямо 1,09 щ. долара през 2023 г. Негативно се отразяват забавеното възстановяване на европейската икономика и по-ниските лихвените нива спрямо тези в САЩ.

Графика 38. Валутен курс щ. долар/евро

През 2024 г. ръстът на БВП в страните в Централна и Източна Европа (ЦИЕ) е с различна динамика. Чешката и унгарската икономики през 2024 г. се ускоряват до съответно 1,1% и 0,5% спрямо -0,4% и -0,9% през 2023 г. Ръстът на БВП в полската икономика достига 2,9% спрямо 0,2% за същия период. Румънската и турската икономики се забавят до съответно 0,9% и 3,2% спрямо съответно 2,1% и 4,5% през 2023 г.

Таблица 27. Реален растеж на БВП в ЦИЕ

	2023	2024
Чехия	-0,4	1,1
Унгария	-0,9	0,5
Полша	0,2	2,9
Румъния	2,1	0,9
Турция	4,5	3,2
Забележка: Промяна спрямо предходната година (%).		
Източник: МВФ, Национални статистики.		

През 2024 г. инфлацията в повечето страни от ЦИЕ се понижава вследствие политиките на централните им банки. Най-голяма е инфлацията в Турция, която достига до 58,5% през 2024 г. спрямо 53,9% през 2023 г. Турската централна банка използва отново ортодоксална парична политика след няколко години на прилагане на неконвенционални методи. Инфлацията в Полша и Унгария намалява до 3,7% през 2024 г. спрямо съответно 11,4% и 17,1% през 2023 г. Инфлацията в Чехия се понижава до 2,4% от 10,7% за същия период. Инфлацията в Румъния спада до 5,6% през 2024 г. от 10,4% за предходната.

Таблица 28. Инфлация в ЦИЕ

	2023	2024
Чехия	10,7	2,4
Унгария	17,1	3,7
Полша	11,4	3,7
Румъния	10,4	5,6
Турция	53,9	58,5
Забележка: Промяна спрямо предходната година (%).		
Източник: МВФ, Национални статистики.		

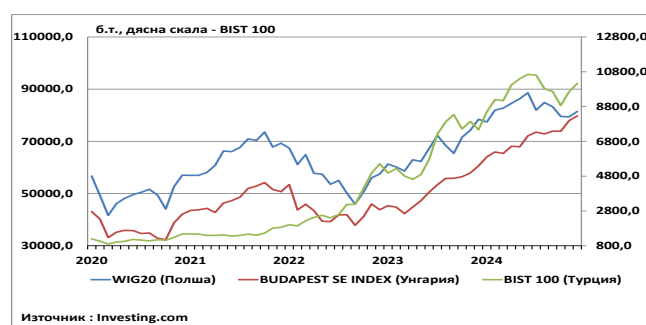
В страните от ЦИЕ нивата на безработица през 2024 г. са с разнопосочна динамика. Безработицата в Турция спада до 8,7% през 2024 г. спрямо 9,4% през 2023 г. Безработицата в Полша остава без промяна при 2,8%, докато в Чехия се увеличава слабо до 2,8%. Безработицата в Унгария нараства до 4,5% през 2024 г. спрямо 4,1% през 2023 г. Безработицата в Румъния намалява леко - до 5,4%.

Таблица 29. Равнище на безработицата в ЦИЕ

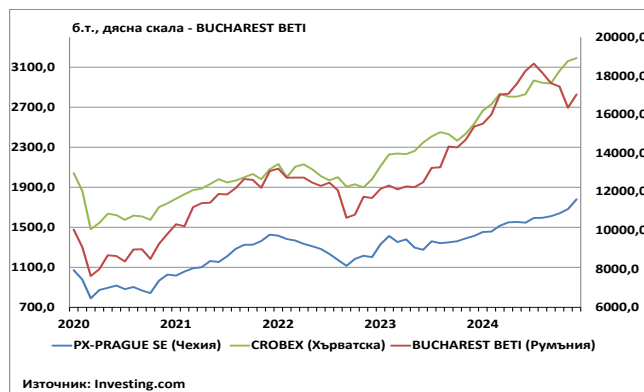
	2023	2024
Чехия	2,6	2,8
Унгария	4,1	4,5
Полша	2,8	2,8
Румъния	5,6	5,4
Турция	9,4	8,7
Забележка: Равнище на безработица (%). * Данните са средно аритметични		
Източник: МВФ, Национални статистики.		

През 2024 г. повечето борсови индекси в страните от ЦИЕ са с положителна динамика. С най-голям ръст през годината е турският BIST100 с 35,6%, като причината е повишаване доверието на инвеститорите след връщане към конвенционална парична политика от страна на централната банка. Чешкият PX-PRAGUE SE и унгарският BUDAPEST SE INDEX нарастват съответно с 25,8% и 31,6% в края на 2024 г. Хърватският CROBEX, полският WIG и румънският BET INDEX се увеличават съответно с 25,9%, 3,8% и 10,8%. Положително се отразяват забавянето на инфлацията и намаляването на лихвените нива от страна на централните банки.

Графика 39. Динамика на капиталови пазари в Полша, Унгария и Турция

Графика 40. Динамика на капиталови пазари в Чехия, Румъния и Хърватия

1.2. Обзор на икономическата активност в България

Растежът на българската икономика през 2024 г., по предварителни данни, възлиза на 2,8% на годишна база, за което най-голям принос има вътрешното търсене¹⁰. Разходите на домакинствата през 2024 г. нарастват с по-бавен темп спрямо доходите им, доверието на потребителите през годината забавя спада си спрямо 2023 г., но въпреки това остава на ниски нива в края на 2024 г. В подкрепа на показателя действат повишените очаквания на потребителите за безработица.

Обемът на преките чуждестранни инвестиции в България за 2024 г. възлиза на 2 854,0 млн. евро, което е с -1 780,5 млн. евро по-малко от предходната година. През 2024 г. брутният външен дълг на страната нараства с 9,2% на годишна база и в края на годината достига 49,1 млрд. евро, което представлява 47,3% от БВП. След като през 2023 г. достигна до 8,7%, средногодишната стойност на инфлацията на потребителските цени е в размер на 2,6% през 2024 г. Повишаването на цените на жилищата и наемите продължава и през 2024 г. Индексът на цените на жилищата повишава темпа си на изменение на годишна база и от 9,9% средно за 2023 г. достига до 16,5% средно през 2024 г.

По предварителни данни за 2024 г. салдото по текущата и капиталовата сметка е отрицателно и възлиза на -86,4 млн. евро, спрямо положително салдо от 628,7 млн. евро към края на 2023 г. За периода януари-декември 2024 г., дефицитът по текущата сметка на платежния баланс достига до -1 897,9 млн. евро. Излишъкът по капиталовата сметка нараства спрямо предходната година с 336,5 млн. евро до 1 811,5 млн. евро.

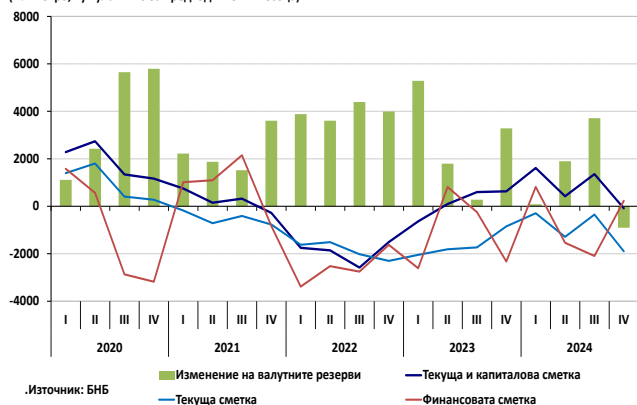
Балансът по финансовата сметка за годината е положителен (233,2 млн. евро) спрямо -2 327,4 млн. евро към края на предходната година. По данни на платежния баланс, международните валутни резерви на

страната намаляват с -903,6 млн. евро. След отчитане на валутнокурсони разлики и ценови преоценки, валутните резерви в баланса на БНБ се увеличават със 130,6 млн. евро, като активите на Управление „Емисионно” възлизат на 42,1 млрд. евро в края на 2024 г.

¹⁰ По предварителни данни на НСИ БВП за 2024 г. е в размер на 202 861 млн. лв.

Графика 41. Динамика на основните сметки на платежния баланс

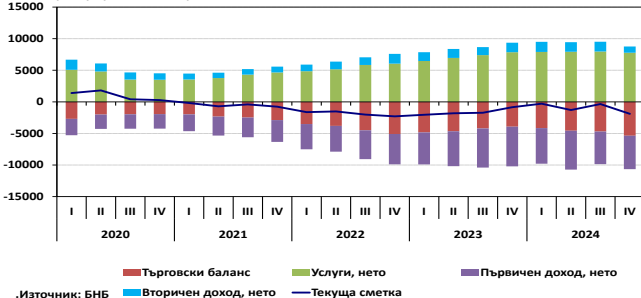
(млн. евро, кумулативно за предходните 12 месеца)

Салдото по текущата сметка за последните 12 месеца е отрицателно и към края на 2024 г. възлиза на -1 897,9 млн. евро спрямо -846,3 млн. евро в края на предходната година. Нарастването на дефицита се дължи предимно на разширяването на отрицателното салдо по търговския баланс с -1 434,5 млн. евро и в по-ниска степен на свиването на излишъка по статия „услуги“.

Графика 42. Динамика на текущата сметка и нейните компоненти

(млн. евро, кумулативно за предходните 12 месеца)

За периода януари-декември 2024 г. салдото по финансовата сметка възлиза на 233,2 млн. евро, спрямо дефицит с -2 327,4 млн. евро в края на 2023 г., което се дължи основно на по-голямото нарастване на чуждестранните активи на български резиденти спрямо това на пасивите към чуждестранни резиденти.

Графика 43. Динамика на финансовата сметка и нейните компоненти

(млн. евро, кумулативно за предходните 12 месеца)

За периода януари-декември 2024 г., потокът на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) в страната възлиза на 2 854,0 млн. евро, което е с -1 780,5 млн. евро по-малко от предходната година. По-голямата част от ПЧИ у нас са под формата на реинвестирана печалба (2 533,2 млн. евро) и дялов капитал, различен от реинвестирана печалба (252,1 млн. евро). Независимо че и двата компонента са с положителна стойност през годината, реинвестираната печалба отчита отлив на ПЧИ в размер на -1 371,3 млн. евро, докато инвестициите в дялов капитал намаляват с -842,0 млн. евро спрямо 2023 г. Потокът на ПЧИ под формата на дългови инструменти възлиза на 69,1 млн. евро, като нараства с 433,0 млн. евро спрямо предходната година.

Таблица 30. Динамика на ПЧИ в България по вид инвестиция

	2020	2021	2022	2023	2024
Общо	2761,0	1436,0	4127,8	4634,5	2854,0
Дялов капитал, различен от реинвест. печалба	532,8	-278,5	1688,8	1094,1	252,1
Реинвестирана печалба	1219,7	2471,9	3107,0	3904,5	2533,2
Дългови инструменти	1008,5	-757,3	-668,1	-363,9	69,1

Бележка: Данните са за потока на ПЧИ в страната (в млн. евро).

Източник: БНБ.

През 2024 г. се наблюдава свиване на ПЧИ във водещите икономически сектори. Сектор „Финансови и застрахователни дейности“ е привлякъл най-голям обем ПЧИ в размер на 1 492,9 млн. евро спрямо 1 569,7 млн. евро през 2023 г. Сектор „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“ отчита ПЧИ в размер на 164,3 млн. евро, което е с 362,4 млн. евро

повече в сравнение с предходната година. Най-голямо свиване от -1 400,7 млн. евро на ПЧИ отчита сектор „Преработваща промишленост“.

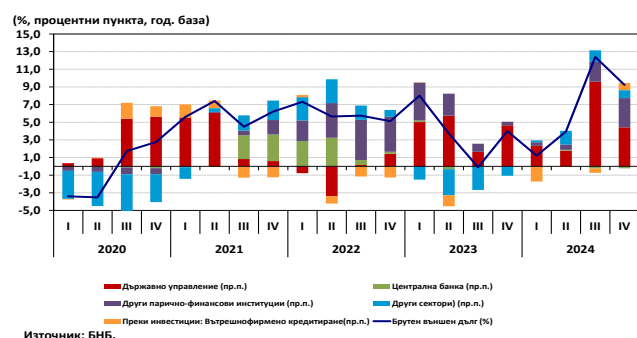
Таблица 31. Отраслова структура на ПЧИ в България по икономически сектори

	2020	2021	2022	2023	2024
Добивна промишленост	47,2	15,4	44,3	99,7	-226,1
Преработваща промишленост	205,3	-133,5	925,9	1448,1	47,4
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	-0,5	105,7	87,5	-198,1	164,3
Строителство	214,8	-48,0	-17,8	120,4	23,9
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	24,9	126,9	1020,1	751,6	664,9
Транспорт, складиране и пощи	229,6	-64,5	61,1	9,9	83,3
Хотелиерство и ресторантьорство	-76,2	-73,8	-10,4	29	-0,2
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	170,0	280,3	838,9	518,2	124,8
Финансови и застрахователни дейности	479,5	901,3	1037,5	1569,7	1492,9
Операции с недвижими имоти	65,6	47,2	134,0	35,1	107,8

Бележка: Данните са в млн. евро. Структурата обхваща десет водещи икономически сектора.
Данните за посочените периоди са от годишната статистика.
Източник: БНБ.

През 2024 г., brutният външен дълг на страната нараства с 9,2% на годишна база, като в края на годината достига 49,1 млрд. евро, което представлява 47,3% от БВП. Повишението на външния дълг се дължи предимно на сектор „Държавно управление“, който е с положителен принос от 4,4 пр.п. както и чуждестранните задължения на банките с принос от 3,3 пр.п. Дългът на „Други сектори“ и сектор вътрешнофирменото кредитиране допринасят съответно с 0,9 пр.п. и 0,8 пр.п. в ръста на brutният външен дълг.

Графика 44. Динамика на brutният външен дълг по институционални сектори

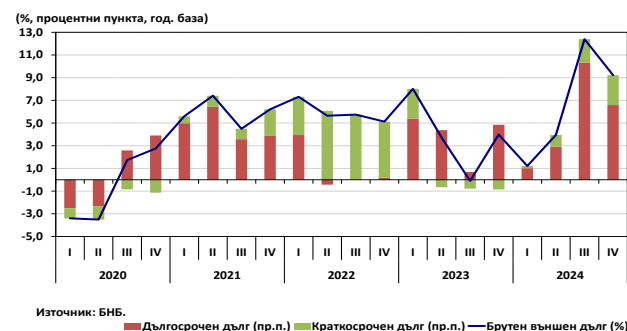

В унисон с общата динамика на brutният външен дълг през 2024 г., дългосрочният компонент нараства с 8,1% и представлява

¹¹ Кредити и овърдрафт.

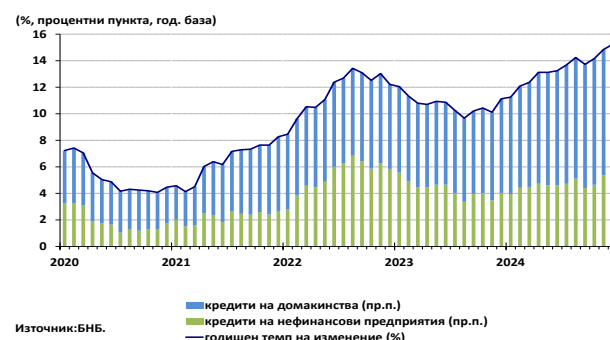
80,3% от общия външен дълг в края на годината. Краткосрочният дълг нараства с 14,0% и достига дял от 19,7% от външния дълг на страната в края на годината.

Графика 45. Динамика на brutният външен дълг по матуритетна структура

През 2024 г. кредитите за нефинансовите предприятия и домакинствата¹¹ отбелязват ръст от 15,2% спрямо 10,9% към края на 2023 г. Кредитите за домакинствата нарастват с по-бърз темп (20,8%), като допринасят с 9,7 пр.п. в общия ръст на кредитирането към частния нефинансов сектор. Кредитите на нефинансовите предприятия отчитат ръст от 10,4% като допринасят с 5,6 пр.п. към общата динамика.

Графика 46. Динамика на кредитите към нефинансовите предприятия и домакинства

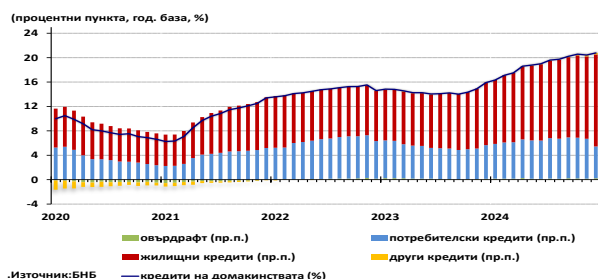

През 2024 г. кредитите за домакинствата отбелязват ръст от 20,8%, дължащ се предимно на нарастването на жилищните кредити с

29,1% през годината и допринасят с 15,1 пр.п. в общия ръст. Потребителските кредити са с 11,9% повече в сравнение с 2023 г. и допринасят с 5,2 пр.п. Кредитите, различни от потребителски и жилищни, вкл. и овърдрафти, допринасят за общия ръст с 0,5 пр.п.

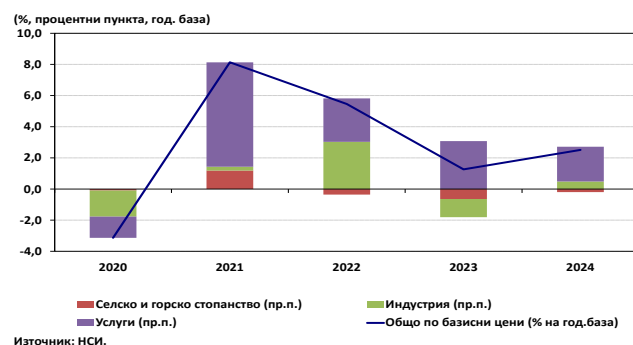
През 2024 г. продължава тенденцията на подобряване на качеството на кредитния портфейл на банките, като в края на годината брутният размер на необслужваните кредити и аванси в банковата система възлиза на 3,8 млрд. лв., а делът им в общата сума на брутните кредити и аванси се свива до 3,2%. Нетната стойност на необслужваните кредити и аванси (след приспадане на присъщата за тази класификационна категория обезценка) възлиза на 1,93 млрд. лв. в края на 2024 г. или 1,6% от общата нетна стойност на кредитите и авансите.

Графика 47. Динамика на кредитите за домакинствата

Общата добавена стойност в икономиката ускорява нарастването си в реално изражение до 2,5% през 2024 г. спрямо 1,3% през 2023 г., за което най-голям принос имат секторите на услугите (2,2 пр.п.), следван от индустрията (0,5 пр.п.), докато секторът на селското и горско стопанство отчита отрицателен принос (-0,2 пр.п.).

Графика 48. Растеж на добавената стойност и принос по сектори

Детайлна разбивка на добавената стойност по сектори в икономиката показва, че сред услугите, най-голям положителен принос за брутната добавена стойност през 2024 г. отчитат секторите: „Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа“ (0,9 пр.п.), следван от „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство“ (0,8 пр.п.). Секторите „Финансови и застрахователни дейности“ и „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“ допринасят с по 0,2 пр.п. към добавената стойност. Приносът на индустрията от секторите „Добивна промишленост; преработваща промишленост; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване“ и „Строителство“ допринасят съответно с 0,3 пр.п. и 0,2 пр.п. Единствено сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ има отрицателен принос от -0,2 пр.п. към добавената стойност по сектори.

Таблица 32. Динамика на добавената стойност по сектори

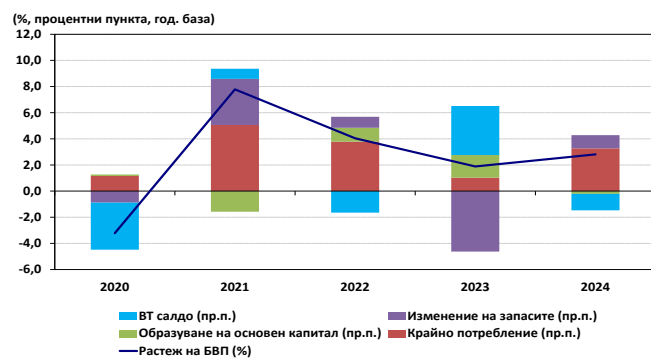
	2020	2021	2022	2023	2024
Общо за икономиката (%)	-3,1	8,1	5,5	1,3	2,5
Принос (пр.п.)					
Селско, горско и рибно стопанство	-0,1	1,2	-0,4	-0,6	-0,2
Добивна промишленост; преработваща промишленост; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	-1,7	0,8	2,8	-1,3	0,3
Строителство	0,0	-0,5	0,2	0,1	0,2
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство	-1,4	2,9	0,2	1,3	0,8
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	0,5	0,6	0,2	0,3	0,2
Финансови и застрахователни дейности	0,5	1,4	0,6	0,2	0,2
Операции с недвижими имоти	-0,7	0,7	0,3	0,7	0,0
Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности	-0,2	1,0	0,4	0,3	0,0
Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа	0,4	0,1	1,1	0,4	0,9
Култура, спорт и развлечения; други дейности	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0

Бележка: Данните за 2024 г. са предварителни.

Източник: НСИ.

По предварителни данни, реалният растеж на БВП през 2024 г. възлиза на 2,8% на годишна база. Основен фактор на икономическия растеж е крайното потребление, което допринася с 3,3 пр.п. Сред компонентите на вътрешното търсене, най-силно се представя потреблението на домакинствата, което нараства през годината. Инвестициите са с принос от 0,8 пр.п., като сред тях динамиката на изменението на запасите и на образуването на основен капитал са в противоположна посока, съответно 1,0 пр.п. и -0,2 пр.п. Ръст в реално изражение отчита нетният внос, което ограничава растежа на БВП с -1,3 пр.п.

Графика 49. Растеж на БВП и принос на компонентите на крайно използване

Износът на български стоки и услуги през 2024 г. възлиза на 43,1 млрд. евро, отчитайки

спад от -2,9% спрямо предходната година. С най-голям отрицателен принос в общото тегло е износът на потребителски стоки (-2,3 пр.п.), следван от износа на енергийни ресурси (-0,8 пр.п.) и на суровини и материали (-0,4 пр.п.). Единствено инвестиционните стоки допринасят за ограничаване на спада с 0,6 пр.п.

Таблица 33. Принос на основни групи стоки за динамиката на износа

	2020	2021	2022	2023	2024
Износ (% на годишна база)	-6,3	24,9	35,8	-6,5	-2,9
Принос (пр.п.)					
Потребителски стоки	0,2	2,9	6,6	-1,2	-2,3
Суровини и материали	0,0	12,2	10,7	-2,6	-0,4
Инвестиционни стоки	-1,3	5,5	7,8	2,7	0,6
Енергийни ресурси	-5,3	4,3	11,0	-5,4	-0,8
Други	0,1	0,1	-0,3	0,0	0,0

Източник: БНБ.

Вносът на стоки и услуги през 2024 г. нараства с 0,3 пр.п., като възлиза на 49,8 млрд. евро. Най-голям положителен принос за тази динамика бележат вносът на потребителски стоки с 1,0 пр.п., следван от вноса на суровини и материали (0,6 пр.п.) и на енергийни ресурси (0,5 пр.п.), като единствено вносът на инвестиционни стоки допринася отрицателно с -1,7 пр.п.

Таблица 34. Принос на основни групи стоки за динамиката на вноса

	2020	2021	2022	2023	2024
Внос (% на годишна база)	-8,9	27,6	40,6	-10,0	0,3
Принос (пр.п.)					
Потребителски стоки	-0,4	4,2	6,6	1,0	1,0
Суровини и материали	-0,3	10,5	12,2	-5,3	0,6
Инвестиционни стоки	-2,1	6,1	9,0	2,1	-1,7
Енергийни ресурси	-6,2	6,7	13,4	-7,8	0,5
Други	0,1	0,1	-0,6	0,0	0,0

Източник: БНБ.

Реалният растеж на крайното потребление нараства от 5,4% през 2023 г. до 9,6% през 2024 г. Основна движеща сила за отчетената динамика има индивидуалното потребление на домакинствата (8,5 пр.п.), а индивидуалното потребление на правителството допринася с 0,9 пр.п. Колективното потребление, което измерва крайните разходи на правителството

за колективни услуги, предоставени на обществото като цяло, допринася с 0,1 пр.п. в реалния растеж, общо за крайното потребление.

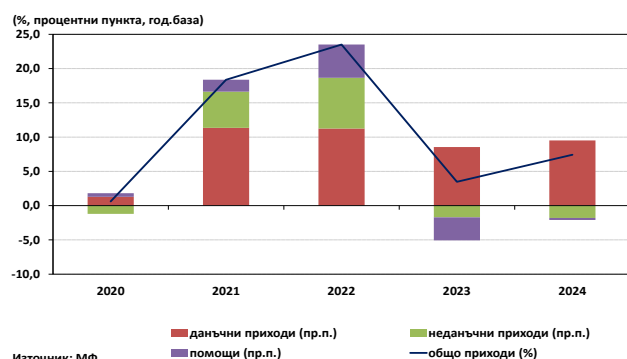
Таблица 35. Растеж на крайното потребление и принос на компонентите

	2020	2021	2022	2023	2024
Крайно потребление (%)	1,2	17,7	25,0	5,4	9,6
индивидуално потребление (пр.п.)	-0,9	17,1	21,4	3,8	9,5
потребление на домакинствата (пр.п.)	-4,9	16,4	19,5	1,7	8,5
индивидуално потребление на правителството (пр.п.)	4,1	0,7	1,7	2,0	0,9
колективно потребление (пр.п.)	2,1	0,6	3,6	1,6	0,1

Бележка: Данните за 2024 г. са предварителни.
Източник: НСИ.

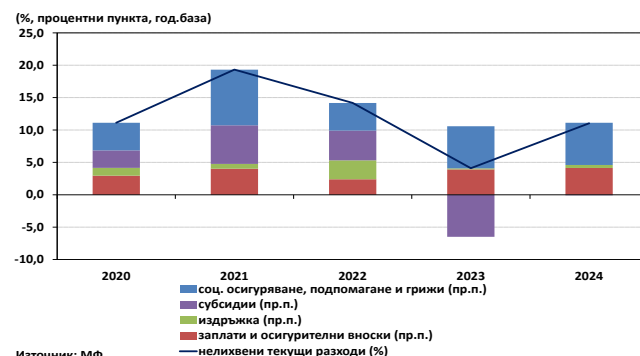
Бюджетното салдо¹² по консолидираната фискална програма (КФП) през 2024 г., по официални данни, е отрицателно в размер на - 6,2 млрд. лв., което представлява дефицит от - 3,0% от БВП. Приходите отчитат ръст от 8,5%, който основно се дължи на данъка върху социално и здравно-осигурителните вноски (3,6 пр.п.), данъка върху добавената стойност (3,5 пр.п.), данъка върху доходите на физическите лица (1,3 пр.п.) и акцизи (1,1 пр.п.). Неданъчните приходи и помощите ограничават ръста съответно с -1,8 пр.п. и -0,3 пр.п.

Графика 50. Принос на компонентите в динамиката на бюджетните приходи

Бюджетните разходи за 2024 г. нарастват със 7,6% спрямо нивото си от 2023 г., за което най-голям положителен принос имат нелихвените текущи разходи (11,0 пр.п.). От тях, разходите за социално осигуряване, подпомагане и грижи са с най-голям принос от 6,5 пр.п. и разходите за персонал с принос от 4,1 пр.п. Капиталовите разходи и прирастът на държавния резерв допринасят отрицателно с - 3,3 пр.п. Разходите за субсидии за нефинансови предприятия и организации с нестопанска цел намаляват с -2,0%, и отчитат отрицателен принос от -0,2 пр.п., което се дължи основно на неизразходвани средства, предоставяни на общините през предходни години. Разходът за вноса в общия бюджет на ЕС през 2023 г. намалява с -13,9 % спрямо ръст от 8,5% за 2023 г., но не влияе съществено в общото изменение на бюджетните разходи (- 0,4 пр.п.).

Графика 51. Принос на компонентите в динамиката на нелихвените текущи разходи

През 2024 г. заетостта у нас отчита спад от -0,1% на годишна база спрямо -0,7% през 2023 г., като броят на заетите лица на 15 и повече години е 2,9 млн. души. Най-висока е заетостта при работещите във

¹² Към 31.12.2024 г. по данни по консолидираната фискална програма (тримесечни).

възрастовите групи между 35-44 години и 45-54 години (над 85%).

Броят на наетите лица по трудово и служебно правоотношение задълбочава спада си до -0,7% на годишна база до 2,2 млн. души спрямо -0,4% през 2023 г. Това се дължи основно на спад при наетите лица в частния сектор (-4,7%). По икономически дейности, намаление в броя на наетите лица има почти във всички сектори, но най-значимо е в „Хотелиерство и ресторантьорство“ (-13,6%) и в сектор „Преработваща промишленост“ (-3,7%). Общественият сектор компенсира броя на наетите лица с ръст от 1,5% за 2024 г.

Доходът на работещите, измерен чрез компенсацията за наетите лица, който представлява брутен доход, включващ и промени в осигурителните вноски, нараства с 11,4% през 2024 г. при ръст от 15,1% през предходната година. Равнището на безработица намалява незначително, достигайки до 4,2% от работната сила през 2024 г.

Таблица 36. Динамика на заетостта и доходите

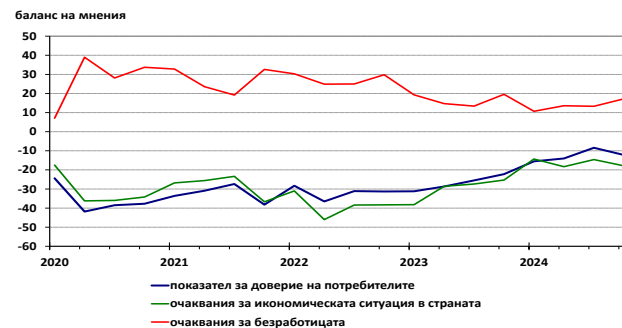
	2020	2021	2022	2023	2024
Заети лица	-3,6	-7,9	2,0	-0,7	-0,1
Наети лица	-3,7	-7,8	2,1	-0,4	-0,7
Компенсация на наетите лица	4,2	12,4	14,6	15,1	11,4
Безработица*	5,2	5,2	4,2	4,4	4,2

Бележка: Данните за динамиката показват изменение спрямо предг. г. (%), като данните за 2023 г. са предварителни; * коефициент на безработица средно за периода (% от раб.сила); Компенсация на наетите лица*предварителни данни
Източници: НСИ, Инфостат.

Доверието на потребителите през годината забавя спада си спрямо октомври 2023 г. (-22,2 пункта), но въпреки това остава на ниски нива, като в края на октомври 2024 г. отбелязва стойност от -12,2 пункта. Очакванията на потребителите са за увеличение на безработицата, като показателят достига 17,2 пункта през 2024 г. Забавя се спадът на доверието на потребителите за по-благоприятна

икономическата ситуация в страната до -17,9 пункта спрямо -25,3 за същия период.

Графика 52. Показател на доверие на потребителите

Бележка: Очакванията за безработица се взимат с обратен знак. Покачване на показателя означава, че потребителите имат оптимистични очаквания и обратното.

Доходите на домакинствата през 2024 г. ускоряват ръста си до 18,4% годишно, за което основен принос и тази година имат заплатите, и пенсиите. Изтеглените спестявания забавят ръста си до 3%, докато заемите и кредитите нарастват със 122% (като средната сума за домакинство нараства от 112 лв. до 249 лв.).

Таблица 37. Динамика на доходите на домакинствата

	2020	2021	2022	2023	2024
Общ доход	5,5	6,9	15,5	17,0	18,4
Работна заплата	4,1	8,2	9,1	19,0	18,4
Изтеглени спестявания	-9,2	23,3	33,2	9,3	3,0
Заеми и кредити	-20,6	-23,1	4,5	-2,6	122,3

Бележка: Данните са на год. база (%).
Източник: НСИ.

Разходите на домакинствата през 2024 г. нарастват с по-бавен темп спрямо доходите им и отбелязват ръст от 16,0% спрямо 16,4% през 2023 г. Разходите за данъци забавят ръста си до 19,7% спрямо 27,2% през предходната година. Потребителските разходи се увеличават до 16,0% през 2024 г. от 14,6% през 2023 г. През 2024 г. склонността на домакинствата към спестяване нараства, като разходите им за влогове отчитат ръст от 27,6%, а отделените

средства за изплащане на дълг или даване на пари на заем остават на високо ниво от 36,7%.

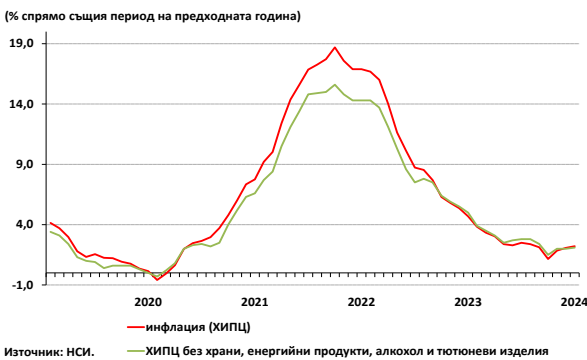
Таблица 38. Динамика на разходите на домакинствата

	2020	2021	2022	2023	2024
Общ разход	-1,0	9,9	17,3	16,4	16,0
Потребителски общ разход	-1,3	11,2	18,6	14,6	16,0
Данъци	2,1	6,5	5,7	27,2	19,7
Влог	31,3	1,6	20,0	4,1	27,6
Изплатен дълг и даден заем	-2,3	1,4	-1,7	39,2	36,7

Бележка: Данните са на год. база (%).
Източник: НСИ.

Инфлацията през 2024 г. е на положителна територия, като средногодишната ѝ стойност (2,4%) е по-ниска от миналогодишната (9,6%), а към декември намалява до 2,2%. Базисната инфлация отчита по-нисък темп на изменение, като се забавя спрямо 2023 г. (8,7%) и достига до средногодишната стойност в размер на 2,6%.

Графика 53. Инфлация

С най-голям ръст за акумулираната през годината инфлация са: тютюнът (8,3%), услугите (без стоки) – 4,9% и непреработените храни (3,2%). Комуналните услуги се повишават с 2,4%, докато цените на транспорта остават без промяна.

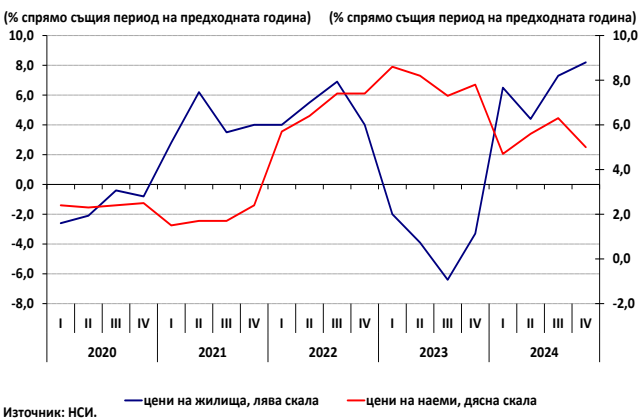
Таблица 39. Принос на основни групи стоки и услуги към инфлацията

	2020	2021	2022	2023	2024
Инфлация (% спрямо дек. на предх.г.)	0,0	6,6	14,3	5,0	2,1
Храна	2,1	8,9	27	5,5	2,6
Тютюн	0,2	0,0	-0,1	5,7	8,3
Непреработени храни	-2,4	7,7	24,6	9,9	3,2
Промишлени стоки	-3,0	9,2	10,9	3,4	-0,9
Услуги (всичко без стоки)	2,1	2,4	12,1	6,2	4,9
Дрежи	-3,4	3,2	8,7	3,6	-0,8
Транспорт	-6,0	16,7	8,9	3,0	0
Комунални услуги	1,0	10,4	17,8	1,7	2,4

Източник: Eurostat

През 2024 г. цените на жилищата у нас нарастват като отчитат средногодишен ръст от 6,6% при -3,9% през 2023 г. По-високият ръст на цените на жилищата се определя от търсенето от страна на домакинствата, както и очакванията за влизане в еврозоната. Цените на наемите се понижават, като достигат 5,4% на средногодишна база при 8,0% през 2023 г.

Графика 54. Динамика на цените на жилищата и наемите

2. Обзор на небанковия финансов сектор в България

2.1. Преглед на рисковете и основни тенденции на пазара

През 2024 г. активите на участниците в небанковия финансов сектор нарастват с 15,1% като изменението е с положителна динамика във всички сегменти. Най-голям принос от 7,3 пр.п. имат активите на пенсионните фондове, следвани от ръста на активите на небанковите инвестиционни посредници (3,1 пр.п.), основна част от които са клиентски активи, застрахователните и презастрахователните дружества (3,0 пр.п.), управляваните активи на управляващите дружества и лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (1,6 пр.п), и нарастването на активите на дружествата със специална инвестиционна цел (0,1 пр.п.). В резултат на възходящата динамика, ролята на дружествата в небанковия финансов сектор в структурата на финансовото посредничество нараства, като активите на участниците в поднадзорния на КФН сектор достигат 23,4% от активите на финансовия сектор у нас.

Като дял от БВП, активите на участниците на небанковия финансов сектор нарастват през 2024 г. достигайки 28,8% към края на годината. Дълбочината на финансовото посредничество за небанковия финансов сектор, измерена чрез пазарната капитализация на фондовата борса, нараства минимално до 8,6% от БВП през годината спрямо 8,4% от БВП през 2023 г.

Активите на небанковите ИП нарастват с 15,4% през 2024 г. и в края на годината достигат 11,8 млрд. лв. Причината за тази динамика е нарастване на активите на ИП с пълен лиценз, които допринасят с 13,7 пр.п., докато активите на небанковите ИП с частичен лиценз допринасят с 1,7 пр.п.

Управляваните активи от управляващите дружества/лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове, нарастват в абсолютен размер със 779,8 млн. лв., което е ръст от 20,0% на годишна база. В края на 2024 г. активите под управление възлизат на 4,7

млрд. лв. От тях 3,4 млрд. лв. са управлявани активи на колективни инвестиционни схеми и алтернативни инвестиционни фондове, а 1,3 млрд. лв. са управлявани активи на клиенти по доверително управление на портфейли. Сумата на управляваните активи от ЛУАИФ, които не са и УД е в размер на 339,1 млн. лева.

Таблица 40. Относителна структура на активите на участниците на небанковия финансов сектор (% от активите на банковия и небанковия финансов сектор в България)

Показатели	2020	2021	2022	2023	2024
Небанкови инвестиционни посредници	11,3	4,6	4,3	4,6	4,7
Предприятия за колективно инвестиране*	1,4	1,8	1,7	1,9	2,0
АДСИЦ	1,1	1,1	1,0	1,0	0,9
(Пре) застрахователни дружества	5,7	5,8	5,0	4,9	5,0
ФДПО	9,9	11,0	9,8	10,4	10,7
Участници на небанковия финансов сектор	29,3	24,3	21,7	22,8	23,4

Бележки: * Включва активи на КИС, АИФ, НИД, НИФ и управлявани активи на клиенти по доверително управление на портфейли.

Източник: КФН.

Активите на договорните фондове и БТФ нарастват общо с 15,8% спрямо предходната година и в края на 2024 г. достигат 2,9 млрд. лв.

Нетните активи на алтернативните инвестиционни фондове нарастват с 24,0% на годишна база и достигат 765,1 млн. лв. в края на годината.

В структурата на финансовото посредничество сегментът на предприятията за колективно инвестиране заема дял от 2,0%, който нараства минимално спрямо предходната 2023 г.

Активите на АДСИЦ отбелязват ръст от 1,9% на годишна база и към края на годината размерът им достига 2,3 млрд. лв. Най-голям принос за този ръст имат активите на АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя (1,5 пр.п.), докато АДСИЦ, инвестиращи във вземания, допринасят с 0,4 пр.п. в годишния ръст на активите в сектора. В относително изражение към края на 2024 г. дялът на дружествата със специална инвестиционна цел в структурата на финансовото посредничество е под 1,0%.

Активите на (пре)застрахователите нарастват с 13,6% през 2024 г. спрямо 11,7% през 2023 г., а дялът им в структурата на финансовото посредничество нараства спрямо предходната година и възлиза на 6,2%. Най-голям положителен принос от 5,9 пр.п. за изменението на активите на (пре)застрахователния пазар има нарастването на активите на дружествата по общо застраховане, а активите на животозастрахователните дружества нарастват с 15,4% и имат положителен принос от 3,6 пр. пункта. Активите на единственото презастрахователно дружество у нас нарастват с 14,2% на годишна база и имат положителен принос от 4,1 пр.п. към изменението на активите на застрахователния пазар.

През 2024 г. балансовите активи на пенсионните фондове отчитат ръст от 16,1% спрямо 19,6% през 2023 г. Нарастването в стойността на активите им се дължи изцяло на отчетения положителен доход от инвестиране на средствата на всички ФДПО спрямо предходната година. Пенсионните фондове заемат първо място сред институционалните инвеститори на небанковия финансов сектор, като размерът на балансовите им активи в края

на годината възлиза на 26,9 млрд. лв. Относителният им дял в структурата на финансовото посредничество в края на годината възлиза на 10,7%.

Таблица 41. Пазарна капитализация на фондовата борса и активи на участниците на небанковия финансов сектор (% от БВП)

	2020	2021	2022	2023	2024
Пазарна капитализация на фондовата борса	23,4	22,0	17,9	8,4	8,6
Небанкови инвестиционни посредници	16,3	5,9	5,0	5,5	5,8
Предприятия за колективно инвестиране*	2,0	2,4	2,0	2,3	2,5
АДСИЦ	1,5	1,4	1,2	1,2	1,1
(Пре) застрахователни дружества	8,2	7,4	5,9	6,0	6,2
ФДПО	14,4	14,1	11,5	12,5	13,3
Участници на небанковия финансов сектор	42,4	31,1	25,6	27,5	28,8

Бележки: * Включва активи на КИС, АИФ, НИД, НИФ и управлявани активи на клиенти по доверително управление на портфейли.

Източник: БФБ, КФН, НСИ.

Дълбочината на финансовото посредничество на небанковия финансов сектор, измерена чрез пазарната капитализация на Българска фондова борса като дял от БВП, нараства минимално до 8,6% спрямо 8,4% в края на 2023 г. Пазарната капитализация на БФБ АД бележи ръст от 12,7% на годишна база и в края на годината достига 17,5 млрд. лв. Пазарната капитализация на Основен пазар, която към края на 2024 г. нараства до 13,9 млрд. лв., допринася в отчетения ръст с 12,4 пр.п., докато пазарната капитализация на Алтернативен пазар, която към края на годината нараства до 3,3 млрд. лв. допринася с 1,4 пр.п. Пазарната капитализация на пазара за растеж ВЕАМ, която в края на 2024 г. се свива до 270,5 млн. лв., ограничава ръста с -1,1 пр.п. в общото изменение на пазарната капитализация.

През 2024 г. всички пазарни индекси на фондовия пазар отбелязват повишение. Към 31.12.2024 г. основният индекс SOFIX отбелязва ръст от 16,7% спрямо равнището си в края на 2023 г. достигайки 892,74 пункта. Широкият индекс BGBX40 отбелязва повишение от 8,8% на годишна база до 171,82 пункта. Равнопретегленият BGTR30 нараства с 8,0% през годината до 863,62 пункта, а секторният индекс BGREIT, който по принцип прави изключение от общата тенденция поради вида на включени в индекса дружества, отчита ръст от 12,8% на годишна база до 214,66 пункта.

Изразени като дял от БВП, активите на участниците от небанковия финансов сектор възлизат на 28,8%, като сред тях най-голям е дялът на активите на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване (13,3%), следвани от активите на

(пре)застрахователния сегмент (6,2%) и от активите на небанковите ИП, които представляват 5,8% от БВП. Активите

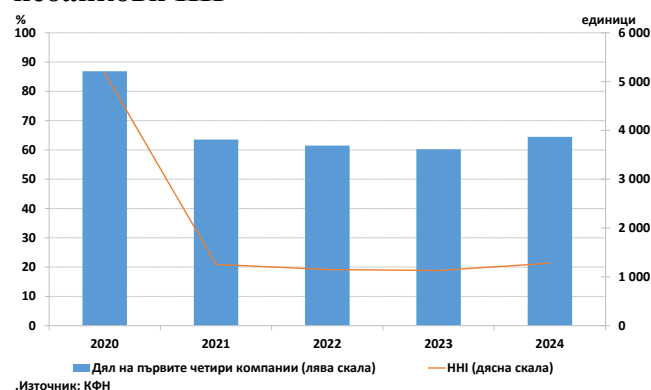
управлявани от УД/ЛУАИФ, възлизат на 2,5% от БВП. Делът на балансовите активи на АДСИЦ е 1,1% от БВП.

През 2024 г. развитието на небанковия финансов сектор е в посока на запазване на пазарната среда в отделните сегменти. Общозастрахователните дружества, УД/ЛУАИФ и АДСИЦ се характеризират със силна конкуренция, а умерена конкурентна среда се наблюдава при пенсионноосигурителните дружества и сегмента на услуги, предоставени от небанковите инвестиционни посредници. Животозастрахователният пазар се характеризира с висока пазарна концентрация. Общата динамика на развитие на пазарната среда през годината е разнопосочна в отделните сегменти, като не води до качествена промяна в пазарната конкуренция.

Пазарната среда при небанковите инвестиционни посредници, измерена на база клиентски активи, се характеризира с умерена концентрация. В края на 2024 г. най-големите четири инвестиционни посредника държат 64,5% от общата сума на всички клиентски активи¹³, като делът на първия инвестиционен посредник е 23,9%. При останалите инвестиционни посредници средният дял от държаните клиентски активи е 2,3%.

Индексът на Херфиндал-Хиршман (ННІ)¹⁴ на пазара на небанковите инвестиционни посредници, изчислен на база клиентски активи, нараства през 2024 г. със 149 единици до 1 279 единици, което определя пазарната среда на услуги, предоставени от небанковите инвестиционни посредници, като пазар с умерена концентрация.

Графика 55. Концентрация на пазара на небанкови ИП

През 2024 г. концентрацията на пазара на услугите, предлагани от управляващите дружества, намалява минимално спрямо предходната година. Делът на четирите управляващи дружества¹⁵ с най-голям относителен дял в управляваните активи нараства до 46,8%. Стойността на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ) на пазара на управляващи дружества, изчислен на база управлявани активи, намалява с 30 единици до ниво от 846 единици в посока намаляване на концентрацията в сектора. Пазарният сегмент

¹³ИП „Елана трейдинг“ АД, ИП „Евро-финанс“ АД, ИП „София Интернешънъл Секюритиз“ АД ИП „Първа финансова брокерска къща“ ЕООД.

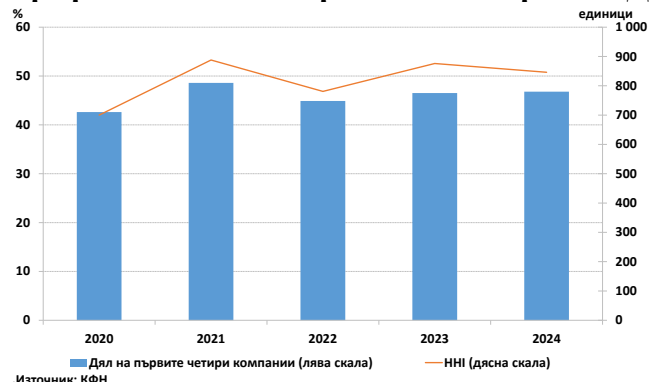
¹⁴Индексът Херфиндал-Хиршман (ННІ) се изчислява като сума на квадратите на пазарния дял на всеки участник на пазара, като неговата стойност варира между 0 и 10 000. При стойност под 1000 единици,

пазарът се определя като силно конкурентен, между 1000 и 1800 единици умерена конкурентна среда, а над 1800 единици – пазарът се характеризира със силна концентрация.

¹⁵КВС „Asset management“ NV, УД „Компас Инвест“ АД, УД „Експат Асет Мениджмънт“ ЕАД и УД „ДСК Управление на активи“ АД.

продължава да се характеризира като силно конкурентен.

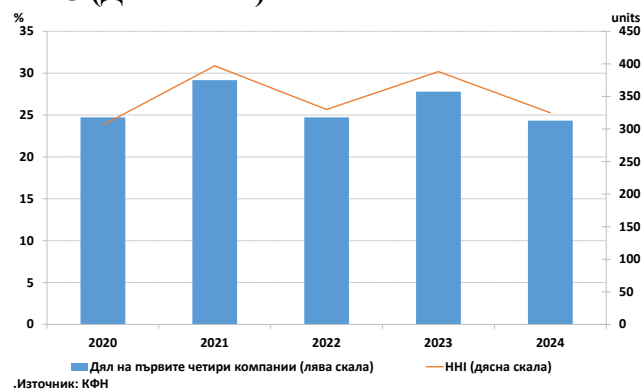
Графика 56. Концентрация на пазара на УД

Към края на 2024 г. пазарът на колективните инвестиционни схеми продължава да се определя като силно конкурентен. Наблюдава се намаление на концентрацията в сегмента както по отношение на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ), така и по дела на първите четири фонда в общата сума на активите. Намалението на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ) е с 63 единици, като стойността му достига 325 единици към края на годината спрямо 388 единици към края 2023 г. Делът на първите четири фонда¹⁶, изчислен на база управлявани активи, намалява до 24,3% към края на годината спрямо 27,8% към края на 2023 г.

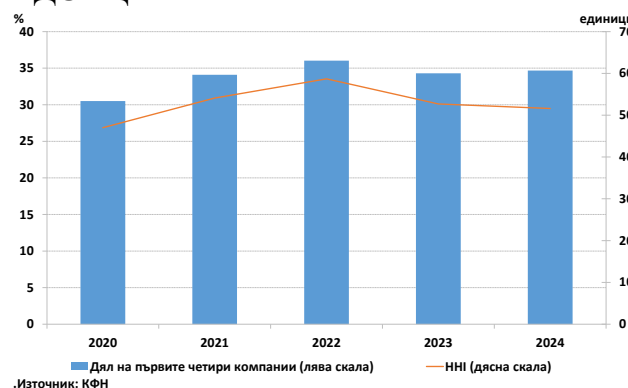
¹⁶ДФ „ОББ Платинум България“, подфонд „ОББ ЕкспертИйз Дефанзивен Балансиран (ЕВРО)“ ДФ „Аванс възможности в нова Европа“, и ДФ „Навигатор плюс“.

Графика 57. Концентрация на пазара на КИС (ДФ и БТФ)

Сегментът на дружествата със специална инвестиционна цел остава силно конкурентен, при стойност на индекса Херфиндал-Хиршман (ННІ) от 516 единици, което е с 11 единици под стойността на показателя за 2023 г. Сходна динамика се наблюдава в изменението на дела на първите четири компании¹⁷, който нараства минимално до 34,7% спрямо 34,3% към края на 2023 г., като пазарната среда на дружествата със специална инвестиционна цел остава силно конкурентна.

Графика 58. Концентрация на пазара на АДСИЦ

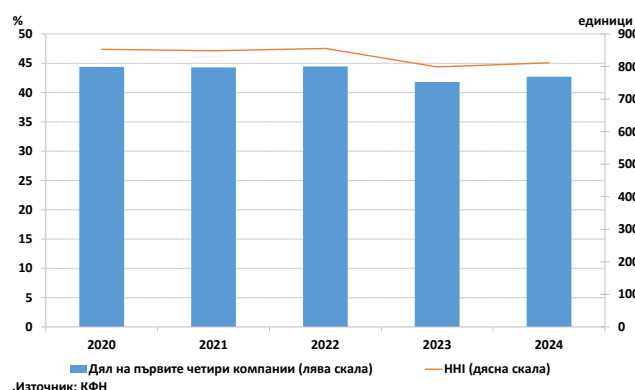

Пазарът на общозастрахователни услуги се определя като силно конкурентен, като през 2024 г. стойността на индекса на Херфиндал –

¹⁷ „Аванс Терафонд“ АДСИЦ, „Фонд за недвижими имоти България“ АДСИЦ, „Феърплей пропъртис“ АДСИЦ и „Кепитъл мениджмънт“ АДСИЦ.

Хиршман (ННІ) нараства с 13 единици спрямо предходната година и в края на декември 2024 г. достига 812 единици, което е индикатор за нарастване на концентрацията. Пазарният дял на четирите дружества по общо застраховане, измерен на база активи¹⁸, нараства до 42,7% в края на 2024 г. спрямо 41,8% в края на 2023 г.

Графика 59. Концентрация на общозастрахователния пазар

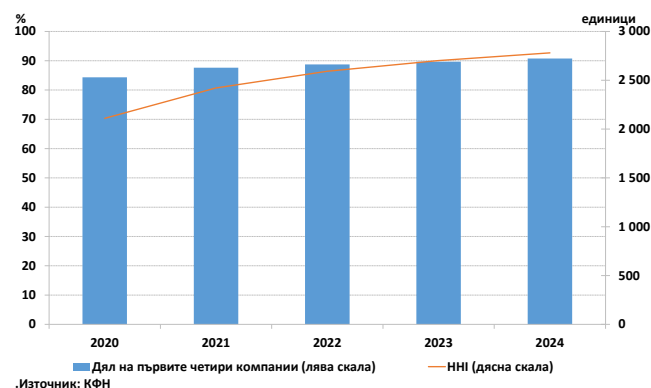

През 2024 г. пазарът на животозастрахователни услуги продължава да се характеризира със силно концентрирана конкурентна среда, която се задълбочава. В края на 2024 г. кривата на индекса на Херфиндал – Хиршман (ННІ) отбелязва 2 780 единици, което спрямо предходната година е със 78 единици разлика в посока на засилване на концентрацията в сектора. Съвкупният пазарен дял на четирите животозастрахователни дружества с най-голяма сума на активите¹⁹ достига исторически най-високо ниво и в края на четвърто тримесечие на 2024 г. достига ниво от 90,8%.

¹⁸Това са ЗД „Евроинс“ АД, ЗАД „Булстрад Виена Иншурънс Груп“ АД, „ДЗИ – Общо застраховане“ ЕАД и „ЗЕАД Даллбогг: живот и здраве“ ЕАД.

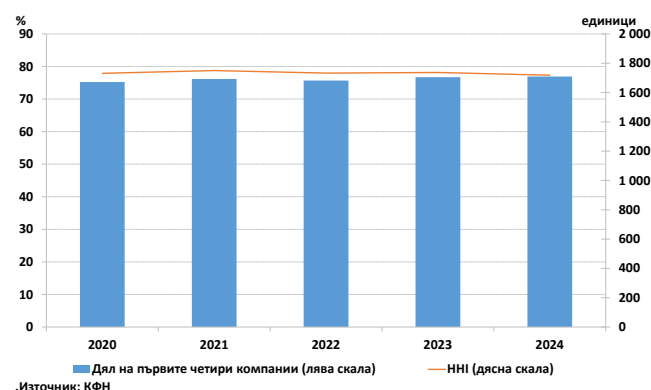
¹⁹„ДЗИ – Животозастраховане“ ЕАД, ЗАД „Алианц България Живот“ АД, „Граве България

Графика 60. Концентрация на животозастрахователния пазар

Към края на 2024 г. пазарът на пенсионноосигурителни услуги продължава да се характеризира като умерено конкурентен при минимални промени на двата показателя за концентрация. Индексът ННІ, изчислен на база балансови активи на пенсионните фондове, намалява с 19 единици до 1 718 единици. Делът на първите четири компании²⁰ на пазара на пенсионноосигурителни услуги нараства минимално до 76,90 единици спрямо 76,71 единици в края на предходната година.

Графика 61. Концентрация на пенсионноосигурителния пазар

Животозастраховане“ ЕАД и ЗАД „Булстрад Живот Виена Иншурънс Груп“ АД.

²⁰ ПОК „Доверие“ АД, ПОД „Алианц-България“ АД, ПОК „ДСК-Родина“ АД и ПОК „ОББ“ ЕАД.

2.2. Анализ на участниците на капиталовия пазар

През 2024 г. пазарната капитализация на „Българска фондова борса“ АД отбелязва ръст от 12,7% и в края на годината възлиза на 17,5 млрд. лв., което представлява 8,6% от БВП (спрямо 8,4% през 2023 г.). Отраسل „Финансови и застрахователни дейности“ заема първо място по оборот през годината със 181,9 млн. лв. Активите на небанковите инвестиционни посредници със седалище в Република България отчитат ръст от 15,4% на годишна база и в края на 2024 г. възлизат на 11,8 млрд. лв. През 2024 г. активите на дружествата със специална инвестиционна цел нарастват с 1,9% на годишна база и достигат 2,3 млрд. лв. Активите на колективните инвестиционни схеми нарастват с 15,8% спрямо предходната година като в края на 2024 г. балансовата им стойност достига 2,9 млрд. лв. Общо управляваните активи от управляващите алтернативни инвестиционни фондове дружества/лица отбелязват ръст от 20,0% и в края на годината стойността им достигат 3,9 млрд. лева.

2.2.1. Инвестиционни посредници²¹

Към края на 2024 г. броят на инвестиционните посредници, които извършват дейност на територията на Република България, е 58 като 19 от тях са банки, а 39 са небанкови инвестиционни посредници. Броят на небанковите инвестиционни посредници от Европейския съюз, които извършват дейност на територията на страната чрез клон е 4, докато 1 небанков инвестиционен посредник от Европейския съюз извършва дейност чрез установен в България обвързан агент.

В зависимост от издадените разрешения, ИП – небанкови институции, се делят на три групи: (1)

ИП с пълен лиценз²², за които изискуемият начален капитал е 750 000 евро, (2) ИП с частичен лиценз²³, за които изискуемият начален капитал е 150 000 евро и (3) ИП с малък лиценз²⁴, за които изискуемият начален капитал е 75 000 евро. В края на 2024 г. в регистъра на КФН са вписани 19 ИП с пълен лиценз и 15 дружества с частичен лиценз. През 2024 г. е издаден 1 лиценз за извършване на дейност като инвестиционен посредник на едно дружество и е отнет лицензът за извършване на дейност на 1 небанков инвестиционен посредник по искане на дружеството.

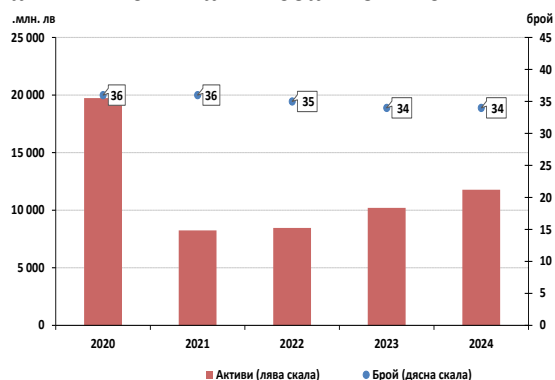
²¹ Анализът обхваща небанковите инвестиционни посредници със седалище в Република България, освен ако изрично не е посочено друго.

²² Лицензът им включва инвестиционните дейности и услуги по чл. 6, ал. 2, т. 3 и 6 от ЗПФИ.

²³ Те не могат да извършват сделки за собствена сметка с финансови инструменти; поемане на емисии финансови инструменти и/или предлагане на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансовите инструменти за собствена сметка; организиране на МСТ и организиране на ОСТ.

²⁴ Те могат да извършват услуги и дейности по чл. 6, ал. 2, т. 1 и/или т. 5 ЗПФИ, а именно: приемане и предаване на нареждания във връзка с един или повече финансови инструменти, както и предоставяне на инвестиционни консултации на клиент.

Графика 62. Динамика в броя и активите на небанковите ИП

Към края на 2024 г. стойността на балансовите активи²⁵ на небанковите инвестиционни посредници възлиза на 11,8 млрд. лв., което е ръст от 15,4% спрямо края на 2023 г. От тях клиентските активи са в размер на 11,5 млрд. лв. Клиентските активи нарастват с 15,6% на годишна база като приносът на небанковите инвестиционни посредници с пълен лиценз е 13,9 пр.п., а на тези с частичен лиценз е 1,7 пр.п.

В края на 2024 г. 2 са небанковите инвестиционни посредници нерезиденти с пряко/непряко квалифицирано участие от лица само от ЕС. Инвестиционните посредници с пряко/непряко чуждестранно участие от ЕС и/или трети страни са 6.

Към края на 2024 г. балансовата стойност на активите на небанковите инвестиционни посредници с пълен лиценз нараства с 20,5% на годишна база до 8,2 млрд. лв. спрямо 6,8 млрд. лв. към края на 2023 г., докато размерът на активите на небанковите инвестиционни посредници с частичен лиценз нараства

с 5,0% през годината до 3,5 млрд. лв. при 3,4 млрд. лв. към края на 2023 г.

Таблица 42. Активи, основен и собствен капитал на небанковите ИП

	2020	2021	2022	2023	2024
ИП с частичен лиценз					
активи	15 564,0	2 561,2	2 783,9	3 376,6	3 546,2
основен капитал	13,0	13,0	14,3	11,6	13,5
собствен капитал	23,6	25,7	26,9	21,3	24,3
ИП с пълен лиценз					
активи	4 175,5	5 683,4	5 676,6	6 828,1	8 227,6
основен капитал	53,1	53,6	53,6	56,8	53,7
собствен капитал	119,4	156,3	149,5	146,1	166,1
Общо ИП					
активи	19 739,4	8 244,6	8 460,5	10 204,7	11 773,8
основен капитал	66,1	66,6	67,9	68,4	67,2
собствен капитал	143,0	182,0	176,3	167,4	190,4

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

През 2024 г. основният капитал на небанковите инвестиционни посредници намалява с -1,8% на годишна база до 67,2 млн. лв. Собственият капитал на инвестиционните посредници нараства с 13,7% на годишна база до 190,4 млн. лв. Основен принос за годишния темп на изменение на собствения капитал има по-високият финансов резултат от небанковите инвестиционни посредници.

Пазарната стойност на търговския и инвестиционния портфейл на небанковите инвестиционни посредници към края на 2024 г. възлиза на 95,1 млн. лв. Търговски портфейл са формирали 12 небанкови инвестиционни посредника с пазарна стойност 62,0 млн. лв. Към края на същия период 26 инвестиционни посредника са формирали инвестиционен портфейл, с пазарна стойност в размер на 33,1 млн. лв.

Към края на 2024 г. доверително управление на портфейли извършват 11 небанкови инвестиционни посредника. Пазарната стойност на ценните книжа,

²⁵ В сумата на балансовите активи е включен и размерът на условните активи.

предоставени за доверително управление, е 73,8 млн. лв., а паричните средства към края на периода са в размер на 3,8 млн. лв.

Броят на сключените сделки от инвестиционните посредници (банкови и небанкови) през 2024 г., на всички пазари на БФБ АД, нараства с 13,5% на годишна база до 74,5 хил. броя сделки ²⁶, а изтъргуваните лотове нарастват със 114,1% за същия период до 442,9 млн. лота. Търговската активност на борсовите членове на организираниите от БФБ АД пазари, измерена чрез оборота,

отбелязва ръст от 26,0% през годината до 940,0 млн. лева. Първите четири инвестиционни посредника по търговска активност формират дял от 61,5% от общия оборот, реализиран на всички пазари на БФБ АД през годината.

Таблица 43. Брой сделки, оборот и обем (лотове) на ИП (банкови и небанкови) на всички пазари на БФБ АД²⁷

	2020	2021	2022	2023	2024
Брой сделки	61 173	85 991	95 072	65 632	74 467
Оборот (млн. лв.)	397	814	942	746	940
Обем (млн. лотове)	322	382	234	207	443

Източник: БФБ, КФН.

²⁶ Не са включени данните за търговската активност на инвестиционен посредник Трейдгейт АД Берлин, който не е поднадзорно лице на КФН

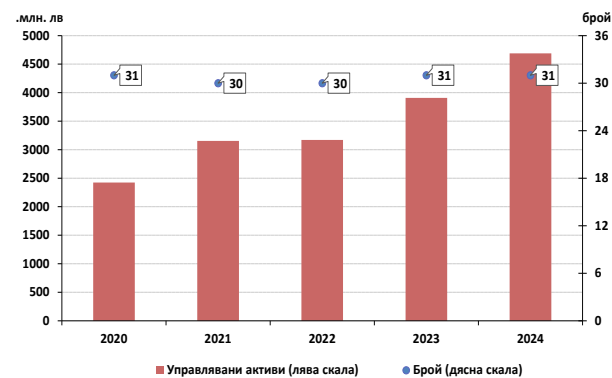
²⁷ Основен пазар BSE, Алтернативен пазар BaSE, Пазар за растеж Beam и MTF BSE International

2.2.2. Предприятия за колективно инвестиране

Към края на 2024 г. УД са 30, от които 11 са и ЛУАИФ, както и един клон на УД²⁸. Общият брой на регистрираните ЛУАИФ е 27 като 11 от тях са и УД. Предприятията за колективно инвестиране в края на годината са 150. От тях 99 са ДФ като един от тях управлява 16 подфонда; 13 борсово търгувани фонда (БТФ); 38 АИФ, от които 14 са НИФ и 2 борсово търгуван НИФ.

Размерът на управляваните от УД/ЛУАИФ активи нараства в абсолютно изражение със 779,8 млн. лв. и към края на годината превишава 4,6 млрд. лв.²⁹, което е ръст от 20,0% на годишна база. От тях 1,3 млрд. лв. са управляваните активи на клиенти по доверително управление на портфейли и 2,5 млрд. лв. са управлявани активи на колективни инвестиционни схеми и алтернативни инвестиционни фондове.

Графика 63. Динамика в броя на УД/ЛУАИФ и управляваните от тях активи

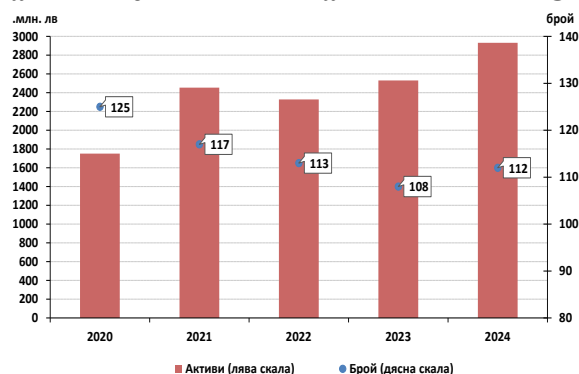
Към края на 2024 г. в регистрите на КФН са вписани 38 АИФ, от които 2 борсово търгуван НИФ, и 14 национални инвестиционни фонда, чиито нетни активи възлизат общо на 770,2 млн. лв.

КИС са 112, като размерът на балансовите им активи достига до 2,931 млрд. лв. (от които нетните активи са 2,926 млрд. лв.) или изменението на балансовите активи е 15,8% спрямо предходната година.

²⁸ Клон на „Кей Би Си Асет Мениджмънт“ НВ, Белгия

²⁹ В тази сума са включени управляваните от клона на „Кей Би Си Асет Мениджмънт“ НВ, Белгия активи.

Графика 64. Динамика в броя и активите на КИС

Източник: КФН

Към края на 2024 г. броят на взаимните фондове на чуждестранни колективни инвестиционни схеми достига 1 986 броя.

Стойността на балансовите активи на КИС към края на 2024 г. превишава 2,9 млрд. лв. отбелязвайки ръст от 15,8%. С най-голям принос в нарастването на активите е балансова група „Финансови активи и инструменти“, която отбелязва 18,0% ръст на годишна база и достига до 2,8 млрд. лв. Балансови пера „Парични средства“, „Вземания“ и „Други“ намаляват през годината и ограничават годишния темп на изменение на активите с общо -1,3 процентни пункта.

Таблица 44. Динамика на активите на КИС

	2020	2021	2022	2023	2024
Парични средства	171,7	148,8	119,0	79,0	77,1
Срочни депозити	58,6	36,5	31,1	25,6	10,3
Финансови инструменти в т.ч.	1 562,6	2 296,3	2 195,8	2 413,4	2 847,3
Акции	774,3	1 429,9	1 410,3	1 734,4	2 081,7
Права	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дългови	611,8	603,8	524,0	510,4	580,6
Други	10,6	17,8	35,4	39,5	48,2
Инструменти на паричния пазар	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дялове на КИС	163,4	241,3	223,8	126,1	132,2
Деривативи	0,3	0,7	0,4	2,3	2,8
Други финансови инструменти	2,0	2,7	1,9	0,7	1,7
Нефинансови активи (вземания)	16,2	8,9	9,1	24,7	4,2
Други	0,0	0,1	4,4	13,8	3,0
ОБЩО	1 750,5	2 454,0	2 328,2	2 531,0	2 931,6

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

През 2024 г. относителният дял на балансово перо „Парични средства“ в общата структура на активите продължава да спада, достигайки 2,6% в края на годината. Наблюдава се повишение в дела на балансова група „Финансови активи и инструменти“ - нараства до 97,2% спрямо 95,4% към края на предходната година. От тази група активи балансово перо „Акции“ увеличава дела си до 71,0% за сметка намаление на дяловете на пера „Дългови ценни книжа“, „Дялове на КИС“ и „Нефинансови активи“, голяма част от които са вземания.

Таблица 45. Относителна структура на активите на КИС

	2020	2021	2022	2023	2024
Парични средства	9,8	6,0	5,1	3,1	2,6
Срочни депозити	3,3	1,5	1,3	1,0	0,4
Финансови активи и инструменти в т.ч.	89,3	93,6	94,3	95,4	97,2
Акции	44,2	58,3	60,6	68,5	71,0
Права	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дългови	35,0	24,6	22,5	20,2	19,8
Други	0,6	0,7	1,5	1,6	1,6
Инструменти на паричния пазар	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дялове на КИС	9,3	9,8	9,6	5,0	4,5
Деривативи	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Други финансови инструменти	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1
Нефинансови активи (вземания)	0,9	0,4	0,4	1,0	0,1
Други	0,0	0,0	0,2	0,5	0,1
ОБЩО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

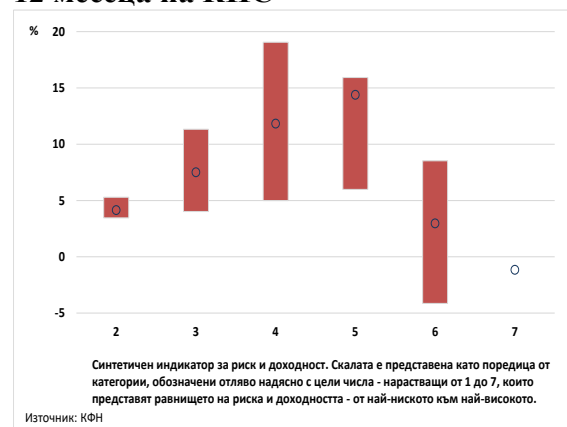
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Колективните инвестиционни схеми са предпочитана алтернатива за инвестиции в условията на глобална несигурност и в търсене на по-висока доходност от страна на инвеститорите. Към края на 2024 г. медианата на доходността, реализирана от фондовете в отделните рискови категории за последните 12 месеца, е положителна. Волатилността на постигнатата доходност за предходните 12 месеца на отделните фондове, измерена чрез интерквартилния обхват в съответна

рискова категория (скала от 1 до 7)³⁰, е в различен диапазон. Най-висока волатилност се наблюдава при фондовете с рисков профил от категория 4 като разликата между първи и трети квартил е 14,1 пр. п. В категория 6 диапазонът на волатилността на реализираната доходност варира между положителни и отрицателни стойности, като диапазонът между първи и трети квартил е от -4,1% до 8,5%. Реализираната доходност от КИС с рисков профил 7 е отрицателна за последните дванадесет месеца³¹.

Графика 65. Доходност за последните 12 месеца на КИС³²

³⁰ Съгласно Регламент 583/2010/ЕС, скалата (от 1 до 7) представлява синтетичен код за рисков профил на КИС, като степента на риск нараства във възходящ ред.

³¹ В категория 7 има само един договорен фонд.

³² Приложен е статистически анализ за значимост (квартилен анализ), при който се анализира разпределението на стойностите на доходността на индивидуалните договорни фондове в определена рискова категория (от 1 до 7) към определен момент от време и позволява идентифициране на средни и крайни/екстремни стойности.

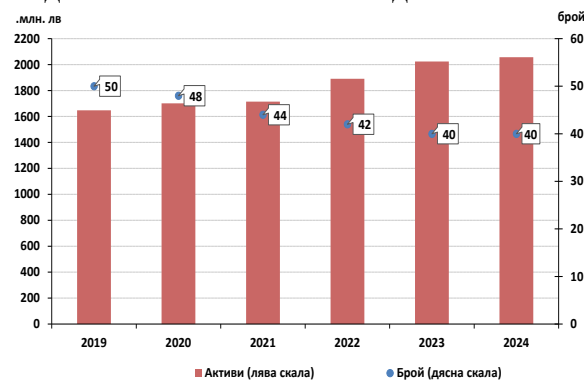
2.2.3. Дружества със специална инвестиционна цел

В края на 2024 г. общият брой на лицензираните АДСИЦ е 49³³, от които 40 инвестират в недвижими имоти и земеделска земя, а останалите 9 инвестират във вземания. Балансовата стойност на активите на всички дружества със специална инвестиционна цел нараства с 1,9% в сравнение с предходната 2023 г. Стойността на активите възлиза на 2,3 млрд. лв. или 1,1% от БВП. Приносът на двете категории АДСИЦ в общото нарастване на активите е положителен, като при инвестиращите в недвижими имоти е 1,5 пр.п., а този на АДСИЦ, инвестиращи във вземания, е 0,4 процентни пункта.

Сумата на активите на АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя, нараства с 1,6% през 2024 г. и към края на годината превишава 2,0 млрд. лв., като в същото време броят на дружествата в сегмента се запазва спрямо предходната година на 40 АДСИЦ.

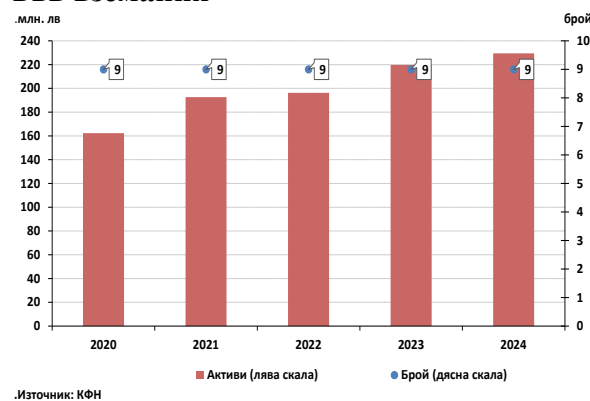
Графика 66. Динамика в броя и активите на АДСИЦ, инвестиращи в

недвижими имоти и земеделска земя

През 2024 г. стойността на балансовите активи на АДСИЦ, инвестиращи във вземания, нараства с 4,4% на годишна база и към края на годината достига 229,4 млн. лв. Броят на дружествата в сегмента се запазва на 9 АДСИЦ.

Графика 67. Динамика в броя и активите на АДСИЦ, инвестиращи във вземания

Балансовите активи на АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя нарастват с 33,3 млн. лв. в абсолютна стойност или 1,6% на

³³ Представеният брой на АДСИЦ не включва дружества, които към 31.12.2024 г. са с отнет лиценз.

годишна база. Основно перо „Инвестиционни имоти“ намалява с - 2,6%, а балансовата му стойност достига 1,4 млрд. лв. с ограничаващ ръста принос от -1,9 пр.п. в изменението на активите. Балансово перо „Вземания“ намалява както в номинално, така и в относително изражение и достига до 165,8 млн. лв. в края на годината. Балансовата стойност на група „Финансови активи“ нараства до 115,0 млн. лв. и допринася с 0,4 пр.п. в изменението на активите. Активите, класифицирани като „Други“, нарастват до 285,6 млн. лв. спрямо 169,6 млн. лв. към края на предходната година и допринасят с 5,7 пр.п. в общото изменение на активите. Балансово перо „Парични наличности“ нараства до 70,8 млн. лв. към края на годината.

Таблица 46. Активи на АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя

	2020	2021	2022	2023	2024
Инвестиционни имоти	1 236,6	1 203,3	1 384,1	1 458,2	1 419,9
Финансови активи	77,6	52,0	67,0	107,5	115,0
Парични наличности	82,2	96,5	86,6	61,6	70,8
Вземания	181,8	174,8	224,4	226,9	165,8
Други	123,4	187,9	128,5	169,6	285,6
ОБЩО	1 701,6	1 714,5	1 890,5	2 023,7	2 057,0

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

През 2024 г. относителната структура на активите на АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя, се променя спрямо предходния отчетен период. Относителният дял на инвестиционните имоти се свива до 69,0% към края на 2024 г. спрямо 72,1% към края на 2023 г. Противоположна динамика се наблюдава в дела на активите, класифицирани като „Други“, които нарастват до 13,9% в общата структура на активите. Вземанията се свиват до 8,1% при 11,2% към края на предходната година. Делът на балансови пера „Финансови активи“ и „Парични

наличности“ нарастват минимално до 5,6% и 3,4% в относителната структура на активите.

Таблица 47. Относителна структура на активите на АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя

	2020	2021	2022	2023	2024
Инвестиционни имоти	72,7	70,2	73,2	72,1	69,0
Финансови активи	4,5	3,0	3,5	5,3	5,6
Парични наличности	4,8	5,6	4,6	3,0	3,4
Вземания	10,7	10,2	11,9	11,2	8,1
Други	7,3	11,0	6,8	8,4	13,9
ОБЩО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Балансовите активи на АДСИЦ, инвестиращи във вземания, отбелязват ръст от 4,4% през 2024 г. като в края на годината стойността им достига 229,4 млн. лв. Балансовата стойност на основно перо „Вземания (до 1 г.)“ намалява до 126,6 млн. лв., спрямо 146,8 млн. лв. към края на предходната година. Балансовата стойност на перо „Вземания (над 1 г.)“ нараства през периода, достигайки 48,5 млн. лева. Ограничаващ принос в изменението на активите на дружествата от сегмента има намалението на финансовите активи, чиято балансова стойност спада до 52,7 млн. лв. в края на годината.

Таблица 48. Активи на АДСИЦ, инвестиращи във вземания

	2020	2021	2022	2023	2024
Финансови активи	12,4	74,4	75,0	54,4	52,7
Парични наличности	2,2	3,8	1,5	1,0	1,4
Вземания (до 1 г.)	134,5	106,8	113,2	146,8	126,6
Вземания (над 1 г.)	12,7	7,3	6,2	12,7	48,5
Други	0,5	0,4	0,3	4,8	0,2
ОБЩО	162,3	192,7	196,2	219,7	229,4

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

През 2024 г. относителната структурата на активите на АДСИЦ, инвестиращи във вземания, се променя спрямо предходната година в посока свиване на дела на вземанията до 1 г. до

55,2% за сметка на увеличение на дела на вземанията над 1 г. до 21,1%.

Таблица 49. Относителна структура на активите на АДСИЦ, инвестиращи във вземания

	2020	2021	2022	2023	2024
Финансови активи	7,6	38,6	38,2	24,8	23,0
Парични наличности	1,4	2,0	0,8	0,5	0,6
Вземания (до 1 г.)	82,9	55,4	57,7	66,8	55,2
Вземания (над 1 г.)	7,8	3,8	3,1	5,8	21,1
Други	0,3	0,2	0,2	2,2	0,1
ОБЩО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Към края на 2024 г. основният капитал на всички АДСИЦ възлиза на 546,9 млн. лв., което е спад от -1,5% в сравнение с предходната година. Основна причина за отбелязания спад през годината е отписване от регистъра на ДСИЦ на две дружества, инвестиращи в недвижими имоти. Размерът на регистрирания капитал на АДСИЦ, инвестиращи във вземания, се запазва спрямо предходната година в размер на 13,1 млн. лв. Собственият капитал, общо на дружествата от сегмента на АДСИЦ, нараства през годината, поради включване на две нови дружества в сегмента на АДСИЦ и реализирания от дружествата положителен финансов резултат, който достига 83,4 млн. лева.

Таблица 50. Основен и собствен капитал на АДСИЦ

	Основен капитал		Собствен капитал	
	2023	2024	2023	2024
АДСИЦ инвестиращи в недвиж. имоти, вкл. земеделска земя	542,3	533,8	1 300,1	1 361,5
АДСИЦ инвестиращи във вземания	13,1	13,1	85,9	90,8
ОБЩО за АДСИЦ	555,4	546,9	1 386,0	1 452,3
изменение (%)		-1,5		4,8

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

От гледна точка на резидентност на акционерите на АДСИЦ, с най-висок относителен дял остава делът на българските резиденти, който в края на годината е 94,7%, изчислено на база

номиналната стойност на акциите. Относителният дял на сектор „Акционерни и холдингови дружества“ нараства до 42,4%, но остава най-големият инвеститор в АДСИЦ към края на 2024 г. Българските домакинства притежават 24,4% от акционерния капитал на всички АДСИЦ, следвани от застрахователните компании и пенсионни фондове, чиито дял се свива през годината до 14,6%. Финансовите посредници и банкови институции притежават съответно 9,0% и 4,2% от номиналната стойност на акционерния капитал на АДСИЦ.

Юридическите и физически лица от ЕС, които притежават дялове в АДСИЦ, намаляват относителния си дял спрямо 2023 г. на 2,1%.

Дяловете на притежаваните от физически и юридически лица от трети страни акции на АДСИЦ увеличават дела си към края на годината до 3,2%.

Към края на 2024 г. инвеститори от САЩ не притежават дял в акционерния капитал на български АДСИЦ.

Таблица 51. Акционерна структура на АДСИЦ

	2023	2024
Домакинства	25,7	24,4
Банки	4,1	4,2
Публичен сектор	0,1	0,1
Застрахователни компании и пенсионни фондове	15,2	14,6
Финансови посредници с изключение на ЗК и ПФ	9,3	9,0
Акционерни и холдингови дружества	40,0	42,4
България	94,4	94,7
Домакинства от ЕС	0,8	0,8
Юридически лица от ЕС	2,5	1,3
ЕС	3,3	2,1
Домакинства от трети страни	0,1	0,1
Юридически лица от трети страни	2,1	3,2
Трети страни	2,2	3,2
Домакинства от САЩ	0,0	0,0
Юридически лица от САЩ	0,1	0,0
САЩ	0,1	0,0
ОБЩО	100,0	100,0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Относителният дял на групите акционери е изчислен на базата на номиналната стойност на акциите.

Източник: ЦД, КФН.

2.2.4. Публични дружества и емитенти

Броят на публичните дружества и емитентите към края на 2024 г. се запазва на 234, като през годината броят на вписванията и отписванията са равни (10).

През 2024 г. са одобрени 18 проспекта за първично публично предлагане, от които 6 са на акции на публични дружества, различни от АДСИЦ, 2 са на акции на АДСИЦ, 6 на емисии варанти и 5 на емисии облигации. Общата стойност на одобрените емисии е 523,0 млн. лв. (от които реално събраната сума е 445,1 млн. лв.), което е ръст от 89,4% на годишна база. Потвърдените през 2024 г. проспекти за допускане до търговия на регулиран пазар са 28 емисии облигации, с емисионна стойност на потвърдените емисии от 593,5 млн. лева.

Разгледаните търгови предложения са решение за неиздаване на окончателна забрана за публикуване през 2024 г. са 3, като спадат с 4 броя спрямо предходната година. Наблюдава се значително намаление на оборота, който възлиза на 10,8 млн. лв. (при 32,1 млн. лв. през предходната година). Разгледаните търгови предложения без окончателна забрана са общо 3, от които придобитите акции в резултат на отправените търгови предложения са на стойност 8,1 млн. лева.

Таблица 52. Разгледани проспекти и търгови предложения

	2020	2021	2022	2023	2024
Прспекти за първично публично предлагане (бр.)	19	21	6	12	19
Размер на емисиите (млн. лв.)*	420,6	311,5	161,7	276,2	523,0
Решения за неиздаване на окончателна забрана за публикуване на търгови предложения (бр.)	6	13	12	7	3
Оборот**	8,7	762,0	192,8	32,1	10,8

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго. * Размерът на емисиите е стойността на одобрените емисии съгласно разгледаните проспекти за съответната година. ** Оборотът включва предложения брой дялове по търговите предложения, за които не е издадена окончателна забрана или не са прекратени.

Източник: КФН.

Пазарната капитализация на първите десет дружества на Основен пазар нараства с 16,7 млрд. лв. през 2024 г., а техният относителен дял представлява 42,6% от общата пазарна капитализация на БФБ АД. Първа позиция по пазарна капитализация заема „Чайкафарма висококачествените лекарства“ АД, като дружеството увеличава пазарната си капитализация с 9,5% спрямо предходната година и има 9,5% относителен дял от общата пазарна капитализация на БФБ АД. „Шелли груп“ АД се придвижва до второ място като пазарната капитализация на дружеството нараства с 39,9% и има 6,8% относителен дял от общата пазарна капитализация. С най-голям отчетен годишен ръст на пазарната капитализация е „Спиди“ АД, която нараства с 50,0%, придвижвайки дружеството до трета позиция в класацията на десетте водещи публични дружества. Въпреки отчетения ръст от 4,9% на пазарната капитализация на „Софарма“ АД, дружеството се придвижва от втора на четвърта позиция, с относителен дял от 5,9% от общата пазарна капитализация на борсата. Пазарната капитализация на ТБ „Първа инвестиционна банка“ АД нараства с 47,9% през годината, а дружеството заема пето място в класацията.

„Еврохолд България“ АД запазва шестата си позиция, отчитайки ръст на пазарната капитализация на дружеството със 17,1% през годината. През 2024 г. пазарната капитализация на „М+С Хидравлик“ АД отчита спад от 15,7% и дружеството се придвижва от пета на седма позиция. В класацията на водещите компании на БФБ АД, на осмо място е „Велграф Асет Мениджмънт“ АД, чиято пазарна капитализация нараства с 3,9% през годината. „Холдинг Варна“ АД отчита ръст на пазарната капитализация с 5,9% и дружеството се придвижва с една позиция нагоре до девето място. На десета позиция се нарежда „Телематик интерактив България“ АД, чиято пазарна капитализация нараства с 54,8% на годишна база. Разликата между първото и последното публично дружество по пазарна капитализация е 1,4 млрд. лева.

Таблица 53. Първите 10 публични дружества по пазарна капитализация на Основен пазар

	2023	2024
Чайкафарма Висококачествените лекарства АД	1 509,6	1 652,4
Софарма АД	997,2	1 189,8
Шелли груп АД	850,2	1 097,0
Спиди АД	731,4	1 035,2
М+С хидравлик АД	453,6	644,0
Еврохолд България АД	442,9	518,4
ТБ Гърва Инвестиционна банка АД	435,3	382,6
Градус АД	365,4	332,5
Велграф Асет Мениджмънт АД	320,1	300,9
Холдинг Варна АД	284,1	292,9
	6 379,7	7 445,8

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: БФБ.

В структурата на търговията на първите десет водещи отрасли на БФБ АД за 2024 г., отрасъл „Финансови и застрахователни дейности“ заема първо място с оборот 181,9 млн. лв. и относителен дял в общия оборот от 18,7%. Следва отрасъл „Операции с недвижими имоти“, който отчита 77,0 млн. лв. и 7,9% относителен дял.

Отрасъл „Преработваща промишленост“ реализира оборот от 49,6 млн. лв. и има 5,1% относителен дял. Отрасъл „Професионални дейности и научни изследвания“ има годишен оборот 23,1 млн. лв. и 2,4% дял в структурата на търговията на БФБ АД.

Таблица 54. Структура на търговията на 10^{те} водещи отрасли на БФБ АД през 2024 г.

Отрасъл	Сделки (хил. бр.)	Обем (млн. левове)	Оборот (млн. лв.)
Финансови и застрахователни дейности	29,7	68,6	181,9
Операции с недвижими имоти	1,4	20,2	77,0
Преработваща промишленост	12,3	8,2	49,6
Професионални дейности и научни изследвания	8,5	12,9	23,1
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	0,1	2,5	10,9
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	2,7	1,5	9,7
Култура, спорт и развлечения	1,7	0,5	8,2
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	2,9	2,8	4,4
Транспорт, складиране и пощи	0,4	0,2	2,8
Хотелиерство и ресторантьорство	0,3	0,1	1,0

Източник: БФБ.

Акционерната структура на публичните дружества се запазва спрямо предходната година. В края на 2024 г. български резиденти притежават 90,9% от акционерния капитал на публичните дружества, изчислено на база емитираните дялови инструменти по номинална стойност. Домакинствата и юридически лица, резиденти от ЕС, притежават дял от 5,3%. Делът на домакинствата и юридически лица от трети страни нараства до 2,7% към края на годината, докато този на физически и юридически лица от САЩ е 1,1%.

Вътрешната структура на дела на българските инвеститори в акционерния капитал на публичните дружества се променя спрямо предходната година. Основен български акционер са акционерните и холдингови дружества с дял 44,4% при 48,7% към края на предходната година. Домакинствата увеличават относителния си дял до

23,7%, следвани от застрахователните компании и пенсионни фондове с дял 10,7%. Делът на банките, като институционален инвеститор в публичните дружества, намалява до 5,7% към края на 2024 г.

Таблица 55. Акционерна структура на ПД

	2023	2024
Домакинства	18,9	23,7
Банки	6,3	5,7
Публичен сектор	0,2	0,3
Застрахователни компании и пенсионни фондове	11,0	10,7
Финансови посредници с изключение на ЗК и ПФ	6,5	6,1
Акционерни и холдингови дружества	48,7	44,4
България	91,6	90,9
Домакинства от ЕС	0,4	0,3
Юридически лица от ЕС	5,6	5,0
ЕС	6,0	5,3
Домакинства от трети страни	0,1	0,3
Юридически лица от трети страни	1,1	2,4
Трети страни	1,2	2,7
Домакинства от САЩ	0,0	0,0
Юридически лица от САЩ	1,2	1,1
САЩ	1,2	1,1
ОБЩО	100,0	100,0

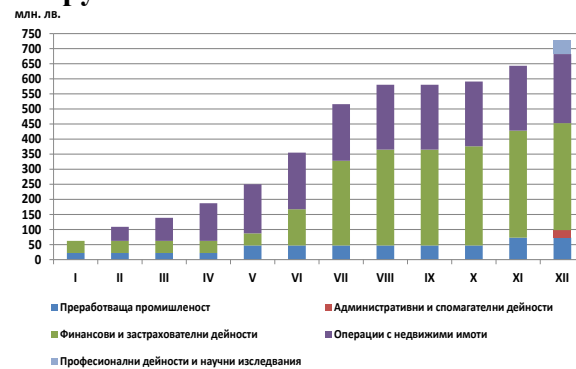
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Относителният дял на групите акционери е изчислен на базата на номиналната стойност на акциите.

Източник: ЦД, КФН.

През 2024 г. на регулиран пазар са регистрирани за търговия 33 емисии корпоративни облигации с номинал 727,9 млн. лв. От тях 14 емисии с номинал 354,9 млн. лв. са емитирани от отрасъл „Финансови и застрахователни дейности“, който заема дял от 74,7% от общо търгувания на БФБ АД корпоративен дълг. Тринадесет емисии с номинал 228,9 млн. лв. са емитирани от дружества от отрасъл „Операции с недвижими имоти“. Три емисии облигации, емитирани от отрасъл „Преработваща промишленост“ с номинал 73,0 млн. лв., 2 емисии с номинал 46 млн. лв. от отрасъл „Професионални дейности и научни изследвания“, и една емисия от отрасъл

„Административни и спомагателни дейности“ с номинал 25,0 млн. лева.

Графика 68. Размер на регистрираните за търговия на БФБ АД през 2024 г. облигации с натрупване

Източник: БФБ.

2.2.5. Места на търговия

През 2024 г. общата пазарна капитализация на организираниите от „Българска фондова борса“ АД пазари бележи ръст от 12,7% на годишна база като в края на годината достига 17,5 млрд. лв. Капитализацията на Основен пазар нараства с 16,0% на годишна база и достига 13,9 млрд. лв., докато капитализацията на Алтернативен пазар отбелязва годишен ръст от 7,0% и достига 3,3 млрд. лв. към края на годината. Пазарната капитализация на пазара за растеж ВЕАМ (за малки и средни предприятия), на който се търгуват 21 емисии акции, възлиза на 270,5 млн. лв., което е спад от -38,0%. Динамиката в капитализацията по пазарни сегменти на Основен пазар е разнопосочна в отделните сегменти. Капитализацията на сегмента за акции „Premium“ бележи спад от -15,7%, достигайки 2,6 млрд. лв. в края на годината. Приносът на този сегмент в изменението на общата пазарна капитализация на БФБ АД е -3,1 процентни пункта. Пазарната капитализация на сегмент акции „Standard“ нараства до 8,9 млрд. лв. като отбелязва ръст от 14,3%. Приносът на този сегмент в общия ръст на трите пазара е 7,2 пр.п. Пазарната капитализация на сегмента на дружества със специална инвестиционна цел на Основен пазар бележи годишен ръст от 9,0% и достига до 1,3 млрд. лв. Капитализацията на сегмент „Акции“ на Алтернативен пазар нараства до 2,9 млрд. лв. в края на отчетния период. Капитализацията на сегментът за дружества със специална инвестиционна цел на Алтернативен пазар отбелязва спад

от -6,9%, достигайки 387,6 млн. лв. в края на 2024 година.

Таблица 56. Пазарна капитализация

Пазар или сегмент	2020	2021	2022	2023	2024
Сегмент EuroBridge Market * (Основен пазар)					1 189,8
Сегмент акции Premium (Основен пазар)	1 329,4	1 534,7	1 600,7	3 083,1	2 598,1
Сегмент акции Standard (Основен пазар)	6 672,0	9 025,6	8 138,4	7 745,9	8 854,4
Сегмент за ДСИЦ (Основен пазар)	783,3	1 045,0	1 144,8	1 191,2	1 298,1
Сегмент акции (Алтернативен пазар)	19 041,7	18 562,3	18 622,7	2 628,1	2 870,9
Сегмент за ДСИЦ (Алтернативен пазар)	528,1	335,0	339,2	416,2	387,6
Пазар за растеж beam		278,7	330,5	436,4	270,5
ОБЩО	28 354,5	30 781,3	30 176,3	15 501,0	17 469,4

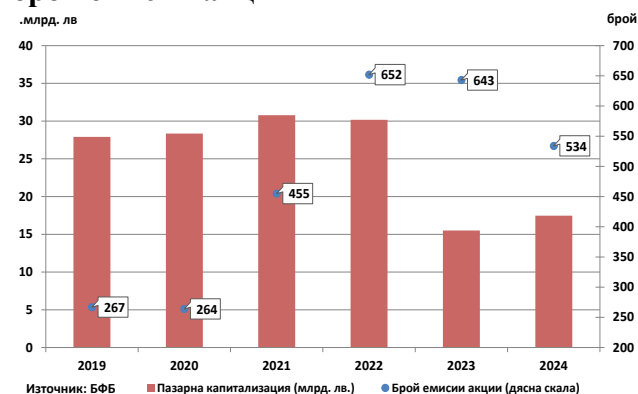
Бележка: Пазарната капитализация е към края на съответната година.

* Търговията с акции на новия Сегмент EuroBridge Market започна на 18.07.2024 г.

Източник: БФБ.

Броят на емисиите финансови инструменти, допуснати до търговия на пазарите, организирани от БФБ АД, през 2024 г. намалява нетно с 86 емисии и към края на годината техният брой е 693.

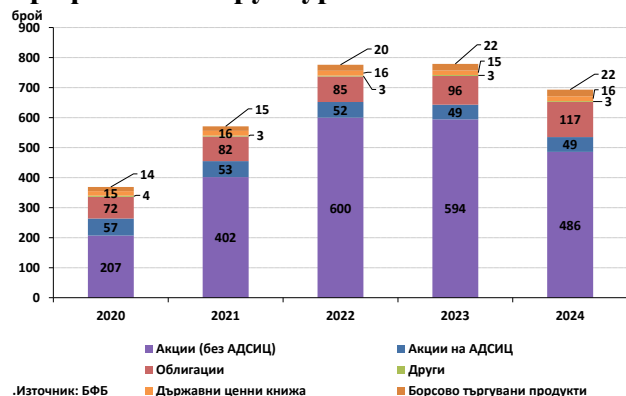
Графика 69. Пазарна капитализация и брой емисии акции

Броят на емисиите акции (без АДСИЦ) намалява до 486 към края на 2024 г. при 594 през 2023 г. В сегмента на дружествата със специална инвестиционна цел, броят на емисиите не се променя спрямо предходната година и към края на 2024 г. те са 49. Емисиите облигации, регистрирани за търговия на БФБ АД, нарастват с 21 през 2024 г. и към края на годината достигат до 117. Емисиите на ДЦК, които се търгуват на сегмент за търговия на ДЦК на Основен пазар, са 16 – нетно с една в повече спрямо предходната година. На сегмента за борсово търгувани продукти се търгуват

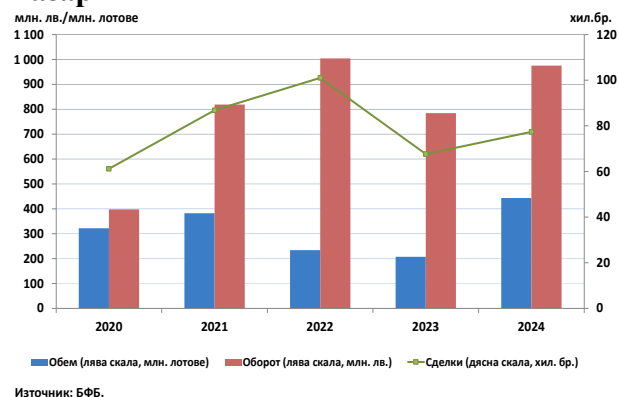
22 емисии на фондове. Емисиите на други финансови инструменти, които включват емисии, допуснати до търговия на Сегмент за компенсаторни инструменти, са общо три.

Графика 70. Структура на емисиите

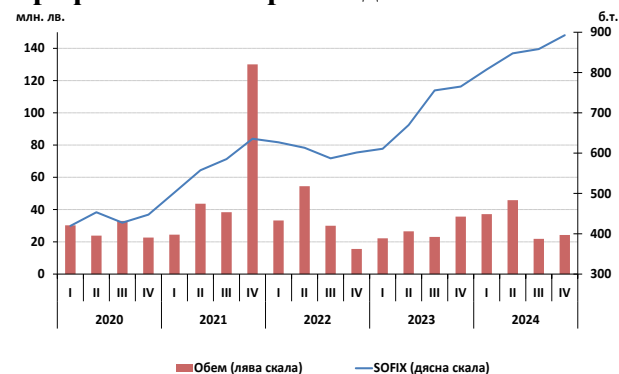
През 2024 г. броят на сделките на организирания пазар от БФБ АД нараства до 77 350 сделки при 67 641 сделки през 2023 г. или ръст от 14,4% на годишна база. Общият брой лотове, прехвърлени през 2024 г., е 443,5 млн. лота, което е ръст от 113,9% спрямо предходната година. Търговията, измерена чрез реализирания оборот, приключва годината с ръст от 24,4% до 975,2 млн. лв. спрямо 784,2 млн. лв. през 2023 г. Среднодневният оборот през 2024 г. е 3,9 млн. лв. като нараства с 23,8% спрямо предходната година. Основен принос от 22,3 пр.п. има сегментът за търговия на облигации на Основен пазар, следван от сегментът за борсово търгувани продукти (9,9 пр.п.). Останалите сегменти имат минимален или ограничаващ ръста принос в изменението на оборота на БФБ АД.

Графика 71. Търговия на регулиран пазар

През 2024 г. всички индекси на БФБ АД отбелязват ръст като при основният борсов индекс SOFIX е от 16,7% и в края на годината достига 892,74 пункта. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса, спада до 4,6 млрд. лв., което е спад от -2,6% на годишна база.

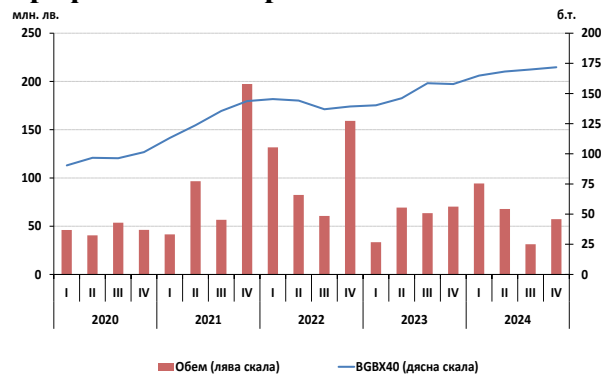
Графика 72. Пазарен индекс SOFIX

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

През 2024 г. широкият борсов индекс BGBX40 отчита ръст от 8,8%, като завършва годината на ниво 171,82 пункта. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса, нараства до 8,9 млрд. лв., а годишният оборот спада до 57,3 млн. лв., при 70,3 млн. лв. през 2023 година.

Графика 73. Пазарен индекс BGBX40

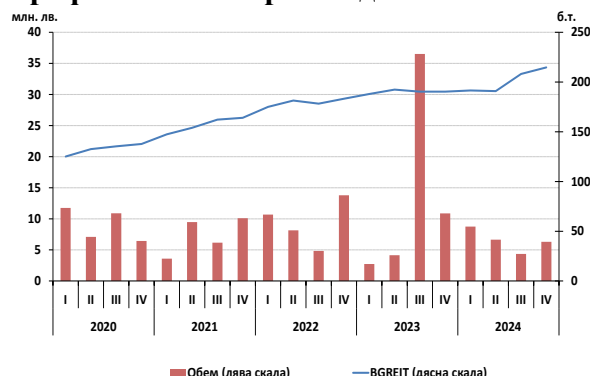

Източник: БФБ.

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

Секторният индекс BGREIT ускорява темпа си на нарастване спрямо предходната година. През 2024 г. той отчита повишение от 12,8%, като завършва годината на ниво 214,66 пункта. Секторното му профилиране и мащаб водят до ограничен дял от общата пазарна капитализация към края на 2024 г., поради което неговата динамика не е напълно индикативна за общите тенденции и динамика на сегмента за АДСИЦ. Пазарната капитализация на дружествата, включени в индекса, нараства до 822,2 млн. лв. към края на 2024 година.

Графика 74. Пазарен индекс BGREIT

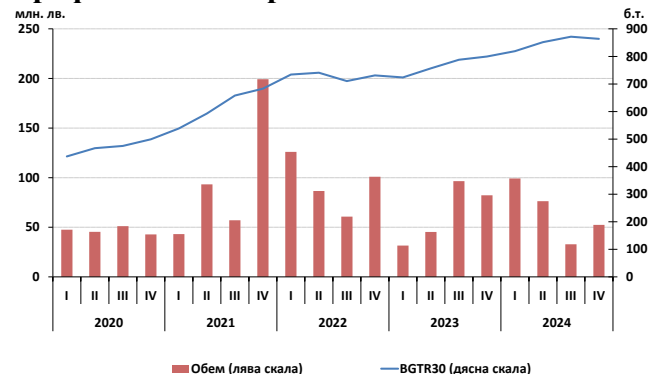
Източник: БФБ.

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

Стойността на равнопретегления индекс BGTR30 нараства с 8,0% на

годишна база и към края на 2024 г. достига 863,62 пункта. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса, нараства до 7,3 млрд. лв., при понижение на оборота на годишна база.

Графика 75. Пазарен индекс BGTR30

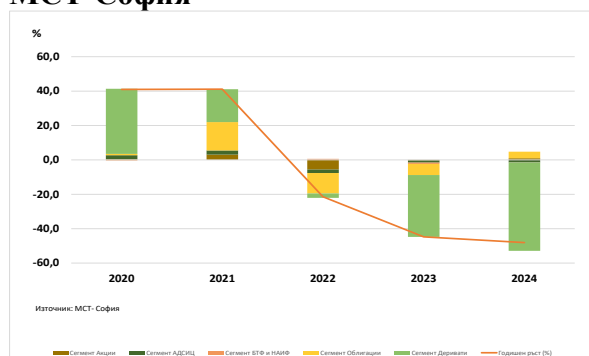

Източник: БФБ.

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

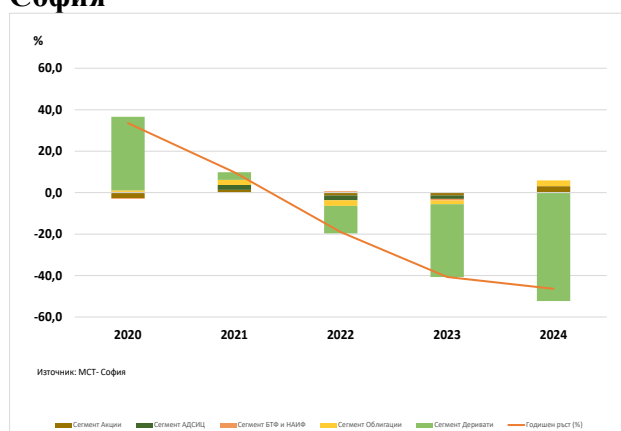
През 2024 г. оборотът на многостранната система за търговия – София (МСТ) бележи спад от -48,1%, като са изтъргувани инструменти на стойност 155,1 млн. лв. Най-голям принос (-51,4 пр.п.) за този спад има сегментът „Деривати“, на който е реализиран оборот от 73,0 млн. лв. спрямо 226,0 млн. лв. през 2023 г. Следва сегмент „АДСИЦ“, който отбелязва 9,0 млн. лв. оборот спрямо 13,4 млн. лв. през предходната 2023 г. Оборътът на сегментите „Облигации“ и „Акции“ нараства съответно с 214,4% и 5,5%, достигайки съответно до 16,5 млн. лв. и 57,0 млн. лв. Общият им принос за ограничаване намалението на оборота е 4,8 процентни пункта.

Графика 76. Динамика на оборота МСТ-София

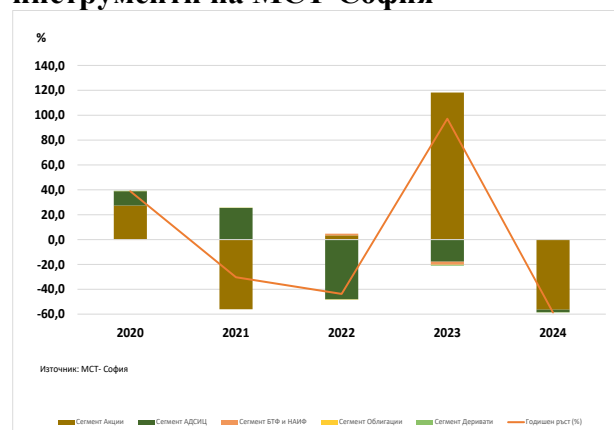
Броят на сделките през 2024 г. бележи годишен спад от -46,4%, като достигат до 699 сделки с основен принос за това намаление (-35,1 пр.п.) на сегмент „Деривати“, на който през годината са сключени 456 сделки при 1 137 през предходната година.

Графика 77. Брой сделки на МСТ-София

През 2024 г. са изтъргувани 12,0 млн. бр. финансови инструменти при 28,9 млн. бр. през предходната 2023 г., което е спад от -58,7 процента. Основен принос за това намаление има сегмент „Акции“, на който през годината са изтъргувани 9,5 млн. инструмента и допринасят с -56,3 пр.п. в годишния спад. Приносът на останалите сегменти за търговия е общо -2,3 пр.п. в общия спад на броя на изтъргуваните финансови инструменти.

Графика 78. Динамика на изтъргувания брой финансови инструменти на МСТ-София

2.2.6. Централен депозитар

Към края на 2024 г. общата стойност на активите на „Централен депозитар” АД възлиза на 10,3 млн. лв. при 9,4 млн. лв. към края на предходната година.

За 2024 г. общият брой реализирани сделки нараства с 14,3% (общо 78 256 прехвърляния за 2024 г., от които 98,8% са борсово извършени). Основен принос от 14,2 пр.п. в годишния темп на изменение е на борсово извършените сделки, които нарастват от 67 641 през 2023 г. до 77 350 през 2024 г. Броят на прехвърлените ценни книжа нараства с 10,1% на годишна база (от 203,7 млн. бр. до 224,2 млн. бр.), а сделките с обект на търговия компенсаторни инструменти отбелязват ръст от 68,8% на годишна база (от 426 сделки през 2023 г. до 719 сделки през 2024 г.). Регистрираните плащания с компенсаторни инструменти към държавни институции нарастват с 56,4% на годишна база до 61 сделки. Трансферите от наследства намаляват до 80 трансфера през 2024 г. Издадените дубликати на депозитарни разписки нарастват от 1 660 през 2023 г. до 2 314 броя през 2024 г. През годината сделките с права нараства от 67 през 2023 г. до 1 809 броя през 2024 г., докато прехвърлените права нарастват от 8,6 млн. през 2023 г. до 197,8 млн. броя права през 2024 г.

През 2024 г. чрез системата на „Централен депозитар” АД са изплатени дивиденди на 70 дружества на стойност 182 млн. лв. и са извършени 407 плащания на лихви и главници по облигационни емисии с общ размер 327 млн. лв. През отчетния период 135 дружества са регистрирали нови емисии безналични финансови инструменти (95 дружества през 2023 г.), от които 45 емисии акции, 62 емисии облигации, 17 емисии права и 11 емисии дялове на договорни фондове. Подадени заявления за промяна в капитала са подали 111 дружества. Заявления за промяна в капитала с издаването на нови акции са подали 81 дружества, от които 17 емисии са права. Увеличение на капитала чрез промяна в номиналната стойност на акциите са регистрирали 9 дружества. Броят на заявленията за получаване на извлечения от акционерните книги е нараснал до 3 281 през 2024 г. при 3 231 през 2023 г. През 2024 г. в регистъра на особените залози са регистрирани 560 вписвания. От тях 28 са вписвания на особен залог, 316 на запори и 384 вписвания на други обстоятелства. През 2024 г. е направено 1 вписване в регистъра на договорите за финансови обезпечения.

2.2.7. Фонд за компенсиране на инвеститорите

Фондът за компенсиране на инвеститорите е част от мрежата за финансова сигурност на капиталовия пазар и защитава до определен размер активите на непрофесионални инвеститори във финансови инструменти, чрез предоставяне на компенсация в случай че инвестиционният посредник, с когото имат договорни отношения, не е в състояние да възстанови паричните средства и/или финансовите инструменти на клиентите си. Компенсацията, която осигурява Фондът, е в размер на 90% от стойността на активите, принадлежащи на инвеститора, но не повече от 40 000 лв. През 2024 г. не възникнаха обстоятелства по изплащане на компенсации от Фонда. Поради това дейността на Фонда

през годината е насочена главно към събиране на дължимите от участниците вноски в установения от закона срок; управление на средствата на Фонда; събиране и анализ на данните за клиентските активи, управлявани от участниците в схемата; оценка на експозицията на Фонда; международна дейност, подготовка на системите на Фонда за приемане на еврото и др.

Към 31.12.2024 г. Фондът защитава клиентите на 34 ИП, 16 банки-инвестиционни посредници (Б-ИП) и 3 управляващи дружества (от общо 30), които държат клиентски активи, подлежащи на компенсация от Фонда. През изминалата година, считано от 19.03.2024 г., към ФКИ се присъедини един нов участник – „Глобал Клиринг Хаус“ ООД, а “Юропиън Брокеридж Хаус” ООД доброволно върна лиценза си, считано от 25.04.2024 г. Така, в края на 2024 г., броят на инвестиционните посредници остана равен на тези от предходната година.

Към 31.12.2024 г. участниците във Фонда управляват клиентски активи, подлежащи на компенсация, на стойност 7,72 млрд. лв., като от тях паричните средства (ПС) са 166 млн. лв., а финансовите инструменти (ФИ) – 7,55 млрд. лв. В сравнение с края на 2023 г. клиентските активи, подлежащи на компенсация, бележат ръст от 16%, или 1,06 млрд. лв. в абсолютно изражение. Б-ИП управляват най-много клиентски активи, подлежащи на компенсация, въпреки че те декларират само ФИ на свои клиенти. Към 31.12.2024 г. Б-ИП държат 74% от всички активи подлежащи на компенсация, което в абсолютна стойност възлиза на 5,7 млрд. лв. ИП държат 24% от подлежащите на компенсация клиентски активи, а УД – 2%.

Неподлежащите на компенсация клиентски активи към 31.12.2024 г. са 59,8 млрд. лв., от които 99,8% са ФИ. В сравнение с края на 2023 г. клиентските активи, неподлежащи на компенсация, отчитат ръст от 19%, като увеличението се дължи основно на ФИ, държани от Б-ИП и ИП, които са съответно със 7,7 млрд. лв. и 1,5 млрд. лв. повече на годишна база. Делът на подлежащите на компенсация клиентски активи в общата сума на всички активи (67,5 млрд. лв.), управлявани от участниците, е 11%.

През 2024 г. средно на месец участниците във Фонда държат подлежащи на компенсация ФИ на клиенти на стойност 7,3 млрд. лв. при 5,84 млрд. лв. през 2023 г., като това е най-високото ниво от създаването на Фонда. Средномесечната сума на ПС, подлежащи на компенсация, през 2024 г. е 138 млн. лв. при 142 млн. лв. през 2023 г.

Към 31.12.2024 г. общият брой на клиентите, които подлежат на компенсация, при всички участници във Фонда (ИП, Б-ИП и УД), е 257 882, или с 43 830 повече спрямо 31.12.2023 г., а изчислената експозиция на Фонда общо към клиентите на всички участници е в размер на 1.93 млрд. лв. при 1.58 млрд. лв. към 31.12.2023 г.

Събраните във Фонда средства към 31.12.2024 г. са в размер на 23,46 млн. лв., от които 99% са инвестирани в ДЦК, а останалата част се държат по разплащателни сметки, основно в БНБ. Средствата на Фонда се формират от встъпителни и годишни вноски на ИП, Б-ИП и УД, както и от приходи от инвестиции. Постъпленията от годишни и встъпителни вноски на участниците във Фонда през 2024 г. са в размер на 1,49 млн. лв.

В края на 2024 г. УС на Фонда взе решение да запази размера на годишната вноска за 2025 г. на нивата от 2024 г., а именно: 0,02% по защитените финансови инструменти и

0,20% по паричните средства, определени на средномесечна основа за 2024 г. Основните мотиви за запазване размера на вноската са: ниската честота на плащания на компенсации в исторически план, нарастването на защитените клиентски активи, което води до по-висока база за изчисляване на годишната вноска, както и фактът, че средствата на Фонда биха стигнали за изплащането на компенсации на клиентите на 90% от участниците в него.

Управителният съвет на ФКИ отговаря и за управлението на ФПИП, който е създаден през 2017 г. с основна цел да финансира прилагането на инструментите за оздравяване и реструктуриране на проблемни инвестиционни посредници. Средствата на ФПИП се формират основно от годишни вноски от част от инвестиционните посредници, като размерът се определя от КФН в качеството ѝ на орган за реструктуриране. Общата сума на постъпленията от годишни вноски през 2024 г. е 38,14 хил. лв. Освен годишните вноски, източник на средства на ФПИП са и приходите от инвестиране на набраните във ФПИП средства и лихвите по просрочени вземания.

Към 31.12.2024 г. активите на ФПИП са в размер на 300 хил. лв., от които 98% са инвестирани в дългови инструменти в евро, емитирани от чужди държави, които имат един от трите най-високи кредитни рейтинги, присъдени едновременно от две агенции за кредитен рейтинг. Останалата част от средствата се държат по разплащателна сметка в БНБ в качеството ѝ на депозитар на средствата на ФПИП.

3.3. Застрахователен пазар

В края на 2024 г. общият брой на лицензираните (пре)застрахователи със седалище в Република България е 37, в т. ч. 26 застрахователи по общо застраховане, 10 застрахователи по животозастраховане и 1 презастраховател, чийто лиценз дава право на дружеството да извършва дейност по презастраховане по общо застраховане и по животозастраховане. Тридесет и пет дружества прилагат режима Платежоспособност II и имат право на достъп до пазара на Европейския съюз и Европейското икономическо пространство (единния пазар), а останалите 2 застрахователи извършват дейност без право на достъп до единния пазар.

На база на информацията от тримесечните справки към края на четвъртото тримесечие на 2024 г., която включва данните за всички застрахователи, със седалище в Република България и с право на достъп до единния пазар³⁴:

- брутният премиен приход към 31.12.2024 г. възлиза на 4 661 млн. лв., като се отчита ръст от 7% на годишна база;
- българският застрахователен пазар (животозастраховане и общо застраховане) е разпределен в съотношение 84% към 16% в полза на записаните премии от застрахователите по общо застраховане;

³⁴ Анализът за застрахователния пазар е изготвен въз основа на получени в КФН и обобщени тримесечни справки за четвъртото тримесечие на 2024 г. съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2023/894 (Платежоспособност II) и включва данните за застрахователите със седалище в Република България, с право на достъп до единния пазар.

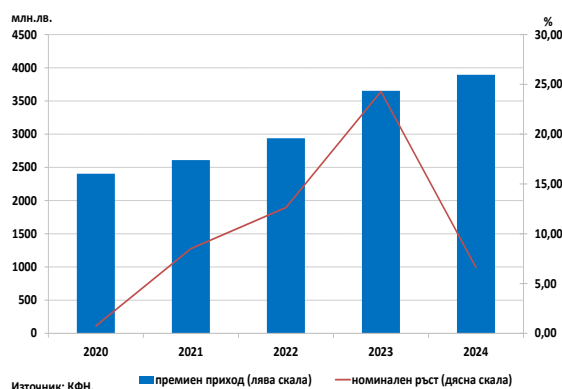
- застрахователното проникване, изчислено на база брутен премиен приход като процент от БВП³⁵, в края на 2024 г. се изчислява на 2,30% при стойност от 2,36% в края на предходната година.

³⁵ По предварителни данни на НСИ БВП за 2024 г. е в размер на 202 861 млн. лева.

3.3.1. Общо застраховане

Брутният премиен приход, реализиран от застрахователите по общо застраховане със седалище в Република България, с право на достъп до единния пазар, към края на 2024 г., възлиза на 3 894 млн. лв., в т.ч. 3 850 млн. лв. по директно застраховане и 44 млн. лв. по активно презастраховане.

Графика 79. Брутен премиен приход по общо застраховане

През 2024 г. в структурата на портфейла на дружествата, които извършват дейност по общо застраховане, основен дял от 71,4% заемат автомобилните застраховки, като застраховка „Застраховане на гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства“ заема дял от 41,5%, а делът на застраховка „Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства“ е съответно 29,9%.

Таблица 57. Структура на брутния премиен приход по вид дейност за

общозастрахователни задължения през 2024 г.

	2023	2024*
Застраховане във връзка с медицински разходи	3%	4%
Застраховане във връзка със защита на доходите	1%	2%
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	1%	1%
Застраховане на гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства	42%	42%
Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства	27%	30%
Морско, авиационно и транспортно застраховане	3%	3%
Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия	12%	11%
Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност	2%	2%
Кредитно и гаранционно застраховане	6%	5%
Застраховане във връзка с правни разноски	0%	0%
Оказване на помощ	2%	1%
Разни финансови загуби	1%	1%
Непропорционално здравно презастраховане	0%	0%
Непропорционално презастраховане срещу злополука	0%	0%
Морско, авиационно и транспортно непропорционално презастраховане	0%	0%
Непропорционално имуществено презастраховане	0%	0%
ОБЩО	100%	100%

Бележка: * Данните за 2024 г. са предварителни.
Източник: КФН.

Реализираният премиен приход по застраховка „Застраховане на гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства“ за 2024 г. нараства с 5% на годишна база (78 млн. лв. в абсолютна стойност) и възлиза на 1 618 млн. лв.

За периода януари - декември 2024 г. записаният премиен приход по застраховка „Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства“ („Автокасco“) възлиза на 1 164 млн. лв., като се отчита нарастване в размер на 16% на годишна база.

В края на 2024 г. имуществените застраховки срещу пожар и други бедствия у нас заемат дял от 11,2% от брутния премиен приход при дял от 12,0% в края на 2023 г. Реализираният премиен приход по тези застраховки възлиза на 436 млн. лв., като се отчита спад от -0,3% на годишна база.

Застраховките във връзка с медицински разходи, защита на доходите и обезщетение на работниците, заемат дял от 6,1% в структурата на брутния премиен приход в края на 2024 г.,

реализиран от застрахователите по общо застраховане. Премийният приход по тези застраховки за 2024 г. възлиза на 237 млн. лв. при 190 млн. лв. през 2023 г. в резултат на по-голямото им търсене през отчетната година.

През 2024 г. се наблюдава намаление на записаните от застрахователите премии по застраховка „Оказване на помощ“ от 83 млн. лв. в края на 2023 г. на 51 млн. лв. в края на 2024 г. Спад се наблюдава по застраховки във връзка с кредитно и гаранционно застраховане, разни финансови загуби и застраховане във връзка с правни разноси от 236 млн. лв. в края на 2023 г. на 225 млн. лв. в края на 2024 г.

Възникналите претенции по общо застраховане към края на 2024 г. са в размер на 1 669 млн. лв., като се отчита нарастване от 6,9% на годишна база.

Таблица 58. Структура на възникналите претенции по вид дейност за общозастрахователни задължения през 2024 г.

	2023	2024*
Застраховане във връзка с медицински разходи	5%	6%
Застраховане във връзка със защита на доходите	0%	1%
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	0%	0%
Застраховане на гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства	53%	54%
Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства	26%	30%
Морско, авиационно и транспортно застраховане	1%	2%
Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия	6%	4%
Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност	1%	1%
Кредитно и гаранционно застраховане	1%	1%
Застраховане във връзка с правни разноси	0%	0%
Оказване на помощ	2%	1%
Разни финансови загуби	0%	0%
Непропорционално здравно презастраховане	0%	0%
Непропорционално презастраховане срещу злополука	4%	0%
Морско, авиационно и транспортно непропорционално презастраховане	0%	0%
Непропорционално имуществено презастраховане	0%	0%
ОБЩО	100%	100%

Бележка: * Данните за 2024 г. са предварителни.
Източник: КФН.

Подобно на структурата на brutния премиен приход, в структурата на възникналите претенции по вид дейност за общозастрахователни задължения

най-голям относителен дял от 84% заемат автомобилните застраховки, следвани от застраховките във връзка с медицински разходи, заемащи дял от 6%.

Отчита се нарастване на възникналите претенции на годишна база в размер на 108 млн. лв. По застраховка „Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства“ („Автокасco“) се отчита нарастване с 89 млн. лв., а по „Застраховане на гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства“ - нарастване с 68 млн. лв. спрямо предходната година. По застраховка „Застраховане във връзка с медицински разходи“ възникналите претенции нарастват с 22 млн. лв. спрямо предходната година, а по застраховки „Кредитно и гаранционно застраховане, разни финансови загуби и застраховане във връзка с правни разноси“ и „Застраховане във връзка със защита на доходите“ се отчита нарастване съответно с 4,1 млн. лв. и 4,3 млн. лв. С протовоположна динамика се характеризират възникналите претенции по застраховка „Непропорционално презастраховане срещу злополука“ (-67 млн. лв.), „Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия“ (-20 млн. лв.) и „Оказване на помощ“ (-18 млн. лв.).

Брутният коефициент на щетимост за застрахователния портфейл на дружествата по общо застраховане нараства от 0,44 през 2023 г. до 0,46 в края на 2024 г.

Таблица 59. Брутен коефициент на щетимост

	2023	2024*
Застраховане във връзка с медицински разходи	0,74	0,74
Застраховане във връзка със защита на доходите	0,16	0,18
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	0,35	0,30
Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства	0,59	0,60
Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства	0,45	0,46
Морско, авиационно и транспортно застраховане	0,16	0,34
Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия	0,22	0,17
Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност	0,20	0,31
Кредитно и гаранционно застраховане	0,07	0,09
Застраховане във връзка с правни разноски	0,06	0,06
Оказване на помощ	0,33	0,21
Застраховане срещу разни финансови загуби	0,00	0,02
ОБЩО	0,44	0,46

Бележка: * Данните за 2024 г. са предварителни.
Източник: КФН.

Възникналите разходи за общозастрахователните дружества нарастват с 21% на годишна база и в края на 2024 г. възлизат на 1 134 млн. лв. Те представляват 31% от брутните спечелени премии, реализирани в сектора.

Таблица 60. Брутен коефициент на разходи

	2023	2024*
Застраховане във връзка с медицински разходи	0,30	0,27
Застраховане във връзка със защита на доходите	0,50	0,53
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	0,37	0,40
Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства	0,20	0,25
Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства	0,37	0,36
Морско, авиационно и транспортно застраховане	0,23	0,24
Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия	0,33	0,34
Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност	0,27	0,30
Кредитно и гаранционно застраховане	0,22	0,33
Застраховане във връзка с правни разноски	0,35	0,35
Оказване на помощ	0,29	0,45
Застраховане срещу разни финансови загуби	0,42	0,53
ОБЩО	0,28	0,31

Бележка: * Данните за 2024 г. са предварителни.
Източник: КФН.

В края на 2024 г. брутният комбиниран коефициент е в размер на 0,76 и нараства спрямо предходната година, когато стойността му е възлизала на 0,72. Най-висок брутен комбиниран коефициент, над 1, се изчислява по застраховка във връзка с медицински разходи (1,01).

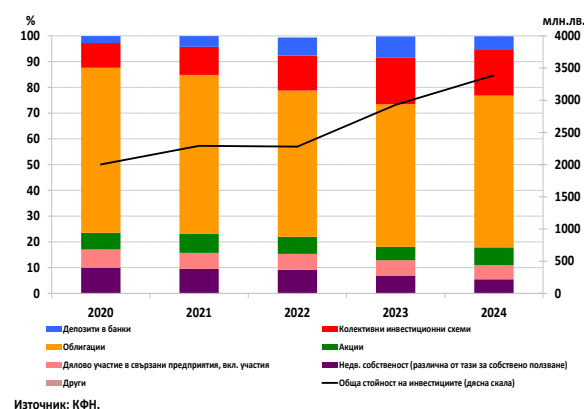
Таблица 61. Брутен комбиниран коефициент

	2023	2024*
Застраховане във връзка с медицински разходи	1,05	1,01
Застраховане във връзка със защита на доходите	0,66	0,72
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	0,72	0,70
Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства	0,79	0,85
Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства	0,82	0,82
Морско, авиационно и транспортно застраховане	0,39	0,57
Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия	0,55	0,50
Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност	0,47	0,61
Кредитно и гаранционно застраховане	0,29	0,42
Застраховане във връзка с правни разноски	0,41	0,40
Оказване на помощ	0,62	0,66
Застраховане срещу разни финансови загуби	0,42	0,56
ОБЩО	0,72	0,76

Бележка: * Данните за 2024 г. са предварителни.
Източник: КФН.

В края на отчетния период сумата на активите на общозастрахователните дружества възлиза на 5 910 млн. лв., като нараства с 12% на годишна база. Стойността на инвестициите на тези дружества нараства с 16% и в края на 2024 г. възлиза на 3 388 млн. лв., като заема дял от 57% от общата сума на активите. В структурата на агрегирания инвестиционен портфейл на дружествата по общо застраховане основен дял заемат облигациите (59%), следвани от инвестициите в колективни инвестиционни схеми (18%) и в акции (7%).

Графика 80. Структурата на инвестиционния портфейл на дружествата по общо застраховане

Делът на инвестициите в недвижима собственост (различна от тази за собствено ползване) в общия инвестиционен портфейл на дружествата по общо застраховане продължава да намалява, като в края на 2024 г. достига 6%. Делът на инвестициите в дялови участия в свързани предприятия остава на нивото от 6%. Делът на инвестициите в облигации, вкл. ДЦК, нараства от 55% в края на 2023 г. до 59% в края на 2024 г. Делът на инвестициите в акции нараства през 2024 г. от 5% на 7%. Относителният дял на инвестициите в колективни инвестиционни схеми се запазва на 18% в края на 2024 г., докато относителният дял на депозити в банки намалява през 2024 г. от 8% през 2023 г. на 5% в края на 2024 г.

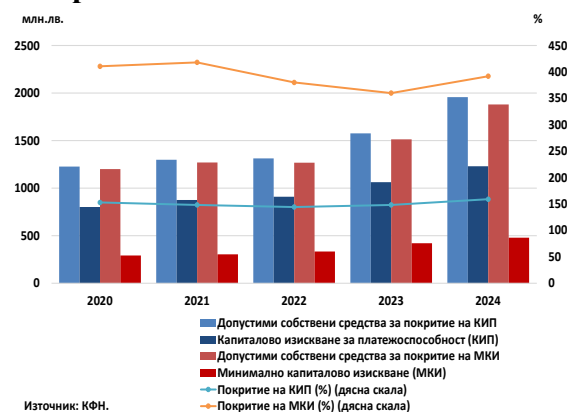
В края на 2024 г. общият размер на пасивите на общозастрахователите възлиза на 3 904 млн. лв. и на годишна база нараства с 6%. Техническите резерви, заделени от общозастрахователните дружества, представляват 79% от задълженията на застрахователите по общо застраховане. В края на 2024 г. размерът на техническите резерви, заделени от общозастрахователните дружества, нараства със 7% и достига 3 088 млн. лв. Превишението на активите над пасивите на застрахователите по общо

застраховане в края на 2024 г. се изчислява на 2 006 млн. лв. при повишение от 1 609 млн. лв. в края на 2023 г.

Допустимите собствени средства за покритие на капиталовото изискване за платежоспособност на застрахователите по общо застраховане към 31.12.2024 г. възлизат на 1 957 млн. лв., а КИП възлиза на 1 230 млн. лв. Покритието на КИП с допустими собствени средства към края на 2024 г. се изчислява на 159%.

Допустимите собствени средства за покритие на минималното капиталово изискване на застрахователите по общо застраховане към 31.12.2024 г. възлизат на 1 880 млн. лв., а МКИ възлиза на 480 млн. лв. Съответно покритието на МКИ с допустими собствени средства към края на 2024 г. се изчислява на 392%.

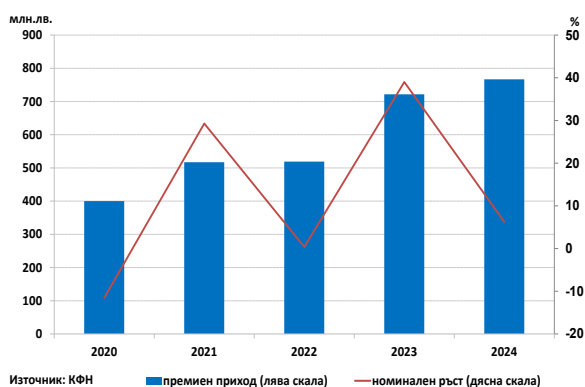
Графика 81. Капиталови изисквания на застрахователите по общо застраховане

2.3.2. Животозастраховане

Брутният премиен приход, записан от животозастрахователите³⁶ към края на 2024 г., отчита ръст от 6% на годишна база и в края на 2024 г. възлиза на 767 млн. лв.

Графика 82. Брутен премиен приход по животозастраховане

По отношение на структурата на портфейла на животозастрахователите по видове застраховки към края на 2024 г. се наблюдава следната динамика: намалява делът на „Застраховане, обвързано с индекс и с дялове в инвестиционен фонд“, който заема водеща позиция с 39% (при 41% за предходната година), както и делът на застраховките с участие в печалбата (от 17% на 15%). Нарастване на делът се отчита по „Друго животозастраховане“ (от 20% на 22%) и „Застраховане във връзка с медицински разходи“ (от 18% на 19%).

Таблица 62. Структура на портфейла по вид дейност за животозастрахователни задължения през 2024 г.

	2023	2024*
Застраховане във връзка с медицински разходи	18%	19%
Застраховане във връзка със защита на доходите	2%	1%
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	2%	1%
Здравно застраховане	1%	1%
Застраховане с участие в печалбата	17%	15%
Застраховане, обвързано с индекс и с дялове в инвестиционен фонд	41%	39%
Друго животозастраховане	20%	22%
Анжуитети, произтичащи от общозастрахователни договори и	0%	0%
Анжуитети, произтичащи от общозастрахователни договори и	0%	0%
Здравно презастраховане	0%	0%
Презастраховане в животозастраховането	0%	0%
ОБЩО	100%	100%

Бележка: * Данните за 2024 г. са предварителни.
Източник: КФН.

Брутните възникнали претенции през 2024 г. по животозастраховане възлизат на 405 млн. лв. На годишна база се отчита увеличение на възникналите през годината претенции с 24%.

В общата структура на възникналите претенции най-голям е делът на застраховките с участие в печалбата (31%), следвани от застраховките, обвързани с индекс и с дялове в инвестиционен фонд (30%) и застраховките във връзка с медицински разходи (23%).

³⁶ Включва и прихода по общозастрахователните застраховки във връзка с медицински разходи, защита на доходите и

обезщетение на работниците, записан от животозастрахователите.

Таблица 63. Структура на възникналите претенции по вид дейност за животозастрахователни задължения през 2024 г.

	2023	2024*
Застраховане във връзка с медицински разходи	24%	23%
Застраховане във връзка със защита на доходите	1%	1%
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	1%	1%
Здравно застраховане	0%	0%
Застраховане с участие в печалбата	38%	31%
Застраховане, обвързано с индекс и с дялове в инвестиционен фонд	22%	30%
Друго животозастраховане	14%	14%
Анонети, произтичащи от общозастрахователни договори и	0%	0%
Анонети, произтичащи от общозастрахователни договори и	0%	0%
Здравно презастраховане	0%	0%
Презастраховане в животозастраховането	0%	0%
ОБЩО	100%	100%

Бележка: * Данните за 2024 г. са предварителни.
Източник: КФН.

Общата сума на активите в животозастрахователния сектор нараства с 15% на годишна база и в края на 2024 г. възлиза на 2 996 млн. лв.

Стойността на инвестициите на животозастрахователите (с включена стойност на инвестициите по договори, обвързани с индекс и с дялове в инвестиционен фонд) е 2 990 млн. лв. в края на 2024 г., като те представляват 97% от общата сума на активите в сектора. Стойността им нараства с 16% на годишна база.

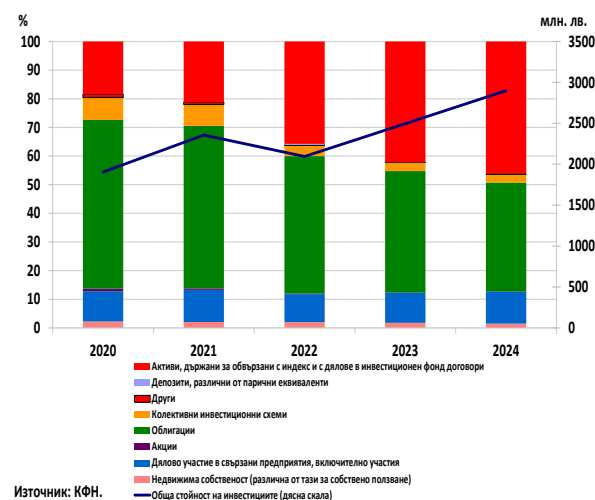
Основен дял в стойността на инвестициите на животозастрахователите към края на 2024 г. заема стойността на облигациите (38%), чийто относителен дял намалява с 4 пр.п. спрямо предходната година.

Относителният дял на дяловите участия в свързани предприятия, включително участия, нарастват от 10% на 11%, а делът на недвижимата собственост (различна от тази за собствено ползване) се запазва на 2%. Относителният дял на инвестициите в колективни инвестиционни схеми също се запазва на 3%. През 2024 г. се наблюдава нарастване с 2 млн. лв. на годишна база

на стойността на депозитите, различни от парични еквиваленти, чийто относителен дял се запазва на 0,1%.

Стойността на активите, държани за обвързани с индекси и с дялове в инвестиционен фонд договори, се увеличава с 27% на годишна база и достига 1 337 млн. лв. в края на 2024 г., като относителният им дял от общия размер на инвестициите в животозастрахователния сектор нараства от 42% на 46% през 2024 г.

Графика 83. Структура на инвестиционния портфейл на животозастрахователите

Заделените от животозастрахователите технически резерви (без техническите резерви по договори, обвързани с индекс и с дялове в инвестиционен фонд) през 2024 г. нарастват с 1% и в края на годината възлизат на 895 млн. лв.

Техническите резерви по договори, обвързани с индекс и с дялове в инвестиционен фонд, заделени към края на 2024 г., нарастват с 30% на годишна база и в края на годината възлизат на 1 245 млн. лв.

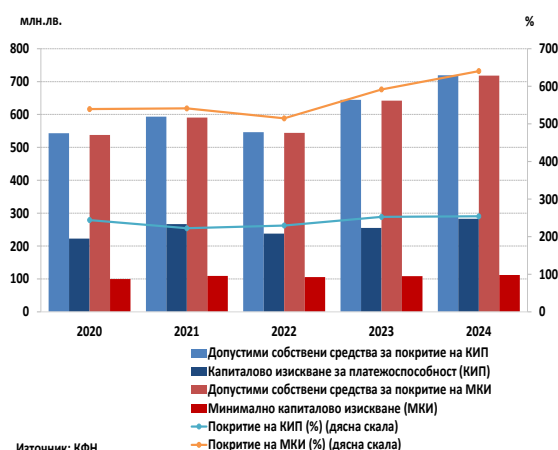
Превишението на активите над пасивите на застрахователите по животозастраховане в края на 2024 г. се изчислява на 757 млн. лв., при превишение от 680 млн. лв. в края на 2023 г.

Допустимите собствени средства за покритие на капиталовото изискване за платежоспособност на застрахователите по животозастраховане към 31.12.2024 г. възлизат на 719 млн. лв., а КИП възлиза на 283 млн. лв. Покритието на КИП с допустими собствени средства към края на 2024 г. се изчислява на 254%.

Допустимите собствени средства за покритие на минималното капиталово изискване на застрахователите по животозастраховане към 31.12.2024 г. възлизат на 718 млн. лв., а МКИ възлиза на 112 млн. лв. Съответно покритието на МКИ с допустими собствени средства към края на 2024 г. се изчислява на 640%.

на капиталовото изискване за платежоспособност.

Графика 84. Капиталови изисквания на застрахователите по животозастраховане

Спрямо 2023 г. се отчита нарастване както на допустимите собствени средства за покритие на капиталовото изискване за платежоспособност, така и

2.3.3. Презастраховане

Реализираният от дружествата премиен приход, от дейността им по активно презастраховане, през годината възлиза на 2 580 млн. лв. при 2 423 млн. лв. година по-рано. Основен дял в дейността по активно презастраховане през отчетната година заема имущественото застраховане срещу пожар и други бедствия и застраховането на гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства.

Възникналите претенции към цеденти възлизат на 1 629 млн. лв. В структурата на възникналите претенции най-голям дял заемат имущественото застраховане срещу пожар и други бедствия.

2.3.4. Гаранционен и обезпечителен фонд

Гаранционният фонд е юридическо лице със седалище в гр. София, което извършва плащания на обезщетения към увредени лица във връзка със задължителните застраховки „Гражданска отговорност, свързана с притежаването и използването на МПС“ и „Злополука“ на пътниците в средствата за обществен превоз, възстановява суми, изплатени от компенсационен орган на държава членка на ЕС, гарантира застрахователни вземания при несъстоятелност на застрахователя.

Гаранционният фонд създава и управлява като обособени сметки:

- Фонд за гарантиране на вземанията на увредените лица от незастраховани и неидентифицирани моторни превозни средства – Фонд за незастраховани МПС;
- Фонд за гарантиране на вземанията при несъстоятелност на застраховател по чл. 519, т. 2 и 3 от КЗ – Обезпечителен фонд.

През 2024 г. приходите на Фонда за незастраховани МПС, формирани от вноски по задължителните застраховки „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и „Злополука“ на пътниците в средствата за обществен транспорт, възлизат на 52,8 млн. лв. при 48,5 млн. лв. през предходната година.

Към края на 2024 г. разполагаемите средства във Фонда за незастраховани МПС, съгласно чл. 556, ал. 1 от КЗ, възлизат на 196,6 млн. лв. Техният размер отговаря на изискването съгласно чл. 556, ал. 2 от КЗ, според което минималният им размер е определен на 10 млн. лв.

Приходите на Обезпечителния фонд за 2024 г. възлизат на 15,0 млн. лв. и на годишна база нарастват с 39%.

През 2024 г. ГФ (от средствата на Обезпечителния фонд) продължи изплащане на главниците по безспорните обезщетения, сключени чрез българския клон на застрахователна компания „Олимпик“ в ликвидация. В тази връзка, Кипърският гаранционен фонд прави частични възстановявания по извършените плащания от българския ГФ.

Към 31 декември 2024 г. средствата на Обезпечителния фонд възлизат на 122,1 млн. лв.

3.4. Осигурителен пазар

Нетните активи на ФДПО през 2024 г. нарастват, като към края на годината са 26 497,7 млн. лв. Увеличението на нетните активи на пенсионните фондове през годината се дължи на постъпленията от осигурителни вноски и на резултата от инвестираните средства от страна на ПОД, което от своя страна се обуславя и от общите тенденции на световните финансови пазари през годината. Към края на 2024 г. във ФДПО се осигуряват общо 5 066 133 души. Възходящата тенденция при осигурените лица се запазва въпреки предоставеното право за промяна на осигуряването от ФДЗПО в Държавното обществено осигуряване (ДОО) и развиващата се фаза на изплащане за лицата, осигурявали се в универсалните пенсионни фондове.

От 2021 г. на осигурителния пазар участват и ФИП, от които се изплащат пожизнените пенсии и разсрочените плащания на лицата, осигурявали се в универсалните пенсионни фондове. Към края на 2024 г. от ФИП плащания получават общо 29 299 души, от които 5 086 пенсионери и 24 213 лица с разсрочени плащания. Нетните активи на ФИП към края на 2024 г. са 226,5 млн. лв., като бързото им нарастване се дължи на обстоятелството, че все по-широк кръг лица, осигурявали се в универсалните пенсионни фондове, навършват пенсионна възраст и упражняват правата си.

3.4.1. Пенсионноосигурителни дружества

Към 31.12.2024 г. дейност осъществяват 10 лицензирани ПОД, като общият брой на управляваните от тях пенсионни фондове е 32, в т.ч. 10 УПФ, 10 ППФ, 10 ДПФ и 2 ДПФПС³⁷. Към края на 2024 г. са създадени и 20 фонда за извършване на плащания на лица, осигурявали се в универсалните пенсионни фондове, в т.ч. 10 ФИПП и 10 ФРП.

Четири от действащите на пенсионноосигурителния пазар дружества са част от международни финансови групи – ПОК „Доверие“ АД - Vienna Insurance Group AG WienerVersicherung Gruppe, ПОК „ДСК - Родина“ АД - OTP BANK NYRT, ПОД „Алианц България“ АД - ALLIANZ SE и „ПОК ОББ“ ЕАД - KBC Group N.V.

При три от лицензираните дружества има акционери, притежаващи пряко повече от 90 на сто от капитала³⁸.

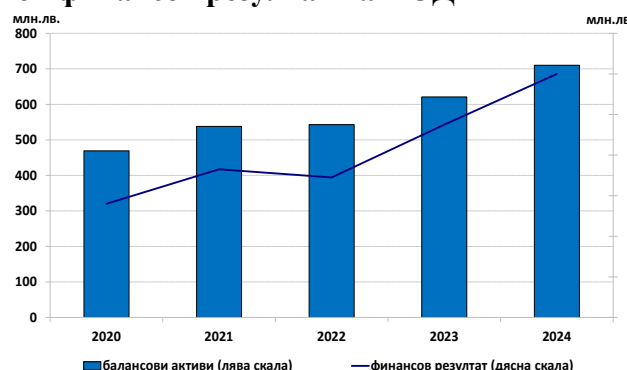
Балансовите активи на ПОД към 31.12.2024 г. са 709,9 млн. лв., като регистрират ръст от 14,2% спрямо 2023 г. При общия нетен финансов резултат на ПОД, който за 2024 г. възлиза на 119,9 млн. лв., се наблюдава увеличение с 25,1 млн. лв. или с 26,5% в сравнение с общия нетен финансов резултат за 2023 г.

³⁷ В единия ДПФПС към 31.12.2024 г. все още няма осигуряващи се лица.

³⁸ БАНКА ДСК ЕАД притежава пряко 97.00% от ПОК „ДСК - Родина“ АД, ДЗИ - ЕАД притежава пряко

100% от „ПОК ОББ“ ЕАД, "Застрахователно акционерно дружество ДаллБогт: Живот и Здраве" АД притежава пряко 100% от "ПОД ДаллБогт: Живот и Здраве" ЕАД.

Графика 85. Балансови активи и нетен финансов резултат на ПОД

Източник: КФН.

Средната непретеглена стойност на показателя собствени средства към граница на платежоспособност към края на 2024 г. на всичките десет лицензирани пенсионноосигурителни дружества е 396,5%, което значително надхвърля нормативно определения минимален размер от 100%. Наблюдава се нарастване на стойността на показателя с 46,4 пр. п. спрямо 2023 г., когато е бил в размер на 350,1%. Показателят по отделни дружества варира в широки граници - между 100,6% и 945,2%.

Ликвидните средства на ПОД, на ФДПО и на ФИП към 31.12.2024 г. надвишават нормативно регламентирания минимален размер, т.е. всички дружества и управляваните от тях фондове са в състояние да покриват текущите си задължения.

Резервите за гарантиране на минималната доходност в УПФ и в ППФ, заделени със собствени средства на ПОД, към 31.12.2024 г., възлизат на 166,8 млн. лв., като размерът им съответства на законовите разпоредби. Към края на отчетната година резервите за гарантиране на брутните вноски в УПФ, заделени със собствени средства на ПОД възлизат на 116,0 млн. лв., като размерът им съответства на законовите разпоредби. Инвестициите, извършени със средствата обезпечавачи резервите, както и оценката на тези инвестиции, са в съответствие с нормативните изисквания.

Таблица 64. Съотношение на собствените средства на ПОД към границата на платежоспособност и ликвидност на ПОД

и

фондовете

	2023	2024
Съотношение на собствените средства на ПОД към границата на платежоспособност (%)	350,1	396,5
Ликвидност на ПОД (коеф.)	14,6	13,5
Ликвидност на УПФ (коеф.)	214,2	153,8
Ликвидност на ППФ (коеф.)	171,6	135,2
Ликвидност на ДПФ (коеф.)	149,1	194,6
Ликвидност на ДПФПС (коеф.)	254,6	200,1
Ликвидност на ФИПП по чл. 9, ал. 4, т. 1 от Наредба №10 (коеф.)	9,9	10,0
Ликвидност на ФИПП по чл. 9, ал. 4, т. 2 от Наредба №10 (коеф.)	32,7	40,3
Ликвидност на ФРП по чл. 9, ал. 4, т. 1 от Наредба №10 (коеф.)*	1,8	1,9
Ликвидност на ФРП по чл. 9, ал. 4, т. 2 от Наредба №10 (коеф.)*	5,4	5,4
Бележка: Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД/фондове.		
Източник: КФН.		

Степента на покритие на регистрирания капитал се движи в широки граници между 73,4% и 702,6%. Средната непретеглена стойност на показателя към края на 2024 г. е 378,3%, спрямо 339,8% към края на 2023 г., т.е. нарастване от 38,5 пр. п. При девет дружества стойността на показателя нараства, като това се дължи на нарастване на собствения капитал и запазване размера на регистрирания капитал. Само при едно ПОД стойността на показателя намалява вследствие на намаление на собствения капитал и запазване размера на регистрирания капитал.

Отчетената рентабилност на собствения капитал към края на 2024 г. е 23,9% средно за сектора, като спрямо 2023 г., когато е била 21,8%, се наблюдава нарастване с 2,1 пр. п. Диапазонът на рентабилността на собствения капитал за отделните ПОД е широк, най- ниската му стойност е (-15,0%), а най-високата е 61,0%. При осем дружества показателят нараства в резултат на по-бързия темп на нарастване на печалбата спрямо нарастването на собствения капитал. Стойността на показателя намалява при две ПОД, като при едното това се дължи на нарастване на собствения капитал с по-бърз темп от нарастването на печалбата, а при другото на по-бързия темп на увеличение на загубата в сравнение с темпа на намаление на собствения капитал. За годината само

едно дружество отчита загуба, в резултат на което показателят му е с отрицателна стойност.

Таблица 65. Анализ на собствения капитал на ПОД

	2023	2024
Степен на покритие на регистрирания капитал	339,8	378,3
Рентабилност на собствения капитал	21,8	23,9
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД.		
Източник: КФН.		

Степента на покритие на активите на управляваните фондове (ФДПО и ФИП) е в границите между 2,0% и 5,2%, с изключение на едно ПОД при което стойността на показателя е 8,1%. Средната непретеглена стойност на показателя към края на 2024 г. е 3,6%, спрямо 4,6% към края на 2023 г., т.е. намаление с 1,0 пр. п., което се дължи основно на намалението на стойността на показателя на лицензираното през 2021 г. ПОД. Стойността на показателя при останалите дружества се запазва близка до тази през предходната година.

Средната непретеглена стойност на показателя рентабилност на активите на ПОД към края на 2024 г. е 11,9% спрямо 11,3% за 2023 г., т.е. нарастване с 0,6 пр. п. При шест дружества показателят нараства, това се дължи на нарастване на печалбата с по-бързи темпове от нарастването на активите. Стойността на показателя намалява при четири ПОД, като при три от тях това се дължи на нарастване на активите с по-бърз темп от нарастването на печалбата, а при едно ПОД загубата се увеличава по-бързо от активите. Диапазонът на рентабилността на активите за отделните ПОД е широк, най-ниската му стойност е (-13,0%), а най-високата е 29,4%. За годината само едно дружество отчита загуба, в резултат на което показателят му е с отрицателна стойност.

За отчетната година всички дружества имат положителна стойност на показателя ръст на активите. Средната непретеглена стойност на показателя за 2024 г. е 12,5% и остава без съществена промяна в сравнение с 2023 г., когато е бил 12,7%. За отделните

дружества показателят ръст на активите е в границите между 3,5% и 21,8%.

Таблица 66. Анализ на активите на ПОД

	2023	2024
Степен на покритие на активите на фондовете	4,6	3,6
Рентабилност на активите на ПОД	11,3	11,9
Ръст на активите на ПОД	12,7	12,5
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД/ФДПО.		
Източник: КФН.		

Средната непретеглена стойност на показателя за ефективност на дейността на ПОД за 2024 г. е 141,2% спрямо 135,7% за 2023 г., т.е. наблюдава се нарастване с 5,5 пр. п. При седем ПОД стойността на показателя нараства, като при шест това се дължи на нарастване на приходите с по-бърз темп от нарастването на разходите, при едно ПОД разходите намаляват и приходите се увеличават. При три ПОД стойността на показателя намалява, като при едно от тях това се дължи на намаление на приходите и нарастване на разходите, а при другите две ПОД - на увеличаване на разходите с по-бърз темп от нарастване на приходите. Стойността на показателя за отделните дружества варира в границите между 64,4% и 213,3%.

Таблица 67. Анализ на приходите и разходите на ПОД

	2023	2024
Ефективност на дейността на ПОД	135,7	141,2
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД.		
Източник: КФН.		

Средната непретеглена стойност на показателя такси и удържки на един участник във фондовете за 2024 г. възлиза на 52,15 лв. спрямо 45,68 лв. за предходната година, т.е. отбелязва се нарастване с 6,47 лв. Стойността на показателя нараства при всички ПОД. Нарастването на стойността на показателя при седем от дружествата се дължи на нарастване на приходите с по-бързи темпове от нарастването на участниците, а при останалите три приходите от такси и

удрџки нарастват, а участниците намаляват. Стойността на показателя за отделните дружества е в границите между 38,96 лв. и 71,74 лв.

Разходите за дейността на ПОД на един участник в управляваните фондове намаляват с 1,15 лв. през отчетната 2024 г., като към края на годината те възлизат на 51,39 лв. спрямо 52,54 лв. през 2023 г. Намалението на стойността на показателя се дължи преди всичко на значителното намаление на стойността на показателя на лицензираното през 2021 г. дружество. Стойността на показателя намалява при още едно дружество в резултат на намаление на разходите. При останалите осем ПОД стойността на показателя нараства, като при пет от тях това се дължи на нарастване на разходите с по-бързи темпове от нарастването на броя на участниците, а при три – на нарастване на разходите и намаление на броя на участниците. Стойността на показателя за отделните дружества е в границите между 28,70 лв. и 77,37 лв., с изключение на едно ПОД при което стойността на показателя е 95,54 лв.

Таблица 68. Такси, удрџки и разходи за дейността на един участник във фондовете

	2023	2024
Такси и удрџки на един участник във фондовете	45,7	52,2
Разходи за дейността на един участник във фондовете	52,5	51,4
Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго.		
Източник: КФН.		

Приходите от такси и удрџки на 100 лв. активи на фондовете към края на 2024 г. са между 1,06 лв. и 1,27 лв., като средната непретеглена стойност на показателя възлиза на 1,14 лв. спрямо 1,16 лв. за 2023 г. или намаление с 0,02 лв. Стойността на показателя при четири ПОД намалява, което се дължи на по-бързия темп на нарастване на активите на фондовете в сравнение с нарастването на приходите от такси и удрџки. При шест ПОД стойността на показателя нараства, като това се дължи на нарастване на приходите от такси и удрџки

с по-бързи темпове от нарастването на балансовите активи на фондовете.

Разходите за дейността на 100 лв. активи на фондовете за 2024 г. варират между 0,55 лв. и 1,42 лв., с изключение на едно ПОД при което стойността на показателя е 2,98 лв. Средната непретеглена стойност на показателя за 2024 г. възлиза на 1,20 лв. спрямо 1,48 лв. в края на 2023 г., като бележи намаление с 0,28 лв., което се дължи на намалението на стойността на показателя при девет ПОД, като най-съществено е на лицензираното през 2021 г. дружество. Стойността на показателя на осем от ПОД намалява, в резултат на нарастването на активите на фондовете с по-бързи темпове от нарастването на разходите за дейността, а при едно ПОД - на намаление на разходите и нарастване на балансовите активи на фондовете. През 2024 г. само едно ПОД отчита увеличение на разходите за дейността на 100 лв. активи на фондовете, което се дължи на нарастването на разходите за дейността с по-бързи темпове от нарастването на активите на фондовете.

Таблица 69. Такси, удрџки и разходи за дейността на 100 лв. активи на фондовете

	2023	2024
Такси и удрџки на 100 лв. активи на фондовете	1,2	1,1
Разходи за дейността на 100 лв. активи на фондовете	1,5	1,2
Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго.		
Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.		
Източник: КФН.		

При осъществения надзор върху дейността на ПОД във връзка с управлението на фондовете през 2024 г. не са установени отклонения от нормативните изисквания относно размера на превежданите в полза на ПОД задължителни такси и удрџки.

През 2024 г. почти всички ПОД поддържат максимално допустимите съгласно КСО размери на таксите и удрџките, събирани от ФДЗПО: 3,75% удрџка от всяка осигурителна вноска и инвестиционна такса в размер 0,75% годишно, изчислена върху стойността на нетните активи на фонда в зависимост от

периода, през който те са били управлявани. Едно ПОД е приело по-нисък размер на удръжката от всяка осигурителна вноска за управляваните от него ФДЗПО, като е възприело диференциран подход в зависимост от периода на осигуряване на лицето, а именно намаляване на размера на удръжката след определен времеви период. Също така две ПОД са приели по-нисък размер на удръжката от всяка осигурителна вноска за управляваните от едното ПОД - УПФ (диференциран подход в зависимост от периода на осигуряване на лицето), а от другото – за ППФ (без допълнителни условия).

Половината от ПОД поддържат максимално допустимия съгласно КСО размер на таксата, изчислена върху стойността на нетните активи на ФИП в зависимост от периода, през който те са били управлявани – 0,5%. Едно дружество удържа по-ниска такса за управляваните от него ФИПП и ФРП, а останалите четири ПОД не удръжат такса от управляваните от тях ФИПП и ФРП за 2024 г.

Таксите и удръжките за управление на ФДДПО, събирани от ПОД, са в размери, по-ниски от нормативно определените. Средният размер на удръжката от всяка осигурителна вноска в ДПФ през 2024 г. е 2,6% и намалява в сравнение 2023 г., когато е била 2,7%. Същата такса при ДПФПС е 0,9% през 2024 г. спрямо 0,8% през 2023 г. Законоустановеният максимален размер на удръжката от всяка осигурителна вноска във ФДДПО е 7,0%.

Таблица 70. Инвестиционна такса и такса от осигурителни вноски във ФДДПО

	2023	2024
Отчислена инвестиционна такса на ДПФ	8,6	8,6
Отчислена инвестиционна такса на ДПФПС	10,0	10,0
Среден размер на удръжката от осиг. вноски на ДПФ	2,7	2,6
Среден размер на удръжката от осиг. вноски на ДПФПС	0,8	0,9
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ДПФ и ДПФПС. Източник: КФН.		

Към 31.12.2024 г., както и към края на 2023 г., от всички ДПФ е отчетен положителен доход от инвестиции, в резултат на което е отчислена и инвестиционна такса за управляващите дружества. Към 31.12.2024 г. от ДПФПС също е отчетен положителен доход от инвестиции и е отчислена инвестиционна такса, както и към 31.12.2023 г.

3.4.2. Фондове за допълнително пенсионно осигуряване

През 2024 г. общите балансовите активи на ФДПО са нараснали с 15,8%, докато през предходната година е отчетен ръст от 19,4%.

Темпът на изменение на активите е различен по видове фондове. При УПФ се наблюдава нарастване с 16,5%, при ППФ – нарастване с 12,9%, при ДПФ и ДПФПС – нарастване съответно със 7,9% и 6,8%.

Таблица 71. Ръст на активите на ФДПО

	2023	2024
УПФ	20,5	16,5
ППФ	14,9	12,9
ДПФ	10,2	7,9
ДПФПС	10,1	6,8
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като отношение на изменението за годината към състоянието им в началото на годината. Източник: КФН.		

Пазарните дялове на отделните дружества на база размер на управляваните балансови активи на пенсионните фондове не се променят съществено през изминалата година.

Пенсионноосигурителното дружество с най-голям пазарен дял заема 24,1% от управляваните балансови активи. Пенсионноосигурителното дружество, което беше лицензирано през 2021 г. и започна да управлява пенсионни фондове през 2022 г., логично заема най-малък пазарен дял от 0,5%.

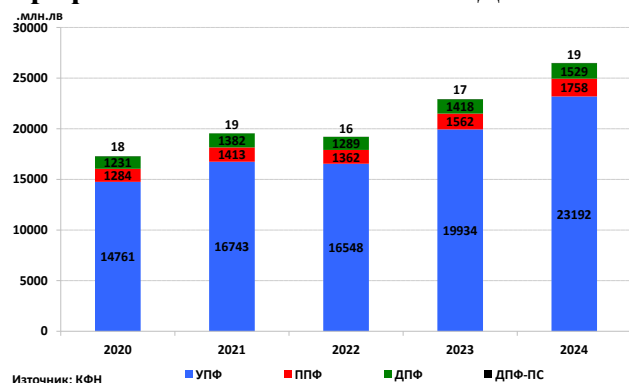
Структурата на балансовите активи по видове фондове силно се доминира от УПФ. Към края на 2024 г. относителният дял на този вид фондове в общите балансови активи на ФДПО е 87,5%. В сравнение с 2023 г. относителният дял на УПФ се разширява с

0,6 пр. п. за сметка на намаляване на относителния дял на ДПФ. Към края на 2024 г. балансовите активи на ППФ, ДПФ и ДПФПС заемат дялове съответно от 6,7%, 5,7% и 0,1%.

Наблюдаваните тенденции при балансовите активи се отчитат и при нетните активи. През 2024 г. нетните активи на ФДПО нарастват с 15,6% на годишна база.

Към края на 2024 г. нетните активи на ФДПО са в размер на 26 497,7 млн. лв. Те показват общата стойност на задълженията към осигурените лица и представляват ключов индикатор за състоянието на системата за допълнително пенсионно осигуряване. Акумулираните към края на 2024 г. нетни активи се равняват на 13,1% от обема на БВП³⁹ на страната.

Графика 86. Нетни активи на ФДПО

Темповете на изменение на нетните активи по видове фондове са идентични с тези при балансовите активи, като увеличението при УПФ е с 16,3%, а при ППФ, ДПФ и ДПФПС – съответно с 12,6%, 7,9% и 6,8%. Структурата на нетните активи по видове пенсионни фондове към края на 2024 г. не се различава съществено от тази на балансовите активи.

Средният непретеглен размер на показателя управлявани активи на един участник за 2024 г. в УПФ е 4 952,67 лв. спрямо 4 293,41 лв. за 2023 г., в ППФ е 4 771,74 лв. за 2024 г. спрямо 4 313,15 лв. за 2023 г., в ДПФ е 2 412,68 лв. за 2024 г. спрямо 2 117,00 лв. за 2023 г. и в ДПФПС е

1 896,74 лв. за 2024 г. спрямо 1 768,19 лв. за 2023 г. При всички видове фондове се наблюдава нарастване на управляваните активи на един участник. По видове фондове се наблюдават различни колебания от средните равнища - в УПФ управляваните активи на един участник са между 3 154,31 лв. и 7 037,59 лв., в ППФ са между 3 275,35 лв. и 5 979,58 лв. и в ДПФ са между 1 341,10 лв. и 5 121,51 лв. Средните стойности на показателя за отделните ПОД са в границите между 2 955,24 лв. и 5 792,68 лв.

Таблица 72. Управлявани активи на един участник във ФДПО

	2020*	2021*	2022	2023	2024
УПФ	3427,0	3838,9	3718,1	4293,4	4952,7
ППФ	3716,0	4019,6	3848,7	4313,1	4771,7
ДПФ	1804,3	1981,2	1873,3	2117,0	2412,7
ДПФПС	1809,4	1853,4	1594,5	1768,2	1896,8

Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Брутните постъпления от осигурителни вноски във ФДПО през 2024 г. се увеличават с 16,3% спрямо постъпленията през 2023 г. и достигат 2 956,3 млн. лв. Увеличението в постъпленията от осигурителни вноски е с най-голям абсолютен размер при УПФ – 378,4 млн. лв., което представлява ръст от 16,7%. При ППФ увеличението е по-малко – с 21,1 млн. лв., или с 12,7%. При ДПФ също се наблюдава увеличение в постъпленията от осигурителни вноски – с 15,3 млн. лв., или с 14,0%, докато при ДПФПС въпреки слабото увеличение постъпленията от осигурителни вноски остават практически на равнището от предходната година.

³⁹БВП за 2024 г. е 202 861 млн. лв. по предварителни данни на НСИ.

Таблица 73. Брутни постъпления от осигурителни вноски

	2020	2021	2022	2023	2024
УПФ	1523,8	1735,0	1952,0	2265,9	2644,3
ППФ	120,8	135,0	145,8	165,7	186,8
ДПФ	115,0	170,9	134,2	109,1	124,4
ДПФПС	2,1	1,1	0,8	0,8	0,8
Общо	1761,7	2042,0	2232,8	2541,5	2956,3

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Начислените и изплатени суми от ФДПО през 2024 г. нарастват в сравнение предходната година с 36,4 млн. лв., или с 23,4%. Основен принос за динамиката на начислените и изплатени суми имат сумите, изплащани от ДПФ, чийто дял в общата стойност е 60,2% средно за последните пет години. На следващо място са начислените и изплатени суми от УПФ, чийто дял в общата стойност е 32,5% средно за разглеждания период и показват тенденция на непрекъснато увеличение.

Таблица 74. Начислени и изплатени суми

	2020	2021	2022	2023	2024
УПФ	30,6	52,7	51,1	53,4	73,0
ППФ	8,0	10,8	11,2	11,1	13,0
ДПФ	102,4	92	92,6	90,1	105,1
ДПФПС	0,8	1,6	0,8	0,7	0,6
Общо	141,8	157,1	155,7	155,3	191,7

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Средната непретеглена стойност на показателя за възвръщаемост на управляваните активи през 2024 г. за УПФ и ППФ е 0,07, за ДПФ показателят е 0,08 и за ДПФПС е 0,06. През 2023 г. средната стойност на показателя за УПФ и ДПФ е 0,09, за ППФ показателят е 0,08 и за ДПФПС е 0,10. Спрямо предходната година показателят слабо намалява при всички видове фондове. Стойностите на показателя

за отделните ПОД за 2024 г. са в границите между 0,05 и 0,13.

Таблица 75. Възвръщаемост на управляваните активи

	2020*	2021*	2022	2023	2024
УПФ	0,02	0,04	-0,06	0,09	0,07
ППФ	0,02	0,05	-0,05	0,08	0,07
ДПФ	0,02	0,05	-0,05	0,09	0,08
ДПФПС	0,03	0,05	-0,15	0,10	0,06

Бележка: Данните са коефицинти. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.
Източник: КФН.

През 2024 г. участниците във ФДЗПО нарастват, докато тези в ДПФ и ДПФПС намаляват. През 2023 г. намаление на участниците беше отчетено само в ДПФ. Общото нарастване на участниците през 2024 г. е 1,5%, а през 2023 г. е 1,7%. Прирастът на участниците през 2024 г. по фондове е както следва: при универсалните фондове - ръст от 1,7% спрямо ръст от 1,9% през 2023 г., при професионалните фондове ръстът е 1,4% спрямо ръст от 1,7% през 2023 г., при доброволните фондове се отчита намаление от (-0,9%) спрямо намаление от (-0,2%) през 2023 г., а единственият осъществяващ дейност ДПФПС отчита намаление на участниците от (-0,4%) през 2024 г. спрямо нарастване от 0,7% през 2023 г. ПОД с най-голям пазарен дял по отношение на броя участници в управляваните от него ФДПО запазва своята позиция с 24,4%, а дружеството с най-малък пазарен дял заема 0,7% от пазара.

Таблица 76. Прираст на брой участници

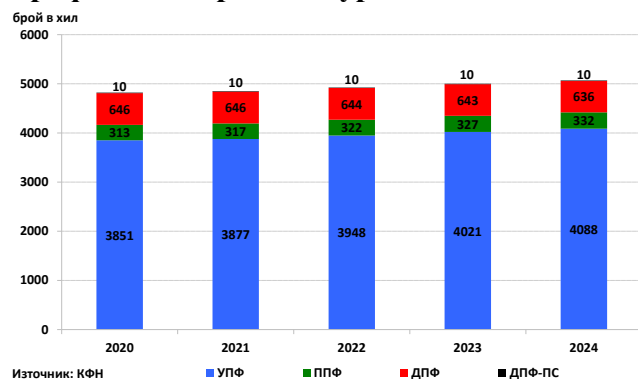
	2023	2024
УПФ*	1,9	1,7
ППФ*	1,7	1,4
ДПФ*	-0,2	-0,9
ДПФПС	0,7	-0,4

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

По отношение на структурата на разпределение на осигурените лица между ФДПО не се наблюдават съществени различия спрямо предходната година. В края на 2024 г. най-голям дял от осигурените лица

е концентриран в универсалните пенсионни фондове (80,7%). Лицата, осигурени в доброволните и професионалните пенсионни фондове, заемат съответно дял от 12,6% и 6,5% в структурата на разпределение на осигурените лица. Най-малък остава дялът на осигурените в ДПФПС (едва 0,2%).

Графика 87. Брой осигурени лица

И през 2024 г. по-голямата част от лицата, които започват първа работа и следва да се осигуряват във ФДЗПО, не упражняват правото си на избор на пенсионен фонд. Подадените индивидуални заявления за участие в УПФ и в ППФ през годината са съответно 11 193 и 1 752 броя. Преобладаващата част от лицата, които подлежат на осигуряване във ФДЗПО не са направили своя избор, поради което се разпределят служебно между фондовете. През 2024 г. това са 89 586 лица, или 88,9% от общо постъпилите лица в УПФ, и съответно 9 722 лица, или 84,7% от общо постъпилите в ППФ.

От правото си да променят участието си от един в друг съответен ФДПО през годината са се възползвали общо 372 911 лица. В сравнение с предходната 2023 г. техният брой нараства с 8,6%.

Прехвърлените средства от индивидуалните партии на лицата, променили участието си във фондове за допълнително пенсионно осигуряване през 2024 г., се увеличават общо с 23,2% спрямо 2023 г. и достигат 1 834,7 млн. лв.

Динамиката на прехвърлените средства зависи, както от броя на лицата предприели

действия по промяна на участието си във ФДПО в рамките на годината, така и от размера на средствата по техните индивидуални партии.

Увеличението се дължи основно на прехвърлените средства в УПФ, чийто размер е с 336,4 млн. лв. или с 24,5% по-голям от предходната година. При ППФ също е налице увеличение на прехвърлените средства, докато при ДПФ се отчита намаление, но в тези фондове размерът на трансферите е значително по-нисък. През 2024 г. между отделните ППФ са прехвърлени с 10,1 млн. лв. повече в сравнение с 2023 г., което представлява увеличение с 9,4%. Прехвърлените средства в ДПФ са намалели с 0,5 млн. лв., или със 7,1%.

Таблица 77. Прехвърлени средства от индивидуални партии

	2020	2021	2022	2023	2024
УПФ	739,2	1114,9	1328,0	1374,5	1710,9
ППФ	70,5	105,8	116,7	107,2	117,3
ДПФ	3,5	9,6	21,8	7,0	6,5
Общо	813,2	1230,3	1466,5	1488,8	1834,7

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Абсолютната стойност на инвестираните средства на ФДПО в края на 2024 г. е 25,3 млрд. лв., което представлява 94,8% от балансовите им активи. Инвестициите на ФДПО през 2024 г. отбелязват ръст от 17,8%, следвайки тенденцията на нарастване на активите на ФДПО. В общия обем на инвестираните средства на ФДПО през 2024 г., както и през 2023 г., най-висок дял заемат УПФ (87,5%), следвани от ППФ (6,6%), ДПФ (5,8%) и ДПФПС (0,1%).

В периода 2020 г. - 2024 г. инвестиционните портфейли на ФДПО търпят развитие, следвайки динамиката на акумулиране на активи в сектора, натрупания инвестиционен опит и тенденциите на капиталовите пазари. Кризите, предизвикани от COVID-19 и войната в Украйна, също оказват влияние върху инвестициите и доходността на ФДПО през периода.

През разглеждания петгодишен период в портфейлите на ФДПО преобладават инвестициите в държавни ценни книжа. Делът на държавните ценни книжа в портфейлите на ФДПО е бил най-нисък към края на 2021 г. – 52,7% от инвестираните средства. След това се наблюдава тенденция на нарастване, като най-високата стойност на показателя се отбелязва към края на 2024 г. (58,2% от инвестираните средства). В сравнение с началото на петгодишния период относителният дял на държавните ценни книжа се покачва с 1,5 пр. п.

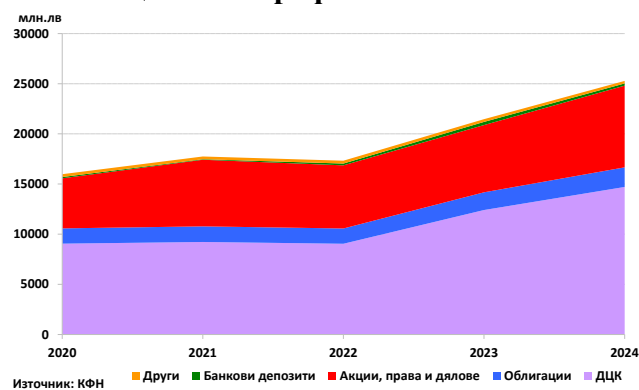
Второ място в агрегирания портфейл на ФДПО заемат инвестициите в акции, права и дялове. За периода 2020 г. - 2024 г. относителният дял на тези инвестиции намалява с 1,1 пр. п. Наблюдаваната през периода динамика на показателя е противоположна на тази, отчетена при относителния дял на държавните ценни книжа. Към края на 2021 г. е отчетена най-високата стойност на акциите, правата и дяловете в портфейла на ФДПО – 37,4% от инвестираните средства. След 2021 г. се забелязва известно намаление на интереса към инвестициите с променлив доход, които достигат 32,3% към края на 2024 г.

Към края на 2024 г. относителният дял на банковите депозити представлява едва 0,9% от инвестираните средства на ФДПО. През периода 2020 г. - 2024 г. делът на банковите депозити се колебае от 0,3% до 1,5%, като най-ниската стойност е отчетена през 2021 г., а най-високата – през 2023 г.

Към края на разглеждания период относителните дялове на останалите две категории инвестиционни инструменти в портфейлите на ФДПО са с по-ниски стойности в сравнение с началото на периода. Най-чувствително е намалението на относителния дял на средствата, инвестирани в облигации (корпоративни и общински). От 9,5% през 2020 г. в края на петгодишния период този дял се свива до 7,7% от инвестираните средства. Отчетеното намаление за периода 2020 г. - 2024 г. е 1,8 пр. п. Намаление се наблюдава и при относителния дял на другите инвестиции (инвестиционни имоти) в агрегирания

портфейл на ФДПО. Към края на 2024 г. те представляват 1,0% от всички инвестирани средства на ФДПО, като за петгодишния период регистрират намаление от 0,7 пр. п.

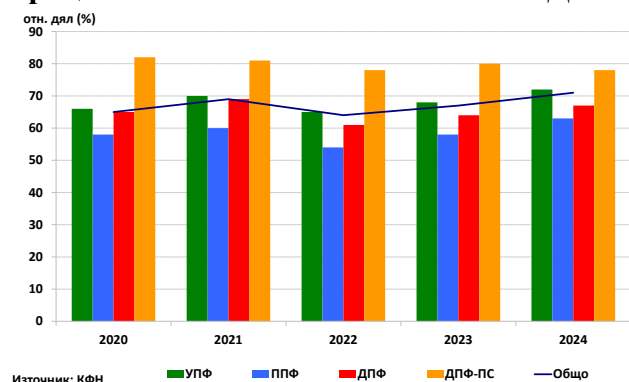
Графика 88. Структура на агрегирания инвестиционен портфейл

Инвестираните средства на ФДПО във финансови инструменти, издадени от емитенти извън Република България, към края на 2024 г. представляват 71,0% от балансовите им активи. В сравнение с края на предходната година се наблюдава увеличение в относителния дял на тези инвестиции с 4,2 пр. п.

Към края на 2024 г. в структурата на инвестициите във финансови инструменти, издадени от емитенти извън страната, преобладават държавните ценни книжа с дял от 64,4%. Ценните книжа с променлив доход формират 30,4% от инвестициите във финансови инструменти, издадени от емитенти извън страната, а останалите 5,2% са вложени в корпоративни дългови ценни книжа.

Графика 89. Инвестиции в чужбина като процент от балансовите активи на ФДПО

ПОД управляват активите на пенсионните фондове с цел постигане на доходност от инвестирането им и нарастване в дългосрочна перспектива на тяхната стойност. Доходността от управлението на

активите на ФДПО се влияе от тенденциите на капиталовите пазари, на които се инвестират активите, поради което са възможни и временни спадове в стойностите на показателя. След постигната отрицателна доходност през 2022 г. в условията на нестабилна и предизвикателна среда, през 2023 г. и 2024 г. ФДПО отчитат положителна среднопретеглена доходност от управлението на активите.

Таблица 78. Среднопретеглена доходност

	2020	2021	2022	2023	2024
УПФ	1,5	4,5	-10,8	8,3	6,6
ППФ	1,7	4,9	-8,8	7,7	7,1
ДПФ	2,2	6,3	-9,0	8,4	8,3
ДПФПС	2,9	4,7	-13,8	8,6	5,9

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

3.4.3. Фондове за извършване на плащания

Средствата от индивидуалните партии на лицата, които са се осигурявали в УПФ, и на които са отпуснати пожизнени пенсии и разсрочени плащания, постъпват във фондове за изплащане на пожизнени пенсии и фондове за разсрочени плащания, откъдето се извършват съответните плащания. Първите лица (жени), осигурявали се в универсалните пенсионни фондове, навършиха пенсионна възраст през м. септември 2021 г. откогато започна и фазата на изплащане от УПФ. През м. август 2024 г. пенсионна възраст навършиха и първите лица - мъже, осигурявали се в универсалните пенсионни фондове. Към 31.12.2024 г. вече има сключени пенсионни договори и договори за разсрочено изплащане на средства с мъже, навършили 64 г. и 7 м., каквато е възрастта за придобиване на право на пенсия през 2024 г.

Към края на 2024 г. всички ПОД са създали ФИПП, откъдето се изплащат пожизнени пенсии. През 2024 г. са сключени общо 2 471 пенсионни договора за изплащане на допълнителна пожизнена пенсия за старост и към края на годината броят на пенсионерите във ФИПП достигна 5 086 души.

Таблица 79. Брой пенсионери по видове пенсии към края на годината

	2021	2022	2023	2024
Пенсионери - общо:	270	1184	2632	5086
в т. ч. по видове:				
- с пенсия без допълнителни условия	8	24	65	127
- с пенсия с период на гарантирано плащане	59	171	342	624
- с пенсия, включваща разсрочено изплащане	203	989	2225	4335
Бележка: Брой лица				
Източник: КФН.				

За извършване на плащанията във ФИПП през 2024 г. са прехвърлени 56,1 млн. лв. от индивидуалните партии на лицата със сключени пенсионни договори и 0,1 млн. лв. на починали осигурени лица в УПФ без наследници. Акумулираните нетни активи на

ФИПП към 31.12.2024 г. са 97,1 млн. лв., като нарастват през годината над 2 пъти. Общата сума на изплатените пожизнени пенсии от ФИПП за 2024 г. е 9,7 млн. лв., а средният размер на изплатените пенсии – 230,18 лв.

Таблица 80. Среден размер на изплатените пенсии

	2021	2022	2023	2024
Среден размер - общо:	187,7	210,9	230,5	230,2
в т. ч. по видове:				
- пенсия без допълнителни условия	56	68,8	85,9	94,6
- пенсия с период на гарантирано плащане	58,8	64,6	74,6	83,5
- пенсия, включваща разсрочено изплащане	224,5	244,7	258,2	255,6
Бележка: Данните са в лв. освен ако не е посочено друго.				
Източник: КФН.				

Към края на 2024 г. плащания се извършват и от 10 фонда за разсрочени плащания след като още едно ПОД създаде ФРП в началото на 2024 г. Осигурените лица, получаващи такива плащания към 31.12.2024 г., са общо 24 213. През годината са сключени договори за разсрочено изплащане на средства от ФРП с 21 778 лица, а тези, на които плащанията са прекратени поради изтичане на договора са 15 460.

През 2024 г. от индивидуалните партии на лицата, сключили договори за разсрочено изплащане, във ФРП са прехвърлени общо 152,5 млн. лв. Акумулираните нетни активи на ФРП към 31.12.2024 г. достигат 129,4 млн. лв., като нарастват през годината над 1,5 пъти. Под формата на разсрочено изплащане на средства на осигурени лица през 2024 г. от ФРП са изплатени общо 108,5 млн. лв., а 0,3 млн. лв. са изплатени на наследници на осигурени лица, получавали такива плащания. Средният размер на разсроченото плащане през годината е 471,07 лв.

IV. ОРГАНИЗАЦИОННА СТРУКТУРА НА КФН

